

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, a u vezi sa čl. 76 stav 2, 77 stav 7, 78 stav 7, 80 stav 1, 81 stav 11, 87 stav 2, 89 stav 6 i 90 stav 9 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, donijela je

Pravilnik o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i o odobravanju organizacija i osoblja koji obavljaju ove poslove

Član 1

(1) Ovim pravilnikom utvrđuju se:

- 1) zajednički tehnički zahtjevi, kojima se obezbjeđuje kontinuirana plovidbenost vazduhoplova i drugih vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja, koji su namijenjeni za ugradnju u vazduhoplov, uslovi koje mora da ispunjava organizacija u cilju dobijanja i važenja uvjerenja o odobrenju organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti i obrazac uvjerenja;
- 2) uslovi koje mora da ispunjava organizacija u cilju dobijanja i važenja uvjerenja o odobrenju organizacije za održavanje vazduhoplova i drugih vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i obrazac uvjerenja;
- 3) uslovi koje mora da ispunjava lice koje obavlja poslove održavanja vazduhoplova u cilju dobijanja, produženja važenja i obnavljanja važenja dozvole za održavanje vazduhoplova, promjene kategorija i ovlašćenja upisanih u dozvole za održavanje vazduhoplova i obrazac dozvole;
- 4) uslovi koje mora da ispunjava organizacija u cilju dobijanja i važenja uvjerenja o odobrenju organizacije za obuku i ispite iz održavanja, u skladu sa Dijelom-66, i obrazac uvjerenja.

Član 2

- (1) Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Uredba Komisije (EU) br. 1321/2014 od 26. novembra 2014. godine o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i o odobravanju organizacija i osoblja koji se bave ovim poslovima i Uredba Komisije (EU) br. 2015/1088 od 3. jula 2015. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1321/2014 u vezi sa olakšavanjem procedura održavanja za vazduhoplove generalne avijacije.
- (2) Uredba Komisije (EU) br. 1321/2014 data je u Prilogu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.
- (3) Uredba Komisije (EU) br. 2015/1088 data je u Prilogu 2 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **ECAA sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog

vazduhoplovnog područja, koji je ratifikovan Zakonom o ratifikaciji („Službeni list RCG”, broj 62/07 i „Službeni list CG – Međunarodni ugovori”, broj 1/11);

- 2) **Agencija** ili **EASA** je Evropska agenciju za sigurnost vazdušnog saobraćaja (*European Aviation Safety Agency*).
- 3) **vazduhoplovni proizvod** je vazduhoplov, motor i elisa.
- 4) **Osnovna uredba** je Uredba (EZ) Evropskog parlamenta i Savjeta br. 216/2008 od 20. februara 2008. godine o osnovnim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, kojom se ukidaju Uputstvo Savjeta 91/670/EEZ, Uredba (EZ) br. 1592/2002 i Uputstvo 2004/36/EZ, koja je preuzeta Pravilnikom o osnovnim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja („Službeni list CG“, br. 22/13)
- 5) **Zajednica, propisi Zajednice i država članica** tumače se u skladu sa tač. 2 i 3 Aneksa II *ECAA* sporazuma i odgovarajućim odredbama Lisabonskog ugovora kojim se mijenja i dopunjava Ugovor o Evropskoj uniji i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice.
- 6) **nadležne vlasti i organ koji je imenovala država članica** tumače se, kad je to primjenjivo, kao Agencija za civilno vazduhoplovstvo.

Ostali izrazi koji su upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju značenja koja su im propisana u članu 2 Priloga 1 ovog pravilnika i članu 1 stav 1 Priloga 2 ovog pravilnika.

Član 4

U primjeni Uredbe iz Priloga 1 i Priloga 2 ovog pravilnika koriste se rješenja propisana Odlukom 2003/19/RM izvršnog direktora Agencije (EASA-e) koja sadrži prihvatljive načine usaglašavanja i smjernice u pogledu obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti, uključujući i sve amandmane te odluke, kao i važeće revizije sljedećih dokumenata koji su objavljeni na internet stranicama Agencije (EASA-e): (a) prihvatljivi načini usaglašavanja za Dio-M (*Acceptable Means of Compliance to Part-M – AMC*); (b) prihvatljivi načini usaglašavanja za Dio-145 (*Acceptable Means of Compliance to Part-145 – AMC*) i smjernice za Dio-145 (*Guidance Material to Part-145 – GM*); (c) prihvatljivi načini usaglašavanja za Dio-66 (*Acceptable Means of Compliance to Part-66 – AMC*) i smjernice za Dio-66 (*Guidance Material to Part-66 – GM*); (d) prihvatljivi načini usaglašavanja za Dio-147 (*Acceptable Means of Compliance to Part-147 – AMC*) i smjernice za Dio-147 (*Guidance Material to Part-147 – GM*).

Član 5

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o obezbjeđivanju kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova i drugih vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i o odobravanju vazduhoplovno-tehničkih organizacija i osoblja koje se bave ovim poslovima („Službeni list CG“, br. 37/12 i 47/12).

Član 6

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 01/2-1473/3-15
Podgorica, 02.10.2015. godine

DIREKTOR

Dragan Đurović

UREDBA KOMISIJE (EU) br. 1321/2014

od 26. novembra 2014. godine

o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i o odobravanju organizacija i osoblja koji obavljaju ove poslove**Član 1****Cilj i oblast primjene**

1. Ovom Uredbom utvrđuju se zajednički tehnički zahtjevi i administrativne procedure kojima se obezbjeđuje kontinuirana plovidbenost vazduhoplova, uključujući sve komponente koje se ugrađuju u vazduhoplove, koji su:
 - (a) registrovani u državi članici; ili
 - (b) registrovani u nekoj trećoj zemlji i koristi ih operator nad čijim operacijama država članica vrši nadzor.
2. Stav 1 ovog člana ne odnosi se na vazduhoplove čiji je regulatorni sigurnosni nadzor prenijet u neku treću zemlju i koje ne koristi operator iz EU, ili na vazduhoplove navedene u Aneksu II Uredbe (EZ) br. 216/2008.
3. Odredbe ove Uredbe koje se odnose na komercijalni vazdušni prevoz primjenjuju se na licencirane vazdušne prevoznike kako je određeno pravom EU.

Član 2**Značenja izraza**

U okviru Uredbe (EZ) br. 216/2008, primjenjuju se sljedeća značenja izraza:

- (a) „vazduhoplov“ je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije vazduha osim reakcije vazduha u odnosu na zemljinu površinu;
- (b) „osoblje koje vrši certifikaciju“ je osoblje odgovorno za otpuštanje (*release*) vazduhoplova ili komponente u upotrebu nakon održavanja;
- (c) „komponenta“ je svaki motor, elisa, dio ili uređaj;
- (d) „kontinuirana plovidbenost“ su svi procesi koji obezbjeđuju da, tokom cijelog svog radnog vijeka, vazduhoplov odgovara zahtjevima za plovidbenost koji su na snazi i u stanju je za sigurno izvođenje operacija;
- (e) „JAA“ su „Zajedničke vazduhoplovne vlasti“ (*Joint Aviation Authorities*);
- (f) „JAR“ su „Zahtjevi zajedničkih vazduhoplovnih vlasti“ (*Joint Aviation Requirements*);
- (g) „veliki vazduhoplov“ je vazduhoplov, klasifikovan kao avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju većom od 5.700 kg ili višemotorni helikopter;
- (h) „održavanje“ je bilo koje od ili kombinacija sljedećeg: obnavljanje, popravka, provjera, zamjena, modifikacija ili otklanjanje kvara na vazduhoplovu ili komponenti, sa izuzetkom pretpoletnog pregleda;
- (i) „organizacija“ je fizičko lice, pravno lice ili dio pravnog lica. Takva organizacija može da bude osnovana na više od jednog mjesta bilo u teritoriji neke države članice ili ne;
- (j) „pretpoletni pregled“ je pregled koja se izvodi prije leta kako bi se obezbijedilo da je vazduhoplov sposoban za planirani let;
- (k) „ELA1 vazduhoplov“ je sljedeći evropski laki vazduhoplov sa ljudskom posadom:
 - (i) avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 1200 kg ili manje koji nije klasifikovan kao složeni vazduhoplov na motorni pogon;

- (ii) jedrilica ili jedrilica sa pogonom sa MTOM od 1200 kg ili manje;
 - (iii) balon sa najvećom projektovanom zapreminom uzgonskog plina ili toplog vazduha koja nije veća od 3400 m³ za toplovazdušne balone, 1050 m³ za plinske balone i 300 m³ za vezane plinske balone;
 - (iv) vazdušni brod projektovan za najviše četiri lica s najvećom projektovanom zapreminom uzgonskog plina ili toplog vazduha koja nije veća od 3400 m³ za toplovazdušne vazdušne brodove i 1000 m³ za plinske vazdušne brodove;
- (l) „vazduhoplov LSA“ je laki sportski avion koji ima sve sljedeće osobine:
- (i) maksimalna dozvoljena masa na polijetanju (MTOM) nije veća od 600 kg;
 - (ii) maksimalna brzina sloma uzgona pri konfiguraciji za slijetanje (VS0) nije veća od 45 čvorova kalibrisane brzine (CAS) pri maksimalnoj certifikovanoj dozvoljenoj masi na polijetanju vazduhoplova i najkritičnijem centru gravitacije;
 - (iii) sjedišta za najviše dva lica, uključujući pilota;
 - (iv) jedan, neturbinski motor s elisom;
 - (v) kabina koja nije pod pritiskom;
- (m) „glavno mjesto poslovanja“ je glavno sjedište ili registrovano sjedište organizacije unutar koje se obavljaju glavne finansijske funkcije i operativni nadzor aktivnosti iz ove Uredbe.

Član 3

Zahtjevi za kontinuiranu plovidbenost

1. Kontinuirana plovidbenost vazduhoplova i komponenti obezbjeđuje se u skladu sa odredbama Aneksa I (Dio-M).
2. Organizacije i osoblje uključeni u kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova i komponenti, uključujući održavanje, moraju da budu usaglašeni sa odredbama Aneksa I (Dio-M) i ukoliko je to odgovarajuće sa odredbama članova 4 i 5.
3. Izuzetno od stava 1 ovog člana, kontinuirana plovidbenost vazduhoplova kojima je izdata dozvola za let obezbjeđuje se na osnovu posebnih dogovora u pogledu kontinuirane plovidbenosti kako je određeno u dozvoli za let izdatoj u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe Komisije (EU) br. 748/2012⁽¹⁾.

Član 4

Odobrenja organizacije za održavanje

1. Organizacije uključene u održavanje velikih vazduhoplova ili vazduhoplova koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz, i komponenti namijenjenih za ugradnju u iste, odobravaju se u skladu sa odredbama Aneksa II (Dio-145).
2. Odobrenja za održavanje koja su izdata ili priznata od strane države članice u skladu sa zahtjevima i procedurama JAA-a i koja su važila prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 2042/2003 smatraju se izdatim u skladu sa ovom Uredbom.
3. Osoblje kvalifikovano za izvršavanje i/ili kontrolu provjere bez razaranja strukture kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova i/ili komponenti, na osnovu svakog standarda za koji je neka država članica priznala prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 2042/2003 da pruža ekvivalentan nivo kvalifikacije, može da nastavi da izvršava i/ili kontroliše takve provjere.
4. Uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i uvjerenja o stavljanju u upotrebu, koja su izdata prije dana stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 1056/2008 od strane organizacije za održavanje odobrene u skladu

¹ SL 224, 21.8.2012, p.1.

sa zahtjevima države članice smatraju se ekvivalentnim onim koja su izdata u skladu tačkama M.A.801 i M.A.802 Aneksa I (Dijela-M) respektivno.

Član 5

Osoblje koje vrši certifikaciju

1. Osoblje koje vrši certifikaciju mora da bude kvalifikovano u skladu sa odredbama Aneksa III (Dio-66), osim ukoliko je drugačije predviđeno u tačkama M.A.606(h), M.A.607(b), M.A.801(d) i M.A.803 Aneksa I (Dio-M) i u tački 145.A.30(j) Aneksa II (Dio 145) i u Dodatku IV Aneksa II (Dio-145).
2. Bilo koja dozvola za održavanje vazduhoplova i, ukoliko postoje, tehnička ograničenja vezana uz tu dozvolu, koju je izdala ili priznala neka država članica u skladu sa zahtjevima i procedurama JAA-a i koja je važeća je u vrijeme stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 2042/2003, smatra se izdatom u skladu sa ovom Uredbom.
3. Osoblje koje vrši certifikaciju koje ima dozvolu izdatu u skladu sa Aneksom III (Dio-66) sa upisanom kategorijom/podkategorijom ima prava opisana tačkom 66.A.20(a) istog Aneksa koja odgovaraju toj kategoriji/podkategoriji. Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja koji odgovaraju ovim novim pravima smatraju se ispunjenim u svrhu proširenja te dozvole sa novom kategorijom/podkategorijom.
4. Osoblje koje vrši certifikaciju koje ima dozvolu koja uključuje vazduhoplove koji ne zahtijevaju pojedinačna ovlašćenja za tip može da koristi svoja prava do prvog produžavanja važenja ili promjene, kada se dozvola konvertuje u skladu sa procedurom opisanom u tački 66.B.125 Aneksa III (Dio-66) na ovlašćenja definisana tačkom 66.A.45 istog Aneksa.
5. Konverzioni izvještaji i izvještaji o priznavanju ispita koji su bili usaglašeni sa zahtjevima primjenljivim prije primjene Uredbe (EU) br. 1149/2011 smatraju se da su u skladu sa ovom Uredbom.
6. Sve dok se u ovoj Uredbi ne navedu zahtjevi za osoblje koje vrši certifikaciju:
 - (i) za druge vazduhoplove koji nisu avioni i helikopteri;
 - (ii) za komponente;

zahtjevi koji su na snazi u državi članici nastavljaju da se primjenjuju, osim za organizacije za održavanje koje se nalaze van Evropske Unije gdje zahtjeve odobrava Agencija.

Član 6

Zahtjevi za organizaciju za obuku

1. Organizacije uključene u obučavanje osoblja iz člana 5 ove Uredbe odobravaju se u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) tako da imaju pravo da:
 - (a) sprovode priznate kurseve osnovne obuke; i/ili
 - (b) sprovode priznate kurseve obuke za tip, i
 - (c) obavljaju ispite, i
 - (d) izdaju potvrde o obuci.
2. Svako odobrenje organizacije za obuku iz održavanja koje je izdala ili priznala neka država članica u skladu sa zahtjevima i procedurama JAA-a i koje je bilo važeće u vrijeme stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 2042/2003 smatra se izdatim u skladu sa ovom Uredbom.
3. Kursevi obuke za tip koji su odobreni prije dobrenja minimalnog programa obuke o uvjerenju za tip osoblja koje vrši certifikaciju u podacima o operativnoj prikladnosti za odgovarajući tip u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2011 sadrže relevantne elemente definisane u obaveznom dijelu podataka o operativnoj prikladnosti najkasnije do 18. decembra 2017. godine ili u periodu od dvije godine poslije odobravanja podataka o operativnoj prikladnosti, prilikom čega se u obzir uzima kasniji datum.

Član 7

Uredba (EZ) br. 2042/2003 prestaje da važi.

Pozivanja na Uredbu koja prestaje da važi tumače se kao pozivanja na ovu Uredbu i tumače se u skladu sa uporednom tabelom koja se nalazi u Aneksu VI.

Član 8

Stupanje na snagu

1. Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu evropskih zajednica*.
2. Izuzetno od stava 1 ovog člana, države članice mogu da odaberu da ne primjenjuju:
 - (a) za održavanje aviona sa klipnim motorima kojima kabina nije pod pritiskom sa MTOM 2000 kg i manje koji nisu uključeni u komercijalni vazdušni prevoz, do 28. septembra 2014. godine, zahtjev da osoblje koje vrši certifikaciju bude kvalifikovano u skladu sa Aneksom III (Dio-66) što je sadržano u sljedećim odredbama:
 - tačke M.A.606(g) i M.A.801(b)2 Aneksa I (Dio-M),
 - tačke 145.A.30(g) i (h) Aneksa II (Dio-145);
 - (b) za održavanje ELA1 aviona koji nisu uključeni u komercijalni vazdušni prevoz, do 28. septembra 2015. godine:
 - (i) zahtjev za nadležne vlasti da izdaju dozvole za održavanje vazduhoplova u skladu sa Aneksom III (Dio-66), kao nove ili konvertovane u skladu sa tačkom 66.A.70 istog Aneksa;
 - (ii) zahtjev da osoblje koje vrši certifikaciju bude kvalifikovano u skladu sa Aneksom III (Dio-66) što je sadržano u sljedećim odredbama:
 - tačke M.A.606(g) i M.A.801(b)2 Aneksa I (Dio-M),
 - tačke 145.A.30(g) i (h) Aneksa II (Dio-145).
3. Kad država članica koristi odredbe stava 2 obavještava Komisiju i Agenciju.
4. U svrhu vremenskih ograničenja sadržanih u tačkama 66.A.25, 66.A.30 i Dodatku III Aneksa III (Dio-66) koja se odnose na ispite osnovnog znanja, osnovno iskustvo, teoretsku obuku i ispite za tip, praktičnu obuku i procjenu, ispite za tip i obuku na radu koji su završeni prije primjene Uredbe (EZ) br. 2042/2003, porijeklo vremena je datum od kojeg se Uredba (EZ) br. 2042/2003 primjenjuje.
5. Agencija dostavlja mišljenje Komisiji koje sadrži predloge za jednostavan i proporcionalan sistem za licenciranje osoblja koje vrši certifikaciju uključenog u održavanje ELA1 aviona kao i drugih vazduhoplova koji nisu avioni i helikopteri.

Član 9

Agencijske mjere

1. Agencija razvija prihvatljive načine usaglašavanja (u daljem tekstu: AMC) koje nadležni organi, organizacije i osoblje mogu da koriste da bi demonstrirali usaglašenost sa odredbama Aneksa ove Uredbe.
2. AMC-i izdati od strane Agencije ne uvode nove zahtjeve niti ublažavaju zahtjeve Aneksa ove Uredbe.
3. Ne dovodeći u pitanje članove 54 i 55 Uredbe (EZ) br. 216/2008, kada se prihvatljivi načini usaglašavanja izdati od strane Agencije koriste, odgovarajući zahtjevi Aneksa ove Uredbe se smatraju ispunjenim bez dalje demonstracije.

Ova Uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 26. novembra 2014. godine.

Za Komisiju

Predsjednik

Žan-Klod JUNKER

ANEKS I

(Dio-M)

SADRŽAJ

M.1

SEKCIJA A – TEHNIČKI ZAHTJEVI

ODJELJAK A – OPŠTE

M.A.101 Oblast primjene

ODJELJAK B – ODGOVORNOST (*ACCOUNTABILITY*)

M.A.201 Odgovornosti (*Responsibilities*)

M.A.202 Prijavljivanje događaja

ODJELJAK C – KONTINUIRANA PLOVIDBENOST

M.A.301 Poslovi kontinuirane plovidbenosti

M.A.302 Program održavanja vazduhoplova

M.A.303 Nalozi za plovidbenost

M.A.304 Podaci o modifikacijama i popravkama

M.A.305 Sistem evidencije o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova (*Aircraft Continuing Airworthiness Record System*)

M.A.306 Operatorov sistem tehničke knjige (*operator's technical log system*)

M.A.307 Prenos evidencije o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova

ODJELJAK D – STANDARDI ODRŽAVANJA

M.A.401 Podaci o održavanju

M.A.402 Obavljanje održavanja

M.A.403 Kvarovi na vazduhoplovu

ODJELJAK E – KOMPONENTE

M.A.501 Ugrađivanje

M.A.502 Održavanje komponente

M.A.503 Komponente sa ograničenim vijekom upotrebe

M.A.504 Kontrola neispravnih komponenti

ODJELJAK F – ORGANIZACIJA ZA ODRŽAVANJE

M.A.601 Oblast primjene

M.A.602 Zahtjev

M.A.603 Obim odobrenja

M.A.604 Priručnik organizacije za održavanje

M.A.605 Objekti

M.A.606 Zahtjevi u pogledu osoblja

M.A.607 Osoblje koje vrši certifikaciju

M.A.608 Komponente, oprema i alati

M.A.609 Podaci o održavanju

M.A.610 Radni nalozi za održavanje
M.A.611 Standardi održavanja
M.A.612 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova (*Aircraft certificate of release to service*)
M.A.613 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente (*Component certificate of release to service*)
M.A.614 Evidencija o održavanju (*Maintenance Records*)
M.A.615 Prava organizacije
M.A.616 Pregled organizacije (*Organisational Review*)
M.A.617 Promjene u odobrenoj organizaciji za održavanje
M.A.618 Kontinuirano važenje odobrenja
M.A.619 Nalazi

ODJELJAK G – ORGANIZACIJA ZA OBEZBJEĐIVANJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI

M.A.701 Oblast primjene
M.A.702 Zahtjev
M.A.703 Obim odobrenja
M.A.704 Priručnik za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti
M.A.705 Objekti
M.A.706 Zahtjevi u pogledu osoblja
M.A.707 Osoblje za pregled plovidbenosti (*Airworthiness Review Staff*)
M.A.708 Obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti (*Continuing Airworthiness Management*)
M.A.709 Dokumentacija
M.A.710 Pregled plovidbenosti (*Airworthiness Review*)
M.A.711 Prava organizacije
M.A.712 Sistem kvaliteta
M.A.713 Promjene u odobrenoj organizaciji za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti
M.A.714 Čuvanje evidencije
M.A.715 Kontinuirano važenje odobrenja
M.A.716 Nalazi

ODJELJAK H – UVJERENJE O TEHNIČKOJ ISPRAVNOSTI - CRS

M.A.801 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova
M.A.802 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente
M.A.803 Ovlašćenje pilota-vlasnika

ODJELJAK I – POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI

M.A.901 Pregled plovidbenosti vazduhoplova (*Aircraft airworthiness review*)
M.A.902 Važenje potvrde o provjeri plovidbenosti
M.A.903 Prenos registracije vazduhoplova unutar EU
M.A.904 Provjera plovidbenosti vazduhoplova uvezenih u EU
M.A.905 Nalazi

SEKCIJA B - PROCEDURA ZA NADLEŽNE VLASTI

ODJELJAK A – OPŠTE ODREDBE

M.B.101 Oblast primjene

M.B.102 Nadležne vlasti

M.B.104 Vođenje evidencije

M.B.105 Međusobna razmjena informacija

ODJELJAK B – ODGOVORNOST (*ACCOUNTABILITY*)

M.B.201 Odgovornosti (*Responsibilities*)

ODJELJAK C – KONTINUIRANA PLOVIDBENOST

M.B.301 Program održavanja

M.B.302 Izuzeća

M.B.303 Praćenje i kontrola kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova

M.B.304 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje

ODJELJAK D – STANDARDI ODRŽAVANJA

ODJELJAK E – KOMPONENTE

ODJELJAK F – ORGANIZACIJA ZA ODRŽAVANJE

M.B.601 Zahtjev

M.B.602 Inicijalno odobrenje

M.B.603 Izdavanje odobrenja

M.B.604 Kontinuirani nadzor

M.B.605 Nalazi

M.B.606 Promjene

M.B.607 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje odobrenja

ODJELJAK G – ORGANIZACIJA ZA OBEZBJEĐIVANJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI

M.B.701 Zahtjev

M.B.702 Inicijalno odobrenje

M.B.703 Izdavanje odobrenja

M.B.704 Kontinuirani nadzor

M.B.705 Nalazi

M.B.706 Promjene

M.B.707 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje odobrenja

ODJELJAK H – UVJERENJE O TEHNIČKOJ ISPRAVNOSTI - CRS

ODJELJAK I – POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI

M.B.901 Procjena preporuka

M.B.902 Pregled plovidbenosti koji obavljaju nadležne vlasti

M.B.903 Nalazi

Dodatak I – Ugovor o obezbjeđivanju kontinuirane plovidbenosti

Dodatak II – Uvjerjenje o stavljanju u upotrebu – EASA obrazac 1

Dodatak III – Potvrda o provjeri plovidbenosti – EASA obrazac 15

Dodatak IV – Sistem klase i ovlašćenja koji se koristi za odobrenje organizacija za održavanje iz Aneksa I (Dio-M) Odjeljak F i iz Aneksa II (Dio-145)

Dodatak V – Odobrenje organizacije za održavanje iz Aneksa I (Dio-M) Odjeljak F

Dodatak VI – Odobrenje organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti iz Aneksa I (Dio-M) Odeljak G

Dodatak VII – Složeni poslovi održavanja

Dodatak VIII – Ograničeno Pilot-vlasnik održavanje (*Pilot-owner maintenance*)

M.1

Za potrebe ovog Dijela, nadležne vlasti su:

1. za nadzor nad kontinuiranom plovidbenošću pojedinačnih vazduhoplova i izdavanje potvrde o provjeri plovidbenosti organ koji je imenovala država članica registra;
2. za nadzor nad organizacijom za održavanje kako je navedeno u Sekciji A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M):
 - (i) organ koji je imenovala država članica u kojoj se nalazi sjedište te organizacije;
 - (ii) Agencija, ako se organizacija nalazi u trećoj državi;
3. za nadzor nad organizacijom za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti kako je navedeno u Sekciji A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M):
 - (i) organ koji je imenovala država članica u kojoj se nalazi sjedište organizacije ako odobrenje nije obuhvaćeno certifikatom vazdušnog operatora (AOC);
 - (ii) organ koji je imenovala država članica operatora, ako je odobrenje obuhvaćeno certifikatom vazdušnog operatora (AOC);
 - (iii) Agencija, ako se organizacija nalazi u trećoj državi.
4. za odobravanje programa održavanja:
 - (i) organ koji je imenovala država članica registra,
 - (ii) za komercijalni vazdušni prevoz, kad je država članica operatera različita od države članice registra, organ koga sporazumno odrede obje navedene države članice prije odobrenja programa održavanja,
 - (iii) Odstupajući od tačke 4(i), kad kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova koji se ne koristi za komercijalni vazdušni prevoz obezbjeđuje organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) koja ne podliježe nadzoru države članice registra, i isključivo uz saglasnost sa državom članicom registra prije odobravanja programa održavanja:
 - (a) organ koji imenuje država članica odgovorna za nadzor nad organizacijom za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti; ili
 - (b) Agencija, ako se organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti nalazi u trećoj državi.

SEKCIJA A

TEHNIČKI ZAHTJEVI

ODJELJAK A

OPŠTE

M.A.101 Oblast primjene

Ovom Sekcijom utvrđuju se mjere kojima se obezbjeđuje održavanje plovidbenosti, uključujući i održavanje. Uređuju se i uslovi koje moraju da ispune lica ili organizacije koji se bave tim obezbjeđivanjem kontinuirane plovidbenosti.

ODJELJAK B

ODGOVORNOST (ACCOUNTABILITY)

M.A.201 Odgovornosti (*Responsibilities*)

- (a) Vlasnik je odgovoran (*responsible*) za kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova i obezbeđuje da se let obavi samo:
1. ako se vazduhoplov održava u plovidbenom stanju, i;
 2. ako je sva odgovarajuća operativna oprema i oprema za slučaj nužde pravilno ugrađena i ispravna ili je jasno označeno da je neispravna, i;
 3. ako je uvjerenje o plovidbenosti važeće, i;
 4. ako se vazduhoplov održava u skladu sa odobrenim programom održavanja, kako je navedeno u tački M.A.302.
- (b) Ako je vazduhoplov dat u zakup, odgovornosti (*responsibilities*) vlasnika prenose se na zakupca ako:
1. je zakupac naveden u dokumentu o registraciji; ili
 2. je tako predviđeno u ugovoru o zakupu.
- Izraz „vlasnik“ u ovom Dijelu (Dio–M), odnosi se na vlasnika ili zakupca, zavisno od slučaja.
- (c) Svako lice ili organizacija koji obavljaju radove održavanja odgovorni (*responsible*) su samo za obavljene poslove.
- (d) Vođa vazduhoplova ili u slučaju komercijalnog vazdušnog prevoza, operator je odgovoran (*responsible*) za zadovoljavajuće obavljanje pretpoletnog pregleda. Ovaj pregled mora da obavi pilot ili drugo kvalifikovano lice ali ne mora da ga obavlja odobrena organizacija za održavanje ili Dio-66 osoblje koje vrši certifikaciju.
- (e) Radi ispunjavanja odgovornosti (*responsibilities*) navedenih u tački (a),
- (i) vlasnik vazduhoplova može da ugovori obavljanje poslova povezanih s kontinuiranom plovidbenošću sa organizacijom za obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobreno u skladu sa Sekcijom A, Odjeljkom G ovog Aneksa (Dio-M). U ovom slučaju, organizacija za obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti preuzima odgovornost za valjano obavljanje ovih poslova;
 - (ii) vlasnik koji odluči da obezbeđuje kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova na svoju odgovornost, bez ugovora zaključenog u skladu sa Dodatkom I ovog Dijela (Dio-M), može i pored toga da zaključi ograničen ugovor sa organizacijom za obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljkom G ovog Aneksa (Dio-M), o izradi programa održavanja i njegovom odobravanju, u skladu sa tačkom M.A.302. U tom slučaju, ovaj ograničeni ugovor prenosi odgovornost (*responsibility*) za izradu i odobravanje programa održavanja na organizaciju za obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je potpisnica ugovora.
- (f) U slučaju velikih vazduhoplova, zbog ispunjavanja odgovornosti (*responsibilities*) navedenih u tački (a), vlasnik vazduhoplova obezbeđuje da poslove koji se odnose na kontinuiranu plovidbenost obavlja odobrena organizacija za obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti. Mora da se zaključi pismeni ugovor u skladu sa Dodatkom I. U ovom slučaju, organizacija za obezbeđivanje kontinuirane plovidbenosti preuzima odgovornost za valjano obavljanje ovih poslova.
- (g) Održavanje velikih vazduhoplova, vazduhoplova koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz i njihovih komponenti obavlja organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Dijelom-145.
- (h) U slučaju komercijalnog vazdušnog prevoza operator je odgovoran za kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova koje koristi i mora da:
1. ima odobrenje, koje je dio sertifikata vazdušnog operatora (AOC) koji je izdao nadležni organ, u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M), za vazduhoplov koji koristi; i

2. ima odobrenje u skladu sa Aneksom II (Dio-145) ili da zaključi ugovor sa takvom organizacijom; i
 3. obezbijedi da se postupa u skladu sa tačkom (a).
- (i) Ako država članica zahtjeva da operator ima odobrenje za komercijalne operacije, koje ne spadaju u komercijalni vazdušni prevoz, operator mora:
1. da ima odgovarajuće odobrenje u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M), za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova koje koristi ili da zaključi ugovor sa takvom organizacijom; i
 2. da ima odgovarajuće odobrenje u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) ili u skladu sa Aneksom II (Dio-145), ili da zaključi ugovor sa takvom organizacijom; i
 3. da obezbijedi da se postupa u skladu sa tačkom (a).
- (j) Vlasnik/operator je odgovoran (*responsible*) da omogući nadležnim vlastima pristup organizaciji/vazduhoplovu zbog utvrđivanja stalne usaglašenosti sa ovim Dijelom.

M.A.202 Prijavlivanje događaja

- (a) Svako lice ili organizacija koji su odgovorni (*responsible*) u skladu sa tačkom M.A.201 prijavljuju nadležnim vlastima koje imenuje država registra, organizaciji odgovornoj (*responsible*) za projekat tipa ili dodatni projekat tipa i, ukoliko je primjenljivo, državi članici operatora svako uočeno stanje vazduhoplova ili komponente koji ugrožavaju sigurnost leta.
- (b) Prijave se sastavljaju na način koji odredi Agencija i sadrže sve važne podatke o tom stanju koji su poznati licu ili organizaciji.
- (c) Ako lice ili organizacija koji održavaju vazduhoplov na osnovu ugovora s vlasnikom ili operatorom obavljaju održavanje, lice ili organizacija koji održavaju vazduhoplov prijavljuju i vlasniku, operatoru ili organizaciji za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti svako takvo stanje koje utiče na vlasnikov ili operatorov vazduhoplov ili komponentu.
- (d) Prijave se dostavljaju što je prije izvodljivo, a najkasnije u periodu od 72 sata od kad su lice ili organizacija uočili stanje na koje se izvještaj odnosi.

ODJELJAK C

KONTINUIRANA PLOVIDBENOST

M.A.301 Poslovi kontinuirane plovidbenosti

Kontinuirana plovidbenost vazduhoplova i ispravno stanje odgovarajuće operativne opreme i opreme za slučaj nužde obezbjeđuju se:

1. obavljanjem prepoletnih pregleda;
2. otklanjanjem svih kvarova i oštećenja koji utiču na sigurnost vazduhoplova u skladu sa podacima navedenim u tački M.A.304 i/ili tački M.A.401, ukoliko je primjenljivo, pri čemu se kod velikih vazduhoplova ili vazduhoplova koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz uzimaju u obzir Lista minimalne ispravnosti opreme vazduhoplova (*Minimum Equipment List – MEL*) i lista dozvoljenih odstupanja od odobrene konfiguracije (*Configuration Deviation List – CDL*), ukoliko je to primjenljivo na tip vazduhoplova;
3. obavljanjem cjelokupnog održavanja, shodno programu održavanja vazduhoplova koji je odobren u skladu sa M.A.302;
4. kod svih velikih vazduhoplova i vazduhoplova koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz, analizom efektivnosti programa održavanja koji je odobren u skladu sa M.A.302;
5. izvršenjem svih primjenljivih:
 - (i) naloga za plovidbenost (*airworthiness directive*);
 - (ii) operativnih naloga koje utiču na kontinuiranu plovidbenost;

- (iii) zahtjeva za kontinuiranu plovidbenost koje je odredila Agencija;
 - (iv) mjera koju nalažu nadležne vlasti kao direktnu reakciju na sigurnosni problem;
6. izvršenjem modifikacija i popravki u skladu sa tačkom M.A.304;
 7. za neobavezne modifikacije i/ili provjere, za sve velike vazduhoplove ili vazduhoplove koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz, uvođenjem politike za njihovo izvršenje;
 8. izvođenja probnih letova kojima se provjerava održavanje ukoliko je to potrebno.

M.A.302 Program održavanja vazduhoplova

- (a) Održavanje vazduhoplova organizuje se u skladu sa programom održavanja vazduhoplova.
- (b) Program održavanja vazduhoplova i sve njegove kasnije izmjene i dopune odobravaju nadležne vlasti.
- (c) Kad kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova održava organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M), program održavanja vazduhoplova i njegove izmjene i dopune mogu da se odobre procedurom posrednog odobravanja.
 - (i) U tom slučaju, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti izrađuje proceduru posrednog odobravanja kao dio priručnika za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, a odobravaju je nadležne vlasti koje su odgovorne za organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti.
 - (ii) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ne primjenjuje proceduru posrednog odobravanja ukoliko ta organizacija nije pod nadzorom države članice registra, osim ako je zaključen ugovor u skladu sa tačkom M.1. 4(ii) ili 4(iii), ukoliko je primjenljivo, kad se odgovornost (*responsibility*) za odobravanje programa održavanja vazduhoplova prenosi na nadležne vlasti koje su je odgovorne (*responsible*) za organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti.
- (d) Program održavanja vazduhoplova mora da bude usaglašen sa:
 - (i) uputstvima koje izdaju nadležne vlasti,
 - (ii) uputstvima za kontinuiranu plovidbenost:
 - koje izdaju imaoci uvjerenja o tipu, ograničenog uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, odobrenja projekta velikih popravki, ovlašćenja ETSO i svakog drugog odgovarajućeg odobrenja koje je izdato u skladu sa Uredbom Komisije (EZ) br. 748/2012 i njenim Aneksom I (Dio-21), i
 - koje su sadržane u certifikacionim specifikacijama iz tačke 21.A.90B ili 21.A.431B Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012, ukoliko je primjenljivo;
 - (iii) dodatnim ili alternativnim uputstvima koje predlažu vlasnik ili organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena u skladu sa M.A.302, izuzev intervala poslova vezanih za sigurnost iz tačke (e), koji mogu da se produže, ukoliko se sprovedu odgovarajući pregledi u skladu sa tačkom (g) i samo ukoliko su takva produženja neposredno odobrena u skladu sa tačkom M.A.302(b).
- (e) Program održavanja vazduhoplova sadrži pojedinosti, uključujući učestalost, cjelokupnog održavanja koje treba da se obavi, uključujući i sve poslove povezane s tipom i specifičnostima operacija.
- (f) Kod velikih vazduhoplova, kad se program održavanja zasniva na logici Grupe za obezbjeđivanje održavanja (*Maintenance Steering Group logic*), ili na praćenju stanja (*on condition monitoring*), program održavanja vazduhoplova mora da uključi program pouzdanosti.
- (g) Program održavanja vazduhoplova podliježe periodičnim pregledima i u skladu sa tim se mijenja i dopunjava po potrebi. Ovi pregledi obezbjeđuju da je program i dalje važeći sa aspekta operativnog iskustva i uputstava nadležnih vlasti, prilikom čega se uzimaju u obzir nova i/ili izmjenjena uputstva koja izdaju imaoci uvjerenja o tipu i dodatnog uvjerenja o tipu ili sve druge

organizacije koju objavljuju takve podatke u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.

M.A.303 Nalozi za plovidbenost

Svi primjenljivi nalozi za plovidbenost moraju da se izvrše u skladu sa zahtjevima koje ti nalozi za plovidbenost sadrže, izuzev ako Agencija ne odredi drugačije.

M.A.304 Podaci o modifikacijama i popravkama

Procjena oštećenja i izvođenje modifikacija i popravki vrši se na osnovu odgovarajućih:

- (a) podataka koje odobri Agencija; ili
- (b) podataka koje odobri organizacija za projektovanje koja je odobrena u skladu sa Dijelom-21; ili
- (c) podataka sadržanih u certifikacionim specifikacijama iz tačke 21.A.90B ili 21.A.431B Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.

M.A.305 Sistem evidencije o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova (*Aircraft Continuing Airworthiness Record System*)

- (a) Po završetku svakog održavanja, uvjerenje o tehničkoj ispravnosti potrebno u skladu sa tačkom M.A.801 ili tačkom 145.A.50 unosi se u evidenciju o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova. Svaki unos se čini što je prije izvodljivo a najkasnije 30 dana od završetka održavanja.
- (b) Evidencija o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova sastoji se od:
 - 1. knjiga vazduhoplova, knjiga(e) motora ili kontrolne kartice modula motora, knjiga(e) elise i kontrolnih kartica za komponente sa ograničenim vijekom upotrebe, ukoliko je odgovarajuće, i,
 - 2. operaterovog sistema tehničke knjige vazduhoplova (*operator's technical log*), ukoliko je potrebno u skladu sa tačkom M.A.306 za komercijalni vazdušni prevoz ili kad to zahtjeva država članica za komercijalne aktivnosti koje ne spadaju u komercijalni vazdušni prevoz.
- (c) U knjigu vazduhoplova unose se na odgovarajući način tip i oznaka registracije vazduhoplova, datum, ukupno vrijeme naleta i/ili ciklusi naleta i/ili slijetanja, ukoliko je odgovarajuće.
- (d) Evidencija o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova sadrži trenutni:
 - 1. status naloga za plovidbenost i mjera koje su naložile nadležne vlasti kao direktnu reakciju na sigurnosni problem;
 - 2. status modifikacija i popravki;
 - 3. status usaglašenosti sa programom održavanja;
 - 4. status komponenti sa ograničenim vijekom upotrebe;
 - 5. izvještaj o masi i balansu;
 - 6. spisak odloženih radova održavanja.
- (e) Pored usvojenog dokumenta o stavljanju komponente u upotrebu, EASA obrasca 1, (EASA Form 1) ili ekvivalentnog dokumenta, sljedeće informacije koje se odnose na sve ugrađene komponente (motor, elisa, modul motora ili komponenta s ograničenim vijekom trajanja), unose se u odgovarajuću knjigu motora ili elise, kontrolnu karticu modula motora ili komponente sa ograničenim vijekom upotrebe:
 - 1. identifikacija komponente; i
 - 2. tip, serijski broj i registracija, ukoliko je odgovarajuće, vazduhoplova, motora, elise, modula motora ili komponente s ograničenim vijekom trajanja, u koji je komponenta bila ugrađena, zajedno sa pozivom na ugradnju i izgradnju komponente; i
 - 3. datum zajedno sa zbirnim ukupnim vremenom naleta i/ili ciklusa naleta i/ili slijetanja i/ili kalendarsko vrijeme, ukoliko je odgovarajuće; i
 - 4. aktuelne informacije iz tačke (d) koje su primjenljive na komponentu.

- (f) Lice koje je odgovorno za obezbjeđivanje poslova kontinuirane plovidbenosti u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak B ovog Aneksa (Dio M), kontroliše evidenciju kako je to određeno u ovoj tački i podnosi je na uvid nadležnim vlastima, na njegov zahtjev.
- (g) Svi unosi u evidenciju o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova moraju biti jasni i tačni. Ako neki unos treba da se ispravi, to se čini na način koji omogućava da prvobitni unos ostane jasno vidljiv.
- (h) Vlasnik ili operator vazduhoplova uspostavlja sistem čuvanja evidencije o kontinuiranoj plovidbenosti u navedenim periodima:
1. detaljna evidencija o održavanju vazduhoplova i komponenti sa ograničenim vijekom upotrebe koje su ugrađene u vazduhoplov, sve dok se informacije koje se nalaze u evidenciji ne zamijene novom informacijom ekvivalentnom sa aspekta obima i detaljnosti ali ne manje od 36 mjeseci od otpuštanja u upotrebu (*released to service*) vazduhoplova ili komponente; i
 2. ukupno vrijeme upotrebe (sati, kalendarsko vrijeme, ciklusi i broj slijetanja) vazduhoplova i svih komponenti sa ograničenim vijekom upotrebe, najmanje 12 mjeseci od kad su vazduhoplov ili komponenta trajno povučeni iz upotrebe; i
 3. vrijeme upotrebe (sati, kalendarsko vrijeme, ciklusi i broj slijetanja), ukoliko je odgovarajuće, od posljednjeg redovnog održavanja komponente sa ograničenim vijekom upotrebe, najmanje dok redovno održavanje komponente ne bude zamjenjeno drugim redovnim održavanjem ekvivalentnog obima i detaljnosti; i
 4. trenutni status usaglašenosti sa programom održavanja tako da može da se uspostavi usaglašenost sa odobrenim programom održavanja vazduhoplova, najmanje dok redovno održavanje vazduhoplova ili komponente ne bude zamjenjeno drugim redovnim održavanjem ekvivalentnog obima i detaljnosti; i
 5. trenutni status naloga za plovidbenost koji je primjenljiv za vazduhoplov i komponente, najmanje 12 mjeseci od kada su vazduhoplov ili komponenta trajno povučeni iz upotrebe; i
 6. pojedinosti o aktuelnim modifikacijama i popravkama vazduhoplova, motora, elise(a) i svih drugih komponenti koje su od vitalnog značaja za sigurnost leta, najmanje 12 mjeseci od kad su trajno povučeni iz upotrebe.

M.A.306 Operatorov sistem tehničke knjige (*operator's technical log system*)

- (a) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza, pored zahtjeva iz tačke M.A.305, operator koristi sistem tehničke knjige vazduhoplova, koji sadrži sljedeće podatke za svaki vazduhoplov:
1. informacije o svakom letu, neophodne za obezbjeđivanje kontinuirane sigurnosti letenja, i;
 2. važeće uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, i;
 3. aktuelnu izjavu o održavanju u kojoj se navodi status održavanja vazduhoplova i navodi koje redovno ili vanredno održavanje je sljedeće predviđeno osim kad se nadležne vlasti saglase s tim da se izjava o održavanju čuva na drugom mjestu, i;
 4. sve podatke o neizvedenim odloženim otklanjanjima nedostataka koji utiču na rad vazduhoplova, i;
 5. sva neophodna uputstva o aranžmanima podrške održavanju.
- (b) Sistem tehničke knjige vazduhoplova i njene naknadne izmjene i dopune odobravaju nadležne vlasti.
- (c) Operator obezbjeđuje da se tehnička knjiga vazduhoplova čuva 36 mjeseci od datuma posljednjeg unosa.

M.A.307 Prenos evidencije o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova

- (a) Vlasnik ili operator obezbjeđuju da se, ako se vazduhoplov trajno prenese s jednog vlasnika ili operatora na drugog vlasnika ili operatora prenese takođe i evidencija o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova iz M.A.305 i, ukoliko je primjenljivo, operatorov sistem tehničke knjige iz M.A.306.

- (b) Vlasnik je dužan da obezbijedi da, ako je ugovorom povjerio poslove obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti organizaciji za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, je i evidencija o kontinuiranoj plovidbenosti iz M.A.305 prenesena toj organizaciji.
- (c) Vremenski periodi u kojima se evidencije čuvaju važe i za novog vlasnika, operatora i organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti.

ODJELJAK D

STANDARDI ODRŽAVANJA

M.A.401 Podaci o održavanju

- (a) Lice ili organizacija za održavanje vazduhoplova moraju da imaju pristup važećim aktuelnim podacima o održavanju i samo njih koriste prilikom održavanja vazduhoplova uključujući i modifikacije i popravke.
- (b) Izraz „važeći podaci o održavanju“ u ovom Dijelu označava:
 1. svaki važeći zahtjev, proceduru, standard ili informaciju koje su izdale nadležne vlasti ili Agencija,
 2. svaki važeći nalog za plovidbenost;
 3. važeća uputstva za kontinuiranu plovidbenost, koja su izdali imaoci uvjerenja o tipu ili dodatnog uvjerenja o tipu i sve druge organizacije koje objavljuju takve podatke u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012;
 4. sve važeće podatke izdate u skladu sa tačkom 145.A.45(d).
- (c) Lice ili organizacija za održavanje vazduhoplova obezbjeđuju da svi važeći podaci o održavanju budu aktuelni i lako dostupni za upotrebu kad se zahtjevaju. Lice ili organizacija moraju da uspostave sistem radnih kartica ili radnih lista u koje se tačno prepisuju podaci o održavanju ili se u njima precizno poziva na određeni posao ili grupe poslova koji su sadržani u podacima o održavanju.

M.A.402 Obavljanje održavanja

- (a) Svo održavanje obavlja kvalifikovano osoblje po metodama, tehnikama, standardima i uputstvima navedenim u podacima o održavanju iz M.A.401. Nadalje, vrši se nezavisna provjera poslije svih obavljenih osjetljivih poslova održavanja koji utiču na sigurnost letenja osim ako drugačije nije predviđeno u Aneksu II (Dio-145) ili odobreno od strane nadležnih vlasti.
- (b) Svo održavanje mora da se obavlja alatima, opremom i materijalima navedenim u podacima o održavanju iz M.A.401 osim ako drugačije nije predviđeno u Aneksu II (Dio-145). Ukoliko je potrebno, alati i oprema kontrolišu se i baždare u skladu sa zvanično priznatim standardima.
- (c) Oblast u kojoj se obavlja održavanje mora da bude dobro organizovana i čista od prljavštine i zagađenja.
- (d) Svo održavanje se obavlja u okviru ograničenja radne sredine koja su navedena u podacima o održavanju iz M.A.401.
- (e) U slučaju nepovoljnih vremenskih uslova ili dugotrajnih radova održavanja, koriste se odgovarajući objekti.
- (f) Po okončanju cjelokupnog održavanja mora da se sprovede opšta provjera da bi se obezbijedilo da na vazduhoplovu ili komponenti nema zaostalog alata, opreme ili drugih stranih djelova i materijala, kao i da li su svi skinuti pristupni paneli ponovo vraćeni na svoja mjesta.

M.A.403 Kvarovi na vazduhoplovu

- (a) Svaki kvar na vazduhoplovu koji ozbiljno utiče na sigurnost letenja mora da bude uklonjen prije sljedećeg leta.
- (b) Samo ovlašćeno osoblje koje vrši certifikaciju, u skladu sa tačkama M.A.801(b)1, M.A.801(b)2, M.A.801(c), M.A.801(d) ili Aneksom II (Dio-145) može da odluči, na osnovu podataka o održavanju

iz M.A.401, o tome da li kvar na vazduhoplovu ozbiljno ugrožava sigurnost letenja i stoga da odluči kada i koja akcija za otklanjanje kvara treba da se preduzme prije sljedećeg leta i koja akcija za otklanjanje kvara može da se odloži. Ipak, ovo se ne primjenjuje kada:

1. odobrenu listu minimalne ispravnosti ugrađene opreme vazduhoplova određenu od strane nadležnih vlasti koristi pilot; ili,
 2. su kvarovi na vazduhoplovu određeni kao prihvatljivi od strane nadležnih vlasti.
- (c) Svaki kvar na vazduhoplovu koji ne ugrožava ozbiljno sigurnost letenja otklanja se što je ranije izvodljivo, nakon što je kvar na vazduhoplovu prvi put uočen i u okviru roka koji je naveden u podacima o održavanju.
- (d) Svaki kvar koji nije otklonjen prije leta upisuje se u sistem evidencije o održavanju vazduhoplova iz M.A.305 ili u operatorov sistem tehničke knjige vazduhoplova iz M.A.306 ukoliko je primjenljivo.

ODJELJAK E

KOMPONENTE

M.A.501 Ugrađivanje

- (a) Komponenta ne može da se ugradi osim ako nije u zadovoljavajućem stanju, propisno otpuštena u upotrebu (*released to service*) pomoću EASA Obrasca 1 ili ekvivalentnog dokumenta i označena u skladu sa Aneksom I (Dio-21), Odjeljak Q, osim ako nije drugačije navedeno u Aneksu I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012, Aneksu II (Dio-145) ili Odjeljku F, Sekcija A Aneksa I ove Uredbe.
- (b) Prije ugradnje komponente u vazduhoplov lice ili odobrena organizacija za održavanje mora da provjeri da li je komponenta odgovarajuća za ugradnju kada mogu biti primjenljive različite konfiguracije modifikacija i/ili naloga za plovidbenost.
- (c) Standardni djelovi ugrađuju se na vazduhoplov ili komponentu samo ako podaci o održavanju navode određeni standardni dio. Standardni djelovi ugrađuju se samo kad su praćeni dokazima o usklađenosti (*Evidence of Conformity*) koji mogu da se prate do važećeg standarda (*Traceable to the Applicable Standard*).
- (d) Materijal, bez obzira da li je u pitanju sirovina ili potrošni materijal, koristi se na vazduhoplovu ili komponenti samo ako je proizvođač vazduhoplova ili komponente tako naveo u odgovarajućim podacima o održavanju ili kad je to određeno u Dijelu 145 (Part-145). Ovaj materijal koristi se samo ako zadovoljava potrebne specifikacije i ako može da se utvrdi njegovo porijeklo. Svaki materijal mora da prati dokumentacija koja se jasno odnosi na određeni materijal i koja sadrži izjavu o usklađenosti sa specifikacijom i podatke o proizvođaču i dobavljaču.

M.A.502 Održavanje komponente

- (a) Osim u slučaju komponenti iz tačke 21.A.307(c) Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012, održavanje komponenti obavljaju organizacije za održavanje, koje su odobrene na odgovarajući način u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) ili u skladu sa Aneksom II (Dio-145).
- (b) Odstupajući od tačke (a), održavanje komponente u skladu sa podacima o održavanju vazduhoplova ili, uz saglasnost nadležnih vlasti, u skladu sa podacima o održavanju komponente, može da obavlja organizacija klase A koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) ili u skladu sa Aneksom II (Dio-145) kao i osoblje koje vrši certifikaciju iz M.A.801(b)2 dok su takve komponente ugrađene u vazduhoplov. Ipak, takva organizacija ili osoblje koje vrši certifikaciju mogu ovu komponentu da privremeno izgrade zbog održavanja, da bi se olakšao pristup komponenti, osim ako ta izgradnja stvara potrebu za dodatnim održavanjem koje nije propisano odredbama ove tačke. Održavanje komponente koje se obavlja u skladu sa ovom tačkom ne ispunjava zahtjeve za izdavanje EASA obrasca 1 i podliježe zahtjevima za otpuštanje (*release*) vazduhoplova datih u tački M.A.801.
- (c) Odstupajući od tačke (a), održavanje komponente motora/pomoćnog uređaja za napajanje (APU) u skladu sa podacima o održavanju motora/APU ili, uz saglasnost nadležnih vlasti, u skladu sa podacima o održavanju komponente, može da obavlja organizacija klase B koja je odobrena u

skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M), ili u skladu sa Aneksom II (Dio-145) dok su takve komponente ugrađene u motor/APU. Ipak, takva organizacija klase B može ovu komponentu privremeno da izgradi zbog održavanja, da bi se olakšao pristup komponenti, osim ako ta izgradnja stvara potrebu za dodatnim održavanjem koje nije propisano odredbama ove tačke.

(d) Odstupajući od tačke (a) i tačke M.A.801(b)2, održavanje komponente dok je ona ugrađena ili privremeno izgrađena iz ELA1 vazduhoplova koji se ne koristi za komercijalni vazdušni prevoz i koje se obavlja u skladu sa podacima o održavanju komponente, može da obavlja osoblje koje vrši certifikaciju iz tačke M.A.801(b)2, osim za:

1. remont komponenti koje nisu motori i elise, i;
2. remont motora i elisa za vazduhoplove koji nisu CS-VLA, CS-22 i LSA.

Održavanje komponente koje se obavlja u skladu sa tačkom (d) ne ispunjava zahtjeve za izdavanje EASA obrasca 1 i podliježe zahtjevima za otpuštanje (*release*) vazduhoplova datih u tački M.A.801.

(e) Održavanje komponenti iz 21.A.307(c) Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 obavlja organizacija klase A odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) ili Dijela-145, osoblje koje vrši certifikaciju iz tačke M.A.801(b)2 ili pilot-vlasnik iz tačke M.A.801(b)3 dok je ta komponenta ugrađena u vazduhoplov ili privremeno izgrađena da bi se olakšao pristup. Održavanje komponente koje se obavlja u skladu sa ovom tačkom ne ispunjava zahtjeve za izdavanje EASA obrasca 1 i podliježe zahtjevima za otpuštanje (*release*) vazduhoplova datih u tački M.A.801.

M.A.503 Komponente sa ograničenim vijekom upotrebe

(a) Ugrađene komponente sa ograničenim vijekom upotrebe ne smiju da prekorače odobreni vijek upotrebe koji je naveden u odobrenom programu održavanja i nalogima za plovidbenost, izuzev kao što je predviđeno u tački M.A.504(c).

(b) Odobreni vijek upotrebe izražava se kalendarskim vremenom, naletom, brojem slijetanja ili ciklusima, kako je odgovarajuće.

(c) Na kraju odobrenog vijeka upotrebe, komponenta mora da se izgradi iz vazduhoplova zbog održavanja, ili zbog trajnog uklanjanja u slučaju komponenti s potvrđenim ograničenim vijekom upotrebe.

M.A.504 Kontrola neispravnih komponenti

(a) Komponenta se smatra neispravnom u svim sljedećim slučajevima:

1. isticanje vijeka upotrebe koji je naveden u programu održavanja;
2. neusaglašenost sa primjenljivim nalogima za plovidbenost i drugim zahtjevima kontinuirane plovidbenosti koje određuje Agencija;
3. nedostatak podataka neophodnih za određivanje statusa plovidbenosti ili za određivanje ispunjenosti zahtjeva za ugradnju;
4. postojanja dokaza kvarova ili neispravnosti;
5. kada je bila uključena u nezgodu ili nesreću koja je mogla da utiče na njenu ispravnost.

(b) Neispravne komponente označavaju se i skladište na zaštićenom mjestu i pod kontrolom odobrene organizacije za održavanje do donošenja odluke o budućem statusu takvih komponenti. Ipak, za vazduhoplove koji se ne koriste za komercijalni vazdušni prevoz i koji nisu veliki vazduhoplovi, lice ili organizacija koji su komponentu proglasili kao neispravnu, mogu da prenesu odgovornost za čuvanje komponente, na vlasnika vazduhoplova pod uslovom da se prenos opiše u knjigu vazduhoplova ili knjigu motora ili knjigu komponente.

(c) Komponente koje su dostigle svoj certifikovani vijek upotrebe ili imaju kvar koji ne može da se otkloni klasifikuju se kao nepopravljive i ne smiju ponovo da uđu u sistem snabdijevanja komponentama izuzev ako im se certifikovani vijek upotrebe ne produži ili ako ne bude odobrena njihova popravka u skladu sa tačkom M.A.304.

- (d) Svako lice ili organizacija koji su odgovorni (*accountable*) u skladu sa ovim Aneksom (Dio-M), u slučaju nepopravljivih komponenti iz tačke (c):
1. zadržavaju takvu komponentu na mjestu predviđenom u tački (b), ili;
 2. obezbjeđuju da komponenta bude onesposobljena tako da ne može da se na ekonomičan način iskoristi ili popravi, prije nego što se oslobode odgovornosti (*responsibility*) za komponentu.
- (e) Odstupajući od tačke (d), lice ili organizacija odgovorni (*accountable*) u skladu sa ovim Aneksom (Dio-M) mogu da prenesu odgovornost (*responsibility*) za komponente koje su klasifikovane kao nepopravljive na organizaciju za obuku ili istraživanje bez obaveze da je prethodno onesposobe.

ODJELJAK E

ORGANIZACIJA ZA ODRŽAVANJE

M.A.601 **Oblast primjene**

Ovim Odjeljkom utvrđuju se zahtjevi koje organizacija mora da ispuni da bi se kvalifikovala za dobijanje ili održavanje važenja odobrenja za održavanje vazduhoplova ili komponenti a koji nisu navedeni u tački M.A.201(g).

M.A. 602 **Zahtjev**

Zahtjev za izdavanje ili promjenu odobrenja organizacije za održavanje podnosi se na obrascu i na način koji odrede nadležne vlasti.

M.A. 603 **Obim odobrenja**

- (a) Organizacija koja se bavi aktivnostima koje podliježu ovom Odjeljku ne smije da obavlja svoje aktivnosti ukoliko nije odobrena od strane nadležnih vlasti. U Dodatku V Aneksa I (Dio-M) prikazan je šablon uvjerenja za ovo odobrenje.
- (b) Priručnik organizacije za održavanje iz tačke M.A.604 mora tačno da odredi obim radova za koji se smatra da čini odobrenje. Dodatak IV ovog Dijela (Dio-M) određuje sve klase i sva ovlašćenja koji su mogući u skladu sa Odjeljkom F ovog Aneksa (Dio-M).
- (c) Odobrena organizacija za održavanje može da izrađuje, u skladu sa podacima o održavanju, ograničeni skup djelova namijenjenih za korišćenje tokom tekućih radova unutar njenih objekata, kao što je to predviđeno u priručniku organizacije za održavanje.

M.A.604 **Priručnik organizacije za održavanje**

- (a) Organizacija za održavanje ima priručnik koji najmanje sadrži sljedeće podatke:
1. izjavu koju je potpisao odgovorni rukovodilac (*accountable manager*), kojom se potvrđuje da će organizacija stalno da radi u skladu sa Aneksom I (Dio-M) i priručnikom, i;
 2. obim radova koje organizacija obavlja, i;
 3. zvanje(a) i ime(na) i prezime(na) lica iz tačke M.A.606.(b), i;
 4. organizacionu šemu koja pokazuje lance odgovornosti između lica iz tačke M.A.606(b), i;
 5. spisak osoblja koje vrši certifikaciju sa obimom njihovih ovlašćenja, i;
 6. spisak mjesta na kojima se održavanje izvodi, zajedno sa opštim opisima objekata, i;
 7. procedure koje pokazuju kako organizacija za održavanje obezbjeđuje usaglašenost sa ovim Dijelom, i;
 8. proceduru(e) izmjene i dopune priručnika organizacije za održavanje.
- (b) Priručnik organizacije za održavanje i njegove izmjene i dopune odobravaju nadležne vlasti.
- (c) Izuzetno od tačke (b), manje izmjene i dopune priručnika mogu da se odobre putem procedure (u daljem tekstu: posredno odobravanje).

M.A.605 Objekti

Organizacija obezbjeđuje:

- (a) objekte za sve planirane radove, odgovarajuću razvrstanost specijalizovanih radionica i odjeljaka (*bays*), da bi se obezbijedila zaštita od kontaminacije i spoljnih uticaja.
- (b) odgovarajući kancelarijski prostor za upravljanje svim planiranim radovima, uključujući prije svega, izradu evidencije o obavljenom održavanju.
- (c) obezbjeđene objekte za skladištenje komponenti, opreme, alata i materijala. Uslovi skladištenja obezbjeđuju razvrstavanje neispravnih komponenti i materijali od svih drugih komponenti, materijala, opreme i alata. Uslovi skladištenja moraju da budu usklađeni sa uputstvima proizvođača a pristup je ograničen na ovlašćeno osoblje.

M.A.606 Zahtjevi u pogledu osoblja

- (a) Organizacija imenuje odgovornog rukovodioca (*accountable manager*), koji ima korporativno ovlašćenje da obezbijedi da cjelokupno održavanje koje klijent zahtijeva bude finansirano i obavljeno u skladu sa standardima iz ovog Dijela.
- (b) Lice ili grupa lica moraju da budu nominovani da snose odgovornost (*responsibility*) da obezbijede da je organizacija uvijek u saglasnosti sa ovim Odjeljkom. Ovo lice(a) odgovorno (*responsible*) e prvenstveno odgovornom rukovodiocu.
- (c) Sva lica navedena u tački (b) moraju da imaju odgovarajuće znanje, osnove i odgovarajuće iskustvo iz oblasti održavanja vazduhoplova i/ili komponenti.
- (d) Organizacija mora da ima odgovarajuće osoblje za uobičajeni očekivani obim ugovorenih poslova. Dozvoljeno je korišćenje osoblja s kojim je sklopljen ugovor na određeno vrijeme u slučaju kada je obim posla veći od uobičajenog očekivanog obima ugovorenih poslova i samo za osoblje koje ne izdaje uvjerenje o tehničkoj ispravnosti.
- (e) Kvalifikacije cjelokupnog osoblja koje obavlja poslove održavanja moraju da budu demonstrirane i dokumentovane.
- (f) Osoblje koje obavlja specijalizovane poslove, kao što su zavarivanje ili ispitivanje/provjera bez razaranja, izuzev ispitivanja penetrantima, mora da bude kvalifikovano u skladu sa zvanično priznatim standardom.
- (g) Organizacija za održavanje mora da ima dovoljno ovlašćenog osoblja za izdavanje M.A.612 i M.A.613 uvjerenja o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova i komponenti. Ovo osoblje mora da ispunjava zahtjeve iz Aneksa III (Dio-66).
- (h) Odstupajući od tačke (g), organizacija može da angažuje osoblje koje vrši certifikaciju kvalifikovano u skladu sa sljedećim odredbama, kad pružaju podršku održavanja operatorima koji se bave komercijalnim aktivnostima, pod uslovom da se odobre odgovarajuće procedure u priručniku organizacije:
 - 1. za nalog za plovidbenost koji se ponavlja prije svakog leta (*repetitive pre-flight airworthiness directive*) koji izričito navodi da letачka posada može da ga izvrši, organizacija može da izda ograničeno ovlašćenje osoblja koje vrši certifikaciju vođi vazduhoplova na osnovu dozvole letачke posade, pod uslovom da organizacija obezbijedi odgovarajuću praktičnu obuku kojom se omogućava da on bude u stanju da ispuni nalog za plovidbenost u okviru zahtjevanih standarda;
 - 2. ako se vazduhoplov koristi van mjesta na kome organizacija za održavanje pruža podršku, organizacija može da izda ograničeno ovlašćenje osoblja koje vrši certifikaciju vođi vazduhoplova na osnovu dozvole letачke posade, pod uslovom da organizacija obezbijedi odgovarajuću praktičnu obuku kojom se omogućava da on bude u stanju da obavi posao održavanja u okviru zahtjevanih standarda.

M.A.607 Osoblje koje vrši certifikaciju

- (a) Pored navedenog u tački M.A.606(g), osoblje koje vrši certifikaciju može da koristi svoja prava, ako je organizacija obezbijedila da:

1. osoblje koje vrši certifikaciju može da demonstrira da ispunjava zahtjeve iz tačke 66.A.20(b) Aneksa III (Dio-66), izuzev ako Aneks III (Dio-66) upućuje na propis države članice, u kom slučaju ono mora da ispunjava zahtjeve iz tih propisa;
 2. osoblje koje vrši certifikaciju ima adekvatno poznavanje odgovarajućih vazduhoplova i/ili komponenti koji se održavaju i povezanih procedura organizacije.
- (b) U sljedećim nepredviđenim slučajevima, kad se vazduhoplov prizemlji na mjestu izvan glavne baze u kome nema odgovarajućeg osoblja koje vrši certifikaciju, organizacija za održavanje s kojom je zaključen ugovor o pružanju podrške pri održavanju može da izda ovlašćenje za jednokratnu certifikaciju (*one-off certification authorisation*):
1. jednom svom zaposlenom licu koji ima kvalifikacije za tip vazduhoplova slične tehnologije, konstrukcije i sistema; ili
 2. svakom licu koje ima najmanje tri godine iskustva na radovima održavanja i važeću ICAO dozvolu za održavanje vazduhoplova sa upisanim ovlašćenjem za tip vazduhoplova koji treba da se certifikuje, ako na tom mjestu ne postoji nijedna organizacija sa odgovarajućim odobrenjem izdatim u skladu sa ovim Dijelom i ako organizacija za održavanje s kojom je zaključen ugovor pribavi i čuva dokaz o iskustvu i dozvoli za održavanje tog lica.
- O svim navedenim slučajevima obavještavaju se nadležne vlasti u roku od sedam dana od dana izdavanja ovlašćenja. Odobrena organizacija za održavanje koja je izdala ovlašćenje za jednokratnu certifikaciju mora da obezbijedi da se provjeri svako održavanje koje može da utiče na sigurnost letenja.
- (c) Odobrena organizacija za održavanje evidentira sve pojedinosti koje se odnose na osoblje koje vrši certifikaciju i održava aktuelnu listu osoblja koje vrši certifikaciju, zajedno sa obimom njihovih ovlašćenja, kao dio priručnika organizacije u skladu sa tačkom M.A.604(a)5.

M.A.608 Komponente, oprema i alati

- (a) Organizacija je dužna da:
1. ima opremu i alat navedene u podacima o održavanju iz tačke M.A.609 ili potvrđenu ekvivalentnu opremu, navedenu u njenom priručniku, neophodnu za svakodnevne poslove održavanja za koje je odobrena; i
 2. demonstrira da ima pristup opremi i alatima koji se povremeno koriste.
- (b) Alati i oprema provjeravaju se i baždare po zvanično priznatim standardima. Organizacija mora da čuva evidenciju o baždarenju i standardu koji je pri tom korišćen.
- (c) Organizacija pregleda, klasifikuje i razvrstava sve prispijele komponente.

M.A.609 Podaci o održavanju

Odobrena organizacija za održavanje mora da posjeduje i koristi važeće aktuelne podatke o održavanju navedene u tački M.A.401 prilikom radova na održavanju uključujući modifikacije i popravke. U slučaju da podatke o održavanju dostavlja klijent, ovi podaci su neophodni samo dok traju radovi.

M.A.610 Radni nalozi za održavanje

Prije otpočinjanja radova održavanja, organizacija za održavanje i organizacija koja zahtijeva održavanje moraju da usaglase radni nalog kojim se jasno određuju radovi održavanja koji treba da se obave u pisanoj formi.

M.A.611 Standardi održavanja

Cjelokupno održavanje bavlja se u skladu sa zahtjevima iz Sekcije A, Odjeljak D ovog Aneksa (Dio-M).

M.A.612 Uvjerjenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova (*Aircraft certificate of release to service*)

Po okončanju svih zahtijevanih radova održavanja na vazduhoplovu u skladu sa ovim Odjeljkom izdaje se uvjerenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova u skladu sa tačkom M.A.801.

M.A.613 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente (*Component certificate of release to service*)

- (a) Po okončanju svih zahtijevanih radova održavanja komponente u skladu sa ovim Odjeljkom izdaje se uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente u skladu sa tačkom M.A.802. Izdaje se EASA obrazac 1 izuzev za one komponente koje se održavaju u skladu sa tačkama M.A.502(b) i M.A.502(d) i komponente izrađene u skladu sa tačkom M.A.603(c).
- (b) Dokument o tehničkoj ispravnosti komponente, EASA obrazac 1 (*EASA Form 1*), može da se sačini upotrebom računarske baze podataka.

M.A.614 Evidencija o održavanju (*Maintenance records*)

- (a) Odobrena organizacija za održavanje vodi evidenciju o svim obavljenim radovima. Evidencija kojom se dokazuje da su bili ispunjeni svi zahtjevi za izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti, uključujući i dokumente o otpuštanju (*release documents*) podugovarača, se čuva.
- (b) Odobrena organizacija za održavanje mora da dostavi primjerak svakog uvjerenja o tehničkoj ispravnosti vlasniku vazduhoplova, zajedno s primjerkom posebnih podataka o bilo kojoj popravci/modifikaciji koji su korišćeni tokom popravke/modifikacije.
- (c) Odobrena organizacija za održavanje mora da čuva primjerak svake evidencije o održavanju i s njom povezane podatke o održavanju tri godine od dana kad su vazduhoplov ili komponenta na koje se radovi odnose bili otpušteni (*released*) iz odobrene organizacije za održavanje.
 - 1. Evidencija na koju se odnosi ova tačka se čuva tako da bude zaštićena od oštećenja, izmjena i krađe;
 - 2. Sva računarska oprema koja se koristi da bi se osigurale rezervne kopije čuva se na mjestu različitom od onog na kojem se nalaze radni podaci u okruženju koje obezbjeđuje da ostanu u dobrom stanju;
 - 3. Ako odobrena organizacija za održavanje prestane da radi, sva evidencija o održavanju obavljenom u posljednje tri godine koja se čuva, dostavlja se posljednjem vlasniku ili klijentu od predmetnog vazduhoplova ili komponente ili se dalje čuva na način koji su odredile nadležne vlasti.

M.A.615 Prava organizacije

Organizacija za održavanje koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) može da:

- (a) održava vazduhoplov i/ili komponentu za koje je odobrena na mjestima koja su navedena u njenom uvjerenju o osposobljenosti i u priručniku organizacije za održavanje;
- (b) organizuje pružanje specijalizovanih usluga koje se obavljaju pod njenim nadzorom u nekoj drugoj odgovarajuće kvalifikovanoj organizaciji, u skladu sa odgovarajućim procedurama koji su uspostavljene kao dio priručnika organizacije za održavanje koji je neposredno odobren od strane nadležnih vlasti;
- (c) održava na bilo kojem mjesti svaki vazduhoplov i/ili komponentu za koje je odobrena, ako je potreba za time nastala usljed neispravnosti vazduhoplova ili usljed potrebe za povremenim održavanjem, u skladu sa uslovima koji su navedeni u priručniku organizacije za održavanje;
- (d) izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti po okončavanju održavanja, u skladu sa tačkom M.A.612 ili tačkom M.A.613.

M.A.616 Pregled organizacije (*Organisational Review*)

Da bi se obezbijedilo da odobrena organizacija za održavanje nastavi da ispunjava zahtjeve navedene u ovom Odjeljku, ona mora redovno da organizuje obavljanje pregleda organizacije.

M.A.617 Promjene u odobrenoj organizaciji za održavanje

Da bi se nadležnim vlastima omogućilo da utvrđuju stalnu usaglašenost sa ovim Dijelom, odobrena organizacija za održavanje unaprijed obavještava nadležne vlasti o svakom predlogu sljedećih promjena:

1. naziva organizacije;

2. mjesta organizacije;
3. dodatnih mjesta organizacije;
4. odgovornog rukovodioca;
5. lica navedenih u tački M.A.606(b);
6. objekata, opreme, alata, materijala, procedura, obima radova i osoblja koje vrši certifikaciju a koji bi mogli da utiču na odobrenje.

Kad se predlaže promjena osoblja koja nije unaprijed poznata rukovodstvu, obavještenje o ovim promjenama se dostavlja što je ranije moguće.

M.A.618 Kontinuirano važenje odobrenja

- (a) Odobrenje ima neograničen rok važenja. Ono ostaje važeće pod uslovom:
1. da je organizacija i dalje usaglašena sa ovim Dijelom, u skladu sa odredbama o postupanju po nalazima kako je navedeno u M.A.619;
 2. da nadležne vlasti imaju pristup organizaciji, radi utvrđivanja kontinuirane usaglašenosti sa ovim Dijelom; i
 3. da se odobrenje ne vrati ili ukine;
- (b) Poslije vraćanja ili ukidanja, uvjerenje o odobrenju mora da se vrati nadležnim vlastima.

M.A.619 Nalazi

- (a) Nalaz nivoa 1 predstavlja svaku značajnu neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u Dijelu-M koja snižava standard sigurnosti i ozbiljno ugrožava sigurnost letenja.
- (b) Nalaz nivoa 2 predstavlja svaku neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u Dijelu-M koja bi mogla da umanju standard sigurnosti i eventualno ugrozi sigurnost letenja.
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima u skladu sa tačkom M.B.605, imalac odobrenja organizacije za održavanje mora da utvrdi korektivni akcioni plan i da demonstrira korektivnu akciju na način prihvatljiv za nadležne vlasti u roku dogovorenom sa ovim vlastima.

ODJELJAK G

ORGANIZACIJA ZA OBEZBJEĐIVANJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI

M.A.701 Oblast primjene

Ovim Odjeljkom utvrđuju se zahtjevi koje organizacija mora da ispuni da bi se kvalifikovala za dobijanje ili održavanje važenja odobrenja za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova.

M.A.702 Zahtjev

Zahtjev za izdavanje ili promjenu odobrenja organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti podnosi se na obrascu i na način koji odrede nadležne vlasti.

M.A.703 Obim odobrenja

- (a) Odobrenje je navedeno u certifikatu sadržanom u Dodatku VI koji su izdale nadležne vlasti.
- (b) Izuzetno od stava (a), kod komercijalnog vazdušnog prevoza, odobrenje čini sastavni dio certifikata vazdušnog operatora (AOC) koje nadležne vlasti izdaju, za vazduhoplove navedene u certifikatu vazdušnog operatora.
- (c) Obim radova za koji se smatra da čini odobrenje navodi se u priručniku za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti u skladu sa tačkom M.A.704.

M.A.704 Priručnik za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti

- (a) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da ima priručnik za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koji sadrži sljedeće informacije:

1. izjavu, koju je potpisao odgovorni rukovodilac (*accountable manager*), kojom se potvrđuje da će organizacija stalno raditi u skladu sa ovim Dijelom i priručnikom, i;
 2. obim radova koje organizacija obavlja, i;
 3. zvanje(a) i ime(na) i prezime(na) lica iz tačaka M.A.706(a), M.A.706(c), M.A.706(d) i M.A.706(i), i;
 4. organizacionu šemu koja pokazuje lance odgovornosti između svih lica navedenih u M.A.706(a), M.A.706(c), M.A.706(d) i M.A.706(i), i;
 5. spisak osoblja za pregled plovidbenosti navedenog u tački M.A.707, naglašavajući, ukoliko je primjenjivo, osoblje ovlašćeno da izdaje dozvole za let u skladu sa tačkom M.A.711(c), i;
 6. opšti opis i lokaciju objekata, i;
 7. procedure koje pokazuju kako organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti obezbjeđuje usklađenost sa ovim Dijelom, i;
 8. procedure izmjene i dopune priručnika za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, i;
 9. spisak odobrenih programa održavanja vazduhoplova ili, kad se vazduhoplovi ne koriste za komercijalni vazdušni prevoz, popis „generičkih“ i „osnovnih“ programa održavanja.
- (b) Priručnik za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti i njegove izmjene i dopune odobravaju nadležne vlasti.
- (c) Izuzetno od tačke (b), manje izmjene i dopune priručnika mogu da se posredno odobre pomoću procedure posrednog odobravanja. Procedura posrednog odobravanja utvrđuje koje su odgovarajuće manje izmjene i dopune, uspostavlja je organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti kao dio svog priručnika i odobravaju je nadležne vlasti odgovorne za organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti.

M.A.705 Objekti

Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da obezbijedi odgovarajući kancelarijski prostor na odgovarajućim lokacijama za osoblje navedeno u M.A.706.

M.A.706 Zahtjevi u pogledu osoblja

- (a) Organizacija imenuje odgovornog rukovodioca (*accountable manager*), koji ima korporativno ovlašćenje da obezbijedi da poslovi obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti budu finansirani i obavljani u skladu sa ovim Dijelom.
- (b) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza odgovorni rukovodilac iz stava (a) jeste takođe lice koje ima korporativno ovlašćenje da obezbijedi da sve djelatnosti operatora budu finansirane i obavljene u skladu sa standardima potrebnim za izdavanje sertifikata vazdušnog operatora (AOC).
- (c) Lice ili grupa lica moraju da budu nominovani da snose odgovornost (*responsibility*) da obezbijede da je organizacija uvijek u saglasnosti sa ovim Odjeljkom. Ovo lice(a) odgovorno je prvenstveno odgovornom rukovodiocu.
- (d) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza, odgovorni rukovodilac određuje nominovano lice. Ono je odgovorno za vođenje i nadziranje djelatnosti kontinuirane plovidbenosti u skladu sa tačkom (c).
- (e) Nominovano lice iz tačke (d) ne smije da bude zaposleno u organizaciji odobrenoj u skladu sa Dijelom-145 s kojom je operator zaključio ugovor, izuzev ako to nadležne vlasti izričito ne odobre.
- (f) Organizacija mora da raspolaže sa dovoljno osoblja sa odgovarajućim kvalifikacijama za očekivani posao.
- (g) Sva lica navedena u tačkama (c) i (d) moraju da budu u stanju da pokažu da imaju odgovarajuće znanje, obuku i odgovarajuće iskustvo iz oblasti kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova.
- (h) Kvalifikacije cjelokupnog osoblja koje radi na poslovima obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti moraju da budu evidentirane.

- (i) U slučaju organizacija koje produžavaju važenje potvrde o provjeri plovidbenosti u skladu sa M.A.711(a)4 i M.A.901(f), organizacija nominuje lica koja su ovlaštena za to, što podliježe odobrenju nadležnih vlasti.
- (j) U priručniku za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti organizacija navodi i održava ažurnim podatke o zvanjima i ličnim imenima lica navedenih u M.A.706(a), M.A.706(c), M.A.706(d) i M.A.706(i).
- (k) Za sve velike vazduhoplove i za vazduhoplove koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz organizacija uspostavlja i nadzire stručnost osoblja uključenog u upravljanje kontinuiranom plovidbenošću, provjeru plovidbenosti i/ili audit kvaliteta (*quality audits*) u skladu sa procedurom i standardom koji su nadležne vlasti prihvatile.

M.A.707 Osoblje za pregled plovidbenosti (*Airworthiness Review Staff*)

- (a) Da bi bila odobrena za pregled plovidbenosti i, ako je primjenjivo, za izdavanje dozvola za let, odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da ima odgovarajuće osoblje za pregled plovidbenosti, koje izdaje potvrde o provjeri plovidbenosti ili preporuke navedene u Sekciji A Odjeljak I i, ako je primjenjivo, da izdaje dozvole za let u skladu sa tačkom M.A.711(c):
 1. Za sve vazduhoplove koji se koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu, i za vazduhoplove čija je MTOM veća od 2.730 kg, izuzev balona, ovo osoblje mora da ima:
 - (a) najmanje pet godina iskustva u oblasti kontinuirane plovidbenosti; i
 - (b) odgovarajuću dozvolu u saglasnosti sa Aneksom III (Dio-66) ili diplomu iz oblasti vazduhoplovstva ili drugu nacionalnu ekvivalentnu potvrdu; i
 - (c) formalnu obuku iz oblasti vazduhoplovnog održavanja; i
 - (d) položaj u odobroj organizaciji sa odgovarajućim odgovornostima.
 - (e) Bez obzira na tačke od (a) do (d), zahtjevi navedeni u tački M.A.707(a)1(b) mogu da se zamijene s dodatnih pet godina iskustva u oblasti kontinuirane plovidbenosti uz one koji se već zahtijevaju u skladu sa tačkom M.A.707(a)1(a).
 2. Za vazduhoplove koji se ne koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu čija je MTOM manja ili jednaka 2.730 kg, kao i za balone, osoblje mora da ima:
 - (a) najmanje tri godine iskustva u oblasti kontinuirane plovidbenosti; i
 - (b) odgovarajuću dozvolu u saglasnosti sa Aneksom III (Dio 66) ili diplomu iz oblasti vazduhoplovstva ili drugu nacionalnu ekvivalentnu potvrdu; i
 - (c) odgovarajuću obuku iz oblasti vazduhoplovnog održavanja; i
 - (d) položaj u odobroj organizaciji sa odgovarajućim odgovornostima.
 - (e) Bez obzira na tačke od (a) do (d), zahtjevi navedeni u tački M.A.707(a)2(b) mogu da se zamijene s dodatne četiri godine iskustva u oblasti kontinuirane plovidbenosti uz one koji se već zahtijevaju u skladu sa tačkom M.A.707(a)2(a).
- (b) Osoblju za pregled plovidbenosti koje je nominovala odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti može da izda ovlaštenje samo ako to osoblje formalno prihvate nadležne vlasti, poslije zadovoljavajuće obavljenog pregleda plovidbenosti pod nadzorom.
- (c) Organizacija mora da obezbijedi da osoblje za pregled plovidbenosti vazduhoplova može da demonstrira odgovarajuća skorašnja iskustva u obezbjeđivanju kontinuirane plovidbenosti.
- (d) Osoblje za pregled plovidbenosti određuje se navođenjem lica u priručniku za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti zajedno sa referencom njihovih ovlaštenja za pregled plovidbenosti.
- (e) Organizacija vodi evidenciju osoblja za pregled plovidbenosti, koja obuhvata pojedinosti o svim odgovarajućim kvalifikacijama, zajedno s kratkim pregledom odgovarajućeg iskustva i obuke u

obezbjedivanju kontinuirane plovidbenosti i primjerkom ovlaštenja. Ova evidencija se čuva dvije godine pošto osoblje za pregled plovidbenosti napusti organizaciju.

M.A.708 Obezbjedivanje kontinuirane plovidbenosti (*Continuing Airworthiness Management*)

- (a) Cjelokupno obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti se obavlja u skladu sa odredbama Sekcije A, Odjeljak C, ovog Aneksa (Dio M).
- (b) Odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da, za svaki vazduhoplov kome obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost:
1. razvija i nadzire program održavanja vazduhoplova, uključujući i bilo koji važeći program pouzdanosti,
 2. podnese nadležnim vlastima na odobrenje program održavanja vazduhoplova i njegovih izmjena i dopuna, izuzev ako to nije obuhvaćeno procedurom posrednog odobravanja u skladu sa tačkom M.A.302(c), kao i da primjerak programa dostavi vlasniku vazduhoplova koji se ne koristi za komercijalni vazdušni prevoz,
 3. stara se o dobijanju odobrenja za modifikacije i popravke,
 4. obezbijedi da svi radovi održavanja budu obavljani u skladu sa odobrenim programom održavanja i da budu otpušteni (*released*) u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak H, ovog Aneksa (Dio-M),
 5. obezbijedi primjenu svih važećih naloga za plovidbenost i operativnih naloga koji utiču na kontinuiranu plovidbenost;
 6. obezbijedi da sve kvarove, koji su uočeni tokom redovnog održavanja ili koji su prijavljeni, otkloni odgovarajuće odobrena organizacije za održavanje,
 7. obezbijedi da vazduhoplov bude upućen u odgovarajuće odobrenu organizaciju za održavanje kad je to potrebno,
 8. koordinira redovno održavanje, primjenu naloga za plovidbenost, zamjenu djelova sa ograničenim vijekom upotrebe, kao i pregled komponenti kako bi se obezbijedilo da se svi radovi pravilno obavljaju;
 9. vodi i arhivira svu evidenciju o kontinuiranoj plovidbenosti i/ili operatorov sistem tehničke knjige vazduhoplova;
 10. obezbijedi da izvještaj o masi i balansu odražava trenutni status vazduhoplova.
- (c) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza, kada operator nije odgovarajuće odobren u skladu sa Dijelom-145, operator mora da zaključi pismeni ugovor o održavanju sa organizacijom ili drugim operatorom odobrenim u skladu sa Dijelom-145, u kome se detaljno navode funkcije utvrđene u tačkama M.A.301-2, M.A.301-3, M.A.301-5 i M.A.301-6, čime se obezbjeđuje da sve radove održavanja obavlja isključivo organizacija odobrena u skladu sa Dijelom-145, uz definisanje podrške funkcijama kvaliteta iz tačke M.A.712(b). Ugovore o baznom održavanju vazduhoplova, redovnom linijskom održavanju i o održavanju motora, kao i sve izmjene i dopune, odobravaju nadležne vlasti. Ipak, ukoliko je riječ o:
1. vazduhoplovu kome je potrebno neplanirano linijsko održavanje, ugovor može da se zaključi u obliku pojedinačnih radnih naloga naslovljenih na Dio-145 organizaciju za održavanje;
 2. održavanju komponenti, uključujući i održavanje motora, ugovor naveden u tački (c) može da se zaključi u obliku pojedinačnih radnih naloga, naslovljenih na Dio-145 organizaciju za održavanje.

M.A.709 Dokumentacija

- (a) Odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da ima i da koristi važeće aktuelne podatke o održavanju u skladu sa tačkom M.A.401 za obavljanje poslova kontinuirane plovidbenosti navedenih u tački M.A.708. Ove podatke može da obezbijedi vlasnik ili operator, pod uslovom da je zaključen odgovarajući ugovor sa njim. Organizacija za

obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti onda mora da čuva te podatke samo dok je ugovor na snazi, izuzev ako u tački M.A.714 nije drugačije određeno.

- (b) Za vazduhoplove koji se ne koriste za komercijalni vazdušni prevoz, odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti može da razvije „osnovne“ i/ili „generičke“ programe održavanja da bi se omogućilo da se inicijalno odobrenje i/ili proširenje obima odobrenja izda bez zaključivanja ugovora navedenih u Dodatku I ovog Aneksa (Dio-M). Međutim, ovi „osnovni“ i/ili „generički“ programi održavanja ne isključuju potrebu blagovremene izrade odgovarajućeg programa održavanja vazduhoplova u saglasnosti sa tačkom M.A.302 prije ostvarivanja prava navedenih u tački M.A.711.

M.A.710 Pregled plovidbenosti

- (a) Da bi se ispunio zahtjev za pregled plovidbenosti vazduhoplova naveden u tački M.A.901, organizacija odobrena za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti obavlja potpunu dokumentovanu provjeru svih evidencija vazduhoplova, da bi se uvjerilo da:

1. su ukupno vrijeme naleta i s njim povezani ciklusi naleta zmaja, motora i elise pravilno evidentirani; i
2. je letački priručnik primjenljiv na konfiguraciju vazduhoplova i da odražava status posljednje revizije;
3. su obavljene potrebni radovi na održavanju vazduhoplova, u skladu sa odobrenim programom održavanja;
4. su otklonjeni svi poznati kvarovi ili da su, kad je to primjenjivo, kvarovi preneseni na kontrolisan način;
5. su svi važeći nalozi za plovidbenost izvršeni i propisno evidentirani;
6. su sve modifikacije i popravke na vazduhoplovu izvršene i evidentirane u saglasnosti sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe Komisije (EU) br. 748/2012; i
7. su sve komponente sa ograničenim vijekom upotrebe koje su ugrađene u vazduhoplov propisno identifikovane, evidentirane i da nisu prekoračile odobreni vijek upotrebe; i
8. da je svo obavljeno održavanje otpušteno (*released*) u skladu sa Aneksom I (Dio-M); i
9. aktuelni izvještaj o masi i balansu vazduhoplova odražava konfiguraciju vazduhoplova i da je važeći; i
10. je vazduhoplov usaglašen sa najnovijom revizijom svog projekta tipa koju je odobrila Agencija; i
11. ako je potrebno, vazduhoplov ima uvjerenje o buci koje odgovara trenutnoj konfiguraciji vazduhoplova u skladu sa Odjeljkom I Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.

- (b) Osoblje za pregled plovidbenosti odobrene organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti obavlja fizički pregled vazduhoplova. Pri tom pregledu, osoblju za pregled plovidbenosti koje nije odgovarajuće kvalifikovano u skladu sa Aneksom III (Dio-66), mora da pomaže u radu osoblje koje to jeste.

- (c) Prilikom fizičkog pregleda vazduhoplova osoblje za pregled plovidbenosti obezbjeđuje da:

1. sve potrebne oznake i naljepnice budu pravilno postavljene; i
2. vazduhoplov bude usaglašen sa svojim odobrenim letačkim priručnikom; i
3. konfiguracija vazduhoplova bude usaglašena sa odobrenom dokumentacijom; i
4. ne postoji nijedan očigledan kvar s kojim nije postupljeno u skladu sa tačkom M.A.403; i
5. ne može da se pronađe neslaganje između vazduhoplova i dokumentovane provjere evidencije iz tačke (a).

- (d) Odstupajući od tačke M.A.901(a), pregled plovidbenosti vazduhoplova može da se obavi najviše do 90 dana bez gubljenja kontinuiteta šeme provjere plovidbenosti, da bi se omogućilo da fizički pregled bude obavljen za vrijeme radova na održavanju.

- (e) Potvrda o provjeri plovidbenosti (EASA Obrazac 15b) ili preporuka za izdavanje potvrde o provjeri plovidbenosti (EASA Obrazac 15a) iz Dodatka III Aneksa I (Dio-M) može da se izda samo:
1. od strane osoblja za pregled plovidbenosti vazduhoplova sa odgovarajućim ovlašćenjem u skladu sa tačkom M.A.707 u ime odobrene organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ili od strane osoblja koje vrši certifikaciju u slučajevima navedenim u tački M.A.901(g); i
 2. nakon što je na zadovoljavajući način pregled plovidbenosti u potpunosti izveden i nema neusaglašenosti za koje se zna da ugrožavaju sigurnost leta.
- (f) Primjerak potvrde o provjeri plovidbenosti ili o njenom produženju prosleđuje se državi članici registra u roku od 10 dana.
- (g) Poslovi pregleda plovidbenosti ne mogu da se povjere podugovaraču.
- (h) Ako je ishod pregleda plovidbenosti neuvjerljiv, o tome se obavještavaju nadležne vlasti u najkraćem mogućem roku, ali u svakom slučaju najkasnije 72 sati od trenutka kada je organizacija uočila stanje na koje se pregled odnosi.

M.A.711 Prava organizacije

- (a) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) može da:
1. obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova koji se ne koriste u komercijalne svrhe, kako je to navedeno u njenom uvjerenju o osposobljenosti;
 2. obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz, kad je to navedeno u njenom uvjerenju o osposobljenosti i u certifikatu vazdušnog operatora (AOC);
 3. dogovori obavljanje poslova obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti u ograničenom obimu s drugom organizacijom koja te poslove obavlja pod njenim sistemom kvaliteta, kako je to navedeno u njenom uvjerenju o osposobljenosti;
 4. produži, u skladu sa uslovima iz tačke M.A.901(f), važenje potvrde o provjeri plovidbenosti koju su izdale nadležne vlasti ili druga organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M).
- (b) Odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je registrovana u jednoj državi članici može, dodatno, da bude odobrena za pregled plovidbenosti iz tačke M.A.710 i da:
1. izdaje potvrdu o provjeri plovidbenosti i pravovremeno produžava njeno važenje u skladu sa uslovima navedenim u tačkama M.A.901(c)2 ili M.A.901(e)2; i,
 2. izdaje preporuke o provjeri plovidbenosti nadležnim vlastima države članice registra.
- (c) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, čije odobrenje uključuje prava iz tačke M.A.711(b) može dodatno da bude odobrena za izdavanje dozvole za let u skladu sa tačkom 21.A.711(d) Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 za određeni vazduhoplov za koji je organizacija odobrena da izdaje potvrde o provjeri plovidbenosti, kada organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti potvrđuje usklađenost sa odobrenim uslovima letenja, u skladu sa odgovarajućom odobrenom procedurom u priručniku iz tačke M.A.704.

M.A.712 Sistem kvaliteta

- (a) Da bi se obezbijedilo da odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti stalno ispunjava uslove iz ovog Odjeljka, ona uspostavlja sistem kvaliteta i imenuje rukovodioca za kvalitet koji prati usaglašenost i adekvatnost procedura za obezbjeđivanje plovidbenosti vazduhoplova. Praćenje usaglašenosti podrazumijeva i sistem povratnih informacija (*feedback system*) odgovornom rukovodiocu da bi se po potrebi obezbijedilo preduzimanje korektivnih akcija.
- (b) Sistem kvaliteta prati aktivnosti obavljene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio M). On uključuje u najmanjoj mjeri sljedeće funkcije:

1. praćenje da li se aktivnosti obavljene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio M) obavljaju u skladu sa odobrenim procedurama, i;
 2. praćenje da li se ugovoreni radovi održavanja obavljaju u skladu sa ugovorom;
 3. praćenje stalne usaglašenosti sa zahtjevima iz ovog Dijela.
- (c) Evidencija o ovim aktivnostima čuva se najmanje dvije godine.
- (d) Ako je organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena i u skladu sa nekim drugim Dijelom, sistem kvaliteta može da se kombinuje sa sistemom kvaliteta koji se zahtjeva u skladu sa tim drugim Dijelom.
- (e) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza, sistem kvaliteta koji je predviđen u Sekciji A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio M) je sastavni dio sistema kvaliteta operatera.
- (f) U manjim organizacijama koje ne obezbjeđuju kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova koji se koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu, sistem kvaliteta može da bude zamijenjen redovnim organizacionim pregledima, ako ih odobre nadležne vlasti, izuzev ako organizacija izdaje potvrdu o provjeri plovidbenosti za vazduhoplove čija je MTOM veća od 2.730 kg izuzev balona. U slučaju da ne postoji sistem kvaliteta, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ne može da zaključi ugovor s drugim strankama za obavljanje poslova obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti.

M.A.713 Promjene u odobrenoj organizaciji za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti

Da bi se nadležnim vlastima omogućilo da utvrđuje stalnu usaglašenost sa ovim Dijelom, odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti unaprijed obavještava nadležne vlasti o predlogu bilo koje od sljedećih promjena:

1. naziva organizacije.
2. mjesta organizacije.
3. dodatnih mjesta organizacije.
4. odgovornog rukovodioca.
5. lica navedenih u M.A.706(c).
6. objekata, procedura, obima poslova i osoblja koji bi mogli da imaju uticaja na odobrenje.

Kad se predlaže promjena osoblja koja nije unaprijed poznata rukovodstvu, prvom prilikom se šalje obavještenje o ovim promjenama.

M.A.714 Čuvanje evidencije

- (a) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti evidentira sve pojedinosti o izvršenim radovima. Mora da se čuva evidencija koja se zahtjeva u skladu sa M.A.305 i ukoliko je primjenljivo u skladu sa M.A.306.
- (b) Ako organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ima pravo iz tačke M.A.711(b), obavezna je da čuva primjerak svake izdate ili, ukoliko je primjenljivo, produžene potvrde o provjeri plovidbenosti i preporuke za izdavanje iste, sa svom pratećom dokumentacijom. Pored toga, organizacija čuva i kopiju svake potvrde o provjeri plovidbenosti koju je produžila u skladu sa pravom navedenim u tački M.A.711(a)4.
- (c) Ako organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ima pravo iz tačke M.A.711(c), obavezna je da čuva primjerak svake dozvole za let izdate u skladu sa odredbama tačke 21.A.729 Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.
- (d) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da čuva primjerak cjelokupne evidencije navedene u tačkama (b) i (c) dvije godine nakon što se vazduhoplov trajno povuče iz upotrebe.
- (e) Evidencija se čuva tako da bude zaštićena od oštećenja, izmjena i krađe.

- (f) Sva računarska oprema koja se koristi za pohranjivanje rezervne kopije (*backup*) čuva se na mjestu, različitom od onog na kome se nalaze radni podaci, u okruženju koje obezbjeđuje da ostanu u dobrom stanju.
- (g) Ako se obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti prenese na drugu organizaciju ili lice, njime se predaje i sva sačuvana evidencija. Propisani rokovi za čuvanje evidencije primjenjuju se i na tu drugu organizaciju ili lice.
- (h) Ako organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti prestane da radi, sva sačuvana evidencija predaje se vlasniku vazduhoplova.

M.A.715 Kontinuirano važenje odobrenja

- (a) Odobrenje ima neograničen rok važenja. Ono ostaje važeće pod uslovom:
 1. da je organizacija i dalje usaglašena sa ovim Dijelom, u skladu sa odredbama o postupanju po nalazima kako je navedeno u tački M.B.705 i;
 2. da nadležne vlasti imaju pristup organizaciji radi utvrđivanja kontinuirane usaglašenosti sa ovim Dijelom, i;
 3. da se odobrenje ne vrati ili ukine.
- (b) Poslije vraćanja ili ukidanja, uvjerenje o odobrenju mora da se vrati nadležnim vlastima.

M.A.716 Nalazi

- (a) Nalaz nivoa 1 predstavlja svaku značajnu neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u Dijelu-M koja snižava standard sigurnosti i ozbiljno ugrožava sigurnost letenja.
- (b) Nalaz nivoa 2 predstavlja svaku neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u Dijelu-M koja bi mogla da umanjí standard sigurnosti i eventualno ugrozi sigurnost letenja.
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima u skladu sa tačkom M.B.705, odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da utvrdi korektivni akcioni plan i da demonstrira korektivnu akciju na način prihvatljiv za nadležne vlasti u roku dogovorenom sa ovim vlastima.

ODJELJAK H

UVJERENJE O TEHNIČKOJ ISPRAVNOSTI (CRS)

M.A.801 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova

- (a) Izuzev za vazduhoplov otpušten u upotrebu (*released to service*) od strane organizacije za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145), uvjerenje o tehničkoj ispravnosti izdaje se u skladu sa ovim Odjeljkom.
- (b) Nijedan vazduhoplov ne može da bude otpušten u upotrebu (*released to service*) osim ako uvjerenje o tehničkoj ispravnosti nije izdato poslije obavljenih radova održavanja i ako se ne utvrdi da su radovi održavanja pravilno obavljani od strane:
 1. odgovarajućeg osoblja koje vrši certifikaciju u ime organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M); ili
 2. osoblja koje vrši certifikaciju koje je u saglasnosti sa zahtjevima navedenim u Aneksu III (Dio-66), izuzev za složene poslove održavanja koji su navedeni u Dodatku VII ovog Aneksa, za koje se primjenjuje tačka 1; ili
 3. pilota-vlasnika, u saglasnosti sa tačkom M.A.803;
- (c) Odstupajući od tačke M.A.801(b)2 za ELA1 vazduhoplove koji se ne koriste za komercijalni vazdušni prevoz, složene poslove održavanja vazduhoplova navedene u Dodatku VII ovog Aneksa može da otpusti (*released*) osoblje koje vrši certifikaciju iz tačke M.A.801(b)2;
- (d) Odstupajući od tačke M.A.801(b), u nepredviđenim situacijama, kad je vazduhoplov prizemljen na mjestu u kome nema odgovarajuće odobrene organizacije za održavanje odobrene u skladu sa ovim Aneksom ili Aneksom II (Dio-145) i nema odgovarajućeg osoblja koje vrši certifikaciju, vlasnik

može da ovlasti bilo koje lice, koje ima najmanje tri godine odgovarajućeg iskustva na održavanju i odgovarajuću kvalifikaciju da obavi radove održavanja u skladu sa standardima navedenim u Odjeljku D ovog Aneksa i da otpusti (*release*) vazduhoplov. U tom slučaju vlasnik mora da:

1. pribavi i čuva u evidenciji vazduhoplova detalje o cjelokupnim radovima i o kvalifikacijama lica koje je izdalo uvjerenje; i
 2. obezbijedi da se svo takvo održavanje prvom prilikom, a najkasnije u roku od sedam dana, provjeri i otpusti (*released*) od strane odgovarajuće ovlašćenog lica iz tačke M.A.801(b) ili organizacije odobrene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) ili Aneksa II (Dio-145);
 3. o davanju ovlašćenja za izdavanje uvjerenja, obavijesti, u roku od sedam dana, organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti s kojom ima zaključen ugovor u skladu sa tačkom M.A.201(e) ili nadležne vlasti ako takav ugovor nije zaključen.
- (e) U slučaju otpuštanja u upotrebu (*release to service*) u skladu sa tačkom M.A.801(b)2 ili tačkom M.A.801(c), osoblju koje vrši certifikaciju može u obavljanju poslova održavanja da pomaže jedno ili više lica pod njegovom neposrednom i stalnom kontrolom.
- (f) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti sadrži u najmanjoj mjeri:
1. osnovne podatke o obavljenom održavanju; i
 2. datum kad je to održavanje završeno; i
 3. identitet organizacije i/ili lica koje izdaje uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, što uključuje:
 - (i) pozivanje na referentni broj uvjerenja organizacije za održavanje koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) i na odobrenje osoblja koje vrši certifikaciju koje izdaje uvjerenje o spremnosti za upotrebu,
 - (ii) kad je riječ o uvjerenju o tehničkoj ispravnosti navedenom u M.A.801(b)2 ili M.A.801(c), identitet i ukoliko je primjenljivo broj dozvole osoblja koje vrši certifikaciju koje izdaje uvjerenje.
 4. ograničenja plovidbenosti ili operacija, ako postoje.
- (g) Odstupajući od tačke (b) i bez obzira na odredbe tačke (h), kad propisano održavanje ne može da se obavi u potpunosti, uvjerenje o tehničkoj ispravnosti može da se izda u okviru odobrenih ograničenja vazduhoplova. Podatak o tome, zajedno s mogućim ograničenjima plovidbenosti ili operacija upisuje se u uvjerenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova prije njegovog izdavanja, kao dio podataka zahtijevanih tačkom (f)4.
- (h) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti ne izdaje se ako postoji bilo koja poznata neusaglašenost koja ugrožava sigurnost letenja.

M.A.802 Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente

- (a) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti izdaje se po završetku svih radova održavanja komponente obavljenih u skladu sa tačkom M.A.502.
- (b) Uvjerenje o stavljanju u upotrebu identifikovano kao EASA obrazac 1 predstavlja uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente, izuzev kad se ovakvo održavanje komponente obavlja u skladu sa tačkom M.A.502(b), tačkom M.A.502(d) ili tačkom M.A.502(e) kada ono podliježe procedurama otpuštanja (*release procedures*) vazduhoplova u skladu sa tačkom M.A.801.

M.A.803 Ovlašćenje pilota-vlasnika

- (a) Da bi se kvalifikovalo kao pilot-vlasnik, lice mora da:
1. ima važeću pilotsku dozvolu (ili ekvivalent) koju je izdala ili priznala država članica sa odgovarajućim ovlašćenjem za tip ili klasu vazduhoplova;
 2. ima u svom ili zajedničkom vlasništvu vazduhoplov; ovaj vlasnik mora da bude:
 - (i) jedno od fizičkih lica upisanih u registar, ili

- (ii) član neprofitnog pravnog lica osnovanog u svrhe rekreacije, kad je pravno lice upisano u registar kao vlasnik ili operater, i on je neposredno uključen u donošenje odluka pravnog lica i pravno lice ga je imenovalo za održavanje koje obavlja pilot-vlasnik.
- (b) Za svaki nesloženi vazduhoplov na motorni pogon čiji MTOM ne prelazi 2.730 kg, jedrilicu, motornu jedrilicu ili balon u privatnoj upotrebi, pilot-vlasnik može da izda uvjerenje o tehničkoj ispravnosti poslije ograničenog održavanja koje obavlja pilot-vlasnik kako je navedeno u Dodatku VIII ovog Aneksa.
- (c) Obim ograničenog održavanja koje obavlja pilot-vlasnik navodi se u programu održavanja vazduhoplova iz tačke M.A.302.
- (d) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti mora da bude upisano u tehničke knjige i da sadrži osnovne detalje o obavljenim radovima održavanja, podacima o održavanju koji su korišteni, datumu okončanja radova održavanja, kao i identitet, potpis i broj pilotske dozvole pilota-vlasnika koji izdaje takvo uvjerenje.

ODJELJAK I

POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI

M.A.901 Pregled plovibnosti vazduhoplova (*Aircraft airworthiness review*)

Da bi uvjerenje o plovibnosti vazduhoplova ostalo važeće, pregled plovibnosti vazduhoplova i svih evidencija o kontinuiranoj plovibnosti mora da se obavlja periodično.

- (a) Potvrda o provjeri plovibnosti izdaje se u skladu sa Dodatkom III (EASA obrazac 15a ili 15b) ovog Aneksa nakon zadovoljavajuće obavljenog pregleda plovibnosti. Potvrda o provjeri plovibnosti važi jednu godinu;
- (b) Vazduhoplov u kontrolisanom okruženju jeste vazduhoplov (i) čiju je kontinuiranu plovibnost bez prekida u proteklih 12 mjeseci obezbjeđivala ista organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovibnosti odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M), i (ii) koji su u prethodnih 12 mjeseci održavale organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F ovog Aneksa (Dio-M) ili u skladu sa Aneksom II (Dio-145). Ovo uključuje poslove održavanja iz tačke M.A.803(b) obavljene i otpuštene u upotrebu (*released to service*) u skladu sa tačkom M.A.801(b)2 ili tačkom M.A.801(b)3.
- (c) Za vazduhoplove koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz i vazduhoplove čija je MTOM veća od 2.730 kg, izuzev balona, koji se nalaze u kontrolisanom okruženju, organizacija iz tačke (b) koja obezbjeđuje njihovu kontinuiranu plovibnost može, ako je odgovarajuće odobrena, i ukoliko je ispunjen zahtjev iz tačke (k), da:
 - 1. izda potvrdu o provjeri plovibnosti u skladu sa tačkom M.A.710, i;
 - 2. za potvrdu o provjeri plovibnosti koju je izdala, ukoliko je vazduhoplov bio u kontrolisanom okruženju, dva puta produži važenje te potvrde o provjeri plovibnosti, na periode od po godinu dana.
- (d) Za sve vazduhoplove koji se koriste za komercijalni vazdušni prevoz i vazduhoplove čija je MTOM veća od 2.730 kg, izuzev balona, (i) koji se ne nalaze u kontrolisanom okruženju ili (ii) čiju kontinuiranu plovibnost obezbjeđuje organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovibnosti koja nema pravo da izvršava preglede plovibnosti, potvrdu o provjeri plovibnosti izdaju nadležne vlasti, poslije zadovoljavajuće procjene koja se zasniva na preporuci organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovibnosti odobrene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio M) koju vlasnik ili operater dostavlja uz zahtjev. Ova preporuka zasniva se na pregledu plovibnosti obavljenom u skladu sa tačkom M.A.710.
- (e) Za vazduhoplove koji se ne koriste za komercijalni vazdušni prevoz čija MTOM nije veća od 2.730 kg i za balone, svaka organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovibnosti odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) koju imenuje vlasnik ili operater vazduhoplova može, ako ima odgovarajuće odobrenje i ukoliko je ispunjen zahtjev iz tačke (k), da:

1. izda potvrdu o provjeri plovidbenosti u skladu sa tačkom M.A.710;
 2. za potvrdu o provjeri plovidbenosti koju je izdala, ukoliko je vazduhoplov bio u kontrolisanom okruženju, dva puta produži važenje te potvrde o provjeri plovidbenosti, na periode od po godinu dana.
- (f) Odstupajući od tačaka M.A.901(c)2 i M.A.901(e)2, za vazduhoplove koji se nalaze u kontrolisanom okruženju, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti iz stava (b), koja obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova, ukoliko je ispunjen zahtjev iz tačke (k), može dva puta da produži, na periode od po godinu dana, važenje potvrde o provjeri plovidbenosti koju su izdale nadležne vlasti ili druga organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M).
- (g) Odstupajući od tačaka M.A.901(e) i M.A.901(i)2, za ELA1 vazduhoplove koji se ne koriste za komercijalni vazdušni prevoz i za koje ne važi tačka M.A.201(i), potvrdu o provjeri plovidbenosti mogu takođe da izdaju nadležne vlasti, poslije zadovoljavajuće procjene koja se zasniva na preporuci osoblja koje vrši certifikaciju, koje je formalno odobreno od strane nadležnih vlasti i koje je u skladu sa odredbama Aneksa III (Dio-66) i zahtjevima iz tačke M.A.707(a)2(a), koju vlasnik ili operator dostavlja uz zahtjev. Ova preporuka zasniva se na pregledu plovidbenosti obavljenom u skladu sa tačkom M.A.710 i ne može da se izda na više od dvije uzastopne godine.
- (h) Kad okolnosti ukazuju na moguće ugrožavanje sigurnosti, nadležne vlasti same obavljaju pregled plovidbenosti i izdaju potvrdu o provjeri plovidbenosti.
- (i) Osim slučaja iz stava (h), nadležne vlasti mogu same da obave pregled plovidbenosti i izdaju potvrdu o provjeri plovidbenosti u sljedećim slučajevima:
1. za vazduhoplove čiju kontinuiranu plovidbenost održava organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena prema Sekciji A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) koja se nalazi u trećoj državi;
 2. za sve balone i druge vazduhoplove čija MTOM nije veća od 2.730 kg, na zahtjev vlasnika.
- (j) Kad nadležne vlasti same obavljaju pregled plovidbenosti i/ili izdaju potvrdu o provjeri plovidbenosti, vlasnik ili operator vazduhoplova dužan je da im obezbijedi:
1. dokumentaciju koju nadležne vlasti zahtijevaju; i
 2. prikladan smještaj na odgovarajućem mjestu za osoblje nadležnih vlasti; i
 3. po potrebi, podršku osoblja koje ima odgovarajuće kvalifikacije u skladu sa Aneksom III (Dio-66) ili koje ispunjava ekvivalentne zahtjeve za osoblje navedene u tački 145.A.30(j)(1) i (2) Aneksa II (Dio-145);
- (k) Potvrda o provjeri plovidbenosti ne može da se izda ni produži ako postoje dokaz ili razlog koji ukazuju da vazduhoplov nije plovidben.

M.A.902 Važenje potvrde o provjeri plovidbenosti

- (a) Potvrda o provjeri plovidbenosti prestaje da važi ako:
1. se privremeno ili trajno ukine; ili
 2. uvjerenje o plovidbenosti je privremeno ili trajno ukinuto; ili
 3. vazduhoplov više nije upisan u registar vazduhoplova države članice; ili
 4. uvjerenje o tipu, na osnovu kojeg je izdato uvjerenje o plovidbenosti, je privremeno ili trajno ukinuto.
- (b) Vazduhoplov ne smije da leti ako uvjerenje o plovidbenosti nije važeće ili ako:
1. kontinuirana plovidbenost vazduhoplova ili bilo koje komponente ugrađene u vazduhoplov ne ispunjava zahtjeve predviđene ovim Dijelom; ili
 2. vazduhoplov više nije usklađen s projektom tipa koji je odobrila Agencija; ili
 3. je vazduhoplov bio korišćen izvan ograničenja predviđenih u odobrenom letačkom priručniku ili uvjerenju o plovidbenosti, a potom nisu preduzete odgovarajuće mjere; ili

4. je vazduhoplov bio uključen u nesreću ili nezgodu koje utiču na njegovu plovidbenost, a potom nisu preduzete odgovarajuće mjere za obnavljanje plovidbenosti; ili
 5. modifikacija ili popravka nisu u saglasnosti sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.
- (c) Poslije vraćanja ili ukidanja, potvrda o provjeri plovidbenosti mora da se dostavi nadležnim vlastima.

M.A.903 Prenos registracije vazduhoplova unutar EU

- (a) Pri prenosu registracije vazduhoplova unutar EU, podnosilac zahtjeva dužan je da:
1. obavijesti prethodnu državu članicu u koju će državu članicu da registruje vazduhoplov, zatim;
 2. podnese novoj državi članici zahtjev za izdavanje novog uvjerenja o plovidbenosti, u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.
- (b) Bez obzira na M.A.902(a)(3), prethodna potvrda o provjeri plovidbenosti ostaje da važi do isteka njenog roka važenja.

M.A.904 Provjera plovidbenosti vazduhoplova uvezenih u EU

- (a) Pri uvozu vazduhoplova iz treće države u registar države članice, podnosilac zahtjeva mora da:
1. podnese zahtjev državi članici registra za izdavanje novog uvjerenja o plovidbenosti u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012; i
 2. za vazduhoplov koji nije nov, obezbijedi obavljanje pregleda plovidbenosti na zadovoljavajući način u skladu sa tačkom M.A.901; i
 3. obezbijedi obavljanje svih radova održavanja u saglasnosti sa odobrenim programom održavanja iz tačke M.A.302.
- (b) Kad se organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti uvjeri da je vazduhoplov usaglašen sa odgovarajućim zahtjevima, ona dostavlja državi članici registra dokumentovanu preporuku za izdavanje potvrde o provjeri plovidbenosti.
- (c) Vlasnik mora da omogući državi članici registra pristup vazduhoplovu da bi mogla da obavi inspekciju.
- (d) Država članica registra izdaje novo uvjerenje o plovidbenosti kad se uvjeri da je vazduhoplov usaglašen sa zahtjevima iz Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.
- (e) Država članica takođe izdaje i potvrdu o provjeri plovidbenosti koja uobičajeno važi jednu godinu, izuzev ako država članica iz sigurnosnih razloga ne ograniči rok važenja.

M.A.905 Nalazi

- (a) Nalaz nivoa 1 predstavlja svaku značajnu neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u ovom Aneksu (Dio-M) koja snižava standard sigurnosti i ozbiljno ugrožava sigurnost letenja.
- (b) Nalaz nivoa 2 predstavlja svaku neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u ovom Aneksu (Dio-M) koja bi mogla da umanjuje standard sigurnosti i eventualno ugrozi sigurnost letenja.
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima u skladu sa tačkom M.B.903, lice ili organizacija odgovorna (*accountable*) mora da utvrdi korektivni akcioni plan i da demonstrira korektivnu akciju na način prihvatljiv za nadležne vlasti u roku dogovorenom sa ovim vlastima, što uključuje i odgovarajuće korektivne akcije kojima se sprečava ponavljanje nalaza i njegovog glavnog uzroka.

SEKCIJA B

PROCEDURA ZA NADLEŽNE VLASTI

ODJELJAK A

OPŠTE ODREDBE

M.B.101 Oblast primjene

Ovom Sekcijom uspostavljaju se administrativni zahtjevi koje moraju da ispunjavaju nadležne vlasti koje su nadležne za primjenu i sprovođenje Sekcije A ovog Dijela.

M.B.102 Nadležne vlasti

(a) Opšte

Država članica imenuje nadležne vlasti koje su zadužene za izdavanje, praćenje važenja, promjenu, suspenziju ili ukidanje uvjerenja i za nadzor kontinuirane plovidbenosti. Ove nadležne vlasti uspostavljaju dokumentovane procedure i organizacionu strukturu.

(b) Resursi

Broj osoblja odgovara potrebi za ispunjenjem zahtjeva koji su detaljno opisani u ovoj Sekciji.

(c) Kvalifikacije i obuka

Svo osoblje koje radi na poslovima predviđenim u ovom Aneksu mora da ima odgovarajuće kvalifikacije i znanje, iskustvo, osnovnu i kontinuiranu obuku, potrebne za obavljanje povjerenih poslova.

(d) Procedure

Nadležne vlasti utvrđuju procedure koji detaljno opisuju način na koji se postiže usaglašenost sa ovim Aneksom (Dio-M).

Procedure moraju da se redovno pregledaju i mijenjaju kako bi se obezbijedila kontinuirana usaglašenost.

M.B.104 Vođenje evidencije

(a) Nadležne vlasti uspostavljaju sistem vođenja evidencije koji omogućava da se na odgovarajući način prati proces izdavanja, produženja važenja, promjene, suspendovanja ili ukidanja svakog uvjerenja.

(b) Evidencija koja se odnosi na nadzor nad organizacijama odobrenim u skladu sa ovim Aneksom obuhvata u najmanjoj mjeri:

1. zahtjev za odobrenje organizacije;
2. uvjerenje o odobrenju organizacije sa svim promjenama;
3. kopiju programa audita, s datumima planiranih i sprovedenih audita;
4. evidenciju nadležnih vlasti o stalnom nadzoru, uključujući i evidenciju o svim auditima;
5. kopiju cjelokupne zvanične korespondencije;
6. podatke o svim izuzećima ili naloženim prinudnim mjerama;
7. svaki izvještaj drugih nadležnih vlasti koji se odnosi na nadzor nad radom organizacije;
8. priručnik organizacije s njegovim izmjenama i dopunama;
9. kopiju svakog drugog dokumenta koji su neposredno odobrile nadležne vlasti.

(c) Evidencija navedena u tački (b) čuva se najmanje četiri godine.

(d) Minimum evidencije za nadzor svakog vazduhoplova mora da obuhvati u najmanjoj mjeri primjerak:

1. uvjerenja o plovidbenosti vazduhoplova;
2. potvrde o provjeri plovidbenosti;
3. preporuka organizacije navedene u Sekciji A, Odjeljak G;
4. izvještaja o pregledima plovidbenosti koje je neposredno obavila država članica;
5. cjelokupne relevantne korespondencije koja se odnosi na vazduhoplov;
6. podatak o svim izuzećima ili naloženim prinudnim mjerama;

7. svakog dokumenta koji su odobrile nadležne vlasti u skladu sa Aneksom I (Dio-M) ili Aneksom II (Dio-ARO) Uredbe (EU) br. 965/2012.
- (e) Evidencija iz stava (d) čuva se najmanje dvije godine od kad je vazduhoplov trajno povučen iz upotrebe.
- (f) Sva evidencija iz tačke M.B.104 daje se na uvid drugoj državi članici ili Agenciji, na njihov zahtjev.

M.B.105 Međusobna razmjena informacija

- (a) U cilju poboljšanja sigurnosti u vazduhoplovstvu, nadležne vlasti razmenjuju među sobom sve potrebne podatke u skladu sa članom 15 Uredbe (EZ) br. 216/2008.
- (b) Ne dirajući u nadležnosti država članica, u slučaju mogućeg ugrožavanja sigurnosti koje uključuje više država članica, nadležne vlasti pomažu jedne druge u izvršavanju neophodnih mjera nadzora.

ODJELJAK B

ODGOVORNOST (*ACCOUNTABILITY*)

M.B.201 Odgovornosti (*Responsibilities*)

Nadležne vlasti shodno M.1 odgovorne su za obavljanje inspekcija i istraga kojima se provjerava da li su ispunjeni zahtjevi iz ovog Dijela.

ODJELJAK C

KONTINUIRANA PLOVIDBENOST

M.B.301 Program održavanja

- (a) Nadležne vlasti provjeravaju da li je program održavanja usaglašen sa tačkom M.A.302.
- (b) Nadležne vlasti neposredno odobravaju program održavanja i njegove izmjene i dopune, izuzev ako drugačije nije predviđeno tačkom M.A.302(c).
- (c) Kod posrednog odobravanja, proceduru posrednog odobravanja programa održavanja odobravaju nadležne vlasti, putem priručnika za obezbjeđivanje kontinuirane plovibnosti.
- (d) Radi odobravanja programa održavanja u skladu sa tačkom (b), nadležne vlasti moraju da imaju pristup svim podacima potrebnim u skladu sa tačkama M.A.302 (d), (e) i (f).

M.B.302 Izuzeća

Nadležne vlasti vode i čuvaju evidenciju o svim izuzećima koje su odobrile u skladu sa članom 14 stav 4 Uredbe (EZ) br. 216/2008.

M.B.303 Praćenje i kontrola kontinuirane plovibnosti vazduhoplova

- (a) Nadležne vlasti izrađuju program nadzora kojim se prati i kontroliše stanje plovibnosti cjelokupne flote vazduhoplova koji su upisani u njihov registar.
- (b) Program nadzora uključuje uzorkovanje pregleda vazduhoplova.
- (c) Prilikom izrade programa uzima se u obzir broj vazduhoplova u registru, lokalno znanje i prethodnih nadzornih aktivnosti.
- (d) Prilikom pregleda proizvoda fokus je na određenom broju ključnih elemenata koji su rizični za plovibnost i moraju da se identifikuju svi nalazi. Nadalje, nadležne vlasti moraju da analiziraju svaki nalaz kako bi odredile njegov osnovni uzrok.
- (e) Svi nalazi potvrđuju se u pismenoj formi licu ili organizaciji odgovornim u skladu sa tačkom M.A.201.
- (f) Nadležne vlasti vode evidenciju o svim nalazima, o akcijama koje su preduzete da bi se nalaz otklonio i o preporukama.

- (g) Ako se tokom pregleda vazduhoplova pronađe dokaz koji ukazuje na neusaglašenost sa zahtjevima iz ovog Aneksa (Dio-M), nadležne vlasti preduzimaju akcije u skladu sa tačkom M.B.903.
- (h) Ako osnovni uzrok nalaza identifikuje neusaglašenost sa nekim Odjeljkom ili drugim Dijelom, sa neusaglašenosti se postupa kako je to propisano u dogovarajućem Dijelu.
- (i) Da bi se olakšalo preduzimanje prinudnih mjera, nadležne vlasti razmenjuju podatke o neusaglašenostima utvrđenim u skladu sa tačkom (h).

M.B.304 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje

Nadležne vlasti:

- (a) suspenduju potvrdu o provjeri plovidbenosti kad postoje opravdani razlozi u slučaju mogućeg ugrožavanja sigurnosti;
- (b) suspenduju, ukidaju ili ograničavaju potvrdu o provjeri plovidbenosti u skladu sa tačkom M.B.303(g).

ODJELJAK D

STANDARDI ODRŽAVANJA

(biće naknadno izrađen)

ODJELJAK E

KOMPONENTE

(biće naknadno izrađen)

ODJELJAK F

ORGANIZACIJA ZA ODRŽAVANJE

M.B.601 Zahtjev

Kad se objekti za održavanje nalaze u više država članica, istraga i kontinuirani nadzor odobrenja obavlja se u saradnji sa nadležnim vlastima, koje je država članica odredila, u kojima se nalaze ostali objekti za održavanje.

M.B.602 Inicijalno odobrenje

- (a) Ako su ispunjeni zahtjevi iz tačaka M.A.606(a) i (b), nadležne vlasti pismenim putem obavještavaju podnosioca zahtjeva o prihvatanju osoblja navedenog u M.A.606(a) i (b).
- (b) Nadležne vlasti utvrđuju da li su procedure navedene u priručniku organizacije za održavanje u saglasnosti sa Odjeljkom F Sekcije A ovog Aneksa (Dio-M) i obezbjeđuju da odgovorni rukovodilac potpiše izjavu o obavezi (*commitment statement*).
- (c) Nadležne vlasti utvrđuju da li je organizacija u saglasnosti sa zahtjevima navedenim u Odjeljku F Sekcije A ovog Aneksa (Dio-M).
- (d) U toku istrage u cilju odobravanja održava se najmanje jedan sastanak sa odgovornim rukovodiocem, kako bi on u potpunosti razumio značaj odobrenja i razlog za potpisivanje obaveze organizacije o poštovanju procedura navedenih u priručniku.
- (e) Svi nalazi potvrđuju se u pismenoj formi organizaciji koja je podnijela zahtjev.
- (f) Nadležne vlasti vode evidenciju o svim nalazima, akcijama otklanjanja (akcijama koje su preduzete da bi se nalaz otklonio) i o preporukama.
- (g) Kod inicijalnog odobravanja potrebno je da organizacija otkloni sve nalaze i da ih nadležne vlasti zatvore prije nego što se odobrenje može izdati.

M.B.603 Izdavanje odobrenja

- (a) Nadležne vlasti izdaju podnosiocu zahtjeva uvjerenje o odobrenju na EASA Obrascu 3 (Dodatak V) koje sadrži obim odobrenja, kada je organizacija za održavanje u saglasnosti sa primjenljivim tačkama ovog Dijela.
- (b) Nadležne vlasti navode uslove priložene odobrenju izdatom na uvjerenju o odobrenju na EASA obrascu 3.
- (c) Referentni broj unosi se na uvjerenje o odobrenju na EASA Obrascu 3 na način kako odredi Agencija.

M.B.604 Kontinuirani nadzor

- (a) Nadležne vlasti vode i ažuriraju program u kojem se, za svaku organizaciju za održavanje odobrenu u skladu sa Odjeljkom F Sekcije B ovog Aneksa (Dio-M) koja je pod njihovim nadzorom, navode datumi kada su posjete u svrhu obavljanja audita planirane i kad su te posjete sprovedene.
- (b) Svaka organizacija u cjelini se audituje u periodima koji nisu duži od 24 mjeseca.
- (c) Svi nalazi potvrđuju se u pismenoj formi organizaciji koja je podnijela zahtjev.
- (d) Nadležne vlasti vode evidenciju o svim nalazima, akcijama otklanjanja (akcijama koje su preduzete da bi se nalaz otklonio) i o preporukama.
- (e) Sa odgovornim rukovodiocem održava se najmanje jedan sastanak u 24 mjeseca, da bi se on/ona obavijestio o svim značajnim pitanjima koja su se javila tokom audita.

M.B.605 Nalazi

- (a) Ako se tokom audita ili na drugi način pronađe dokaz koji ukazuje na neusaglašenost sa zahtjevima predviđenim u ovom Aneksu (Dio-M), nadležne vlasti preduzimaju sljedeće akcije:
 - 1. Za nalaze nivoa 1, nadležne vlasti bez odlaganja preduzimaju akciju da organizaciji za održavanje, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukinu, ograniče ili privremeno ukinu, u cjelosti ili djelimično, odobrenje dok ona ne preduzme korektivnu akciju sa zadovoljavajućim ishodom;
 - 2. Za nalaze nivoa 2, nadležne vlasti odobravaju rok za preduzimanje korektivnih akcija koji odgovara prirodi nalaza i nije duži od tri mjeseca. U određenim okolnostima, na kraju ovog roka i zavisno od prirode nalaza, nadležne vlasti mogu da produže tromjesečni rok, ako postoji zadovoljavajući korektivni akcioni plan.
- (b) Nadležne vlasti djelimično ili u cjelosti suspenduju odobrenje ako organizacija ne ispoštuje rok koji su nadležne vlasti odobrile.

M.B.606 Promjene

- (a) Nadležne vlasti primjenjuju važeće elemente inicijalnog odobrenja za svaku promjenu u organizaciji o kojoj su obaviještene u skladu sa tačkom M.A.617.
- (b) Nadležne vlasti mogu da odrede uslove pod kojima odobrena organizacija za održavanje može da posluje tokom ovakvih promjena, izuzev ako ne utvrdi da odobrenje treba privremeno ukinuti zbog prirode i obima promjena.
- (c) Za svaku promjenu priručnika organizacije za održavanje:
 - 1. U slučaju neposrednog odobravanja promjena u skladu sa tačkom M.A.604(b), nadležne vlasti provjeravaju da li su procedure navedene u priručniku u saglasnosti sa ovim Aneksom (Dio-M) prije nego što formalnim putem obavijeste odobrenu organizaciju o odobrenju.
 - 2. U slučaju da se koristi procedura posrednog odobravanja za odobravanje promjena u skladu sa tačkom M.A.604(c), nadležne vlasti moraju da se uvjere (i) da izmjene ostaju manje i (ii) da imaju adekvatnu kontrolu nad odobrenjem promjena kako bi obezbijedilo da promjene ostanu usaglašene sa zahtjevima navedenim u ovom Aneksu (Dio-M).

M.B.607 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje odobrenja

Nadležne vlasti:

- (a) suspenduju odobrenje kad postoje opravdani razlozi u slučaju mogućeg ugrožavanja sigurnosti;

(b) suspenduju, ukidaju ili ograničavaju odobrenje u skladu sa tačkom M.B.605.

ODJELJAK G

ORGANIZACIJA ZA OBEZBJEĐIVANJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI

M.B.701 **Zahtjev**

- (a) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza, uz zahtjev za inicijalno izdavanje certifikata vazdušnog operatora (AOC) i, ako je primjenljivo, za sve varijacije za koje je podnešen zahtjev i za svaki tip vazduhoplova koji treba da se koristi, nadležnim vlastima dostavljaju se na odobrenje:
1. priručnik organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovibenosti;
 2. operatorovi programi održavanja vazduhoplova;
 3. tehnička knjiga vazduhoplova;
 4. ukoliko je to odgovarajuće, tehničke specifikacije ugovora o održavanju koji su zaključili operator i organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Dijelom-145.
- (b) Kad se objekti nalaze u više država članica, istraga i kontinuirani nadzor odobrenja obavlja se u saradnji sa nadležnim vlastima, koje je država članica odredila, u kojima se nalaze ostali objekti za održavanje.

M.B.702 **Inicijalno odobrenje**

- (a) Ako su ispunjeni zahtjevi iz tačaka M.A.706(a), (c), (d) i M.A.707 nadležne vlasti pismenim putem obavještavaju podnosioca zahtjeva o prihvatanju osoblja navedenog u M.A.706(a), (c), (d) i M.A.707.
- (b) Nadležne vlasti utvrđuju da li su procedure navedene u priručniku organizacije za održavanje u saglasnosti sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) i obezbjeđuju da odgovorni rukovodilac potpiše izjavu o obavezi (*commitment statement*).
- (c) Nadležne vlasti utvrđuju da li je organizacija u saglasnosti sa zahtjevima navedenim u Sekciji A, Odjeljku G ovog Aneksa (Dio-M).
- (d) U toku istrage u cilju odobravanja održava se najmanje jedan sastanak sa odgovornim rukovodiocem, kako bi on u potpunosti razumio značaj odobrenja i razlog za potpisivanje obaveze organizacije o poštovanju procedura navedenih u priručniku za obezbjeđivanje kontinuirane plovibenosti.
- (e) Svi nalazi potvrđuju se u pismenoj formi organizaciji koja je podnijela zahtjev.
- (f) Nadležne vlasti vode evidenciju o svim nalazima, akcijama otklanjanja (akcijama koje su preduzete da bi se nalaz otklonio) i o preporukama.
- (g) Kod inicijalnog odobravanja potrebno je da organizacija otkloni sve nalaze i da ih nadležne vlasti zaključe prije nego što se odobrenje može izdati.

M.B.703 **Izdavanje odobrenja**

- (a) Nadležne vlasti izdaju podnosiocu zahtjeva uvjerenje o odobrenju na EASA Obrascu 14 (Dodatak VI) koje sadrži obim odobrenja, kada je organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovibenosti u saglasnosti sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M).
- (b) Nadležne vlasti navode uslove važenja odobrenja na uvjerenju o odobrenju na EASA obrascu 14.
- (c) Referentni broj unosi se na uvjerenje o odobrenju na EASA Obrascu 14 na način kako odredi Agencija.
- (d) Kod komercijalnog vazdušnog prevoza, podaci sadržani u EASA obrascu 14 navode se i u certifikatu vazdušnog operatora (AOC).

M.B.704 **Kontinuirani nadzor**

- (a) Nadležne vlasti vode i ažuriraju program u kojem se, za svaku organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrenu u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) koja je pod njihovim nadzorom, navode datumi kada su posjete u svrhu obavljanja audita planirane i kada su one sprovedene.
- (b) Svaka organizacija u cjelini se audituje u periodu koji nije duži od 24 mjeseca.
- (c) Relevantni uzorak vazduhoplova kome obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost organizacija ovlašćena u skladu sa Sekcijom B, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) mora da se pregleda svaka 24 mjeseca. O veličini uzorka odlučuju nadležne vlasti na osnovu rezultata prethodnih audita kao i prethodnih pregleda proizvoda.
- (d) Svi nalazi potvrđuju se u pismenoj formi organizaciji koja je podnijela zahtjev.
- (e) Nadležne vlasti vode evidenciju o svim nalazima, akcijama otklanjanja (akcijama koje su preduzete da bi se nalaz otklonio) i o preporukama.
- (f) Sa odgovornim rukovodiocem održava se najmanje jedan sastanak u 24 mjeseca, da bi se on/ona obavijestio o svim značajnim pitanjima koja su se javila tokom audita.

M.B.705 Nalazi

- (a) Ako se tokom audita ili na drugi način pronađe dokaz koji ukazuje na neusaglašenost sa zahtjevima predviđenim u ovom Aneksu (Dio-M), nadležne vlasti preduzimaju sljedeće akcije:
 1. Za nalaze nivoa 1, nadležne vlasti bez odlaganja preduzimaju akciju da organizaciji za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukinu, ograniče ili privremeno ukinu, u cjelosti ili djelimično, odobrenje dok ona ne preduzme korektivnu akciju sa zadovoljavajućim ishodom;
 2. Za nalaze nivoa 2, nadležne vlasti odobravaju rok za preduzimanje korektivnih akcija koji odgovara prirodi nalaza i nije duži od tri mjeseca. U određenim okolnostima na kraju ovog roka i zavisno od prirode nalaza, nadležne vlasti mogu da produže tromjesečni rok, ako postoji zadovoljavajući korektivni akcioni plan.
- (b) Nadležne vlasti djelimično ili u cjelosti suspenduju odobrenje ako organizacija ne ispoštuje rok koji su nadležne vlasti odobrile.

M.B.706 Promjene

- (a) Nadležne vlasti primjenjuju važeće elemente inicijalnog odobrenja za svaku promjenu u organizaciji o kojoj su obaviještene u skladu sa tačkom M.A.713.
- (b) Nadležne vlasti mogu da odrede uslove pod kojima odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti može da posluje tokom ovakvih promjena, izuzev ako ne utvrdi da odobrenje treba privremeno ukinuti zbog prirode i obima promjena.
- (c) Za svaku promjenu priručnika o obezbjeđivanju kontinuirane plovidbenosti:
 1. U slučaju neposrednog odobravanja promjena u skladu sa tačkom M.A.704(b), nadležne vlasti provjeravaju da li su procedure navedene u priručniku u saglasnosti sa ovim Aneksom (Dio-M) prije nego što formalnim putem obavijeste odobrenu organizaciju o odobrenju;
 2. U slučaju da se koristi procedura posrednog odobravanja za odobravanje promjena u skladu sa tačkom M.A.704(c), nadležne vlasti moraju da se uvjere (i) da izmjene ostaju manje i (ii) da imaju adekvatnu kontrolu nad odobrenjem promjena kako bi obezbijedilo da promjene ostanu usaglašene sa zahtjevima navedenim u ovom Aneksu (Dio-M).

M.B.707 Ukidanje, suspendija i ograničavanje odobrenja

Nadležne vlasti:

- (a) suspenduju odobrenje kad postoje opravdani razlozi u slučaju mogućeg ugrožavanja sigurnosti;
- (b) suspenduju, ukidaju ili ograničavaju odobrenje u skladu sa tačkom M.B.705.

UVJERENJE O TEHNIČKOJ ISPRAVNOSTI (CRS)

(biće naknadno izrađen)

ODJELJAK I

POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI

M.B.901 Procjena preporuka

Po prijemu zahtjeva i s njim povezane preporuke za potvrdu o provjeri plovibdenosti u skladu sa tačkom M.A.901:

1. odgovarajuće kvalifikovano osoblje nadležnih vlasti provjerava da li izjava o usklađenosti, koja je sadržana u preporuci, pokazuje da je obavljen kompletan pregled plovibdenosti predviđen u tački M.A.710;
2. nadležne vlasti vrše istragu i mogu zahtijevati dodatne podatke neophodne za procjenu preporuke.

M.B.902 Pregled plovibdenosti koji obavljaju nadležne vlasti

- (a) Kad nadležne vlasti obavljaju pregled plovibdenosti i izdaju potvrdu o provjeri plovibdenosti na EASA obrascu 15a (Dodatak III), nadležne vlasti obavljaju pregled plovibdenosti u skladu sa tačkom M.A.710.
- (b) Nadležne vlasti moraju da raspoložu odgovarajućim osobljem za pregled plovibdenosti da bi obavljale pregled plovibdenosti.

1. Za sve vazduhoplove koji se koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu, i za vazduhoplove čija je MTOM veća od 2.730 kg, izuzev balona, ovo osoblje mora da ima:

- (a) najmanje pet godina iskustva u oblasti kontinuirane plovibdenosti; i
- (b) odgovarajuću dozvolu u saglasnosti sa Aneksom III (Dio-66) ili nacionalno priznatu kvalifikaciju osoblja za održavanje koja je primjerena kategoriji vazduhoplova (kada Aneks III (Dio-66) upućuje na nacionalna pravila) ili diplomu iz oblasti vazduhoplovstva ili drugu nacionalnu ekvivalentnu potvrdu; i
- (c) formalnu obuku iz oblasti vazduhoplovnog održavanja; i
- (d) položaj sa odgovarajućim odgovornostima.

Bez obzira na tačke od (a) do (d), zahtjevi navedeni u tački M.B.902(b)1(b) mogu da se zamijene s dodatnih pet godina iskustva u oblasti kontinuirane plovibdenosti uz one koji se već zahtijevaju u skladu sa tačkom M.B.902(b)1(a).

2. Za vazduhoplove koji se ne koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu čija je MTOM manja ili jednaka 2.730 kg, kao i za balone, osoblje mora da ima:

- (a) najmanje tri godine iskustva u oblasti kontinuirane plovibdenosti; i
- (b) odgovarajuću dozvolu u saglasnosti sa Aneksom III (Dio 66) ili nacionalno priznatu kvalifikaciju osoblja za održavanje koja je primjerena kategoriji vazduhoplova (kada Aneks III (Dio-66) upućuje na nacionalna pravila) ili diplomu iz oblasti vazduhoplovstva ili drugu nacionalnu ekvivalentnu potvrdu; i
- (c) odgovarajuću obuku iz oblasti vazduhoplovnog održavanja; i
- (d) položaj sa odgovarajućim odgovornostima.

Bez obzira na tačke od (a) do (d), zahtjevi navedeni u tački M.B.902(b)2(b) mogu da se zamijene s dodatne četiri godine iskustva u oblasti kontinuirane plovibdenosti uz one koji se već zahtijevaju u skladu sa tačkom M.B.902(b)2(a).

- (c) Nadležne vlasti vode evidenciju osoblja za pregled plovibdenosti, koja obuhvata pojedinosti o svim odgovarajućim kvalifikacijama, zajedno s kratkim pregledom odgovarajućeg iskustva i obuke u obezbjeđivanju kontinuirane plovibdenosti.

- (d) Nadležne vlasti imaju pristup primjenjivim podacima kao što je to navedeno u tačkama M.A.305, M.A.306 i M.A.401 prilikom obavljanja pregleda plovidbenosti.
- (e) Osoblje koje obavlja pregled plovidbenosti izdaje Obrazac 15a po zadovoljavajuće obavljenom pregledu plovidbenosti.

M.B.903 **Nalazi**

Ako se tokom pregleda vazduhoplova ili na drugi način pronađe dokaz koji ukazuje na neusaglašenost sa zahtjevima iz Dijela-M, nadležne vlasti preduzimaju sljedeće akcije:

1. Za nalaz nivoa 1, nadležne vlasti zahtijevaju da se preduzmu odgovarajuće korektivna akcija prije narednog leta i bez odlaganja suspenduju ili ukidaju potvrdu o provjeri plovidbenosti;
2. Za nalaz nivoa 2, korektivna akciju koju zahtijevaju nadležne vlasti odgovara prirodni nalaz.

Dodatak I

Ugovor o obezbjeđivanju kontinuirane plovidbenosti

1. Kad vlasnik u skladu sa tačkom M.A.201 zaključi ugovor sa organizacijom za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrenom u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M), za poslove obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti, on mora da, na zahtjev nadležnih vlasti, dostavi primjerak ugovora nadležnim vlastima države članice registra kad ga obje strane potpišu.
2. Ugovor se izrađuje uzimajući u obzir zahtjeve iz ovog Aneksa (Dio-M) i utvrđuje obaveze ugovornih strana u vezi sa kontinuiranom plovidbenošću vazduhoplova.
3. Ugovor mora da sadrži u najmanjoj mjeri:
 - registraciju vazduhoplova,
 - tip vazduhoplova,
 - serijski broj vazduhoplova,
 - naziv vlasnika ili registrovanog zakupca ili podatke o kompaniji uključujući i adresu,
 - detalje o organizaciji za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrenoj u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M), uključujući i adresu.
4. U ugovoru mora da se navede:

„Vlasnik povjerava odobrenoj organizaciji obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova, izradu programa održavanja koji odobravaju nadležne vlasti iz oblasti plovidbenosti države članice u čiji je registar vazduhoplov upisan i organizovanje održavanja vazduhoplova u skladu sa navedenim programom održavanja u odobrenoj organizaciji.

Ovim ugovorom oba potpisnika obavezuju se da će ispunjavati svoje obaveze iz ovog ugovora.

Vlasnik potvrđuje, po svom najboljem ubjeđenju, da su svi podaci dati odobrenoj organizaciji koji se tiču kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova, tačni i da će biti tačni, kao i da vazduhoplov neće biti mijenjan bez prethodnog odobrenja odobrene organizacije.

Za slučaj bilo kakvog nepoštovanja ovog ugovora, od strane bilo kog potpisnika, ugovor postaje ništavan. U tom slučaju, vlasnik zadržava punu odgovornost za svaki posao koji se odnosi na kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova i dužan je da u roku od dvije pune nedjelje o ovom obavijesti nadležne vlasti države članice registra.“

5. Kada vlasnik zaključi ugovor sa organizacijom za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrenom u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio-M) u skladu sa tačkom M.A.201, obaveze ugovornih strana dijele se na sljedeći način:

5.1. Obaveze odobrene organizacije su da:

1. unutar svog obima odobrenja ima tip vazduhoplova;
2. poštuje sljedeće uslove za održavanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova:
 - (a) izradi program održavanja vazduhoplova, uključujući i svaki izrađeni program pouzdanosti, ukoliko je primjenljivo;
 - (b) navede poslove održavanja (u okviru programa održavanja) koje može da obavi pilot-vlasnik u skladu sa tačkom M.A.803(c);
 - (c) organizuje odobravanje programa održavanja vazduhoplova;
 - (d) kad program održavanja bude odobren, dostavi vlasniku primjerak programa održavanja vazduhoplova;
 - (e) organizuje dopunski inspekcijski pregled kojim se premošćavaju razlike sa prethodnim programom održavanja;
 - (f) organizuje da cjelokupno održavanje obavlja odobrena organizacija za održavanje vazduhoplova;

- (g) organizuje da se primijene svi nalozi za plovidbenosti;
 - (h) organizuje da kvarove koji su otkriveni pri redovnim radovima održavanja ili pregledima plovidbenosti ili koje je prijavio vlasnik otkloni odobrena organizacija za održavanje;
 - (i) usklađuje redovne radove održavanja, primjenu naloga za plovidbenost, zamjenu djelova sa ograničenim vijekom upotrebe i zahtjeve za pregled komponenti;
 - (j) obavijesti vlasnika svaki put o upućivanju vazduhoplova u organizaciju za održavanje;
 - (k) vodi cjelokupnu tehničku evidenciju;
 - (l) arhivira cjelokupnu tehničku evidenciju;
3. organizuje odobravanje svake modifikacije vazduhoplova u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 prije njenog izvođenja;
 4. organizuje odobravanje svake popravke vazduhoplova, u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbi (EU) br.748/2012 prije njenog izvođenja;
 5. obavijesti nadležne vlasti države članice registra, da vlasnik nije uputio vazduhoplov u odobrenu organizaciju za održavanje iako je ona to zahtijevala;
 6. obavijesti nadležne vlasti države članice registra o svakom slučaju povrede aktuelnog ugovora;
 7. po potrebi pregleda plovidbenost vazduhoplova i izda potvrdu o provjeri plovidbenosti ili preporuku nadležnim vlastima države članice registra;
 8. u roku od deset dana dostavi primjerak izdate ili produžene potvrde o provjeri plovidbenosti nadležnim vlastima države članice registra;
 9. prijavi sve događaje čije je prijavljivanje obavezno u skladu sa važećim propisima;
 10. obavijesti nadležne vlasti države članice registra o otkazivanju aktuelnog ugovora od bilo koje strane.

5.2. Obaveze vlasnika su da:

1. uopšteno poznaje odobreni program održavanja;
2. uopšteno poznaje ovaj Aneks (Part-M);
3. uputi vazduhoplov u odobrenu organizaciju za održavanje koju je ugovorila odobrena organizacija, u vremenskom roku koji zahtijeva odobrena organizacija;
4. ne modifikuje vazduhoplov bez prethodne konsultacije sa odobrenom organizacijom;
5. obavijesti odobrenu organizaciju o održavanju koje je izuzetno obavljeno bez znanja i nadzora odobrene organizacije;
6. podnese izvještaj odobrenoj organizaciji kroz tehničku knjigu o svim kvarovima otkrivenim tokom operacija;
7. obavijesti nadležne vlasti države članice registra o otkazivanju aktuelnog ugovora od bilo koje strane;
8. obavijesti nadležne vlasti države članice registra i odobrenu organizaciju o prodaji vazduhoplova;
9. prijavi sve događaje čije je prijavljivanje obavezno u skladu sa važećim propisima;
10. redovno obavještava odobrenu organizaciju o satima naleta vazduhoplova i drugim podacima koji se tiču njegovog korišćenja, kako je dogovoreno sa odobrenom organizacijom;
11. unese uvjerenje o tehničkoj ispravnosti u tehničke knjige kako je navedeno u tački M.A.803(d) prilikom obavljanja Pilota-vlasnik održavanja u okviru ograničenja koja su postavljena listom poslova održavanja navedenoj u odobrenom programu održavanja u skladu sa tačkom M.A.803(c);

12. obavijesti odobrenu organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je odgovorna za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova najkasnije 30 dana nakon završetka bilo kojih poslova Pilota-vlasnik održavanja u skladu sa tačkom M.A.305(a).

Uvjerjenje o stavljanju u upotrebu – EASA obrazac 1

Ova se uputstva odnose samo na upotrebu EASA Obrasca 1 u svrhe održavanja. Treba obratiti pažnju na Dodatak I Aneksa I (Dio-21) Regulative (EU) br. 748/2012 koji obuhvata upotrebu EASA Obrasca 1 za svrhe proizvodnje.

1. NAMJENA I UPOTREBA

- 1.1. Osnovna svrha ovog Uvjerenja je izjava o plovidbenosti u vezi održavanja obavljenog na proizvodima, djelovima i uređajima (u daljem tekstu: predmeti)
- 1.2. Između Uvjerenja i predmeta se uspostavlja korelacija. Izdavalac Uvjerenja mora da zadrži Uvjerjenje na način koji dozvoljava provjeru izvornih podataka.
- 1.3. Uvjerjenje je prihvatljivo mnogim vlastima nadležnim za plovidbenost, ali može da zavisi od postojanja bilateralnih sporazuma i/ili politike vlasti nadležnih za plovidbenost. „Odobreni projektni podaci“ koji su navedeni u ovom Uvjerenju u tom slučaju znači odobreni od strane vlasti nadležnih za plovidbenost zemlje uvoza.
- 1.4. Ovo Uvjerjenje nije otpremnica.
- 1.5. Vazduhoplov ne smije da se otpusti (*released*) na osnovu ovog Uvjerenja.
- 1.6. Ovo Uvjerjenje ne predstavlja odobrenje za ugrađivanje predmeta u određeni vazduhoplov, motor ili elisu, ali pomaže kranjem korisniku da utvrdi njegov status odobrenja plovidbenosti.
- 1.7. Kombinacija predmeta otpuštenih iz proizvodnje i održavanja (*production released and maintenance released*) nije dopuštena na istom Uvjerenju.

2. OPŠTI FORMAT

- 2.1. Uvjerjenje mora da bude u saglasnosti sa priloženim formatom, uključujući brojeve rubrika i njihov raspored. Veličina pojedinačne rubrike može da se mijenja da bi odgovarala potrebama individualne primjene, ali ne u tolikoj mjeri da se uvjerenje učini neprepoznatljivim.
- 2.2. Uvjerjenje mora da bude u u položenom formatu (*landscape*) pri čemu se dimenzije Uvjerenja mogu povećavati ili smanjivati, uz uslov da Uvjerjenje ostane prepoznatljivo i čitljivo. Ako o tome postoji dilema, neophodno je da se konsultuju nadležne vlasti.
- 2.3. Izjava o odgovornosti korisnika/ugrađivača može da bude stavljena sa bilo koje strane obrasca.
- 2.4. Svi upisi moraju da budu jasni i čitljivi.
- 2.5. Obrazac Uvjerenja može da se unaprijed odštampa ili generiše na računaru, ali u svakom slučaju, otisak linija i karaktera mora da bude jasan i čitljiv i u skladu sa utvrđenim formatom.
- 2.6. Uvjerjenje treba da bude na engleskom jeziku, i, ako je odgovarajuće, na jednom ili više drugih jezika.
- 2.7. Podaci koji se unose u Uvjerjenje mogu da se ispišu pisaćom mašinom, na računaru, ili ručno velikim štampanim slovima i moraju da budu lako čitljivi.
- 2.8. Zbog jasnoće, potrebno je svesti korišćenje skraćenica na minimum.
- 2.9. Preostali prostor na poleđini Uvjerenja može da koristi izdavalac Uvjerenja za bilo kakve dodatne podatke, ali ne smije da sadrži bilo kakve izjave o certifikaciji. Svaka upotreba poleđine Uvjerenja mora biti navedena u odgovarajućoj rubrici na prednjoj strani Uvjerenja.

3. KOPIJE

- 3.1. Broj kopija Uvjerenja koji se šalje klijentu ili koje zadržava izdavalac Uvjerenja, nije ograničen.

4. GREŠKA(E) NA UVJERENJU

- 4.1. Ako krajnji korisnik uoči grešku(e) na Uvjerenju, mora o tome napismeno da obavijesti izdavaoca Uvjerenja. Izdavalac može da izda novo Uvjerjenje samo ako se greška(e) može potvrditi i ispraviti.

- 4.2. Novo Uvjerenje mora da ima novi referentni broj, potpis i datum.
- 4.3. Zahtjev za novim Uvjerenjem može biti ispoštovan bez ponovne potvrde stanja predmeta. Novo Uvjerenje nije izjava o trenutnom stanju i treba da se poziva na prethodno Uvjerenje u rubrici 12 sljedećom izjavom: „Ovim Uvjerenjem ispravlja(ju) se greška(e) u rubrici(kama) [upišite rubriku(e) koja(e) se ispravlja(ju)] Uvjerenja [upišite originalni referentni broj] od [upišite datum originalnog Uvjerenja] i ne obuhvata usklađenost/stanje/otpuštanje u upotrebu“. Oba uvjerenja treba da se čuvaju u skladu sa periodom čuvanja prvog Uvjerenja.

5. POPUNJAVANJE UVJERENJA OD STRANE IZDAVAOCA

Rubrika 1 Nadležne vlasti /država koje izdaju odobrenje

Navesti naziv i državu nadležnih vlasti pod čijom jurisdikcijom je ovo Uvjerenje izdato. Kada su nadležne vlasti Agencija, upisuje se samo „EASA“.

Rubrika 2 Zaglavlje EASA Obrasca 1

„UVJERENJE O STAVLJANJU U UPOTREBU

AUTHORISED RELEASE CERTIFICATE

EASA OBRAZAC 1

EASA FORM 1“

Rubrika 3 Referentni broj obrasca

Unijeti jedinstveni broj određen sistemom/procedurom dodjeljivanja broja organizacije navedene u rubrici 4; ono može uključivati alfanumeričke karaktere.

Rubrika 4 Naziv i adresa organizacije

Unijeti puni naziv i adresu odobrene organizacije (prenijeto iz EASA Obrasca 3) koja je spremila za upotrebu predmete na koje se odnosi ovo Uvjerenje. Logotip, i slično, je dozvoljeno pod uslovom da može da stane unutar rubrike.

Rubrika 5 Radni nalog/Ugovor/Faktura

Da bi se olakšalo praćenje predmeta klijentu, unijeti broj radnog naloga, broj ugovora, broj fakture, ili slični referentni broj.

Rubrika 6 Predmet

Unijeti brojeve reda predmeta, kada postoji više od jednog reda predmeta. Ova rubrika omogućava lako unakrsno upućivanje na rubriku 12 Napomene.

Rubrika 7 Opis

Unijeti ime ili opis predmeta. Prednost bi trebala da se da terminu koji se koristi u instrukcijama za kontinuiranu plovidbenost ili podacima o održavanju (npr. Ilustrovani katalog dijelova, Priručnik za održavanje vazduhoplova, Servisni bilten, Priručnik za održavanje komponenti).

Rubrika 8 Kataloški broj

Unijeti kataloški broj (*part number*) kao što piše na predmetu, ili na oznaci(*tag*)/ambalaži. Ako se radi o motoru ili elisi, može da se koristi oznaka tipa.

Rubrika 9 Količina

Navesti količinu predmeta.

Rubrika 10 Serijski broj

Ako se propisima zahtijeva da predmet ima serijski broj, unijeti ga ovdje. Uz to, bilo koji drugi serijski broj koji nije zahtijevan u skladu sa propisima takođe može da bude unešen. Ako predmet nema serijski broj, unijeti „N/A“.

Rubrika 11 Status/Rad

Slijedi opis dopuštenih unosa u rubriku 11. Unijeti samo jedno od sljedećeg – ukoliko ih je više primjenljivo, koristiti onaj koji najpreciznije opisuje najveći dio radova koji su obavljani i/ili status artikla.

(i)	Obnovljen / <i>Overhauled</i>	.	Označava proces koji obezbjeđuje da je predmet u potpunosti usaglašen sa primjenjivim servisnim tolerancijama navedenim u instrukcijama za kontinuiranu plovidbenost nosioca uvjerenja tipa ili proizvođača opreme, ili u podacima koji su odobreni ili prihvaćeni od strane vlasti. Predmet će se, u najmanjoj mjeri rastaviti, očistiti, pregledati, popraviti po potrebi, ponovo sastaviti i testirati u skladu sa gore navedenim podacima.
(ii)	Popravljen / <i>Repaired</i>	.	Opravljanje kvara(ova) upotrebom primjenjivog standarda (¹)
(iii)	Pregledan / Testiran / <i>Inspected / Tested</i>	.	Ispitivanje, mjerenje, itd. u skladu sa primjenjivim standardom (¹) (npr. vizuelni pregled, funkcionalno testiranje, testiranje u radionici itd.)
(iv)	Modifikovan / <i>Modified</i>	.	Izmjena predmeta sa ciljem usaglašavanja sa primjenjivim standardom (¹)

(¹) Primjenljivi standard predstavlja standard, metod, tehniku ili praksu proizvodnje/projekta/održavanja/kvaliteta odobrene ili prihvaćene od strane nadležnih vlasti. Primjenljivi standard se opisuje u rubrici 12.

Rubrika 12 Napomene

Opisati rad naveden u rubrici 11, direktno ili upućivanjem na prateću dokumentaciju, kako bi se korisniku ili ugrađivači omogućilo da utvrdi plovidbenost predmeta u vezi sa radom koji je ovjeren. Ako je neophodno, poseban list može da se koristi stavljanjem reference na glavni EASA Obrazac 1. Za svaki navod mora jasno da se navede na koji se predmet(e) iz rubrike 6 odnosi.

Primjeri podataka koji se upisuju u rubriku 12 su:

- (i) Podaci o održavanju koji su korišćeni, uključujući status revizije i referencu.
- (ii) Usklađenost sa nalozima za plovidbenost ili servisnim biltenima.
- (iii) Izvršene popravke.
- (iv) Izvršene modifikacije.
- (v) Ugrađeni zamjenski djelovi.
- (vi) Status djelova sa ograničenim vijekom upotrebe.
- (vii) Odstupanja od radnog naloga klijenta.
- (viii) Izjave o otpuštanju (*release statements*) sa ciljem zadovoljenja zahtjeva održavanja stranih civilnih vazduhoplovnih vlasti.
- (ix) Informacije potrebne za podršku pošiljke s manjkavostima ili ponovnog sastavljanja nakon isporuke.
- (x) Za organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Odjeljkom F Aneksa I (Dio-M), izjava o tehničkoj ispravnosti komponente koja je navedena u tački M.A.613:

„Potvrđuje se da, osim ako je drugačije navedeno u ovoj rubrici, je rad naveden u rubrici 11 i opisan u ovoj rubrici, obavljen u skladu sa zahtjevima Sekcije A, Odjeljka F Aneksa I (Dio-M) Uredbe (EU) br. 1321/2014 i u vezi sa tim radom smatra se spremnim za otpuštanje u upotrebu. OVO NIJE OTPUŠTANJE U SKLADU SA ANEKSOM II (DIO-145) UREDBE (EU) BR. 1321/2014.“

Kada se podaci štampaju na elektronskom EASA Obrascu 1, svi odgovarajući podaci koji nisu primjereni za druge rubrike, upisuju se u ovu rubriku.

Rubrike 13a-13e

Opšti zahtjevi za rubrike 13a-13e: Ne koristi se za otpuštanje iz održavanja (*maintenance release*). Osjenčiti, potamniti, ili obilježiti na neki drugi način da bi se spriječila nenamjernu ili neovlaštenu upotrebu.

Rubrika 14a

Obilježite odgovarajući(e) kvadratić(e) koji označavaju koja se regulativa primjenjuje na obavljeni rad. Ako je obilježen kvadratić „ostala regulativa navedena u rubrici 12/*other regulation specified in block 12*“, onda se propisi drugih vlasti nadležnih za plovidbenost moraju navesti u rubrici 12. Najmanje jedan kvadratić mora da bude obilježen, ili oba, kako je odgovarajuće.

Za svo održavanje obavljeno od strane organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F Aneksa I (Dio-M) Uredbe (EU) br. 1321/2014, kvadratić „ostali propisi navedeni u rubrici 12/*other regulation specified in block 12*“ se obilježava i izjava uvjerenja o tehničkoj ispravnosti se pravi u rubrici 12. U tom slučaju, izjava „ako nije drugačije navedeno u rubrici 12/*unless otherwise specified in block 12*“ odnosi se na sljedeće slučajeve:

- (a) Kada održavanje nije moglo da bude završeno.
- (b) Kada je održavanje odstupilo od standarda koji se zahtijeva u skladu sa Aneksom I (Dio-M).
- (c) Kada je održavanje obavljeno u skladu sa nekim drugim zahtjevom koji nije naveden u Aneksu I (Dio-M). U tom slučaju se u rubrici 12 navodi određeni nacionalni propis.

Za svo održavanje obavljeno od strane organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Sekcijom A, Aneksa II (Dio-145) Uredbe (EU) br. 1321/2014, izjava „osim ako je drugačije navedeno u rubrici 12/*unless otherwise specified in block 12*“ odnosi se na sljedeće slučajeve:

- (a) Kada održavanje nije moglo biti završeno.
- (b) Kada je održavanje odstupilo od standarda koji se zahtijeva u skladu sa Aneksom II (Dio-145).
- (c) Kada je održavanje obavljeno u skladu sa nekim drugim zahtjevom koji nije naveden u Aneksu II (Dio-145). U tom slučaju se u rubrici 12 navodi određeni nacionalni propis.

Rubrika 14b Potpis ovlašćenog lica

Ovdje se potpisuje ovlašćeno lice. Samo licima, koja imaju posebno ovlašćenje u skladu sa pravilima i politikom nadležnih vlasti, je dozvoljeno da se potpišu u ovoj rubrici. Da bi se pomoglo prepoznavanje, može da se doda jedinstveni broj kojim se identifikuje ovlašćeno lice.

Rubrika 14c Broj uvjerenja/odobrenja

Unijeti broj/referencu uvjerenja/odobrenja. Nadležne vlasti dodjeljuju ovaj broj ili referencu.

Rubrika 14d Ime

Čitljivo unijeti ime osobe koja potpisuje u rubrici 14b.

Rubrika 14e Datum

Unijeti datum kada je potpisana rubrika 14b, pri čemu format datuma je dd = dan označen pomoću dvije cifre, mmm = prva tri slova mjeseca, yyyy = godina označena pomoću četiri cifre.

Odgovornost (Responsibilities) korisnika/ugrađivača

Staviti sljedeću izjavu na Uvjerenje da bi se obavijestili krajnji korisnici da nisu oslobođeni odgovornosti u vezi sa ugrađivanjem i korišćenjem predmeta koje prati obrazac:

„OVO UVJERENJE NE PREDSTAVLJA AUTOMATSKI OVLAŠĆENJE ZA UGRADNJU PREDMETA.

KADA KORISNIK/UGRAĐIVAČ OBAVLJA RAD U SKLADU SA PROPISIMA VLASTI NADLEŽNIH ZA PLOVIDBENOST KOJE NISU NAVEDENE U RUBRICI 1, OD IZUZETNOG ZNAČAJA JE DA SE KORISNIK/UGRAĐIVAČ UVJERI DA NJEGOVE VLASTI NADLEŽNE ZA PLOVIDBENOST PRIHVATAJU PREDMETE OD VLASTI NADLEŽNIH ZA PLOVIDBENOST NAVEDENIH U RUBRICI 1.

IZJAVE U RUBRIKAMA 13A I 14A NE PREDSTAVLJAJU UVJERENJE ZA UGRADNJU. U SVIM SLUČAJEVIMA EVIDENCIJA O ODRŽAVANJU VAZDUHOPLOVA MORA DA SADRŽI UVJERENJE ZA UGRADNJU IZDATO

OD STRANE KORISNIKA/UGRAĐIVAČA U SKLADU SA NACIONALNIM PROPISIMA PRIJE NEGO ŠTO SE VAZDUHOPLOV SMIJE UPOTRIJEBITI ZA LETENJE.

THIS CERTIFICATE DOES NOT AUTOMATICALLY CONSTITUTE AUTHORITY TO INSTALL.

WHERE THE USER/INSTALLER PERFORMS WORK IN ACCORDANCE WITH REGULATIONS OF AN AIRWORTHINESS AUTHORITY DIFFERENT THAN THE AIRWORTHINESS AUTHORITY SPECIFIED IN BLOCK 1, IT IS ESSENTIAL THAT THE USER/INSTALLER ENSURES THAT HIS/HER AIRWORTHINESS AUTHORITY ACCEPTS ITEMS FROM THE AIRWORTHINESS AUTHORITY SPECIFIED IN BLOCK 1.

STATEMENTS IN BLOCKS 13A AND 14A DO NOT CONSTITUTE INSTALLATION CERTIFICATION. IN ALL CASES AIRCRAFT MAINTENANCE RECORDS MUST CONTAIN AN INSTALLATION CERTIFICATION ISSUED IN ACCORDANCE WITH THE NATIONAL REGULATIONS BY THE USER/INSTALLER BEFORE THE AIRCRAFT MAY BE FLOWN.“

1. Nadležne vlasti/država koje izdaju odobrenje <i>Approving Competent Authority/Country</i>	2. UVJERENJE O STAVLJANJU U UPOTREBU AUTHORISED RELEASE CERTIFICATE EASA OBR-AZAC 1 EASA FORM 1		3. Referentni broj obrasca <i>Form Tracking Number</i>
4. Naziv i adresa organizacije <i>Organisation Name and Address</i>	5. Radni nalog/ugovor/faktura <i>Work Order/Contract/Invoice</i>		
6. Predmet <i>Item</i>	7. Opis <i>Description</i>	8. Kataloški broj <i>Part No.</i>	9. Količina <i>Qty</i>
		10. Serijski broj <i>Serial No.</i>	11. Status/rad <i>Status/Work</i>
12. Napomene <i>Remarks</i>			
<p>13a. Potvrđuje se da su gorenavedeni predmeti izrađeni u skladu sa: <i>Certifies that the items identified above were manufactured in conformity to:</i></p> <p>☐ odobrenim projektim podacima i da su u stanju za siguran rad <i>Approved design data and are in condition for safe operation</i></p> <p>☐ neodobrenim projektim podacima navedenim u rubrici 12 <i>Non-approved design data specified in block 12</i></p>			
13b. Potpis ovlaštenog lica <i>Authorised signature</i>		13c. Broj odobrenja/ovlaštenja <i>Approval/Authorisation number</i>	14a. ☐ Dio-145.A.50 Opuštanje u upotrebu ☐ Ostali propisi navedeni u rubrici 12 <i>Part-145.A.50 Release to Service</i> <i>Other regulation specified in block 12</i>
13d. Ime <i>Name</i>		13e. Datum (dd mmm yyyy) <i>Date</i>	14b. Potpis ovlaštenog lica <i>Authorised signature</i>
13b. Potpis ovlaštenog lica <i>Authorised signature</i>		13c. Broj odobrenja/ovlaštenja <i>Approval/Authorisation number</i>	14c. Broj uvjerenja/odobrenja <i>Certificate/Approval Ref No.</i>
13d. Ime <i>Name</i>		13e. Datum (dd mmm yyyy) <i>Date</i>	14e. Datum (dd mmm yyyy) <i>Date</i>
<p>ODGOVORNOSTI KORISNIKA/UGRADIVAČA / USER/INSTALLER RESPONSIBILITIES</p> <p>Ovo uvjerenje ne predstavlja automatski ovlaštenje za ugradnju predmeta. <i>Kada korisnik/ugradivač obavlja rad u skladu sa propisima vlasti nadležnih za plovidbenost koje nisu navedene u rubrici 1, od izuzetnog značaja je da se korisnik/ ugradivač uvjeri da njegove vlasti nadležne za plovidbenost prihvataju predmete od vlasti nadležnih za plovidbenost navedene u rubrici 1.</i></p> <p><i>Izjave u rubrikama 13a i 14a ne predstavljaju uvjerenje za ugradnju. U svim slučajevima evidencija o održavanju vazduhoplova mora da sadrži uvjerenje za ugradnju izdato od strane korisnika/ ugradivača u skladu sa nacionalnim propisima prije nego što se vazduhoplov smije upotrijebiti za letenje.</i></p> <p><i>This certificate does not automatically constitute authority to install the item(s).</i></p> <p><i>Where the user/installer performs work in accordance with regulations of an airworthiness authority different than the airworthiness authority specified in block 1, it is essential that the user/installer ensures that his/her airworthiness authority accepts items from the airworthiness authority specified in block 1.</i></p> <p><i>Statements in blocks 13a and 14a do not constitute installation certification. In all cases aircraft maintenance records must contain an installation certification issued in accordance with the national regulations by the user/installer before the aircraft may be flown.</i></p>			

CRNA GORA

**POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI
AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE**

PPP BROJ:

ARC REFERENCE:

U skladu sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 koja je trenutno na snazi, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljkom G Aneksa I (Dio M) Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and the Council for the time being in force, the following continuing airworthiness management organisation, approved in accordance with Section A, Subpart G of Annex I (Part M) to Commission regulation (EC) No 2042/2003:

[NAZIV I ADRESA ODOBRENE ORGANIZACIJE]

[NAME OF ORGANISATION APPROVED AND ADDRESS]

Broj odobrenja: ME.MG.[NNNN].

Approval reference: [MEMBER STATE CODE].MG.[NNNN].

obavila je provjeru plovidbenosti u skladu sa tačkom M.A.710 Aneksa I Uredbe Komisije (EZ) br. 2042/2003 na sljedećem vazduhoplovu:

has performed an airworthiness review in accordance with point M.A.710 of Annex I to Commission regulation (EC) No 2042/2003 on the following aircraft:

Proizvođač vazduhoplova:

Aircraft manufacturer:

Oznaka proizvođača:

Manufacturer's designation:

Oznaka registracije vazduhoplova:

Aircraft registration:

Serijski broj vazduhoplova:

Aircraft serial number:

smatra plovidbenim u vrijeme pregleda.

is considered airworthy at the time of the review.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No:

1. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 2042/2003 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra plovidbenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

1st Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 2042/2003 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

Ime organizacije:

Company name:

Broj odobrenja:

Approval reference:

2. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 2042/2003 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra plovidbenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

2nd Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 2042/2003 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

Ime organizacije:

Company name:

Broj odobrenja:

Approval reference:

POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE

PPP BROJ: [REDACTED]

ARC REFERENCE: [REDACTED]

U skladu sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 koja je trenutno na snazi, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da se sljedeći vazduhoplov:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and the Council for the time being in force, the Civil Aviation Agency hereby certifies that the following aircraft:

Proizvođač vazduhoplova:
Aircraft manufacturer:
Oznaka proizvođača:
Manufacturer's designation:
Oznaka registracije vazduhoplova:
Aircraft registration:
Serijski broj vazduhoplova:
Aircraft serial number:

smatra plovidbenim u vrijeme pregleda.
is considered airworthy at the time of the review.

Datum izdavanja:
Date of issue:

Datum prestanka važenja:
Date of expiry:

Potpis:
Signed:

Broj ovlašćenja:
Authorisation No.

1. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 2042/2003 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra plovidbenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

1st Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 2042/2003 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:
Date of issue:

Datum prestanka važenja:
Date of expiry:

Potpis:
Signed:

Broj ovlašćenja:
Authorisation No.

2. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 2042/2003 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra plovidbenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

2nd Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 2042/2003 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:
Date of issue:

Datum prestanka važenja:
Date of expiry:

Potpis:
Signed:

Broj ovlašćenja:
Authorisation No.

Dodatak IV

Sistem klase i ovlaštenja koji se koristi za Odobrenje organizacije za održavanje iz Aneksa I (Dio-M) Odjeljak F i Aneksa II (Dio-145)

1. Izuzev ukoliko je drugačije navedeno za najmanje organizacije iz tačke 12, tabela iz tačke 13 obezbeđuje standardni sistem za odobrenje organizacije za održavanje u skladu sa Odjeljkom F Aneksa I (Dio-M) i Aneksa II (Dio-145). Organizaciji mora da se dodijeli odobrenje u rasponu od jedne klase i ovlaštenja sa ograničenjima do svih klasa i ovlaštenja sa ograničenjima.
2. Pored tabele iz tačke 13, potrebno je da odobrena organizacija za održavanje navede obim radova u priručniku organizacije za održavanje. Vidjeti takođe tačku 11.
3. Unutar odobrenja za klasu(e) i ovlaštenje(a) koje dodjeljuju nadležne vlasti, obim radova navedenih u priručniku organizacije za održavanje definiše tačna ograničenja odobrenja. Stoga je od suštinskog značaja da se odobrene klasa(e) i ovlaštenje(a) i obim radova organizacija podudaraju.
4. *Ovlaštenje kategorije klase A* označava da odobrena organizacija za održavanje može da održava vazduhoplove i sve komponente (uključujući motore i/ili pomoćne uređaje za napajanje (APU)), u skladu sa podacima o održavanju vazduhoplova ili, uz saglasnost nadležnih vlasti, u skladu sa podacima o održavanju komponente, samo dok su takve komponente ugrađene u vazduhoplov. Ipak, takva organizacija za održavanje koja ima ovlaštenje kategorije klase A može privremeno da izgradi komponentu zbog održavanja, da bi se olakšao pristup toj komponenti, osim ako ta izgradnja stvara potrebu za dodatnim održavanjem koje nije propisano odredbama ove tačke. Ovo je predmet procedure nadzora u priručniku organizacije za održavanje koju treba da odobre nadležne vlasti. Sekcija o ograničenju određuje obim ovakvog održavanja i pri tome i obim odobrenja.
5. *Ovlaštenje kategorije klase B* označava da odobrena organizacija za održavanje može da održava neugrađeni motor i/ili APU i komponente motora i/ili APU-a, u skladu sa podacima o održavanju motora i APU-a ili, uz saglasnost nadležnih vlasti, u skladu sa podacima o održavanju komponente, samo dok su takve komponente ugrađene u motor i/ili APU. Ipak, takva organizacija za održavanje koja ima ovlaštenje kategorije klase B može privremeno da izgradi ovu komponentu zbog održavanja, da bi se olakšao pristup toj komponenti, osim ako ta izgradnja stvara potrebu za dodatnim održavanjem koje nije propisano odredbama ove tačke. Sekcija o ograničenju određuje obim ovakvog održavanja i pri tome i obim odobrenja. Organizacija za održavanje koja je odobrena sa ovlaštenjem kategorije klase B može takođe da održava i ugrađeni motor prilikom „baznog“ i „linijskog“ održavanja što je predmet procedure nadzora u priručniku organizacije za održavanje koju treba da odobre nadležne vlasti. Obim radova u priručniku organizacije za održavanje odražava takvu djelatnost kada je to dozvoljeno od strane nadležnih vlasti.
6. *Ovlaštenje kategorije klase C* označava da odobrena organizacija za održavanje može da održava neugrađene komponente (osim motore i APU-e), namijenjene za ugradnju u vazduhoplov ili motor/APU. Sekcija o ograničenju određuje obim ovakvog održavanja i pri tome i obim odobrenja. Organizacija za održavanje koja je odobrena sa ovlaštenjem kategorije klase C može takođe da održava i ugrađenu komponentu prilikom baznog i linijskog održavanja ili u objektima za održavanje motora/APU-a, što je predmet procedure nadzora u priručniku organizacije za održavanje koju treba da odobre nadležne vlasti. Obim radova u priručniku organizacije za održavanje odražava takvu djelatnost kada je to dozvoljeno od strane nadležnih vlasti.
7. *Ovlaštenje kategorije klase D* je samostalno ovlaštenje i nije nužno vezano za određeni vazduhoplov, motor ili drugu komponentu. Ovlaštenje D1 – ispitivanje bez razaranja (NDT) potrebno je samo odobroj organizaciji za održavanje koja obavlja NDT i za neku drugu organizaciju. Organizacija za održavanje koja je odobrena ovlaštenjem klase A ili B ili C može da obavlja NDT na proizvodima koje održava u skladu sa NDT procedurom sadržanom u priručniku organizacije za održavanje, bez potrebe za ovlaštenjem kategorije klase D1.
8. U slučaju organizacija za održavanje odobrenih u skladu sa Aneksom II (Dio 145), *ovlaštenje kategorije A* dijeli se dalje na „bazno“ i „linijsko“ održavanje. Takva organizacija može da bude odobrena ili za „bazno“ ili za „linijsko“ održavanje ili za oboje. Treba naglasiti da objekat za

„linijsko“ održavanje koji se nalazi u okviru glavnog objekta baznog održavanja zahtijeva „linijsko“ odobrenje za održavanje.

9. Namjena sekcije *ograničenje* jeste da se nadležnim vlastima omogući fleksibilnost pri prilagođavanju odobrenja na sve pojedinačne organizacije. Ovlašćenja se navode u odobrenju samo ako su odgovarajuće ograničena. Tabela iz tačke 13 sadrži moguće tipove ograničenja. Mada je održavanje navedeno posljednje u svakom ovlašćenju klase prihvatljivo je da se navede posao održavanja umjesto tipa ili proizvođača vazduhoplova ili motora, ako je to za organizaciju primjerenije (jedan primjer su instalacije i održavanje sistema avionike). Ovakvo navođenje u sekciji ograničenja znači da je organizacija za održavanje odobrena da obavlja održavanje do i uključujući ovaj određeni tip/posao.
10. Kada se navodi *serija, tip i grupa* u sekciji ograničenja klase A i B, serija označava određene serije tipa kao što je Airbus 300 ili 310 ili 319 ili seriju Boeing 737-300 ili seriju RB211-524 ili Cessna 150 ili Cessna 172 ili seriju Beech 55 ili seriju Continental 0-200 itd; tip označava određeni tip ili model kao što je tip Airbus 310-240 ili tip RB 211-524 B4 ili tip Cessna 172RG; nema ograničenja na broj serija ili tipova koji može da se navede; grupa označava na primjer jednomotorni klipni vazduhoplov Cessna ili Lycoming klipne motore bez kompresora itd.
11. Kad se koristi duža lista ovlašćenja (*lengthy capability list*) koja može da podliježe čestim izmjenama i dopunama, onda te izmjene i dopune mogu da budu usklađene s procedurom posrednog odobravanja koja je navedena u tačkama M.A.604(c) i M.B.606(c) ili 145.A.70(c) i 145.B.40, ukoliko je primjenljivo.
12. *Organizacija za održavanje koja zapošljava samo jedno lice* i za planiranje i za izvršavanje svih radova održavanja može da ima ovlašćenja koja su odobrena samo u ograničenom obimu. Maksimalno dopuštena ograničenja su:

KLASA CLASS	OVLAŠĆENJE RATING	OGRANIČENJE LIMITATION
KLASA VAZDUHOPLOVA CLASS AIRCRAFT	OVLAŠĆENJE A2 AVIONI 5.700 KG I MANJI RATING A2 AEROPLANES 5.700 KG AND BELOW	SA KLIPNIM MOTOROM 5.700 KG I MANJI PISTON ENGINED 5.700 KG AND BELOW
KLASA VAZDUHOPLOVA CLASS AIRCRAFT	OVLAŠĆENJE A3 HELIKOPTERI RATING A3 HELICOPTERS	JEDNOMOTORNI KLIPNI 3.175kg I MANJI SINGLE PISTON ENGINED 3.175 KG AND BELOW
KLASA VAZDUHOPLOVA CLASS AIRCRAFT	OVLAŠĆENJE A4 VAZDUHOPLOVI IZUZEV A1, A2 I A3 RATING A4 AIRCRAFT OTHER THAN A1, A2 AND A3	BEZ OGRANIČENJA NO LIMITATION
KLASA MOTORA CLASS ENGINE	OVLAŠĆENJE B2 KLIPNI RATING B2 PISTON	MANJI OD 450 KS LESS THAN 450 HP
OVLAŠĆENJE ZA KLASU KOMPONENATA IZUZEV ZA KOMPLETNE MOTORE ILI APU- e CLASS COMPONENTS RATING OTHER THAN COMPLETE ENGINES OR APUs	C1 DO C22 C1 TO C22	PREMA LISTI OVLAŠĆENJA AS PER CAPABILITY LIST
KLASA SPECIJALIZOVANIH USLUGA CLASS SPECIALISED	D1 NDT D1 NDT	NDT METODA(E) MORA(JU) SE NAVESTI NDT METHOD(S) TO BE SPECIFIED.

Treba napomenuti da ovakvoj organizaciji nadležne vlasti mogu dodatno da ograniče obim odobrenja zavisno od mogućnosti (*capability*) određene organizacije.

13. Tabela

KLASA CLASS	OVLAŠĆENJE RATING	OGRANIČENJE LIMITATION	BAZNO BASE	LINIJSKO LINE
VAZDUHOPLOV AIRCRAFT	A1 Avioni preko 5.700 kg <i>A1 Aeroplanes above 5.700 kg</i>	[Ovlašćenja rezervisana samo za organizacije odobrene u skladu sa Aneksom II (Dio 145)] [Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip aviona i/ili poslove održavanja] Primjer: Serija Airbus A320 <i>[Rating reserved to Maintenance Organisations approved in accordance with Annex II (Part-145)]</i> <i>[Shall state aeroplane manufacturer or group or series or type and/or the maintenance tasks]</i> <i>Example: Airbus A320 series</i>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]
	A2 Avioni od 5.700 kg i manji <i>A2 Aeroplanes 5.700 kg and below</i>	[Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip aviona i/ili poslove održavanja] Primjer: Serija DHC-6 Twin Otter <i>[Shall state aeroplane manufacturer or group or series or type and/or the maintenance tasks]</i> <i>Example: DHC-6 Twin Otter Series</i>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]
	A3 Helikopteri <i>A3 Helicopters</i>	[Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip helikoptera i/ili poslove održavanja]	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]

		<p><i>Primjer: Robinson R44</i> <i>[Shall state helicopter manufacturer or group or series or type and/or maintenance task(s)]</i> <i>Example: Robinson R44</i></p>		
	A4 Vazduhoplovi izuzev A1, A2 i A3 <i>A4 Aircraft other than A1, A2 and A3</i>	<p>[Navesti seriju ili tip vazduhoplova i/ili poslove održavanja] <i>[Shall state aircraft series or type and/or maintenance task(s)]</i></p>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]
MOTORI ENGINES	B1 Turbinski <i>B1 Turbine</i>	<p>[Navesti seriju ili tip motora i/ili poslove održavanja] Primjer: Serija PT6A <i>[Shall state engine series or type and/or maintenance task(s)]</i> <i>Example: PT6A Series</i></p>		
	B2 Klipni <i>B2 Piston</i>	<p>[Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip motora i/ili poslove održavanja] <i>[Shall state engine manufacturer or group or series or type and/or the maintenance task(s)]</i></p>		
	B3 APU <i>B3 APU</i>	<p>[Navesti proizvođača ili seriju ili tip motora i/ili poslove održavanja] <i>[Shall state engine manufacturer or series or type and/or the maintenance task(s)]</i></p>		
KOMPONENTE IZUZEV KOMPLETNIH MOTORA ILI APU-a <i>COMPONENTS OTHER THAN COMPLETE ENGINES OR APUs</i>	C1 Klimatizacija i presurizacija <i>C1 Air Cond & Press</i>	<p>[Navesti tip vazduhoplova ili proizvođača vazduhoplova ili proizvođača komponente ili komponentu i/ili uputiti na listu ovlašćenja u priručniku i/ili poslove održavanja] Primjer: PT6A komanda za gorivo <i>[Shall state aircraft type or aircraft manufacturer or component manufacturer or the particular component and/or cross refer to capability list in the exposition and/or the maintenance task(s)]</i> <i>Example: PT6A Fuel Control</i></p>		
	C2 Automatsko letenje <i>C2 Auto flight</i>			
	C3 Komunikacija i navigacija <i>C3 Comms and Nav</i>			
	C4 Vrata – Otvori <i>C4 Doors – Hatches</i>			
	C5 Električna i svjetla <i>C5 Electrical power & Lights</i>			
	C6 Oprema <i>C6 Equipment</i>			
	C7 Motor – APU <i>C7 Engine – APU</i>			
	C8 Komande leta			

	C8 Flight Controls	
	C9 Gorivo <i>C9 Fuel</i>	
	C10 Helikopter – rotori <i>C10 Helicopter – rotors</i>	
	C11 Helikopter – prenos <i>C11 Helicopter – trans</i>	
	C12 Hidraulika <i>C12 Hydraulic Power</i>	
	C13 Sistem prikazivanja i evidentiranja <i>C13 Indicating – recording system</i>	
	C14 Stajni trap <i>C14 Landing Gear</i>	
	C15 Kiseonik <i>C15 Oxygen</i>	
	C16 Elise <i>C16 Propellers</i>	
	C17 Pneumatika i Vakuum <i>C17 Pneumatic & Vacuum</i>	
	C18 Zaštita od leda/kiše/požara <i>C18 Protection ice/rain/fire</i>	
	C19 Prozori <i>C19 Windows</i>	
	C20 Struktura <i>C20 Structural</i>	
	C21 Balast vode <i>C21 Water ballast</i>	
	C22 Povećavanje potiska <i>C22 Propulsion Augmentation</i>	
SPECIJALIZOVANE USLUGE <i>SPECIALISED SERVICES</i>	D1 Ispitivanje bez razaranja <i>D1 Non Destructive Testing</i>	[Navedi pojedinačnu(e) NDT metodu(e)] <i>[Shall state particular NDT method(s)]</i>

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE

MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ: **ME.MF.[XXXX]**
REFERENCE:

Na osnovu Uredbe (EK) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EK) br. 2042/2003 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EC) No 2042/2003 for the time being in force and subject to the condition specified bellow, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za održavanje usaglašena sa Odjeljkom F, Sekcije A, Aneksa I (Dio-M) Uredbe (EK) br. 2042/2003 odobrena za održavanje proizvoda, djelova i komponenti navedenih u odobrenom obimu radova i izdavanje odgovarajućih uvjerenja o tehničkoj ispravnosti koristeći gore navedene reference.

as a maintenance organisation in compliance with Section A, Subpart F of Annex I (Part-M) of Regulation (EC) No 2042/2003, approved to maintain the products, parts and appliances listed in the attached approval schedule and issue related certificates of release to service using the above references.

USLOVI:**CONDITIONS:**

1. Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje iz Sekcije A, Odjeljak F Aneksa I (Dio-M), i

This approval is limited to that specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation manual as referred to in Section A of Subpart F of Annex I (Part-M), and

2. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje, i

This approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance organisation manual, and

3. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za održavanje vazduhoplova usaglašena sa Aneksom I (Dio-M) Uredbe (EK) br. 2042/2003.

This approval is valid whilst the approved maintenance organisation remains in compliance with Annex I (Part-M) of Regulation (EC) No 2042/2003.

4. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE
MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj: ME.MF.[XXXX]

Reference:

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]

Organisation: [COMPANY NAME AND ADDRESS]

KLASA <i>CLASS</i>	OVLAŠĆENJE <i>RATING</i>	OGRANIČENJE <i>LIMITATION</i>
VAZDUHOPLOV <i>AIRCRAFT (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
MOTORI <i>ENGINES (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
KOMPONENTE IZUZEV KOMPLETNIH MOTORA ILI APU-a <i>COMPONENTS OTHER THAN COMPLETE ENGINES OR APUs (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
SPECIJALIZOVANE USLUGE <i>SPECIALISED SERVICES (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)

Ovo odobrenje ograničeno je na proizvode, djelove i uređaje i na aktivnosti koji su navedeni u obimu radova odobrenog priručnika organizacije za održavanje.

This approval is limited to the products, parts and appliances and to the activities specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation manual.

Referenca priručnika organizacije za održavanje:

Maintenance Organisation Manual reference:

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:

Date of last revision approved:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

Obrazac 3-MF izdanje 2 (Istovjetan sa EASA Form 3-MF Issue 2)

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

(**) upisati odgovarajuće ovlašćenje ili ograničenje

Odobrenje organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti iz Aneksa I (Dio-M) Odjeljak G

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA OBEZBJEĐIVANJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI
CONTINUING AIRWORTHINESS MANAGEMENT ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ UVJERENJA: ME.MG.[XXXX]
REFERENCE: (ME.AOC.[XXX])

Na osnovu Uredbe (EK) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EK) br. 2042/2003 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EC) No 2042/2003 for the time being in force and subject to the condition specified below, the Civil Aviation Agency hereby certifies :

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
 [COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti usaglašena sa Odjeljkom G, Sekcije A, Aneksa I (Dio-M), Uredbe (EK) br. 2042/2003 odobrena za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova navedenih u priloženoj listi odobrenja, i, kada je predviđeno, izdaje preporuke ili potvrde o provjeri plovidbenosti, nakon pregleda plovidbenosti, kako je navedeno u tački M.A.710 Aneksa I (Dio-M), i, kada je predviđeno, izdaje dozvole za let kako je navedeno u tački M.A.711(c) Aneksa I (Dio-M) iste uredbe.

as a continuing airworthiness management organization in compliance with Section A, Subpart G of Annex I (Part-M) of Regulation (EC) No 2042/2003, approved to manage the continuing airworthiness of the aircraft listed in the attached schedule of approval and, when stipulated, issue recommendations or airworthiness review certificates after an airworthiness review as specified in point M.A.710 of Annex I (Part-M) and, when stipulated, to issue permits to fly as specified in point M.A.711(c) of Annex I (Part-M) of the same regulation.

USLOVI:

CONDITIONS:

- Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti iz Odjeljka G, Sekcije A, Aneksa I (Dio-M) Uredbe (EK) br. 2042/2003.**
This approval is limited to that specified in the scope of approval section of the approved continuing airworthiness management exposition as referred to in Section A, Subpart G of Annex I (Part-M) of Regulation (EC) No 2042/2003.
- Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u Priručniku organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrenom u skladu sa Aneksom I (Dio-M) Uredbe (EK) broj 2042/2003.**
This approval requires compliance with the procedures specified in the Annex I (Part-M) to Regulation (EC) No 2042/2003 approved continuing airworthiness management exposition.
- Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti usaglašena sa Aneksom I (Dio-M) Uredbe (EK) br. 2042/2003.**
This approval is valid whilst the approved continuing airworthiness management organisation remains in compliance with Annex I (Part-M) to Regulation (EC) No 2042/2003.
- Ukoliko organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ugovori u okviru svog sistema kvaliteta usluge druge(ih) organizacije(a), ovo odobrenje će ostati važeće pod uslovom da ta(e) organizacija(e) ispunjava(ju) primjenjive ugovorne obaveze.**
Where the continuing airworthiness management organisation contracts under its Quality System the service of an/several organization(s), this approval remains valid subject to such organization(s) fulfilling applicable contractual obligations.
- Pod uslovom da postoji usaglašenost sa uslovima od 1 do 4, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.**
Subject to compliance with the conditions 1 to 4 above, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.
Ako se ovaj obrazac izdaje imaocu AOC-a, broj AOC-a se dodaje broju uvjerenja, uz standardni broj, i uslov 5 zamjenjuje se sljedećim dodatnim uslovima.
If this form is also used for AOC holders, the AOC number shall be added to the reference, in addition to the standard number, and the condition 5 shall be replaced by the following extra conditions.
- Ovo odobrenje ne predstavlja ovlaštenje za vršenje operacija tipovima vazduhoplova navedenih u stavu 1. Odobrenje za vršenje operacija vazduhoplovima predstavlja Certifikat vazdušnog operatora (AOC)**
This approval does not constitute an authorisation to operate the types of aircraft referred in paragraph 1. The authorisation to operate the aircraft is the Air Operator Certificate (AOC).
- Prestanak važenja, suspenzija ili ukidanje Certifikata vazdušnog operatora (AOC) automatski čini ovo odobrenje nevažećim u odnosu na registracije vazduhoplova koje su navedene u AOC-u, izuzev ako nadležne vlasti izričito ne navedu drugačije.**
Termination, suspension or revocation of the AOC automatically invalidates the present approval in relation to the aircraft registrations specified in the AOC, unless otherwise explicitly stated by the competent authority.
- Pod uslovom da postoji usaglašenost sa prethodnim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.**
Subject to compliance with the previous conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Potpis:

Signed:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the Competent Authority: Civil Aviation Agency

Stranica od
Page of

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA OBEZBJEĐIVANJE KONTINUIRANE PLOVIDBENOSTI
CONTINUING AIRWORTHINESS MANAGEMENT ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj uvjerenja: ME.MG.[XXXX]
Reference: (ME.AOC.[XXX])

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
Organisation: [COMPANY NAME AND ADDRESS]

TIP / SERIJA / GRUPA VAZDUHOPLOVA <i>Aircraft type/series/group</i>	OVLAŠĆENJE ZA PREGLED PLOVIDBENOSTI <i>Airworthiness review authorised</i>	OVLAŠĆENJE ZA IZDAVANJE DOZVOLE ZA LET <i>Permits to fly authorised</i>	ORGANIZACIJA(E) KOJA(E) RADI(E) U OKVIRU SISTEMA KVALITETA <i>Organisation(s) working under Quality system</i>
	[DA/NE] [YES/NO](*)	[DA/NE] [YES/NO](*)	
	[DA/NE] [YES/NO](*)	[DA/NE] [YES/NO](*)	
	[DA/NE] [YES/NO](*)	[DA/NE] [YES/NO](*)	
	[DA/NE] [YES/NO](*)	[DA/NE] [YES/NO](*)	

Ova lista odobrenja je ograničena obimom odobrenja navedenim u dijelu _____ odobrenog priručnika organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovdbenosti.

This approval schedule is limited to that specified in the scope of approval contained in the approved Continuing Airworthiness Management Exposition section _____.

Referenca priručnika organizacije za
obezbjeđivanje kontinuirane plovdbenosti:
Continuing Airworthiness Management Exposition reference:

Datum prvog izdanja:
Date of original issue:

Potpis:
Signed: _____

Datum ove revizije:
Date of this revision:

Broj revizije:
Revision No:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo
For the competent authority: Civil Aviation Agency

Obrazac 14, izdanje 3 (istovjetan sa EASA Form 14, Issue 3)

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

Dodatak VII

Složeni radovi održavanja

Složeni poslovi održavanja u skladu sa tačkama M.A.502(d)3, M.A.801(b)2 i M.A.801(c) obuhvataju:

1. Modifikaciju, zamjenu ili popravku zakivanjem, metalizacijom, laminiranjem, ili zavarivanjem bilo kojeg od sljedećih djelova noseće strukture vazduhoplova:
 - (a) nosač kutijastog presjeka;
 - (b) uzdužnica krila ili element tetive;
 - (c) ramenjača (*spar*);
 - (d) pojas ramenjače;
 - (e) element rešetkastog nosača;
 - (f) zid nosača;
 - (g) kobilica ili leđni dio trupa letećeg plovila ili plovka;
 - (h) dio od rebrastog lima na površini krila ili repa koji trpi sabijanje;
 - (i) glavno rebro krila;
 - (j) upornica površine krila ili repa;
 - (k) motorska gondola;
 - (l) ramenjača (*longeron*) ili konstrukcija trupa;
 - (m) element bočnog nosača, horizontalnog nosača ili pregrade;
 - (n) nosač ili okov podupirača sjedišta;
 - (o) zamjena šina sjedišta;
 - (p) noga ili upornica stajnog trapa;
 - (q) osovina;
 - (r) točak; i
 - (s) skija ili nosač skije, isključujući zamjenu gornjeg sloja koji je malog intenziteta trenja.
2. Modifikacija ili popravka bilo kojeg od sljedećih djelova:
 - (a) oplata vazduhoplova, ili oplata plovka vazduhoplova, ako radovi zahtjevaju upotrebu nosača, dizalice ili držača;
 - (b) oplata vazduhoplova koja podliježe opterećenju od povećanja pritiska, ako je izmjereno oštećenje oplata veće od 15 cm (6 inča) u bilo kojem smjeru;
 - (c) dio komandnog sistema koji nosi opterećenje, uključujući komandnu palicu, pedal, vratilo, kvadrant, prenosnu polugu komandi, cjevasto vratilo, rogovi za upravljanje i kovani ili liveni nosač, ali isključujući:
 - (i) spajanje kraja kabla u petlju ili konektora za sajlu,
 - (ii) zamjena priključka na kraju prenosne šipke komande koji se pričvršćuje zakivanjem, i
 - (d) bilo koje druge strukture koje nisu navedene pod (1), a koje je proizvođač identifikovao kao primarnu strukturu u svom priručniku za održavanje, priručniku za popravku strukture ili uputstvima za kontinuiranu plovidbenost.
3. Obavljanje sljedećih radova održavanja na klipnom motoru:
 - (a) rastavljanje i kasnije ponovno sastavljanje klipnog motora izuzev zbog (i) obezbjeđivanja pristupa sklopovima klipa/cilindra; ili (ii) izgradnje zadnje pomoćne ploče radi pregleda i/ili zamjene sklopova uljne pumpe, kad ovi radovi ne uključuju izgradnju i ponovno postavljanje unutrašnjih zupčanika;

- (b) rastavljanje i kasnije ponovno sastavljanje reduktora;
 - (c) zavarivanje i tvrdo lemljenje spojeva, izuzev manjih popravki zavarivanjem na izduvnim jedinicama koje obavlja odgovarajuće odobren ili ovlašćen varilac, ali isključujući zamjenu komponenti;
 - (d) remećenje pojedinih djelova jedinica koje su pribavljene kao jedinice testirane na stolu za testiranje, izuzev zamjene i podešavanja elemenata koji se uobičajeno mijenjaju ili podešavaju u upotrebi.
4. Balansiranje elise, izuzev:
- (a) za potvrđivanje statičkog balansiranja, kad se to zahtjeva u priručniku za održavanje;
 - (b) dinamičko balansiranje ugrađenih elisa upotrebom elektronske opreme za balansiranje kad je to dopušteno priručnikom za održavanje ili drugim odobrenim podacima o plovidbenosti.
5. Bilo koji dodatni posao koji zahtjeva:
- (a) poseban alat, opremu ili objekte; ili
 - (b) značajne procedure koordinacije zbog dugog trajanja poslova i učešća nekoliko lica.

Dodatak VIII

Ograničeno Pilot-vlasnik održavanje (*Pilot-owner maintenance*)

Pored zahtjeva navedenih u Aneksu I (Dio-M), moraju da se ispune sljedeća osnovna načela prije izvođenja bilo kojih poslova održavanja u uslovima Pilot-vlasnik održavanja:

(a) Kompetencija i odgovornost (*responsibility*)

1. Pilot-vlasnik je uvijek odgovoran (*responsible*) za svo održavanje koje obavi.
2. Prije obavljanja bilo kojih poslova Pilot-vlasnik održavanja, pilot-vlasnik mora da se uvjeri da je kompetentan da obavi taj posao. Piloti-vlasnici su odgovorni (*responsible*) da se upoznaju sa standardnom praksom održavanja svojih vazduhoplova i sa programom održavanja vazduhoplova. Ako pilot-vlasnik nije kompetentan da obavi posao, onda on ne smije da ga otpusti (*released*).
3. Pilot-vlasnik (ili organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti sa kojom je zaključio ugovor iz Odjeljka G, Sekcije A, ovog Aneksa), odgovoran (*responsible*) je za utvrđivanje poslova pilota-vlasnika u skladu sa ovim osnovnim načelima sadržanim u programu održavanja vazduhoplova kao i za blagovremeno ažuriranje tog programa.
4. Program održavanja odobrava se u skladu sa tačkom M.A.302.

(b) Poslovi

Pilot-vlasnik može da obavlja jednostavne vizuelne preglede ili operacije kojima provjerava opšte stanje i očigledna oštećenja i uobičajeni rad zrnja, motora, sistema i komponenti.

Pilot-vlasnik ne smije da obavlja poslove održavanja, ako takav posao:

1. je kritičan za sigurnost, čije neispravno izvođenje će značajno uticati na plovidbenost vazduhoplova ili se radi o poslu održavanja osjetljivom za sigurnost letenja kao što je to navedeno u tački M.A.402(a) i/ili;
2. zahtijeva izgradnju većih komponenti ili većeg sklopa i/ili;
3. treba da se obavi u skladu sa nalogom za plovidbenost (AD) ili u skladu sa stavkom ograničenja plovidbenosti (ALI), izuzev ako je to posebno dozvoljeno u AD-u ili ALI-u i/ili;
4. zahtijeva upotrebu posebnih alata, kalibrisanih alata (izuzev moment ključa i alata za krimpovanje) i/ili;
5. zahtijeva upotrebu opreme za testiranje ili posebno testiranje (npr. NDT, sistemski testovi ili operativne provjere avioničke opreme) i/ili;
6. se sastoji od neplaniranih posebnih pregleda (npr. provjera nakon tvrdog slijetanja) i/ili;
7. utiču na sisteme koji su značajni za operacije po IFR i/ili;
8. je naveden u Dodatku VII ovog Aneksa ili je u pitanju posao održavanja komponente u skladu sa tačkama M.A.502 (a), (b), (c) ili (d).

Gore navedeni kriterijumi od 1. do 8. ne mogu da se zamijene manje ograničavajućim instrukcijama izdatim u skladu sa M.A.302(d) „Program održavanja“.

Svaki posao koji se u letačkom priručniku opisuje kao priprema vazduhoplova za let (npr: sklapanje krila jedrilice ili pretpoletni pregled) smatra se poslom pilota i ne smatra se poslom Pilot-vlasnik održavanja i stoga se ne zahtijeva izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti.

(c) Obavljanje poslova Pilot-vlasnik održavanja i njihova evidencija

Podaci o održavanju, kako je navedeno u tački M.A.401, moraju uvijek da budu na raspolaganju prilikom obavljanja Pilot-vlasnik održavanja i moraju se ispoštovati. Detalji o podacima koji se odnose na Pilot-vlasnik održavanje uključuju se u uvjerenje o tehničkoj ispravnosti u skladu sa tačkom M.A.803(d).

Pilot-vlasnik mora da obavijesti odobrenu organizaciju za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je odgovorna (*responsible*) za kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova (ukoliko

je primjenljivo) o poslu Pilot-vlasnik održavanja obavljenom najkasnije 30 dana od radova održavanja u skladu sa tačkom M.A.305(a).

145.1 Opšte

SEKCIJA A – TEHNIČKI ZAHTJEVI

145.A.10 Oblast primjene

145.A.15 Zahtjev

145.A.20 Uslovi za odobrenje

145.A.25 Zahtjevi u pogledu objekata

145.A.30 Zahtjevi u pogledu osoblja

145.A.35 Osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku

145.A.40 Oprema, alat i materijal

145.A.42 Prijem komponenti

145.A.45 Podaci o održavanju

145.A.47 Planiranje proizvodnje

145.A.50 Certifikacija održavanja

145.A.55 Evidencija o održavanju

145.A.60 Prijavljivanje događaja

145.A.65 Politika sigurnosti i kvaliteta, procedure održavanja i sistem kvaliteta

145.A.70 Priručnik organizacije za održavanje

145.A.75 Prava organizacije

145.A.80 Ograničenja organizacije

145.A.85 Promjene u organizaciji

145.A.90 Kontinuirano važenje

145.A.95 Nalazi

SEKCIJA B – PROCEDURE ZA NADLEŽNE VLASTI

145.B.01 Oblast primjene

145.B.10 Nadležne vlasti

145.B.15 Organizacije koje se nalaze u više država članica

145.B.20 Inicijalno odobrenje

145.B.25 Izdavanje odobrenja

145.B.30 Kontinuirano važenje odobrenja

145.B.35 Promjene

145.B.40 Izmjene priručnika organizacije za održavanje

145.B.45 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje odobrenja

145.B.50 Nalazi

145.B.55 Vođenje evidencije

145.B.60 Izuzeća

Dodatak I – Uvjerjenje o stavljanju u upotrebu – EASA obrazac 1

Dodatak II – Sistem klase i ovlaštenja koji se koristi za odobrenje organizacija za održavanje naveden u Aneksu I (Dio-M) Odjeljak F i Aneksu II (Dio-145)

Dodatak III – Obrazac odobrenja organizacije za održavanje naveden u Aneksu II (Dio-145)

Dodatak IV – Uslovi za angažovanje osoblja koje nije kvalifikovano u skladu sa Aneskom III (Dio-66) iz tačkaka 145.A.30(j)1 i 2

145.1 Opšte

Za potrebe ovog Dijela, nadležne vlasti su:

1. za organizaciju čije se glavno mjesto poslovanja nalazi u državi članici, organ koji je imenovala ta država članica, ili;
2. za organizacije čije se glavno mjesto poslovanja nalazi u trećoj državi, Agencija.

SEKCIJA A

TEHNIČKI ZAHTJEVI

145.A.10 Oblast primjene

Ovom Sekcijom utvrđuju se zahtjevi koje organizacija mora da ispuni zbog pribavljanja i kontinuiranosti važenja odobrenja za održavanje vazduhoplova i komponenti.

145.A.15 Zahtjev

Zahtjev za izdavanje ili promjenu odobrenja podnosi se nadležnim vlastima na obrascu i na način koji odrede te vlasti.

145.A.20 Uslovi za odobrenje

Organizacija navodi obim radova za koji se smatra da čini odobrenje u svom priručniku (Dodatak IV Aneksu I (Dio-M) sadrži tabelu sa svim klasama i ovlaštenjima).

145.A.25 Zahtjevi u pogledu objekata

Organizacija obezbjeđuje:

- (a) Objekte koji odgovaraju planiranim radovima, i koji naročito omogućavaju zaštitu od nepovoljnih meteoroloških uslova. Specijalizovane radionice i odjeljenja su razvrstani na odgovarajući način, da bi se spriječilo zagađivanje životne sredine i radnog prostora.
 1. Za bazno održavanje vazduhoplova, hangari moraju da budu i dostupni i dovoljno veliki da bi se u njih smjestili vazduhoplovi koji su planirani za bazno održavanje.
 2. Za održavanje komponenti vazduhoplova, radionice za komponente moraju da budu dovoljno velike da bi se u njih smjestile komponente koje su planirane za održavanje.
- (b) Kancelarijski prostor za upravljanje planiranim poslovima iz tačke (a), kao i za smještaj osoblja koje vrši certifikaciju kako bi ono moglo da obavlja dodijeljene poslove na način koji doprinosi dobrim standardima održavanja vazduhoplova.
- (c) Radna sredina, uključujući hangare za vazduhoplove, radionice za komponente i kancelarijski prostor, mora da odgovara poslovima koji se obavljaju i naročito posebnim zahtjevima koji moraju da se ispune. Radna sredina, izuzev ako se za sredinu u kojoj se obavlja neki konkretan posao drugačije ne zahtijeva, mora da bude takva da se ne narušava efikasnost osoblja:
 1. temperatura mora da se održava tako da osoblje može da obavlja potrebne poslove bez nepotrebnih neugodnosti.
 2. prašina i svako drugo aerozagađenje održava se na minimumu i ne smije da dostigne takav nivo u oblastima u kojima se obavljaju poslovi da kontaminacija na površinama vazduhoplova/komponenti postane vidljiva. Ako prašina/drugo aerozagađenje dovede do

vidljive kontaminacije na površinama, svi osjetljivi sistemi se zapečaćuju dok se ponovo ne uspostave zadovoljavajući uslovi.

3. osvjetljenje je takvo da svi pregledi i poslovi održavanja mogu da se efikasno obave.
 4. buka ne smije da ometa osoblje prilikom obavljanja poslova inspekcije. Ako kontrolisanje izvora buke nije praktično izvodljivo, to osoblje se oprema ličnim sredstvima kojima se štiti od prekomjerne buke koja ometa inspekciju.
 5. kad određeni posao održavanja zahtijeva posebne uslove okruženja različite od gore navedenih, oni moraju da se poštuju. Posebni uslovi navode se u podacima o održavanju.
 6. radna sredina za linijsko održavanje je takva da se određeni poslovi održavanja ili inspekcije obavljaju bez nepotrebnog ometanja. Stoga kad se radni uslovi pogoršaju do neprihvatljivog nivoa u pogledu temperature, vlage, grada, leda, snijega, vjetra, osvjetljenja, prašine/drugog aerozagađenja, određeni poslovi održavanja ili inspekcije moraju da se odlože dok se ponovo ne uspostave zadovoljavajući uslovi.
- (d) Obezbjeduju se bezbjedni objekti za skladištenje komponenti, opreme, alata i materijala. Uslovi skladištenja omogućavaju razvrstavanje ispravnih komponenti i materijala od neispravnih komponenti vazduhoplova, materijala, opreme i alata. Uslovi skladištenja usklađeni su sa uputstvima proizvođača da bi se spriječilo propadanje i oštećenje uskladištenih predmeta. Pristup objektima za skladištenje ima samo ovlašćeno osoblje.

145.A.30 Zahtjevi u pogledu osoblja

- (a) Organizacija imenuje odgovornog rukovodioca (*accountable manager*), koji ima korporativno ovlašćenje da obezbijedi da cjelokupno održavanje koje klijent zahtijeva bude finansirano i obavljeno u skladu sa standardima iz ovog Dijela. Odgovorni rukovodilac:
1. obezbjeđuje neophodne resurse za izvršenje održavanja u skladu sa tačkom 145.A.65(b) da bi odobrenje organizacije bilo važeće;
 2. uspostavlja i promoviše politiku sigurnosti i kvaliteta navedenu u tački 145.A.65(a).
 3. demonstrira osnovno razumjevanje ovog Aneksa (Dio-145).
- (b) Organizacija nominuje lice ili grupu lica, čije odgovornosti (*responsibilities*) obuhvataju obezbjeđivanje usaglašenost organizacije sa ovim Dijelom. Ovo lice/a odgovorno (*responsible*) je prvenstveno odgovornom rukovodiocu.
1. Nominovao lice ili lica su struktura koja upravlja održavanjem u organizaciji i koja odgovara (*responsible*) za sve funkcije predviđene ovim Dijelom.
 2. Nominovano lice ili lica se identifikuju i podnose akreditive na obrascu i na način koji odrede nadležne vlasti.
 3. Nominovano lice ili lica moraju da budu u stanju da demonstriraju da posjeduju odgovarajuće znanje, obuku i zadovoljavajuće iskustvo iz oblasti održavanja vazduhoplova ili komponenti i da demonstriraju aktivno poznavanje ovog Dijela.
 4. Procedure određuju ko zamjenjuje određeno lice u slučaju njegovog dužeg odsustva.
- (c) Odgovorni rukovodilac iz tačke (a) imenuje lice odgovorno za praćenje sistema kvaliteta, što uključuje i povezani sistem povratnog informisanja zahtijevan tačkom 145.A.65(c). Imenovano lice ima neposredan pristup odgovornom rukovodiocu kako bi on bio potpuno i blagovremeno obaviješten o pitanjima kvaliteta i usaglašenosti.
- (d) Organizacija mora da ima plan radnih sati po čovjeku za održavanje kojim pokazuje da ima dovoljan broj osoblja za planiranje, izvršavanje, nadzor, inspekciju i praćenje kvaliteta rada organizacije u skladu sa odobrenjem. Pored toga, organizacija mora da ima proceduru za ponovnu procjenu rada kada je raspoloživost osoblja manja od planiranog nivoa za svaku pojedinačnu radnu smjenu ili period.
- (e) Organizacija uspostavlja i kontroliše kompetenciju osoblja koje se bavi održavanjem, upravljanjem i/ili auditima kvaliteta u skladu sa procedurom i na standardu dogovorenom s nadležnim vlastima.

Pored potrebne stručnosti povezane s funkcijom radnog mjesta, kompetencija obuhvata razumijevanje primjene ljudskih faktora i pitanja ljudskih performansi koja odgovaraju funkciji lica u organizaciji. „Ljudski faktori“ su principi koji se primjenjuju na aeronautičko projektovanje, certifikaciju, obuku, operacije i održavanje i koji zahtijevaju siguran interfejs između ljudi i drugih komponenti sistema kroz odgovarajuće razmatranje ljudskih performansi. „Ljudske performanse“ su ljudske sposobnosti i ograničenja koja utiču na sigurnost i efikasnost aeronautičkih operacija.

(f) Organizacija mora da obezbijedi da osoblje zaduženo za poslove i/ili provjeru kontinuirane plovidbenosti ispitivanjem bez razaranja struktura vazduhoplova i/ili komponenti bude kvalifikovano za taj tip ispitivanja bez razaranja u skladu sa evropskim ili ekvivalentnim standardom koji je priznala Agencija. Osoblje koje obavlja druge specijalističke poslove mora da ima odgovarajuću kvalifikaciju u skladu sa zvanično priznatim standardima. Odstupajući od ove tačke osoblje navedeno u tačkama (g) i (h)(1) i (h)(2), koje je kvalifikovano kao osoblje kategorije B1 ili B3 u skladu sa Aneksom III (Dio-66), može da obavlja i/ili provjerava testove prodorom kontrastne boje.

(g) Svaka organizacija za održavanje vazduhoplova, izuzev kad je drukčije navedeno u tački (j), mora za linijsko održavanje vazduhoplova, da ima osoblje koje vrši certifikaciju kvalifikovano kao osoblje kategorije B1, B2, B3, kako je odgovarajuće, u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35.

Pored toga organizacije mogu da angažuju i osoblje koje vrši certifikaciju odgovarajuće obučeno za određeni posao koje ima prava opisana u tačkama 66.A.20(a)(1) i 66.A.20(a)(3)(ii) i koje je kvalifikovano u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35, za izvršavanje manjih redovnih radova linijskog održavanja i otklanjanje jednostavnih kvarova. Raspoloživost ovako ovlašćenog osoblja ne zamjenjuje potrebu za osobljem koje vrši certifikaciju kategorije B1, B2, B3, kako je odgovarajuće.

(h) Svaka organizacija za održavanje vazduhoplova, izuzev kad je u tački (j) drugačije navedeno:

1. u slučaju baznog održavanja velikih vazduhoplova, ima osoblje koje vrši certifikaciju sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovano kao osoblje kategorije C u skladu sa Dijelom-66 i tačkom 145.A.35. Pored toga organizacija mora da ima i dovoljan broj osoblja sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovanog kao osoblje kategorije B1, B2, kako je odgovarajuće u skladu sa Dijelom-66 i tačkom 145.A.35 koje je podrška osoblju koje vrši certifikaciju kategorije C.

(i) B1 i B2 osoblje za podršku obezbjeđuje da se svi poslovi i inspekcije obave u skladu sa zahtjevanim standardom, prije nego što osoblje kategorije C koje vrši certifikaciju izda uvjerenje o tehničkoj ispravnosti.

(ii) Organizacija mora da vodi registar cjelokupnog osoblja kategorije B1 i B2 za podršku.

(iii) Osoblje kategorije C koje vrši certifikaciju obezbjeđuje usaglašenost sa tačkom (i) i da su svi radovi koje je klijent zahtijevao obavljani tokom određene provjere u okviru baznog održavanja (*base maintenance check*) ili paketa radova, i takođe procjenjuje uticaj radova koji nisu obavljani tako što ili zahtijeva da se oni izvedu ili se dogovara sa operatorom da se odlože do druge provjere ili na vremenski period.

2. u slučaju baznog održavanja vazduhoplova koji nisu veliki vazduhoplovi ima:

(i) osoblje koje vrši certifikaciju sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovano kao osoblje kategorije B1, B2, B3, kako je odgovarajuće, u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35; ili

(ii) osoblje koje vrši certifikaciju sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovano kao osoblje kategorije C kojem pomaže osoblje za podršku kao što je navedeno u tački 145.A.35(a)(i).

(i) Osoblje koje vrši certifikaciju komponente mora da bude usaglašeno sa Aneksom III (Dio-66).

(j) Izuzetno od tačaka (g) i (h), a u vezi sa obavezom usaglašenosti sa Aneksom III (Dio-66), organizacija može da angažuje osoblje koje vrši certifikaciju kvalifikovano u skladu sa sljedećim odredbama:

1. Za objekte organizacije koji se nalaze izvan teritorije Zajednice osoblje koje vrši certifikaciju može da bude kvalifikovano u skladu sa nacionalnim vazduhoplovnim propisima države u kojoj su objekti registrovani u skladu sa uslovima navedenim u Dodatku IV ovog Dijela.
2. Za linijsko održavanje koje se izvodi u linijskoj stanici organizacije koja se nalazi izvan teritorije Zajednice, osoblje koje vrši certifikaciju može da bude kvalifikovano u skladu sa nacionalnim propisima države u kojoj se nalazi linijska stanica, u skladu sa uslovima navedenim u Dodatku IV ovog Dijela.
3. za nalog za plovidbenost koji se ponavlja prije svakog leta (*repetitive pre-flight airworthiness directive*) koji posebno navodi da može da ga izvrši letačka posada, organizacija može da izda ograničeno ovlaštenje za izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti vođi vazduhoplova i/ili inženjeru letaču na osnovu dozvole koju oni posjeduju. Ipak, organizacija je dužna da obezbijedi odgovarajuću praktičnu obuku čime se omogućava da vođa vazduhoplova i/ili inženjer letač može sprovesti nalog za plovidbenost u okviru zahtijevanog standarda.
4. Ako vazduhoplov koristi van mjesta na kome organizacija za održavanje pruža podršku, organizacija može da izda ograničeno ovlaštenje za izdavanje uvjerenja o spremnosti za upotrebu vođi vazduhoplova i/ili inženjeru letaču na osnovu dozvole koju posjeduju pod uslovom da je obavljena odgovarajuća praktična obuka kojom se omogućava da vođa vazduhoplova ili inženjer letač izvedu potrebne poslove u okviru zahtijevanog standarda. Odredbe ove tačke podrobno se opisuju u proceduri iz priručnika.
5. U sljedećim nepredviđenim slučajevima, kad se vazduhoplov prizemli na mjestu izvan glavne baze, u kome nema raspoloživog odgovarajućeg osoblja koje vrši certifikaciju, organizacija sa kojom je zaključen ugovor o omogućavanju podrške pri održavanju, može da izda jednokratno ovlaštenje za izdavanje uvjerenja o spremnosti za upotrebu:
 - (i) jednom svom zaposlenom licu koje ima ekvivalentni tip ovlaštenja za vazduhoplov slične tehnologije, konstrukcije i sistema; ili
 - (ii) svakom licu koje ima najmanje pet godina iskustva na poslovima održavanja i važeću ICAO dozvolu za održavanje vazduhoplova sa upisanim tipom vazduhoplova za koji se izdaje uvjerenje pod uslovom da na tom mjestu ne postoji nijedna organizacija koja je odobrena u skladu sa ovim Dijelom i organizacija za održavanje s kojom je zaključen ugovor pribavi i čuva dokaz o iskustvu i dozvoli za održavanje tog lica.

O slučajevima navedenim u ovoj tački obavještavaju se nadležne vlasti u roku od sedam dana od dana kad je ovlaštenje izdato. Organizacija koja je izdala jednokratno ovlaštenje mora da obezbijedi provjeru takvog održavanja od strane adekvatno odobrene organizacije ako ono može da utiče na sigurnost letenja.

145.A.35 Osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku

- (a) Pored odgovarajućih zahtjeva navedenih u tačkama 145.A.30 (g) i (h), organizacija obezbjeđuje da osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku ima adekvatno poznavanje odgovarajućih vazduhoplova i/ili komponenti koji se održavaju i povezanih procedura organizacije. Kad je riječ o osoblju koje vrši certifikaciju ovo se obezbjeđuje prije izdavanja ili ponovnog izdavanja ovlaštenja za certifikaciju.
 - (i) „Osoblje za podršku“ je ono osoblje koje u skladu sa Aneksom III (Dio-66) ima dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije B1, B2 i/ili B3 sa odgovarajućim ovlaštenjima za vazduhoplove, koje radi u okruženju baznog održavanja a koje ne mora da ima certifikaciona prava.
 - (ii) „Odgovarajući vazduhoplov i/ili komponenta“, je vazduhoplov ili komponenta koji su navedeni u pojedinačnom ovlaštenju za certifikaciju.
 - (iii) „Ovlaštenje za certifikaciju“ je ovlaštenje koje organizacija izdaje osoblju koje vrši certifikaciju i kojim se navodi da to osoblje može u ime odobrene organizacije da potpisuje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti u okviru ograničenja navedenih u tom ovlaštenju.
- (b) Izuzev u slučajevima navedenim u tačkama 145.A.30(j) i 66.A.20(a)3(ii) organizacija može da izda ovlaštenje za certifikaciju isključivo osoblju koje vrši certifikaciju koje ima upisane osnovne

kategorije ili podkategorije i bilo koje ovlaštenje za tip vazduhoplova upisan u dozvoli za održavanje vazduhoplova kao što je zahtijevano Aneksom III (Dio-66), pod uslovom da je dozvola važeća sve vrijeme važenja ovlaštenja kao i da osoblje koje vrši certifikaciju ostane usaglašeno sa zahtjevima predviđenim u Aneksu III (Dio-66).

- (c) Organizacija obezbjeđuje da osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku bude uključeno u održavanje odgovarajućeg vazduhoplova ili komponente najmanje 6 mjeseci u bilo kom neprekinutom dvogodišnjem periodu.

Za potrebe ovog stava „uključeno u održavanje odgovarajućeg vazduhoplova ili komponente“ označava da je lice radilo u okruženju za održavanje vazduhoplova ili komponente i da je koristilo prava iz ovlaštenja za certifikaciju i/ili da je stvarno izvodilo radove održavanja u makar na nekim tipovima vazduhoplova ili na sistemima grupe vazduhoplova navedenim u određenom ovlaštenju za certifikaciju.

- (d) Organizacija obezbjeđuje da osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku pohađa kontinuiranu obuku u svakom dvogodišnjem periodu u cilju usvajanja najnovijih znanja u pogledu relevantne tehnologije, procedura organizacije i uticaja ljudskog faktora.
- (e) Organizacija uspostavlja program kontinuirane obuke osoblja koje vrši certifikaciju i osoblja za podršku, uključujući proceduru kojom se obezbjeđuje usaglašenost sa odgovarajućim odredbama iz tačke 145.A.35 kao osnovu za izdavanje ovlaštenja za certifikaciju osoblju koje vrši certifikaciju u skladu sa ovim Dijelom, kao i proceduru kojom se obezbjeđuje usaglašenost sa Aneksom III (Dio-66).
- (f) Izuzev kada se primjenjuje bilo koji od nepredviđenih slučajeva iz tačke 145.A.30(j)(5), organizacija procjenjuje potencijalno osoblje koje vrši certifikaciju u pogledu kompetencija, kvalifikacija i sposobnosti za obavljanje njihovih planiranih dužnosti certifikacije u skladu sa procedurom kako je navedeno u priručniku prije izdavanja ili ponovnog izdavanja ovlaštenja za certifikaciju u skladu sa ovim Dijelom.
- (g) Kada uslove iz tačaka (a), (b), (d), (f) i, ukoliko je primjenljivo, tačke (c) osoblje koje vrši certifikaciju ispunjava, organizacija je dužna da izda ovlaštenje za certifikaciju sa jasno određenim obimom i ograničenjima. Kontinuirano važenje ovlaštenja za certifikaciju zavisi od kontinuirane usaglašenosti sa zahtjevima iz tačaka (a), (b), (d), i ukoliko je primjenljivo, (c).
- (h) Ovlaštenje za certifikaciju mora da bude sačinjeno tako da je jasan obim ovlaštenja osoblju koje vrši certifikaciju i svakom nadležnom licu koje može da zahtijeva provjeru ovlaštenja. Ako se za određivanje obima koriste šifre, organizacija kreira lako dostupni šifrnarnik. „Nadležno lice“ je predstavnik nadležnih vlasti, Agencije ili države članice koji je odgovoran za nadzor nad vazduhoplovom ili komponentom koji su predmet održavanja.
- (i) Lice koje je odgovorno za sistem kvaliteta takođe je odgovorno u ime organizacije za izdavanje ovlaštenja za certifikaciju osoblju koje vrši certifikaciju. Ovo lice može imenovati druga lica za izdavanje ili ukidanje ovlaštenja za certifikaciju u skladu sa procedurom koja je navedena u priručniku.
- (j) Organizacija vodi evidenciju o cjelokupnom osoblju koje vrši certifikaciju i osoblju za podršku, koja sadrži:
1. podatke o svakoj dozvoli za održavanje vazduhoplova koju osoblje ima u skladu sa Aneksom III (Dio-66); i
 2. podatke o svim završenim relevantnim obukama; i
 3. obim izdatih ovlaštenja za certifikaciju, ukoliko je odgovarajuće; i
 4. podatke o osoblju sa ograničenim ili jednokratnim ovlaštenjima za certifikaciju.

Organizacija čuva evidenciju najmanje tri godine nakon što osoblje navedeno u ovoj tački okonča zaposlenje u organizaciji ili tri godine nakon povlačenja ovlaštenja za certifikaciju. Uz to, na zahtjev, organizacija za održavanje dužna je da osoblju iz ove tačke dostavi kopiju njegove personalne evidencije pri odlasku iz organizacije.

Osoblje navedeno u ovoj tački na svoj zahtjev ima pravo uvida u personalnu evidenciju kako je gore navedeno.

- (k) Organizacija mora osoblju koje vrši certifikaciju da obezbijedi primjerak njihovog ovlašćenja za certifikaciju u pisanoj ili elektronskoj formi.
- (l) Osoblje koje vrši certifikaciju mora da predoči ovlašćenje svakom nadležnom licu u roku od 24 sata.
- (m) Minimalne godine života za osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku iznose 21 godinu.
- (n) Imalac dozvole za održavanje vazduhoplova kategorije A može da koristi svoja certifikaciona prava samo na određenom tipu vazduhoplova nakon zadovoljavajućeg završetka odgovarajuće obuke za poslove kategorije A na vazduhoplovu koju je obavila organizacija odgovarajuće odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145) ili Aneksom IV (Dio 147). Ova obuka uključuje praktičnu obuku i teoretsku obuku kako je potrebno za svaki posao za koji se dobija ovlašćenje. Zadovoljavajući završetak obuke demonstrira se ispitom ili procjenom na radnom mjestu od strane organizacije.
- (o) Imalac dozvole za održavanje vazduhoplova kategorije B2 može da koristi svoja certifikaciona prava opisana u tački 66.A.20(a)(3)(ii) Aneksa III (Dio-66) samo nakon zadovoljavajućeg završetka (i) odgovarajuće obuke za poslove kategorije A na vazduhoplovu i (ii) 6 mjeseci dokumentovane praktične iskustva koje pokriva obim ovlašćenja koje će da bude izdato. Obuka za posao uključuje praktičnu obuku i teoretsku obuku kako je potrebno za svaki posao za koji se dobija ovlašćenje. Zadovoljavajući završetak obuke demonstrira se ispitom ili procjenom na radnom mjestu. Obuku za posao i ispit/procjenу obavlja organizacija za održavanje koja izdaje ovlašćenje osoblju koje vrši certifikaciju. Praktično iskustvo se takođe dobija u toj organizaciji za održavanje.

145.A.40 Oprema, alat i materijal

- (a) Organizacija mora da ima na raspolaganju i da koristi potrebnu opremu, alat i materijal za obavljanje odobrenog obima radova.
 - 1. Kada proizvođač navede određeni alat ili opremu, organizacija mora da koristi taj alat ili opremu, izuzev ako korišćenje alternativnog alata ili opreme nije dogovoreno sa nadležnim vlastima na način koji je određen odgovarajućim procedurama navedenim u priručniku.
 - 2. Oprema i alat moraju da budu stalno dostupni, izuzev ako se tako rijetko koriste da njihova stalna raspoloživost nije neophodna. Ovi slučajevi se detaljno opisuju u proceduri navedenoj u priručniku.
 - 3. Organizacija koja je odobrena za bazno održavanje raspolaže dovoljnom opremom za pristup vazduhoplovu i platformama/dokovima za pregled tako da vazduhoplov može pravilno da se pregleda.
- (b) Organizacija obezbjeđuje da se cjelokupni alat, oprema i naročito oprema za testiranje, ukoliko je odgovarajuće, kontrolišu i baždare u skladu sa zvanično priznatim standardima dovoljno često da se obezbijedi njihova ispravnost i preciznost. Organizacija vodi evidenciju o baždarenju i poštovanju standarda koji je korišćen za baždarenje.

145.A.42 Prijem komponenti

- (a) Komponente se klasifikuju i razvrstavaju prema sljedećim kategorijama:
 - 1. Komponente koje su u zadovoljavajućem stanju, otpuštene (*released*) na Obrascu 1 ili ekvivalentnom dokumentu i označene su u skladu sa Odjeljkom Q Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.
 - 2. Neispravne komponente koje se održavaju u skladu sa ovom sekcijom.
 - 3. Nepopravljive komponente koje su klasifikovane u skladu sa tačkom 145.A.42(d).
 - 4. Standardni djelovi koji se koriste na vazduhoplovu, motoru, elisi ili drugoj komponenti vazduhoplova kad su navedeni u ilustrovanom katalogu djelova proizvođača i/ili podacima o održavanju.

5. Materijal koji uključuje i sirovine i potrošni materijal i koristi se tokom održavanja a organizacija je ustanovila da ispunjava odgovarajuće zahtjeve i da ima odgovarajuću dokumentaciju o porijeklu. Ovi materijali moraju da imaju odgovarajuću dokumentaciju iz koje se jasno vidi koji je materijal u pitanju i koja sadrži izjavu o usklađenosti sa specifikacijom i podatke o proizvođaču i dobavljaču.
- (b) Prije ugradnje komponente, organizacija provjerava da li je određena komponenta pogodna za ugradnju obzirom da različiti standardi modifikacije i/ili naloga za plovidbenost mogu da budu primjenljivi.
- (c) Organizacija može da proizvodi ograničen obim djelova za korišćenje tokom tekućih radova unutar svojih objekata pod uslovom da je to predviđeno procedurama navedenim u priručniku.
- (d) Komponente koje su dostigle svoj certifikovani vijek upotrebe ili imaju kvar koji ne može da se otkloni klasifikuju se kao nepopravljive i ne smiju ponovo da uđu u sistem snabdijevanja komponentama izuzev ako im se certifikovani vijek upotrebe ne produži ili ako se ne nađe način za otklanjanje kvara koji je odobren u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012.
- (e) Komponente iz tačke 21.A.307(c) Aneksa I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012 ugrađuju se samo ako ih vlasnik vazduhoplova smatra podesnim za ugradnju na svoj vazduhoplov.

145.A.45 Podaci o održavanju

- (a) Organizacija mora da posjeduje i koristi važeće aktuelne podatke o održavanju prilikom održavanja, uključujući modifikacije i popravke. „Važeće“ označava ono što je relevantno za svaki vazduhoplov, komponentu ili proces koji je naveden u listi odobrenja klasa i ovlašćenja organizacije i svakoj povezanoj listi ovlašćenja.

Podatke o održavanju koje organizaciji dostavi operator ili klijent, organizacija mora da čuva dok traju radovi, osim što mora da poštuje zahtjeve iz tačke 145.A.55(c).

- (b) Za potrebe ovog Dijela, važeći podaci o održavanju obuhvataju:
1. Svaki važeći zahtjev, proceduru, operativni nalog ili informaciju koje su izdale vlasti nadležne za nadzor vazduhoplova ili komponente,
 2. Svaki važeći nalog za plovidbenost koji su izdale vlasti nadležne za nadzor vazduhoplova ili komponente;
 3. Uputstva za kontinuiranu plovidbenost, koja su izdali imaoci uvjerenja o tipu, dodatnog uvjerenja o tipu, bilo koja druga organizacija od koje se zahtijeva da objavljuje takve podatke u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 i u slučaju kada su vazduhoplov ili komponenta iz treće države, podaci o plovidbenosti koje su naložile vlasti nadležne za nadzor vazduhoplova ili komponente;
 4. Svaki važeći standard, kao što je ali ne jedino, i standard koji je Agencija priznala kao dobar standarde održavanja;
 5. Sve važeće podatke izdate u skladu sa tačkom (d).
- (c) Organizacija utvrđuje procedure kojima se obezbjeđuje da se evidentira svaka uočena netačna, nepotpuna ili dvosmislena procedura, praksa, podatak ili uputstvo za održavanje, sadržani u podacima o održavanju koje koristi osoblje za održavanje, i da se o tome obavijesti autor podataka.
- (d) Organizacija može da promijeni uputstva za održavanje samo u skladu sa procedurom koja je navedena u priručniku organizacije za održavanje. U odnosu na te promjene, organizacija je dužna da demonstrira da one dovode do ekvivalentnih ili poboljšanih standarda održavanja i da o promjenama uputstva obavijesti imaoca uvjerenja o tipu. U ovoj tački, uputstva za održavanje su uputstva o načinu izvršavanja određenih poslova održavanja i ne uključuju inženjersko projektovanje popravki i modifikacija.
- (e) Organizacija mora da obezbijedi jedinstveni sistem radnih kartica (*work card*) ili radnih listi (*worksheet system*) da se koristi u relevantnim djelovima organizacije. Pored toga, organizacija prepisuje podatke o održavanju navedene u tačkama (b) i (d) u radne kartice ili radne liste ili precizno upućuje na određeni posao ili poslove održavanja koji su sadržani u tim podacima o

održavanju. Radne kartice i radne liste mogu da se generišu na računaru i da se čuvaju u elektronskoj bazi podataka pod uslovom da baza ima primjerenu zaštitu od neovlašćenih izmjena i da postoji rezervna kopija elektronske baze podataka koja se ažurira najkasnije 24 sata od bilo kojeg unosa u glavnu elektronsku bazu podataka. Složeni poslovi održavanja prepisuju se u radne kartice ili radne liste i dijele u jasne faze čime se omogućava evidencija o izvršenju kompletnog posla održavanja.

Kad organizacija pruža usluge održavanja operatoru vazduhoplova koji zahtijeva da se koristi njegov sistem radnih kartica ili radnih listi onda može da se koristi njegov sistem radnih kartica ili radnih listi. U ovom slučaju, organizacija mora da uspostavi proceduru koja obezbjeđuje pravilno ispunjavanje radnih kartica ili radnih lista operatora vazduhoplova.

- (f) Organizacija obezbjeđuje da su svi važeći podaci o održavanju dostupni bez odlaganja na zahtjev osoblja za održavanje.
- (g) Organizacija uspostavlja proceduru kojom se obezbjeđuje ažuriranost svih podataka o održavanju koji su pod njenom kontrolom. Ako podatke obezbjeđuje i kontroliše operator/klijent, organizacija mora da dokaže da ima pismenu potvrdu operatora/klijenta da su svi podaci o održavanju ažurirani ili da dokaže da ima radne naloge u kojima je označen status izmjene i dopune podataka o održavanju koji će se koristiti ili da dokaže da je na listi izmjena i dopuna podataka o održavanju operatera/klijenta.

145.A.47 Planiranje proizvodnje

- (a) Organizacija mora da ima sistem koji odgovara obimu i složenosti radova da bi planirala raspoloživost svog potrebnog osoblja, alata, opreme, materijala, podataka o održavanju i objekata da bi obezbijedila sigurno obavljanje radova.
- (b) Pri planiranju poslova održavanja, i organizovanju smjena, uzimaju se u obzir ograničenja ljudskih performansi.
- (c) Kada se poslovi održavanja predaju za nastavljanje ili završetak sljedećoj smijeni ili dođe do promjene osoblja, osoblje koje odlazi i osoblje koje dolazi mora međusobno da razmijeni bitne podatke.

145.A.50 Certifikacija održavanja

- (a) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti izdaje odgovarajuće ovlašćeno osoblje koje vrši certifikaciju u ime organizacije kad se utvrdi da je organizacija pravilno obavila kompletne naručene radove održavanje u skladu sa procedurama navedenim u tački 145.A.70, uzimajući u obzir raspoloživost i korišćenje podataka o održavanju navedenih u tački 145.A.45 i da ne postoje neusaglašenosti koje mogu da ugroze sigurnost leta.
- (b) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti izdaje se prije leta po završetku bilo kog održavanja.
- (c) O novim kvarovima ili nepotpunim radnim nalogima koji se otkriju tokom održavanja obavještava se operator vazduhoplova kako bi se od njega pribavila saglasnost za otklanjanje ovih kvarova ili upotpunjavanje nedostajućih elemenata radnog naloga. U slučaju da operator vazduhoplova odbije izvršavanje takvog održavanja u skladu sa ovom tačkom, primjenjuje se tačka (e).
- (d) Uvjerenje o tehničkoj ispravnosti izdaje se po okončanju svakog održavanja komponente koja je izgrađena sa vazduhoplova. Uvjerenje o stavljanju u upotrebu „EASA obrazac 1“ naveden u Dodatku II Aneksa I (Dio-M) predstavlja uvjerenje o tehničkoj ispravnosti komponente osim ako drugačije nije navedeno u u tački M.A.502(b) ili M.A.502(e). Kad organizacija održava komponentu za sopstveno korišćenje, EASA obrazac 1 nije neophodan u zavisnosti od unutrašnjih procedura organizacije za otpuštanje (*release procedures*) navedene u priručniku.
- (e) Izuzetno od tačke (a), kad organizacija nije u stanju da završi svo zahtijevano održavanje, ona može da izda uvjerenje o tehničkoj ispravnosti unutar odobrenih ograničenja vazduhoplova. Organizacija upisuje ovu činjenicu u uvjerenje o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova prije izdavanja uvjerenja.
- (f) Izuzetno od tačaka (a) i 145.A.42, kada je vazduhoplov prizemljen na mjestu izvan glavne baze linijskog održavanja ili glavne baze za održavanje usljed nedostupnosti komponenti sa

odgovarajućim uvjerenjem o tehničkoj ispravnosti, dopušteno je da se privremeno ugradi komponenta koja nema odgovarajuće uvjerenje o tehničkoj ispravnosti za najviše 30 sati naleta ili do povratka vazduhoplova u glavnu bazu linijskog održavanja ili u glavnu bazu za održavanje, zavisno od toga šta prije nastupi, pod uslovom da se operator vazduhoplova saglasi s tim i da pomenuta komponenta ima podesno uvjerenje o tehničkoj ispravnosti i da na drugi način ispunjava važeće zahtjeve za održavanje i funkcionisanje. Ovakve komponente moraju da se izgrade u navedenim vremenskim rokovima izuzev ako u međuvremenu ne bude pribavljeno odgovarajuće uvjerenje o tehničkoj ispravnosti u skladu sa tačkama (a) i 145.A.42.

145.A.55 Evidencija o održavanju

- (a) Organizacija vodi evidenciju o svim obavljenim radovima održavanja. Kao minimum, organizacija čuva svu evidenciju kojom se dokazuje da su bili ispunjeni svi zahtjevi za izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti, uključujući i dokumente podugovarača o otpuštanju (*release documents*).
- (b) Organizacija mora da dostavi operatoru vazduhoplova primjerak svakog uvjerenja o tehničkoj ispravnosti, zajedno sa primjerkom podataka o bilo kojoj popravci/modifikaciji koji su korišćeni tokom obavljanja popravke/modifikacije.
- (c) Organizacija mora da čuva primjerak svake detaljne evidencije o održavanju i s njom povezanih podataka o održavanju tri godine od dana kad su radovi na vazduhoplovu ili komponenti otpušteni (*released*).
 - 1. Evidencija iz ove tačke čuva se na takav način da se obezbijedi zaštita od oštećenja, izmjene i krađe.
 - 2. Rezervne kopije računarskih diskova, traka, itd. čuvaju se na mjestu različitom od onog na kome se nalaze radni diskovi, trake, itd, u okruženju koje obezbjeđuje da ostanu u dobrom stanju.
 - 3. Ako organizacija odobrena u skladu sa ovim Aneksom (Dio-145) prestane da radi, sva evidencija o održavanju obavljenom u posljednje dvije godine koja se čuva dostavlja se posljednjem vlasniku ili klijentu od predmetnog vazduhoplova ili komponente ili se skladište na način koji odrede nadležne vlasti.

145.A.60 Prijavljivanje događaja

- (a) Organizacija prijavljuje nadležnim vlastima, državi registra i organizaciji koja je odgovorna za projektovanje vazduhoplova ili komponente svako uočeno stanje vazduhoplova ili komponente koje je dovelo ili je moglo da dovede do opasnog stanja koje ozbiljno ugrožava sigurnost leta.
- (b) Organizacija uspostavlja svoj interni sistem prijavljivanja događaja kao što je detaljno opisano u priručniku kako bi omogućila prikupljanje i vrednovanje tih prijava, kao i procjenu i izdvajanje onih događaja koji se prijavljuju u skladu sa stavom (a). Ovom procedurom identifikuju se neželjeni trendovi, korektivne akcije koje je organizacija preduzela ili će preduzeti u cilju otklanjanja nedostataka i uključuje vrednovanje svih poznatih relevantnih podataka koji se odnose na te događaje kao i metodu za distribuciju podataka ako je to potrebno.
- (c) Organizacija sastavlja takve prijave u obliku i na način koji odredi Agencija i obezbjeđuje da sadrže sve važne podatke o stanju i ishodu procjene koji su poznati organizaciji.
- (d) Ako je organizacija zaključila ugovor o održavanju sa komercijalnim operaterom, ona prijavljuje i operatoru svako takvo stanje koje utiče na operatorov vazduhoplov ili komponentu.
- (e) Organizacija sastavlja i dostavlja takve prijave što prije a najkasnije 72 sata od kada je organizacija uočila stanje koje prijavljuje.

145.A.65 Politika sigurnosti i kvaliteta, procedure održavanja i sistem kvaliteta

- (a) Organizacija uspostavlja politiku sigurnosti i kvaliteta organizacije koja treba da bude sadržana u priručniku u skladu sa tačkom 145.A.70.
- (b) Organizacija uspostavlja procedure uz saglasnost nadležnih vlasti uzimajući u obzir ljudske faktore i ljudske performanse da bi se omogućile dobre prakse održavanja i usaglašenost sa ovim Dijelom,

što uključuje takav jasan radni nalog ili ugovor da vazduhoplov ili komponenta može otpustiti u upotrebu (*released to service*) u skladu sa tačkom 145.A.50.

1. Procedure održavanja navedene u ovoj tački primjenjuju se na tačke od 145.A.25 do 145.A.95.
2. Procedure održavanja koje je organizacija već uspostavila ili treba da uspostavi u skladu sa ovom tačkom moraju da obuhvate sve aspekte obavljanja aktivnosti održavanja, uključujući pružanje i kontrolu specijalističkih usluga i utvrde standarde po kojima organizacija namjerava da radi.
3. U odnosu na linijsko i bazno održavanje vazduhoplova, organizacija uspostavlja procedure za minimizovanje rizika od višestrukih grešaka i za uočavanje grešaka na kritičnim sistemima, i za obezbjeđivanje da se ni od jednog lica ne zahtijeva da izvrši i pregleda posao održavanja koji obuhvata neke elemente rastavljanja/sastavljanja više komponenti istog tipa koje su ugrađene na više od jednog sistema istog vazduhoplova tokom pojedinačne provjere u okviru održavanja (*maintenance check*). Međutim, kada je za izvršavanje ovih poslova raspoloživo samo jedno lice onda radna kartica ili radna lista organizacije mora da uključi dodatnu fazu za ponovni pregled rada koje je obavilo to lice poslije okončanja tih poslova.
4. Uspostavljaju se procedure održavanja koje obezbjeđuju da se oštećenje procijeni a modifikacije i popravke izvedu korišćenjem podataka navedenih u tački M.A.304.

(c) Organizacija uspostavlja sistem kvaliteta koji uključuje sljedeće:

1. Nezavisne audite radi praćenja usaglašenosti sa zahtijevanim standardima za vazduhoplove/komponente vazduhoplova i adekvatnosti procedura da bi se omogućilo da ove procedure dovedu do dobrih praksi održavanja i plovidbenih vazduhoplova/komponenti vazduhoplova. U najmanjim organizacijama nezavisan audit kao dio sistema kvaliteta zbog praćenja usklađenosti može da se ugovori sa drugom organizacijom koja je odobrena u skladu sa ovim Dijelom ili licem koje ima odgovarajuće tehničko znanje i dokazano zadovoljavajuće iskustvo u auditima.
2. Sistem izvještavanja o povratnim informacijama sistema kvaliteta namijenjen licima ili grupama lica navedenim u tački 145.A.30(b) i prije svega odgovornom rukovodiocu koji obezbjeđuje preduzimanje pravilnih i blagovremenih korektivnih akcija kao reakcija na izvještaje potekle iz nezavisnih audita uspostavljenih tačkom (1).

145.A.70 Priručnik organizacije za održavanje

(a) „Priručnik organizacije za održavanje” označava dokument ili dokumente koji sadrže materijal u kome se određuje obim radova za koji se smatra da čini odobrenje i pokazuje na koji način organizacija namjerava da se usaglasi sa ovim Aneksom (Dio-145). Organizacija dostavlja nadležnim vlastima priručnik organizacije za održavanje, koji sadrži sljedeće:

1. Izjavu koju je potpisao odgovorni rukovodilac kojom se potvrđuje da priručnik organizacije za održavanje i ostali prateći priručnici na koje se poziva definišu usaglašenost organizacije sa ovim Aneksom (Dio-145) i da će organizacija da ih stalno poštuje. Kad odgovorni rukovodilac nije istovremeno i glavni direktor organizacije tada ovu izjavu potpisuje i glavni direktor;
2. politiku sigurnosti i kvaliteta organizacije kako je navedeno u tački 145.A.65;
3. zvanje(a) i ime(na) i prezime(na) lica nominovanih u skladu sa tačkom 145.A.30(b);
4. dužnosti i odgovornosti (*responsibilities*) lica nominovanih u skladu sa tačkom 145.A.30(b), uključujući pitanja koja ona mogu da u ime organizacije neposredno rješavaju s nadležnim vlastima;
5. organizacionu šemu koja pokazuje povezane lance odgovornosti (*responsibility*) između lica nominovanih u skladu sa tačkom 145.A.30(b);
6. spisak osoblja koje vrši certifikaciju i osoblja za podršku;
7. opšti opis ljudskih resursa;
8. opšti opis objekata na svakoj adresi navedenoj u uvjerenju o osposobljenosti organizacije;

9. specifikaciju obima radova organizacije koja se odnosi na obim odobrenja;
 10. proceduru obavještanja iz tačke 145.A.85 o promjenama u organizaciji;
 11. proceduru izmjene i dopune priručnika organizacije za održavanje;
 12. procedure i sistem kvaliteta koje je organizacija uspostavila u skladu sa tačkama od 145.A.25 do 145.A.90;
 13. spisak komercijalnih operatora, ukoliko je primjenljivo, kojima organizacija pruža usluge održavanja vazduhoplova;
 14. spisak podugovorenih organizacija, ukoliko je primjenljivo, kako je navedeno u tački 145.A.75(b);
 15. spisak linijskih stanica, ukoliko je primjenljivo, kako je navedeno u tački 145.A.75(d);
 16. spisak ugovorenih organizacija, ukoliko je primjenljivo.
- (b) Priručnik se mijenja i dopunjava po potrebi da bi opis organizacije bio ažuriran. Priručnik i sve njegove naknadne izmjene i dopune odobravaju nadležne vlasti.
- (c) Izuzetno od stava (b), manje izmjene i dopune priručnika mogu da se odobre putem procedure navedene u priručniku (u daljem tekstu naziva se posredno odobravanje).

145.A.75 Prava organizacije

U skladu sa priručnikom, organizacija ima pravo da obavlja sljedeće poslove:

- (a) Održavanje vazduhoplova i/ili komponente za koje je odobrena na mjestima navedenim u njenom uvjerenju o osposobljenosti i u priručniku;
- (b) Dogovaranje održavanja bilo kojeg vazduhoplova ili komponente za koje je ona odobrena s drugom organizacijom koja radi u okviru sistema kvaliteta organizacije. Ovo se odnosi na radove koje obavlja organizacija koja nije odgovarajuće odobrena za izvođenje takvog održavanja u skladu sa ovim Dijelom i ograničeno je na obim radova dopušten u skladu sa procedurama navedenim u tački 145.A.65(b). Ovaj obim radova ne uključuje provjeru u okviru baznog održavanja (*base maintenance check*) ili potpunu radioničku provjeru ili obnovu motora ili motorskog modula;
- (c) Održavanje svakog vazduhoplova i/ili komponente za koje je odobrena na bilo kojem mjestu pod uslovom da je potreba za tim nastala usljed neispravnosti vazduhoplova ili potrebe da se podrži povremeno linijsko održavanje, u skladu sa uslovima navedenim u priručniku;
- (d) Održavanje svakog vazduhoplova i/ili komponente za koje je odobrena na mjestu koje je određeno kao mjesto za linijsko održavanje koje može da podrži manja održavanja ali samo ako su priručnikom organizacije ove aktivnosti dozvoljene i ova mjesta navedena;
- (e) Izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti poslije završetka održavanja u skladu sa tačkom 145.A.50.

145.A.80 Ograničenja organizacije

Organizacija može da održava vazduhoplov ili komponentu za koje je odobrena samo ako raspolaže potrebnim objektima, opremom, alatima, materijalima, podacima o održavanju i osobljem koje vrši certifikaciju.

145.A.85 Promjene u organizaciji

Organizacija unaprijed obavještava nadležne vlasti o svim predlozima za obavljanje sljedećih promjena da bi se nadležnim vlastima omogućilo da utvrđuju stalnu usaglašenost sa ovim Dijelom i da izmijene i dopune, ukoliko je potrebno, uvjerenje o osposobljenosti, izuzev u slučaju kada predložene promjene u osoblju nisu unaprijed poznate rukovodstvu, a o kojima se nadležne vlasti obavještavaju prvom prilikom:

1. naziv organizacije;
2. mjesto organizacije;
3. dodatna mjesta organizacije;

4. odgovorni rukovodilac;
5. lica nominovana u skladu sa tačkom M.A.606(b);
6. objekti, oprema, alat, materijal, procedure, obim rada i osoblje koje vrši certifikaciju koji bi mogli da imaju uticaja na odobrenje.

145.A.90 Kontinuirano važenje

- (a) Odobrenje ima neograničen rok važenja. Ono ostaje važeće pod uslovom:
 1. da je organizacija i dalje usaglašena sa Aneskom II (Dio-145), u skladu sa odredbama o postupanju po nalazima kako je navedeno u tački 145.B.50;
 2. da nadležne vlasti imaju pristup organizaciji radi utvrđivanja kontinuirane usaglašenosti sa ovim Dijelom; i
 3. da se uvjerenje ne vrati ili ukine;
- (b) Poslije vraćanja ili ukidanja, uvjerenje o odobrenju mora da se vrati nadležnim vlastima.

145.A.95 Nalazi

- (a) Nalaz nivoa 1 predstavlja svaku značajnu neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u ovom Aneksu (Dio 145) koja snižava standard sigurnosti i ozbiljno ugrožava sigurnost letenja.
- (b) Nalaz nivoa 2 predstavlja svaku neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u ovom Aneksu (Dio 145) koja bi mogla da umanjuje standard sigurnosti i eventualno ugrozi sigurnost letenja.
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima u skladu sa tačkom 145.B.50, imalac odobrenja organizacije za održavanje mora da utvrdi korektivni akcioni plan i da demonstrira korektivnu akciju na način prihvatljiv za nadležne vlasti u roku dogovorenom sa ovim vlastima.

SEKCIJA B

PROCEDURA ZA NADLEŽNE ORGANE

145.B.01 Oblast primjene

Ovom Sekcijom uspostavljaju se administrativne procedure po kojima postupaju nadležne vlasti pri obavljanju svojih poslova i odgovornosti (*responsibilities*) u vezi sa izdavanjem, praćenjem važenja, promjenom, suspenzijom ili ukidanjem odobrenja organizacija za održavanje u skladu sa ovim Aneksom (Dio-145).

145.B.10 Nadležne vlasti

1. Opšte

Država članica imenuje nadležne vlasti koje su zadužene za izdavanje, praćenje važenja, promjenu, suspendovanje ili ukidanje odobrenja za održavanje. Ove nadležne vlasti uspostavljaju dokumentovane procedure i organizacionu strukturu.

2. Resursi

Broj osoblja odgovara potrebi za ispunjenjem zahtjeva koji su detaljno opisani u ovoj Sekciji.

3. Kvalifikacije i obuka

Svo osoblje koje radi na odobrenjima u skladu sa ovim Aneksom (Dio-145) mora:

- (a) da ima odgovarajuće kvalifikacije i znanje, iskustvo i obučenost potrebne za obavljanje povjerenih poslova.
- (b) da je završilo osnovnu/kontinuiranu obuku o ovom Aneksu (Dio-145) ukoliko je relevantno, kao i o njegovom značenju i standardima.

4. Procedure

Nadležne vlasti utvrđuju procedure koji detaljno opisuju način na koji se postiže usaglašenost sa ovom sekcijom.

Procedure moraju da se redovno pregledaju i mijenjaju kako bi se obezbijedila kontinuirana usaglašenost.

145.B.15 Organizacije koje se nalaze u više država članica

Kad se objekti za održavanje nalaze u više država članica, istraga i kontinuirani nadzor odobrenja obavlja se u saradnji sa nadležnim vlastima država članica u kojima se nalaze ostali objekti za održavanje.

145.B.20 Inicijalno odobrenje

1. Ako su ispunjeni zahtjevi iz tačaka 145.A.30(a) i (b), nadležne vlasti pismenim putem obavještavaju podnosioca zahtjeva o prihvatanju osoblja navedenog u 145.A.30.
2. Nadležne vlasti utvrđuju da li su procedure navedene u priručniku organizacije za održavanje u saglasnosti sa ovim Aneksom (Dio-145) i obezbjeđuju da odgovorni rukovodilac potpiše izjavu o obavezi (*commitment statement*).
3. Nadležne vlasti utvrđuju da li je organizacija usaglašena sa zahtjevima iz ovog Aneksa (Dio-145).
4. U toku istrage u cilju odobravanja održava se najmanje jedan sastanak sa odgovornim rukovodiocem, kako bi on u potpunosti razumio značaj odobrenja i razlog za potpisivanje obaveze organizacije o poštovanju procedura navedenih u priručniku.
5. Svi nalazi potvrđuju se u pismenoj formi organizaciji.
6. Nadležne vlasti vode evidenciju o svim nalazima, akcijama otklanjanja (akcijama koje su preduzete da bi se nalaz otklonio) i o preporukama.
7. Kod inicijalnog odobravanja potrebno je da se otklone svi nalazi prije nego što se odobrenje može izdati.

145.B.25 Izdavanje odobrenja

1. Nadležne vlasti formalno odobravaju priručnik i podnosiocu zahtjeva izdaju uvjerenje o odobrenju na Obrascu 3, koje obuhvata i odobrena ovlašćenja. Nadležne vlasti izdaju certifikat samo ako je organizacija usaglašena sa ovim Aneksom (Dio-145).
2. Nadležne vlasti navode uslove priložene odobrenju izdatom na uvjerenju o odobrenju na Obrascu 3.
3. Referentni broj unosi se na uvjerenje o odobrenju na Obrascu 3 na način kako odredi Agencija.

145.B.30 Kontinuirano važenje odobrenja

Kontinuirano važenje odobrenja prati se u skladu sa procesom primjenljivog „inicijalnog odobrenja“ u skladu sa tačkom 145.B.20. Pored toga:

1. Nadležne vlasti vode i ažuriraju program u kojem se navode odobrene organizacije koje su pod njihovim nadzorom, sa datumima kada su posjete u svrhu obavljanja audita planirane i kad su te posjete sprovedene.
2. Svaka organizacija u cjelini se audituje po pitanju usaglašenosti sa ovim Aneksom (Dio-145) u periodima koji nisu duži od 24 mjeseca.
3. Sa odgovornim rukovodiocem održava se najmanje jedan sastanak u 24 mjeseca, da bi se on/ona obavijestio o svim značajnim pitanjima koja su se javila tokom audita.

145.B.35 Promjene

1. Organizacija obavještava nadležne vlasti o svakoj namjeravanoj promjeni kako je to navedeno u tački 145.A.85.

Nadležne vlasti usaglašene su sa važećim elementima tačaka inicijalnog procesa za svaku promjenu u organizaciji.

2. Nadležne vlasti mogu da odrede uslove pod kojima organizacija može da posluje tokom ovakvih promjena izuzev ako ne utvrdi da odobrenje treba privremeno ukinuti.

145.B.40 Izmjene priručnika organizacije za održavanje

Za svaku izmjenu priručnika organizacije za održavanje (MOE):

1. U slučaju neposrednog odobravanja promjena u skladu sa tačkom 145.A.70(b), nadležne vlasti provjeravaju da li su procedure navedene u priručniku u saglasnosti sa Aneksom II (Dio-145) prije nego što formalnim putem obavijeste odobrenu organizaciju o odobrenju,
2. U slučaju da se koristi procedura posrednog odobravanja za odobravanje promjena u skladu sa tačkom 145.A.70(c), nadležne vlasti moraju da se uvjere (i) da izmjene ostaju manje i (ii) da imaju adekvatnu kontrolu nad odobrenjem promjena kako bi obezbijedilo da promjene ostanu usaglašene sa zahtjevima iz Aneksa II (Dio-145).

145.B.45 Ukidanje, suspenzija i ograničavanje odobrenja

Nadležne vlasti:

- (a) suspenduju odobrenje kad postoje opravdani razlozi u slučaju mogućeg ugrožavanja sigurnosti;
- (b) suspenduju, ukidaju ili ograničavaju odobrenje u skladu sa tačkom 145.B.50.

145.B.50 Nalazi

- (a) Ako se tokom audita ili na drugi način pronađe dokaz koji ukazuje na neusaglašenost sa zahtjevima iz ovog Aneksa (Dio-145), nadležne vlasti preduzimaju sljedeće akcije:
 1. Za nalaze nivoa 1, nadležne vlasti bez odlaganja preduzimaju akciju da organizaciji za održavanje, zavisno od obima nalaza nivoa 1, trajno ukinu, ograniče ili privremeno ukinu, u cjelosti ili djelimično, odobrenje dok ona ne preduzme korektivnu akciju sa zadovoljavajućim ishodom;
 2. Za nalaze nivoa 2, rok za preduzimanje korektivnih akcija odobren od strane nadležnih vlasti mora da odgovara prirodi nalaza ali u svakom slučaju ne smije da bude duži od tri mjeseca. U određenim okolnostima i zavisno od prirode nalaza nadležne vlasti mogu da produže rok od tri mjeseca ako postoji zadovoljavajući korektivni akcioni plan odobren od strane nadležnih vlasti.
- (b) Nadležne vlasti djelimično ili u cjelosti suspenduju odobrenje ako organizacija ne ispoštuje rok koji su nadležne vlasti odobrile.

145.B.55 Vođenje evidencije

1. Nadležne vlasti uspostavljaju sistem vođenja evidencije uz minimalne kriterijume za čuvanje koji omogućava da se na odgovarajući način prati proces izdavanja, produženja važenja, promjene, suspendovanja ili ukidanja svakog pojedinačnog odobrenja organizacije.
2. Evidencija obuhvata u najmanjoj mjeri:
 - (a) zahtjev za odobrenje organizacije, uključujući njegovo kontinuirano važenje,
 - (b) program nadležnih vlasti za kontinuirani nadzor, uključujući i evidenciju o svim auditima,
 - (c) uvjerenje o osposobljenosti organizacije sa svim promjenama,
 - (d) kopiju programa audita, s datumima planiranih i sprovedenih audita,
 - (e) kopije cjelokupne zvanične korespondencije, uključujući i obrazac 4 ili ekvivalentan dokument,
 - (f) podatke o svim izuzećima ili naloženim prinudnim mjerama,
 - (g) sve obrasce izveštaja audita drugih nadležnih vlasti,
 - (h) priručnike organizacije za održavanje.
3. Evidencija se čuva najmanje četiri godine.
4. Nadležne vlasti mogu da odaberu da koriste sistem evidencije u papirnoj ili elektronskoj formi, ili njihovoj kombinaciji pod uslovom da postoji odgovarajuća kontrola.

145.B.60 Izuzeća

Nadležne vlasti vode i čuvaju evidenciju o svim izuzećima koje su odobrile u skladu sa članom 10 stav 3 Uredbe (EZ) br. 216/2008.

Dodatak I

Uvjerenje o stavljanju u upotrebu – EASA obrazac 1

Primjenjuju se odredbe Dodatka II Aneksa I (Dio-M).

—

Dodatak II

**Sistem klase i ovlaštenja koji se koristi za odobrenje organizacija za održavanje naveden u Aneksu I
(Dio-M) Odjeljak F i Aneksu II (Dio-145)**

Primjenjuju se odredbe Dodatka II Aneksa I (Dio-M).

—

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE

MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ UVJERENJA:

ME.145.[XXXX]

REFERENCE:

Na osnovu Uredbe (EK) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EK) br. 2042/2003 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and the Commission Regulation (EC) No 2042/2003 for the time being in force and subject to the condition specified bellow, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]

[COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za održavanje usaglašena sa Sekcijom A, Aneksa II (Dio 145) Uredbe (EK) br. 2042/2003 odobrena za održavanje proizvoda, djelova i komponenti navedenih u priloženoj listi odobrenja i izdavanje odgovarajućih uvjerenja o tehničkoj ispravnosti koristeći gore navedene reference.

as a maintenance organisation in compliance with Section A Annex II (Part-145) of Regulation (EC) No 2042/2003, approved to maintain the products, parts and appliances listed in the attached approval schedule and issue related certificates of release to service using the above reference.

USLOVI:

CONDITIONS:

5. Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje iz Sekcije A, Aneksa II (Dio-145) i

This approval is limited to that specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation exposition as referred to in Section A of Annex II (Part-145), and

6. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje, i

This approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance organisation exposition, and

7. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za održavanje vazduhoplova usaglašena sa Aneksom II (Dio-145) Uredbe (EK) br. 2042/2003.

This approval is valid whilst the approved maintenance organisation remains in compliance with Annex II (Part-145) of Regulation (EC) No 2042/2003.

8. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE
MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj uvjerenja: ME.145.[XXXX]

Reference:

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]

Organisation: [COMPANY NAME AND ADDRESS]

KLASA <i>CLASS</i>	OVLAŠĆENJE <i>RATING</i>	OGRANIČENJE <i>LIMITATION</i>
VAZDUHOPLOV <i>AIRCRAFT (*)</i>	(**)	(**)
MOTORI <i>ENGINES (*)</i>	(**)	(**)
KOMPONENTE IZUZEV KOMPLETNIH MOTORA ILI APU-a <i>COMPONENTS OTHER THAN COMPLETE ENGINES OR APUs (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
SPECIJALIZOVANE USLUGE <i>SPECIALISED SERVICES (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)

Ova lista odobrenog obima radova ograničena je na proizvode i aktivnosti koji su navedeni u odgovarajućem dijelu priručnika oodobrene organizacije za održavanje.

This approval is limited to those products, parts and appliances and to the activities specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation exposition.

Referenca Priručnika održavanje:

Maintenance Organisation Exposition reference:

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:

Date of last revision approved:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

Obrazac 3-145 – izdanje 2 (Istovjetan sa EASA Form 3-145 Issue2)

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

() popuniti sa odgovarajućim ovlašćenjem ili ograničenjem**

Dodatak IV

Uslovi za angažovanje osoblja koje nije kvalifikovano u skladu sa Aneskom III (Dio-66) iz tačka 145.A.30(j)1 i 2

1. Osoblje koje vrši certifikaciju koje ispunjava sve sljedeće uslove smatraće se da ispunjava zahtjeve iz tački 145.A.30(j) 1 i 2:
 - (a) Lice posjeduje dozvolu ili ovlaštenje osoblja koje vrši certifikaciju izdato u skladu sa nacionalnim propisima koje je u potpunoj saglasnosti sa ICAO Aneksom 1.
 - (b) Obim radova koje lice može da obavlja ne smije da bude veći od obima radova koji je definisan nacionalnom dozvolom ili ovlaštenjem osoblja koje vrši certifikaciju, prilikom čega se u obzir uzima restriktivnije.
 - (c) Lice mora da demonstrira da je završilo obuku iz ljudskog faktora i vazduhoplovnih propisa iz modula 9 i 10 Dodatka I Aneksa III (Dio-66).
 - (d) Lice mora da demonstrira da ima 5 godina iskustva u održavanju za osoblje koje vrši certifikaciju u linijskom održavanju i 8 godina za osoblje koje vrši certifikaciju u baznom održavanju. Međutim, lica čiji poslovi za koje su ovlašćeni ne prelaze poslove osoblja kategorije A ovlašćenog u skladu sa Dijelom-66, moraju samo da demonstriraju da ima 3 godine iskustva na održavanju.
 - (e) Osoblje koje vrši certifikaciju u linijskom održavanju i osoblje za podršku u baznom održavanju mora da demonstrira da je prošlo obuku za tip i položilo ispite za kategorije B1, B2 ili B3, ukoliko je primjenjivo, iz Dodatka III Aneksa III (Dio-66) za svaki tip vazduhoplova u obimu radova navedenom u tački (b). Međutim, lica čiji obim radova nije veći od obima radova osoblja koje vrši certifikaciju kategorije A mogu samo da završe obuku za poslove koje će obavljati umjesto kompletne obuke za tip.
 - (f) Osoblje koje vrši certifikaciju u baznom održavanju demonstrira da je prošlo obuku za tip i položilo ispit za kategoriju C iz Dodatka III Aneksa III (Dio-66) za svaki tip vazduhoplova iz obima radova iz tačke (b), osim što za prvi tip vazduhoplova, obuka i ispiti su na nivou kategorije B1, B2 ili B3 Dodatka III.
 2. Stečena prava
 - (a) Osoblje koje je imalo prava prije stupanja na snagu relevantnih zahtjeva Aneksa III (Dio-66) može da nastavi da ih koristi bez potrebe da ispunjava uslove iz tačaka 1(c) do 1(f).
 - (b) Ipak poslije tog datuma bilo koji član osoblja koje vrši certifikaciju koji namjerava da proširi obim svojih ovlašćenja da bi uključio dodatna prava mora u potpunosti da bude usaglašen sa tačkom 1.
 - (c) Bez obzira na gorenavedenu tačku 2(b), u slučaju dodatne obuke za tip, nije potrebno da se ispune uslovi iz tačaka 1(c) i 1(d).
-

ANEKS III

(Dio-66)

SADRŽAJ

66.1 Nadležne vlasti

SEKCIJA A – TEHNIČKI ZAHTJEVI

ODJELJAK A – DOZVOLA ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA

66.A.1 Oblast primjene

66.A.3 Kategorije dozvola

66.A.5 Grupe vazduhoplova

66.A.10 Podnošenje zahtjeva

66.A.15 Godine starosti

66.A.20 Prava

66.A.25 Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja

66.A.30 Zahtjevi u pogledu osnovnog iskustva

66.A.40 Kontinuirano važenje dozvole za održavanje vazduhoplova

66.A.45 Upis ovlašćenja za vazduhoplove u dozvolu

66.A.50 Ograničenja

66.A.55 Dokaz o kvalifikaciji

66.A.70 Odredbe o konverziji

SEKCIJA B – PROCEDURA ZA NADLEŽNE VLASTI

ODJELJAK A – OPŠTE

66.B.05 Oblast primjene

66.B.10 Nadležne vlasti

66.B.20 Vođenje evidencije

66.B.25 Međusobna razmjena informacija

66.B.30 Izuzeća

ODJELJAK B – IZDAVANJE DOZVOLE ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA

66.B.100 Procedura za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova od strane nadležnih vlasti

66.B.105 Procedura za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova preko organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Dijelom-145

66.B.110 Procedura za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova zbog dodavanja dodatnih osnovnih kategorija ili podkategorija

66.B.115 Procedura za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova zbog dodavanja ovlašćenja za vazduhoplove ili uklanjanja ograničenja

66.B.120 Procedura za produženje važenja dozvole za održavanje vazduhoplova

66.B.125 Procedura za konverziju dozvola, uključujući grupna ovlašćenja

66.B.130 Procedura za direktno odobrenje obuke za tip vazduhoplova

ODJELJAK C – ISPITI

66.B.200 Ispit koji sprovode nadležne vlasti

ODJELJAK D – KONVERZIJA KVALIFIKACIJA OSOBLJA KOJE VRŠI CERTIFIKACIJU

66.B.300 Opšte

66.B.305 Izvještaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije

66.B.310 Izvještaj o konverziji za ovlašćenja koja izdaju odobrene organizacije za održavanje

ODJELJAK E – ISPITNI KREDITI

66.B.400 Opšte

66.B.405 Izvještaj o ispitnim kreditima

66.B.410 Period važenja ispitnih kredita

ODJELJAK F – KONTINUIRANI NADZOR

66.B.500 Ukidanje, suspenzija ili ograničavanje dozvole za održavanje vazduhoplova

DODACI

Dodatak I – Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja

Dodatak II – Standard osnovnih ispita

Dodatak III – Standard obuke i ispita za tip vazduhoplova. Obuka na radu

Dodatak IV – Zahtijevano iskustvo za promjenu Dio-66 dozvole za održavanje vazduhoplova

Dodatak V – EASA obrazac 19 – Obrazac zahtjeva

Dodatak VI – EASA obrazac 26 – Dozvola za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio 66)

66.1 Nadležne vlasti

(a) Za potrebe ovog Aneksa (Dio-66), nadležne vlasti su:

1. organ koji je imenovala država članica kojem lice podnosi prvi put zahtjev za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova; ili
2. organ koji je imenovan od strane druge države članice, u slučaju kada nisu iste, uz uslov sporazuma sa vlastima iz tačke 1. U tom slučaju, dozvola iz tačke 1 će biti trajno ukinuta, sva evidencija navedena u tački 66.B.20 prosljeđuje se i nova dozvola se izdaje na osnovu ove evidencije.

(b) Agencija je odgovorna za definisanje:

1. liste tipova vazduhoplova; i
2. koje zmaj/motor kombinacije su uključene u svako pojedinačno ovlašćenje za tip vazduhoplova.

SEKCIJA A

TEHNIČKI ZAHTJEVI

ODJELJAK A

DOZVOLA ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA

66.A.1 Oblast primjene

Ovom sekcijom definiše se dozvola za održavanje vazduhoplova i utvrđuju zahtjevi za podnošenje zahtjeva, izdavanje i produžavanje njenog perioda važenja.

66.A.3 Kategorije dozvole

(a) Dozvole za održavanje vazduhoplova uključuju sljedeće kategorije:

- Kategorija A

- Kategorija B1
 - Kategorija B2
 - Kategorija B3
 - Kategorija C
- (b) Kategorije A i B1 podjeljene su na podkategorije s obzirom na kombinacije aviona, helikoptera, turbinskih i klipnih motora. Ove podkategorije su:
- A1 i B1.1 Turbinski avioni
 - A2 i B1.2 Klipni avioni
 - A3 i B1.3 Turbinski helikopteri
 - A4 i B1.4 Klipni helikopteri
- (c) Kategorija B3 je primjenjiva za nepresurizovane avione sa klipnim motorima čija je MTOM 2000 kg i manja.

66.A.5 Grupe vazduhoplova

U svrhu ovlašćenja u dozvoli za održavanje vazduhoplova, vazduhoplovi se klasifikuju u sljedeće grupe:

1. Grupa 1: složeni vazduhoplovi na motorni pogon kao i višemotorni helikopteri, avioni sa maksimalnom certifikovanim operativnom visinom koja prelazi FL290, vazduhoplovi opremljeni *fly-by-wire* sistemima i drugi vazduhoplovi koji zahtijevaju ovlašćenje za tip vazduhoplova kada to odredi Agencija.
2. Grupa 2: vazduhoplovi koji nisu u Grupi 1 a pripadaju nekoj od sljedećih podgrupa:
 - pod-grupa 2a: jednomotorni turboelisni avioni
 - pod-grupa 2b: jednomotorni turbinski helikopteri
 - pod-grupa 2c: jednomotorni klipni helikopteri
3. Grupa 3: avioni sa klipnim motorom koji nisu u Grupi 1.

66.A.10 Podnošenje zahtjeva

- (a) Zahtjev za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova ili za njenu promjenu podnosi se na EASA obrascu 19 (vidjeti Dodatak V) na način koji odrede nadležne vlasti kojima se zahtjev podnosi.
- (b) Zahtjev za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova podnosi se nadležnim vlastima države članice koje su izdale dozvolu za održavanje vazduhoplova.
- (c) Pored dokumenata koji se zahtijevaju u skladu sa tačkama 66.A.10(a), 66.A.10(a) i 66.B.105, kako je odgovarajuće, podnosilac zahtjeva za upis dodatne osnovne kategorije ili podkategorije u dozvolu za održavanje vazduhoplova podnosi svoju važeću originalnu dozvolu za održavanje vazduhoplova nadležnim vlastima zajedno sa EASA obrascem 19.
- (d) Kada se podnosioc zahtjeva za promjenu u osnovnim kategorijama kvalifikuje za tu promjenu putem procedure iz tačke 66.B.100 u državi članici koja nije država članica u kojoj je dozvola izdata, zahtjev se šalje nadležnim vlastima iz tačke 66.1.
- (e) Kada se podnosilac zahtjeva za promjenu u osnovnim kategorijama kvalifikuje za tu promjenu putem procedure iz tačke 66.B.105 u državi članici koja nije država članica u kojoj je dozvola izdata, organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145) šalje dozvolu za održavanje vazduhoplova zajedno sa EASA obrascem 19 nadležnim vlastima iz tačke 66.1 zbog pečatiranja i potpisivanja promjene ili ponovnog izdavanja dozvole, kako je odgovarajuće.
- (f) Uz svaki zahtjev dostavlja se dokumentacija kojom se demonstrira usaglašenost sa teoreskim znanjem, praktičnom obukom i zahtjevima u pogledu iskustva koji su primjenljivi u vrijeme podnošenja zahtjeva.

66.A.15 Godine starosti

Podnosilac zahtjeva za dozvolu za održavanje vazduhoplova mora da ima najmanje 18 godina života.

66.A.20 Prava

(a) Primjenjuju se sljedeća prava:

1. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije A dozvoljava njenom imaocu da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti poslije manjeg redovnog linijskog održavanja i popravke jednostavnih kvarova u granicama poslova koji su posebno upisani u ovlašćenje za certifikaciju iz tačke 145.A.35 Aneksa II (Dio-145). Prava certifikacije su ograničena na radove koje je imalac dozvole lično obavio u organizaciji za održavanje koja je izdala ovlašćenje za certifikaciju.
2. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije B1 dozvoljava njenom imaocu da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i da radi kao B1 osoblje za podršku za:
 - obavljene radove održavanja na strukturi vazduhoplova, pogonskoj grupi i mehaničkim i električnim sistemima,
 - rad na sistemima avionike koji zahtijevaju samo izvođenje jednostavnih testova za dokazivanje njihove ispravnosti a ne zahtijevaju otkrivanje kvarova (*troubleshooting*).

Kategorija B1 uključuje odgovarajuću podkategoriju A.

3. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije B2 dozvoljava njenom imaocu:
 - (i) da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i da radi kao B2 osoblje za podršku za:
 - izvršeno održavanje na avionici i električnim sistemima, i
 - elektronske i avioničke poslove u okviru pogonske grupe i mehaničkih sistema, koji zahtijevaju samo izvođenje jednostavnih testova za dokazivanje njihove ispravnosti; i
 - (ii) da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti poslije manjeg redovnog linijskog održavanja i popravke jednostavnih kvarova u granicama poslova koji su posebno upisani u ovlašćenje za certifikaciju iz tačke 145.A.35 Aneksa II (Dio-145). Prava certifikacije su ograničena na radove koje je imalac dozvole lično obavio u organizaciji za održavanje koja je izdala ovlašćenje za certifikaciju i na ovlašćenja koja su već upisana u B2 dozvolu.

Kategorija dozvole B2 ne uključuje nijednu podkategoriju A.

4. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije B3 dozvoljava njenom imaocu da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i da radi kao B3 osoblje za podršku za:
 - obavljene radove održavanja na strukturi aviona, pogonskoj grupi, i mehaničkim i električnim sistemima,
 - rad na sistemima avionike koji zahtijevaju samo izvođenje jednostavnih testova za dokazivanje njihove ispravnosti a ne zahtijevaju otkrivanje kvarova (*troubleshooting*).
5. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije C dozvoljava njenom imaocu da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti poslije obavljenih radova baznog održavanja na vazduhoplovu. Prava se primjenjuju na cijeli vazduhoplov.

(b) Imalac dozvole za održavanje vazduhoplova ne smije da koristi svoja prava izuzev:

1. u saglasnosti sa primjenljivim zahtjevima iz Aneksa I (Dio-M) i Aneksa II (Dio 145); i
2. ako u prethodne 2 godine, nije imao ili 6 mjeseci iskustva u održavanju u skladu sa pravima datim dozvolom za održavanje vazduhoplova ili, nije ispunio uslove iz odredbe za izdavanje odgovarajućih prava; i
3. ako nema adekvatnu kompetenciju da certifikuje održavanje datog vazduhoplova; i
4. ako nije u stanju da čita, piše i komunicira na razumljivom nivou na jeziku (jezicima) na kome je napisana tehnička dokumentacija i procedure neophodne za izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti.

66.A.25 Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja

- (a) Podnositelj zahtjeva za dozvolu za održavanje vazduhoplova, ili za dodavanje kategorije ili podkategorije u tu dozvolu, mora da demonstrira polaganjem ispita nivo znanja iz odgovarajućih nastavnih jedinica modula u skladu sa Dodatkom I Aneksa III (Dio-66). Ispite sprovodi ili organizacija za obuku koja je odobrena u skladu sa Aneskom IV (Dio-147) ili nadležne vlasti.
- (b) Kursevi i ispiti za obuku moraju da se polaže u okviru perioda od 10 godina prije podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova ili za dodavanje kategorije ili podkategorije u tu dozvolu za održavanje vazduhoplova. Ukoliko ovo nije slučaj, ispitni krediti mogu da se dobiju u skladu sa tačkom (c).
- (c) Podnositelj zahtjeva može da podnese zahtjev nadležnim vlastima za dobijanje cjelokupnih ili djelimičnih ispitnih kredita u pogledu zahtjeva vezanih za osnovno znanje za:
1. ispite koji se odnose na osnovno znanje koji ne ispunjavaju zahtjeve opisane u gore navedenoj tački (b); i
 2. sve druge tehničke kvalifikacije koje nadležne vlasti smatraju ekvivalentnim standardu znanja iz Aneksa III (Dio-66).
- Krediti se daju u skladu sa Odjeljkom E Sekcije B ovog Aneksa (Dio-66).
- (d) Krediti ističu 10 godina nakon što su ih nadležne vlasti dale podnosiocu zahtjeva. Podnositelj zahtjeva može da podnese zahtjev za nove kredite nakon njihovog isteka.

66.A.30 Zahtjevi u pogledu osnovnog iskustva

- (a) Podnositelj zahtjeva za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova mora da ima:
1. za kategoriju A, podkategorije B1.2 i B1.4 i kategoriju B3:
 - (i) 3 godine praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, ako podnositelj zahtjeva nema prethodnu relevantnu tehničku obuku; ili
 - (ii) 2 godine praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi i završenu obuku koju nadležne vlasti smatraju relevantnom kao kvalifikovani radnik, u tehničkoj struci; ili
 - (iii) 1 godinu praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi i završenu osnovnu obuku odobrenu u skladu sa Aneksom IV (Dio-147);
 2. za kategoriju B2 i podkategorije B1.1 i B1.3:
 - (i) 5 godina praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, ako podnositelj zahtjeva nema prethodnu relevantnu tehničku obuku; ili
 - (ii) 3 godine praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi i završenu obuku koju nadležne vlasti smatraju relevantnom kao kvalifikovani radnik, u tehničkoj struci; ili
 - (iii) 2 godine praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi i završenu osnovnu obuku odobrenu u skladu sa Aneksom IV (Dio-147);
 3. za kategoriju C u vezi sa velikim vazduhoplovima:
 - (i) 3 godine iskustva pri izvršavanju prava iz kategorije B1.1, B1.3 ili B2 na velikim vazduhoplovima ili kao osoblje za podršku u skladu sa tačkom 145.A.35, ili, kombinujući i jedno i drugo; ili
 - (ii) 5 godina iskustva pri izvršavanju prava iz kategorije B1.2 ili B1.4 na velikim vazduhoplovima ili kao osoblje za podršku u skladu sa tačkom 145.A.35, ili kombinujući i jedno i drugo;
 4. za kategoriju C u vezi s vazduhoplovima koji nisu veliki: 3 godine iskustva pri izvršavanju prava iz kategorije B1 ili B2 na vazduhoplovima koji nisu veliki ili kao osoblje za podršku u skladu sa tačkom 145.A.35(a), ili kombinujući i jedno i drugo;
 5. za kategoriju C stečenu na osnovu univerzitetskog obrazovanja: podnositelj zahtjeva sa visokim obrazovanjem u tehničkoj disciplini, stečeno na univerzitetu ili drugoj visokoj obrazovnoj

instituciji koja je priznata od strane nadležnih vlasti, 3 godine iskustva na radu u okruženju održavanja civilnih vazduhoplova sa reprezentativnim izborom poslova neposredno povezanih sa održavanjem vazduhoplova uključujući 6 mjeseci posmatranja poslova u baznom održavanju.

- (b) Podnosilac zahtjeva za proširenje dozvole za održavanje vazduhoplova mora da ispunjava minimalne zahtjeve u pogledu iskustva u održavanju civilnih vazduhoplova koje odgovaraju dodatnoj kategoriji ili podkategoriji dozvole za koju je podnio zahtjev kao što je to predviđeno u Dodatku IV ovog Aneksa (Dio-66).
- (c) Iskustvo je praktično i uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom poslova održavanja na vazduhoplovu.
- (d) Najmanje 1 godina od zahtijevanog iskustva će predstavljati skorašnje iskustvo u održavanju vazduhoplova one kategorije/podkategorije za koju se traži početna dozvola za održavanje vazduhoplova. Za svako naredno dodavanje kategorije/podkategorije u postojećoj dozvoli za održavanje vazduhoplova, dodatno skorašnje iskustvo može da bude manje od 1 godine, ali ne manje od 3 mjeseca. Zahtijevano iskustvo zavisi od razlike između kategorije/podkategorije već upisane u dozvolu i kategorije/podkategorije za koju se podnosi zahtjev. Takvo dodatno iskustvo mora biti tipično za novu kategoriju/podkategoriju dozvole koja se zahtijeva.
- (e) Izuzetno od tačke (a), iskustvo u održavanju vazduhoplova koje je stečeno izvan okruženja za održavanje civilnih vazduhoplova prihvata se ako je ono ekvivalentno održavanju koje se zahtijeva u skladu sa ovim Aneksom (Dio-66) kako to odrede nadležne vlasti. Ipak, dodatno iskustvo u održavanju civilnih vazduhoplova se traži da bi se obezbijedilo razumijevanje okruženja u kome se održavaju civilni vazduhoplovi.
- (f) Iskustvo se stiče u okviru periodu od 10 godine prije podnošenja zahtjeva za dozvolu za održavanje vazduhoplova ili za dodavanje kategorije ili podkategorije u tu dozvolu.

66.A.40 Kontinuirano važenje dozvole za održavanje vazduhoplova

- (a) Dozvola za održavanje vazduhoplova prestaje da važi poslije isteka 5 godina od posljednjeg izdavanja ili promjene, izuzev ako imalac ne podnese dozvolu za održavanje vazduhoplova nadležnim vlastima koje su je izdale da bi se provjerilo da li su podaci navedeni u dozvoli istovjetni podacima koje sadrži evidencija nadležnih vlasti, u skladu sa tačkom 66.B.120.
- (b) Imalac dozvole za održavanje vazduhoplova popunjava relevantne djelove EASA obrasca 19 (vidjeti Dodatak V) i podnosi ih zajedno sa svojim primjerkom dozvole nadležnim vlastima koje su izdale prvobitnu dozvolu za održavanje vazduhoplova, osim ako imalac ne radi u organizaciji za održavanje odobreno u skladu da Aneksom II (Dio-145) koja ima proceduru u svom priručniku shodno kojoj ta organizacija može da podnese neophodna dokumenta u ime imaooca dozvole za održavanje vazduhoplova.
- (c) Svako certifikaciono pravo koje se zasniva na dozvoli za održavanje vazduhoplova prestaje da važi kad prestane da važi i dozvola za održavanje vazduhoplova.
- (d) Dozvola za održavanje vazduhoplova važi samo ako su je (i) izdale i/ili promijenile nadležne vlasti i (ii) kada je imalac potpisao dokument.

66.A.45 Upis ovlašćenja za vazduhoplove u dozvolu

- (a) Da bi mogao da koristi certifikaciona prava na određenom tipu vazduhoplova, imalac dozvole za održavanje vazduhoplova mora da ima upisana relevantna ovlašćenja za vazduhoplove u svojoj dozvoli.
 - Za kategoriju B1, B2 ili C relevantna ovlašćenja za vazduhoplove su:
 1. Za vazduhoplove iz grupe 1, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazduhoplova.
 2. Za vazduhoplove iz grupe 2, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazduhoplova, ovlašćenje za proizvođačku pod-grupu ili puno ovlašćenje za podgrupu.
 3. Za vazduhoplove iz grupe 3, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazduhoplova ili puno ovlašćenje za grupu.

- Za kategoriju B3, relevantno ovlašćenje je „nepresurizovani avioni sa klipnim motorima čija je MTOM 2000 kg i manja“.
 - Za kategoriju A, nije potrebno ovlašćenje, pod uslovom usaglašenosti sa zahtjevima tačke 145.A.35 Aneksa II (Dio-145).
- (b) Upisivanje ovlašćenja za tip vazduhoplova zahtjeva zadovoljavajuće završenu obuku za tip vazduhoplova relevantne kategorije B1, B2 ili C.
- (c) Pored zahtjeva iz tačke (b), prilikom upisa prvog ovlašćenja za tip vazduhoplova u okviru date kategorije/podkategorije zahtjeva se zadovoljavajuće završena odgovarajuća obuka na radu, kako je navedeno u Dodatku III Aneksa III (Dio-66).
- (d) Izuzetno od tačaka (b) i (c), za vazduhoplove iz grupa 2 i 3, ovlašćenja za tip vazduhoplova mogu takođe da se daju nakon:
- Zadovoljavajućeg završetka ispita za tip vazduhoplova relevantne kategorije B1, B2 ili C navedenog u Dodatku III Aneksa III (Dio-66), i
 - U slučaju kategorije B1 i B2, demonstriranja praktičnog iskustva na tipu vazduhoplova. U tom slučaju, praktično iskustvo uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole.
- U slučaju ovlašćenja kategorije C stečenog na osnovu univerzitetskog obrazovanja kako je to navedeno u tački 66.A.30(a)(5), prvi relevantni ispit za tip vazduhoplova će biti nivoa kategorije B1 ili B2.
- (e) Za vazduhoplove iz grupe 2:
1. upis ovlašćenja za proizvođačku podgrupu za imaoce dozvola kategorija B1 i C zahtijeva se usaglašenost sa zahtjevima za ovlašćenja za tip vazduhoplova u najmanje dva tipa vazduhoplova istog proizvođača koji zajedno predstavljaju primjenljivu proizvođačku podgrupu;
 2. upis punog ovlašćenja za podgrupu za imaoce dozvola kategorije B1 i C zahtijeva se usaglašenost sa zahtjevima za ovlašćenja za tip vazduhoplova u najmanje tri tipa vazduhoplova od različitih proizvođača koji zajedno predstavljaju primjenljivu podgrupu;
 3. upis ovlašćenja za proizvođačke podgrupe ili punog ovlašćenja za podgrupu za imaoce dozvola kategorije B2 zahtijeva demonstriranje praktičnog iskustva, koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole i za odgovarajuću podgrupu vazduhoplova.
- (f) Za vazduhoplove iz grupe 3:
1. upis punog ovlašćenja grupe 3 za imaoce dozvola kategorije B1, B2 i C zahtijeva demonstriranje praktičnog iskustva, koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole i grupu 3.
 2. za kategoriju B1, osim ako podnosilac zahtjeva ne predoči dokaz o odgovarajućem iskustvu, ovlašćenje za grupu 3 podložno je sljedećim ograničenjima, koja se upisuju u dozvolu:
 - presurizovani avioni
 - avioni sa metalnom konstrukcijom
 - avioni sa kompozitnom konstrukcijom
 - avioni sa drvenom konstrukcijom
 - avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom.
- (g) Za B3 dozvolu:
1. upis ovlašćenja „nepresurizovani avioni sa klipnim motorima čija je MTOM 2000 kg i manja“ zahtijeva demonstriranje praktičnog iskustva koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole.

2. osim ako podnosilac zahtjeva ne predoči dokaz o odgovarajućem iskustvu, ovlaštenje iz tačke 1 podliježe sljedećim ograničenjima, koja se upisuju u dozvolu:
 - avioni sa drvenom konstrukcijom
 - avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom
 - avioni sa metalnom konstrukcijom
 - avioni sa kompozitnom konstrukcijom.

66.A.50 Ograničenja

- (a) Ograničenja upisana u dozvolu za održavanje vazduhoplova su izuzeća od certifikacionih prava i odnose se na vazduhoplov u cjelini.
- (b) Za ograničenja iz tačke 66.A.45, ograničenja se uklanjaju nakon:
 1. demonstriranja odgovarajućeg iskustva; ili
 2. zadovoljavajuće praktične procjene koju su obavile nadležne vlasti.
- (c) Za ograničenja iz tačke 66.A.70, ograničenja se uklanjaju nakon zadovoljavajućeg završetka ispita iz onih modula/nastavnih jedinica definisanih primjenljivim izvještajem o konverziji iz tačke 66.B.300.

66.A.55 Dokaz o kvalifikaciji

Osoblje koje koristi certifikaciona prava, kao i osoblje za podršku mora da pokaže svoju dozvolu, na zahtjev ovlaštenog lica, u roku od 24 sata kao dokaz o kvalifikaciji.

66.A.70 Odredbe o konverziji

- (a) Imaocu kvalifikacije osoblja koje vrši certifikaciju koja važi u državi članici, koja je stečena prije stupanja na snagu Aneksa III (Dio-66) nadležne vlasti države članice izdaju dozvolu za održavanje vazduhoplova bez dodatnog ispita u skladu sa uslovima navedenim u Sekciji B Odjeljak D.
- (b) Lice koje je u procesu sticanja kvalifikacije osoblja koje vrši certifikaciju koji je važeći u zemlji članici, prije stupanja na snagu ovog Aneksa III (Dio-66) može da nastavi proces sticanja kvalifikacije. Imaocu kvalifikacije osoblja koje vrši certifikaciju dobijenu po okončanju ovog procesa nadležne vlasti države članice izdaju dozvolu za održavanje vazduhoplova bez dodatnog ispita u skladu sa uslovima navedenim u Sekciji B Odjeljak D.
- (c) Ako je potrebno, dozvola za održavanje vazduhoplova sadrži ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50 koja prikazuju razlike između (i) obima kvalifikacije osoblja koje vrši certifikaciju koja važi u državi članici prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 2042/2003 i (ii) zahtjeva u pogledu osnovnog znanja i standarda ispita osnovnog znanja koji su navedeni u Dodacima I i II ovog Aneksa (Dio-66).
- (d) Odstupajući od tačke (c) za vazduhoplove koji se ne koriste u komercijalnom vazdušnom prevozu i koji nisu veliki vazduhoplovi, dozvola za održavanje vazduhoplova sadrži ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50 čime se obezbjeđuje da važeća prava koje je imalo osoblje koje vrši certifikaciju u državi članici prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 2042/2003 i prava iz dozvole za održavanje vazduhoplova konvertovane u skladu sa Dijelom-66 ostanu iste.

SEKCIJA B

PROCEDURA ZA NADLEŽNE VLASTI

ODJELJAK A

OPŠTE

66.B.1 Oblast primjene

Ovom sekcijom uspostavljene su procedure koje sadrže administrativne zahtjeve po kojima postupaju nadležne vlasti koje su zadužene za implementaciju i primjenu Sekcije A ovog Aneksa (Dio-66).

66.B.10 Nadležne vlasti

(a) Opšte

Država članica imenuje nadležne vlasti koje su zadužene za izdavanje, praćenje važenja, promjenu, suspendovanje ili ukidanje dozvola za održavanje vazduhoplova.

Ove nadležne vlasti uspostavljaju odgovarajuću organizacionu strukturu sa ciljem obezbjeđivanja usaglašenosti sa ovim Aneksom (Dio-66).

(b) Resursi

Nadležne vlasti moraju da imaju dovoljno odgovarajućeg osoblja radi obezbjeđivanja implementacije zahtjeva navedenih u ovom Aneksu (Dio 66).

(c) Procedure

Nadležne vlasti utvrđuju dokumentovane procedure koji detaljno opisuju način na koji se postiže usaglašenost sa ovim Aneksom (Dio-66). Ove procedure moraju da se redovno pregledaju i mijenjaju kako bi se obezbijedila kontinuirana usaglašenost.

66.B.20 Vođenje evidencije

(a) Nadležne vlasti uspostavljaju sistem vođenja evidencije koji omogućava da se na odgovarajući način prati proces izdavanja, produženja važenja, promjene, suspendovanja ili ukidanja dozvole za održavanje vazduhoplova.

(b) Evidencija za svaku dozvolu sadrži:

1. zahtjev za izdavanje ili promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova, uključujući svu prateću dokumentaciju;
2. kopiju dozvole za održavanje vazduhoplova, uključujući svaku njenu promjenu;
3. kopije cjelokupne relevantne prepiske;
4. detalje o svim izuzećima ili prinudnim mjerama;
5. bilo koji izvještaj drugih nadležnih vlasti koji se odnosi na imaooca dozvole za održavanje vazduhoplova;
6. evidenciju o svim ispitima koje su sprovele nadležne vlasti;
7. primjenljivi izvještaj o konverziji korišćen prilikom konverzije;
8. primjenljivi izvještaj o kreditima korišćen prilikom davanja kredita.

(c) Evidencija navedena u tačkama od 1 do 5 tačke (b) čuva se najmanje 5 godina poslije prestanka važenja dozvole.

(d) Evidencija navedena u tačkama 6, 7 i 8 tačke (b) čuva se na neograničeno vrijeme.

66.B.25 Međusobna razmjena informacija

(a) U cilju implementacije zahtjeva ove Uredbe, nadležne vlasti međusobno razmjenjuju informacije u skladu sa članom 15 Uredbe (EZ) br. 216/2008.

(b) Ne dirajući u nadležnosti država članica, u slučaju mogućeg ugrožavanja sigurnosti koje uključuje više država članica, nadležne vlasti pomažu jedne druge u izvršavanju neophodnih mjera nadzora.

66.B.30 Izuzeća

Nadležne vlasti vode i čuvaju evidenciju o svim izuzećima koje su odobrile u skladu sa članom 14 stav 4 Uredbe (EZ) br. 216/2008.

IZDAVANJE DOZVOLE ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA

Ovaj Odjeljak propisuje procedure koje nadležne vlasti primjenjuju prilikom izdavanja, promjene ili produženja dozvole za održavanje vazduhoplova.

66.B.100 Procedura za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova od strane nadležnih vlasti

- (a) Po prijemu EASA obrasca 19 i bilo koje prateće dokumentacije, nadležne vlasti utvrđuju da li je obrazac pravilno popunjen i provjeravaju da li iskustvo koje je navedeno ispunjava uslove predviđene u ovom Aneksu (Dio-66).
- (b) Nadležne vlasti provjeravaju status ispita podnosioca zahtjeva i/ili potvrđuju važenje kredita kako bi utvrdile da li su ispunjeni svi uslovi vezani za module iz Dodatka I ovog Aneksa (Dio-66).
- (c) Kada potvrde identitet i datum rođenja podnosioca zahtjeva i kada smatraju da podnosioc zahtjeva ispunjava standarde znanja i iskustva koji se zahtijevaju u skladu sa ovim Aneksom (Dio-66), nadležne vlasti izdaju odgovarajuću dozvolu za održavanje vazduhoplova podnosiocu zahtjeva. Ovi podaci se čuvaju u evidenciji koju vode nadležne vlasti.
- (d) U slučaju kada se prilikom prvog izdavanja dozvolu za održavanje vazduhoplova upisuju tipovi ili grupe vazduhoplova, nadležne vlasti provjeravaju usaglašenost sa tačkom 66.B.115.

66.B.105 Procedura za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova preko organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Aneksom II (Part-145)

- (a) Organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145), koju su nadležne vlasti za to ovlastile, može da (i) pripremi dozvolu za održavanje vazduhoplova u ime nadležnih vlasti ili (ii) da nadležnim vlastima da preporuke u pogledu zahtjeva koji je podnio pojedinac za dozvolu za održavanje vazduhoplova tako da nadležne vlasti mogu da pripreme i izdaju takvu dozvolu.
- (b) Organizacije za održavanje iz tačke (a) obezbjeđuju usaglašenost sa tačkama 66.B.100 (a) i (b).
- (c) U svim slučajevima, dozvolu za održavanje vazduhoplova podnosiocu zahtjeva mogu jedino da izdaju nadležne vlasti.

66.B.110 Procedura za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova zbog dodavanja dodatnih osnovnih kategorija ili podkategorija

- (a) Po završetku procedura navedenih u tačkama 66.B.100 ili 66.B.105, nadležne vlasti upisuju dodatnu osnovnu kategoriju ili podkategoriju u dozvolu za održavanje vazduhoplova i potvrđuje je pečatom i potpisom ili ponovo izdaje dozvolu.
- (b) Sistem evidencije nadležnih vlasti se mijenja shodno tome.

66.B.115 Procedura za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova zbog dodavanja ovlašćenja za vazduhoplove ili uklanjanja ograničenja

- (a) Po prijemu zadovoljavajuće popunjenog EASA obrasca 19 i bilo koje odgovarajuće prateće dokumentacije kojom se demonstrira usaglašenost sa zahtjevima odgovarajućeg ovlašćenja kao i trenutno važeće dozvole, nadležne vlasti ili:
 1. upisuju odgovarajuće ovlašćenje za vazduhoplov u dozvolu za održavanje vazduhoplova podnosioca zahtjeva; ili
 2. ponovo izdaju pomenutu dozvolu tako da ona uključuje odgovarajuće primjenljivo ovlašćenje za vazduhoplov; ili
 3. uklanjaju odgovarajuća ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50.

Sistem evidencije nadležnih vlasti se mijenja shodno tome.

- (b) U slučaju kada se ne sprovede cijela obuka za tip u organizaciji za obuku odgovarajuće odobrenoj u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), nadležne vlasti dužne su da utvrde da su svi zahtjevi obuke za tip ispunjeni prije izdavanja ovlašćenja za tip.

- (c) U slučaju kada se ne zahtijeva obuka na radu, ovlaštenje za tip vazduhoplova upisuje se na osnovu svjedočanstva o završenoj obuci koje je izdala organizacija za obuku odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147).
- (d) U slučaju kada obuka za tip vazduhoplova nije pokrivena jednim kursom, nadležne vlasti se uvjeravaju prije upisa tipa da sadržaj i trajanje kursa u potpunosti zadovoljavaju obim kategorije dozvole i da su oblasti interfejsa na odgovarajući način pokrivena.
- (e) U slučaju obuke o razlikama, nadležne vlasti se uvjeravaju da su (i) prethodne kvalifikacije podnosioca zahtjeva, dopunjene sa (ii) ili kursom odobrenim u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) ili kursom direktno odobrenim od strane nadležnih vlasti, prihvatljive za upis ovlaštenja za tip.
- (f) Usaglašenost sa praktičnim elementima demonstrira se (i) dostavljanjem detaljne evidencije sa praktične obuke ili knjižice koju obezbjeđuje organizacija za održavanje odgovarajuće odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145) ili, gdje je moguće, (ii) svjedočanstvom o obuci koje pokriva praktični element obuke izdat od strane organizacije za obuku iz održavanja koja je odgovarajuće odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147).
- (g) Za upis tipa vazduhoplova koriste se ovlaštenja za tip vazduhoplova koje odredi Agencija.

66.B.120 Procedura za produženje važenja dozvole za održavanje vazduhoplova

- (a) Nadležne vlasti upoređuju imaočevu dozvolu za održavanje vazduhoplova sa svojom evidencijom i provjeravaju da li možda postoje neriješene akcije vezane za suspendovanje, ukidanje ili promjenu dozvole u skladu sa tačkom 66.B.500. Ako su dokumenti istovjetni i nema neriješenih akcija u skladu sa tačkom 66.B.500, primjerak imaoca se produžava za 5 godina i taj podatak se unosi u skladu sa tim.
- (b) Ako se evidencija nadležnih vlasti ne slaže sa dozvolom za održavanje vazduhoplova koji ima imalac dozvole:
 1. nadležne vlasti utvrđuju razloge tih razlika i mogu da odluče da ne produže dozvolu za održavanje vazduhoplova.
 2. nadležne vlasti obavještavaju imaoca dozvole i sve poznate organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Aneksom I (Dio-M) Odjeljak F ili Aneksom II (Dio-145) na koje ovo može da utiče neposredno;
 3. nadležne vlasti, po potrebi, pokreću postupak u skladu sa tačkom 66.B.500 radi ukidanja, suspenzije ili promjene predmetne dozvole.

66.B.125 Procedura za konverziju dozvola, uključujući grupna ovlaštenja

- (a) Pojedinačna ovlaštenja za tip koja su već upisana u dozvoli za održavanje vazduhoplova iz tačke 4 člana 5 ostaju u dozvoli, i ne konvertuju se u nova ovlaštenja osim ako imalac dozvole u potpunosti ne ispunjava zahtjeve za upis definisane tačkom 66.A.45 ovog Aneksa (Dio-66) za odgovarajuće grupno/podgrupno ovlaštenje.
- (b) Konverzija se obavlja u skladu sa sljedećom konverzionom tabelom:
 1. za kategoriju B1 ili C:
 - helikopter sa klipnim motorom, puna grupa: konvertuje se u „puna podgrupa 2c“ plus ovlaštenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa klipnim motorom koji pripadaju grupi 1,
 - helikopter sa klipnim motorom, proizvođačka grupa: konvertuje se u odgovarajuću „proizvođačku podgrupu 2c“ plus ovlaštenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa klipnim motorom tog proizvođača koji pripadaju grupi 1,
 - helikopter sa turbinskim motorom, puna grupa: konvertuje se u „puna podgrupa 2b“ plus ovlaštenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa turbinskim motorom koji pripadaju grupi 1,

- helikopter sa turbinskim motorom, proizvođačka grupa: konvertuje se u odgovarajuću „proizvođačku podgrupu 2b“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa turbinskim motorom tog proizvođača koji pripadaju grupi 1,
 - jednomotorni klipni avion – metalna konstrukcija, bilo puna ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „puna grupa 3“. Za B1 dozvolu sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa kompozitnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
 - višemotorni klipni avion – metalna konstrukcija, bilo puna ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „puna grupa 3“. Za B1 dozvolu sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa kompozitnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
 - jednomotorni klipni avion – drvena konstrukcija, bilo puna ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „puna grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa kompozitnom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
 - višemotorni klipni avion – drvena konstrukcija, bilo puna ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „puna grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa kompozitnom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
 - jednomotorni klipni avion – kompozitna konstrukcija, bilo puna ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „puna grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
 - višemotorni klipni avion – kompozitna konstrukcija, bilo puna ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „puna grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
 - turbinski avion – jednomotorni, puna grupa: konvertuje se u „puna podgrupa 2a“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih jednomotornih turboelisnih aviona koji nisu zahtijevali posebno ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu a koji pripadaju grupi 1,
 - turbinski avion – jednomotorni, proizvođačka grupa: konvertuje se u odgovarajuću „proizvođačku podgrupu 2a“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih jednomotornih turboelisnih aviona tog proizvođača koji nisu zahtijevali posebno ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu a koji pripadaju grupi 1,
 - turbinski avion – višemotorni, puna grupa: konvertuje se u ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih višemotornih turboelisnih aviona koji nisu zahtijevali posebno ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu;
2. za kategoriju B2:
- avion: konvertuje se u „puna podgrupa 2a“ i „puna grupa 3“, plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih aviona koji nisu zahtijevali ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu a koji pripadaju grupi 1,
 - helikopter: konvertuje se u „pune podgrupe 2b i 2c“, plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera koji nisu zahtijevali ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu a koji pripadaju grupi 1;
3. za kategoriju C:
- avion: konvertuje se u „puna podgrupa 2a“ i „puna grupa 3“, plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih aviona koji nisu zahtijevali ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu a koji pripadaju grupi 1,

- helikopter: konvertuje se u „pune podgrupe 2b i 2c“, plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera koji nisu zahtijevali ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu a koji pripadaju grupi 1.
- (c) Ako su u dozvoli bila upisana ograničenja nakon procesa konverzije iz tačke 66.A.70, ova ograničenja ostaju u dozvoli, osim ako se ne otklone pod uslovima definisanim u relevantnom izvještaju o konverziji iz tačke 66.B.300.

66.B.130 Procedura za direktno odobrenje obuke za tip vazduhoplova

Nadležne vlasti mogu da odobre obuku za tip vazduhoplova koju ne sprovodi organizacija za obuku održavanja odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), u skladu sa tačkom 1 Dodatka III ovog Aneksa (Dio-66). U ovom slučaju nadležne vlasti imaju proceduru kojom se obezbjeđuje da je obuka za tip vazduhoplova u saglasnosti sa Dodatkom III ovog Aneksa (Dio-66).

ODJELJAK C

ISPITI

Ovim Odjeljkom utvrđuju se procedure u skladu sa kojima nadležne vlasti sprovodi ispite.

66.B.200 Ispit koji sprovode nadležne vlasti

- (a) Sva ispitna pitanja čuvaju se prije ispita na bezbjedan način, kako bi se obezbijedilo da kandidati ne znaju koja će konkretna pitanja činiti osnovu ispita.
- (b) Nadležne vlasti imenuju:
 - 1. lica koja kontrolišu pitanja koja se koriste za svaki ispit;
 - 2. ispitivače koji će da budu prisutni tokom svih ispita kako bi se obezbijedio integritet ispita.
- (c) Osnovni ispiti se sprovode u skladu sa standardima određenim u Dodacima I i II ovog Aneksa (Dio-66).
- (d) Ispiti obuke za tip i ispiti za tip se sprovode u skladu sa standardima navedenim u Dodatku III ovog Aneksa (Dio-66).
- (e) Nova opisna pitanja pripremaju se najmanje svakih 6 mjeseci a već korišćena pitanja se povlače ili privremeno ne koriste. Dokumentacija o korišćenim pitanjima čuva se u evidenciji radi pozivanja na njih.
- (f) Svi ispitni papiri predaju se kandidatu na početku ispita a vraćaju ispitivaču na kraju vremena koje je određeno za ispit. Nijedan ispitni papir ne smije da se iznosi iz prostorije u kojoj se ispit polaže tokom vremena određenog za ispit.
- (g) Osim posebne dokumentacije koja je potrebna za ispite za tip, kandidatu može tokom ispita da bude na raspolaganju samo ispitni papir.
- (h) Kandidati za ispit moraju da budu međusobno odvojeni tako da ne mogu jedan drugome da pročitaju ispitne papire. Ne mogu da pričaju ni sa jednim drugim licem izuzev sa ispitivačem.
- (i) Kandidatima za koje je dokazano da su se poslužili prevarom u toku ispita zabranjuje se polaganje ispita na 12 mjeseci od dana kada su uhvaćeni u prevari.

ODJELJAK D

KONVERZIJA KVALIFIKACIJA OSOBLJA KOJE VRŠI CERTIFIKACIJU

Ovim Odjeljkom propisuju se procedure za konverziju kvalifikacija osoblja koje vrši certifikaciju iz tačke 66.A.70 u dozvole za održavanje vazduhoplova.

66.B.300 Opšte

- (a) Nadležne vlasti mogu samo da konvertuju kvalifikacije koje su (i) dobijene u državi članici za koji su nadležne, ne dovodeći u pitanje bilateralne sporazume i (ii) bile važeće prije stupanja na snagu primjenjivih zahtjeva ovog Aneksa (Dio-66).

- (b) Nadležne vlasti mogu da obavljaju konverziju samo u skladu sa izvještajem o konverziji koji je napravljen u skladu sa tačkama 66.B.305 ili 66.B.310, ukoliko je primjenljivo.
- (c) Izvještaji o konverziji su ili (i) izrađeni od strane nadležnih vlasti ili (ii) odobren od strane nadležnih vlasti da bi se obezbijedila usaglašenost sa ovim Aneksom (Dio-66).
- (d) Izvještaji o konverziji zajedno sa svim ovakvim izmjenama čuvaju se u evidenciji nadležnih vlasti u skladu sa tačkom 66.B.20.

66.B.305 Izvještaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije

- (a) Izvještaj o konverziji za nacionalne kvalifikacije osoblja koje vrši certifikaciju opisuje obim svakog tipa kvalifikacije, uključujući sa njima povezanu nacionalnu dozvolu, ukoliko postoji, sa njima povezana prava i uključuje kopiju relevantne nacionalne regulative koja definiše iste.
- (b) Izvještaj o konverziji pokazuje za svaku vrstu kvalifikacije iz tačke (a):
 1. u koju će dozvolu za održavanje vazduhoplova ona da se konvertuje; i
 2. koja ograničenja se upisuju u skladu sa tačkama 66.A.70 (c) ili (d), ukoliko je primjenljivo; i
 3. uslove za uklanjanje ograničenja, navodeći module/nastavne jedinice za koje je potreban ispit radi uklanjanja ograničenja i dobijanja pune dozvole za održavanje vazduhoplova, ili radi uključivanja dodatne (pod)kategorije. Ovo uključuje module definisane Dodatkom III ovog Aneksa (Dio-66) koji nisu pokriveni nacionalnom kvalifikacijom.

66.B.310 Izvještaj o konverziji za ovlašćenja koja izdaju odobrene organizacije za održavanje

- (a) Za svaku predmetnu odobrenu organizaciju za održavanje, izvještaj o konverziji opisuje obim svakog tipa ovlašćenja koje je izdala organizacija za održavanje i uključuje kopiju procedura relevantne odobrene organizacije za održavanje za dobijanje kvalifikacije i ovlašćenja osoblja koje vrši certifikaciju na kojima je proces konverzije zasnovan.
- (b) Izvještaj o konverziji pokazuje za svaku vrstu kvalifikacije iz tačke (a):
 1. u koju će dozvolu za održavanje vazduhoplova ona da se konvertuje; i
 2. koja ograničenja se upisuju u skladu sa tačkama 66.A.70 (c) ili (d), ukoliko je primjenljivo, i
 3. uslove za skidanje ograničenja, navodeći module/nastavne jedinice za koje je potreban ispit radi uklanjanja ograničenja i dobijanja pune dozvole za održavanje vazduhoplova, ili radi uključivanja dodatne (pod)kategorije. Ovo uključuje module definisane Dodatkom III ovog Aneksa (Dio-66) koji nisu pokriveni nacionalnom kvalifikacijom.

ODJELJAK E

ISPITNI KREDITI

U ovom Odjeljku navedene su procedure za davanje ispitnih kredita iz tačke 66.A.25(c).

66.B.400 Opšte

- (a) Nadležne vlasti mogu da daju kredite samo na osnovu izvještaja o kreditima izrađenog u skladu tački 66.B.405.
- (b) Izvještaj o kreditima mora da bude ili (i) izrađen od strane nadležnih vlasti, ili (ii) odobren od strane nadležnih vlasti da bi se obezbijedila usaglašenost sa ovim Aneksom (Dio-66).
- (c) Nadležne vlasti izvještaje o kreditima zajedno sa bilo kakvim izmjenama datiraju i čuvaju u evidenciji u skladu sa tačkom 66.B.20.

66.B.405 Izvještaj o ispitnim kreditima

- (a) Izvještaj o kreditima uključuje poređenje između:
 - (i) modula, podmodula, nastavnih jedinica i nivoa znanja sadržanih u Dodatku I ovog Aneksa (Dio-66), ukoliko je primjenljivo; i
 - (ii) programa tehničkih kvalifikacija relevantnih za kategoriju koja je tražena.

U ovom poređenju navodi se da li je usaglašenost demonstrirana i sadržano je obrazloženje za svaku tvrdnju.

- (b) Krediti za ispite, izuzev ispita osnovnog znanja izvršenih u organizaciji za obuku odobrenoj u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), mogu da daju samo nadležne vlasti države članice u kojoj je kvalifikacija stečena, ne dovodeći u pitanje bilateralne sporazume.
- (c) Krediti ne mogu da se daju ukoliko ne postoji izjava o usaglašenosti naspram svakog modula i podmodula navodeći gdje, u tehničkim kvalifikacijama, može da se nađe ekvivalentan standard.
- (d) Nadležne vlasti redovno provjeravaju da li su se (i) nacionalni standard za kvalifikacije ili (ii) Dodatak I ovog Aneksa (Dio 66) izmijenili i procjenjuju da li su stoga potrebne izmjene izvještaja o kreditima. Ove izmjene se dokumentuju, datiraju i evidentiraju.

66.B.410 Period važenja priznavanja ispita

- (a) Nadležne vlasti napismeno obavještavaju podnosioca zahtjeva o svim datim kreditima zajedno sa pozivom na izvještaj o kreditima koji je korišćen.
- (b) Krediti važe 10 godina.
- (c) Nakon isticanja kredita, podnosilac zahtjeva može da traži nove kredite. Nadležne vlasti produžavaju period važenja kredita na period od dodatnih 10 godina bez daljnjeg razmatranja ukoliko se zahtjevi koji se odnose na osnovno znanje definisani u Dodatku I ovog Aneksa (Dio 66) nisu promijenili.

ODJELJAK F

KONTINUIRANI NADZOR

U ovom Odjeljku su opisane procedure za kontinuirani nadzor dozvola za održavanje vazduhoplova i naročito za ukidanje, suspenziju ili ograničavanje dozvole za održavanje vazduhoplova.

66.B.500 Ukidanje, suspenzija ili ograničavanje dozvole za održavanje vazduhoplova

Nadležne vlasti suspenduju, ograničavaju ili ukidaju dozvolu za održavanje vazduhoplova ako utvrdi da je sigurnost ugrožena ili ako raspolaže pouzdanim dokazom da je imalac dozvole sproveo ili bio uključen u jednu ili više sljedećih aktivnosti:

1. pribavljanje dozvole za održavanje vazduhoplova i/ili certifikacionih prava na osnovu falsifikovane dokumentacije;
2. propust da se izvede zahtjevano održavanje kombinovan sa propustom da se o tome obavijesti organizacija ili lice koji su zahtjevali održavanje;
3. propust da se izvede zahtjevano održavanje koje je proisteklo iz sopstvenog pregleda kombinovan sa propustom da se o tome obavijesti organizacija ili lice u čiju korist je održavanje bilo namijenjeno;
4. nemarno održavanje;
5. falsifikovanje evidencije o održavanju;
6. izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i pored saznanja da radovi održavanja navedeni u uvjerenju o tehničkoj ispravnosti nisu obavljeni ili bez provjere da li su bili obavljeni;
7. obavljanje održavanja ili izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti za upotrebu pod uticajem alkohola ili droga;
8. izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti koje nije u saglasnosti sa Aneksom I (Dio-M), Aneksom II (Dio-145) ili Aneksom III (Dio-66).

Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja

1. Nivoi znanja za dozvole za održavanje vazduhoplova kategorija A, B1, B2, B3 i C

Osnovno znanje za kategorije A, B1, B2 i B3 određeno je oznakama nivoa znanja (1, 2 ili 3) koje su pridodate uz svaku primjenljivu nastavnu jedinicu. Podnosioci zahtjeva za kategoriju C moraju da ostvare nivo osnovnog znanja kategorije B1 ili B2.

Oznake nivoa znanja su definisani u 3 nivoa na sljedeći način:

- *NIVO 1: Upoznavanje sa osnovnim elementima nastavne jedinice*

Ciljevi:

- (a) Podnosilac zahtjeva treba da bude upoznat sa osnovnim elementima nastavne jedinice.
- (b) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da pruži jednostavan opis cijele nastavne jedinice, koristeći uobičajene reči i primjere.
- (c) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da koristi tipične izraze.

- *NIVO 2: Opšte znanje o teorijskim i praktičnim aspektima nastavne jedinice i sposobnost primjene takvog znanja.*

Ciljevi:

- (a) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da razumije teorijske osnove nastavne jedinice.
- (b) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da pruži opšti opis nastavne jedinice koristeći, na odgovarajući način, tipične primjere.
- (c) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da koristi matematičke formule koje povezane sa fizičkim zakonima opisuju nastavnu jedinicu.
- (d) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da čita i razumije skice, crteže i šeme koji opisuju nastavnu jedinicu.
- (e) Podnosilac zahtjeva treba da bude u stanju da primjeni znanje na praktičan način koristeći detaljne procedure.

- *NIVO 3: Detaljno znanje o teorijskim i praktičnim aspektima nastavne jedinice i sposobnost kombinovanja i primjene odvojenih elemenata znanja na logički i razumljiv način.*

Ciljevi:

- (a) Podnosilac zahtjeva treba da poznaje teoriju nastavne jedinice i njegovu povezanost sa drugim nastavnim jedinicama.
- (b) Podnosilac zahtjeva treba da zna da pruži detaljni opis nastavne jedinice koristeći teoretsku osnovu i posebne primjere.
- (c) Podnosilac zahtjeva treba da razumije i koristi matematičke formule koje se odnose na nastavnu jedinicu.
- (d) Podnosilac zahtjeva treba da zna da čita, razumije i pripremi skice, jednostavne crteže i šeme koji opisuju nastavnu jedinicu.
- (e) Podnosilac zahtjeva treba da zna da primjeni znanje u praksi slijedeći uputstva proizvođača.
- (f) Podnosilac zahtjeva treba da zna da protumači rezultate dobijene iz raznih izvora i mjerenja i da primjeni korektivne akcije ukoliko je potrebno.

2. Nastavni program

Kvalifikacija za osnovne nastavne jedinice za svaku kategoriju ili podkategoriju dozvole za održavanje vazduhoplova mora da bude u skladu sa sljedećom matricom, gdje su nastavne jedinice koje se primjenljive označene sa „X“:

Modul nastavne jedinice	A ili B1 avioni sa:		A ili B1 helikopteri sa:		B2	B3
	Turbinskim motorima	Klipnim motorima	Turninskim motorima	Klipnim motorima	Avionika	Nepresurizovani klipni avioni od 2000 kg (MTOM) i manje
1	X	X	X	X	X	X
2	X	X	X	X	X	X
3	X	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X	X	X
45	X	X	X	X	X	X
6	X	X	X	X	X	X
7A	X	X	X	X	X	
7B						X
8	X	X	X	X	X	X
9A	X	X	X	X	X	
9B						X
10	X	X	X	X	X	X
11A	X					
11B		X				
11C						X
12			X	X		
13					X	
14					X	
15	X		X			
16		X		X		X
17A	X	X				
17B						X

MODUL 1. MATEMATIKA

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
1.1 Aritmetika	1	2	2	2
Aritmetički termini i oznake, metode množenja i dijeljenja, razlomci i decimalni brojevi, činioci i sadržaooci, mase, faktori mjerenja i konverzije, količnik i proporcija, srednje vrijednosti i procenti, površine i zapremine, kvadratni i kubni stepen, kvadratni i kubni korijeni.				
1.2 Algebra				
(a) Izračunavanje jednostavnih algebarskih izraza, sabiranje, oduzimanje, množenje i dijeljenje, upotreba zagrada, jednostavni algebarski razlomci.	1	2	2	2
(b) Linearne jednačine i njihovo rješavanje; Stepen sa cijelim i racionalnim izložiocem; Binarni i drugi primjenjivi numerički sistemi; Sistemi jednačina, kvadratna jednačina sa jednom nepoznom; Logaritmi.	-	1	1	1
1.3 Geometrija				
(a) Jednostavni geometrijski oblici.	-	1	1	1
(b) Grafički prikaz; vrsta i upotreba grafičkih prikaza, grafički prikaz jednačina/funkcija.	2	2	2	2
	-	2	2	2

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
(c) Jednostavna trigonometrija; trigonometrijski odnosi, korišćenje tablica i pravougaonih i polarnih koordinata.				

MODUL 2. FIZIKA

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
2.1 <i>Materija</i> Priroda materije: hemijski elementi, struktura atoma, molekuli; Hemijska jedinjenja; Stanja: čvrsto, tečno i gasovito; Promjene agregatnih stanja.	1	1	1	1
2.2 <i>Mehanika</i>				
2.2.1 <i>Statika</i> Sile, momenti i spregovi, vektorski prikaz; Težište; Elementi teorije naprezanja, deformacije i elastičnosti: istezanje, kompresija, smicanje i uvijanje; Svojstva i osobine čvrstih tijela, tečnosti i gasova; Pritisak i plovnost u tečnostima (barometri).	1	2	1	1
2.2.2 <i>Kinematika</i> Linearno kretanje: ravnomjerno pravolinijsko kretanje, ravnomjerno ubrzano kretanje (kretanje pod uticajem sile gravitacije); Rotaciono kretanje: ravnomjerno kružno kretanje (centrifugalne/centripetalne sile); Periodično kretanje: kretanje klatna; Osnovna teorija o vibracijama, harmonicima i rezonanciji; Odnos brzine, mehaničko iskorišćenje i efikasnost.	1	2	1	1
2.2.3 <i>Dinamika</i>				
(a) Masa; Sila, inercija, rad, snaga, energija (potencijalna, kinetička i ukupna energija), toplota, efikasnost.	1	2	1	1
(b) Momenat sile, održanje momenta sile; Impuls; Žiroskopski principi; Trenje: priroda i posljedice, koeficijent trenja (otpor kotrljanja).	1	2	2	1
2.2.4 <i>Dinamika fluida</i>				
(a) Specifična gravitacija i gustina.	2	2	2	2
(b) Viskoznost, otpor fluida, posljedice strujanja; Posljedice stišljivosti fluida; Statički, dinamički i totalni pritisak: Bernulijeva teorema, venturi.	1	2	1	1
2.3 <i>Termodinamika</i>				

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
(a) Temperatura: termometri i temperaturne skale: Celzijus, Farenhajt i Kelvin; Definicija toplote.	2	2	2	2
(b) Toplotni kapacitet, specifična toplota; Prenos toplotne energije: konvekcija, zračenje i provođenje; Zapreminsko širenje; Prvi i drugi zakon termodinamike; Gasovi: zakoni idealnih gasova; specifična toplotna energija pri konstantnoj zapremini i konstantnom pritisku, rad gasa pri ekspanziji; Izotermna, adijabatska ekspanzija i kompresija, ciklusi motora, konstantna zapremina i konstantni pritisak, hladnjaci i toplotne pumpe; Latentna toplota topljenja i isparavanja, termalna energija, toplota sagorijevanja.	–	2	2	1
2.4 <i>Optika (Svjetlost)</i> Priroda svjetlosti; brzina svjetlosti; Zakoni odbijanja i prelamanja: odbijanje o ravne površine, odbijanje o sferna ogledala, prelamanje, sočiva; Optička vlakna.	–	2	2	–
2.5 <i>Talasno kretanje i zvuk</i> Talasno kretanje: mehanički talasi, sinusoidno talasno kretanje, fenomen interferencije, stojeći talasi; Zvuk: brzina zvuka, nastajanje zvuka, jačina, visina i kvalitet, Doplerov efekat.	–	2	2	–

MODUL 3. OSNOVI ELEKTROTEHNIKE

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
3.1 <i>Teorija elektrona</i> Struktura i raspodjela električne energije unutar: atoma, molekula, jona, jedinjenja; Molekularna struktura provodnika, poluprovodnika i izolatora.	1	1	1	1
3.2 <i>Statički elektricitet i provođenje</i> Statički elektricitet i raspodjela elektrostatičkog naelektrisanja; Elektrostatički zakoni privlačenja i odbijanja; Jedinice količine elektriciteta, Kulonov zakon; Provođenje elektriciteta u čvrstim tijelima, tečnostima, gasovima i vakuumu.	1	2	2	1
3.3 <i>Elektro terminologija</i> Sljedeći termini, njihove jedinice i faktori koji na njih utiču: razlika potencijala, elektromotorna sila, napon, struja, otpor, provodljivost, količina elektriciteta, konvencionalni protok struje, strujanje elektrona.	1	2	2	1
3.4 <i>Stvaranje elektriciteta</i> Stvaranje elektriciteta putem sljedećih metoda: svjetlosti, toplote, trenja, pritiska, hemijske reakcije, magnetna i kretanja.	1	1	1	1
3.5 <i>3.5 Izvori jednosmjerne struje</i>	1	2	2	2

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
<p>Struktura i osnovna hemijska akcija: primarnih ćelija, sekundarnih ćelija, ćelija olovne baterije, nikel-kadmijumskih ćelija, drugih alkalnih ćelija;</p> <p>Ćelije povezane redno i paralelno;</p> <p>Unutrašnji otpor i njegov uticaj na bateriju;</p> <p>Struktura, materijali i rad termoparova;</p> <p>Rad foto-ćelija.</p>				
<p>3.6 <i>3.6 Kola jednosmjerne struje</i></p> <p>Omov zakon, Kirhofovjeva pravila napona i struje;</p> <p>Proračuni koji koriste gore navedena pravila da bi se izračunao otpor, napon i jačina struje;</p> <p>Značaj unutrašnjeg otpora u izvoru napajanja.</p>	–	2	2	1
<p>3.7 <i>Otpor/otpornik</i></p> <p>(a) Otpor i faktori koji utiču na njega;</p> <p>Specifični otpor;</p> <p>Načini identifikacije otpornika različitim kombinacijom boja, veličine i tolerancije, prioriteta veličine, procjena potrošnje u vatima;</p> <p>Otpornici u rednoj i paralelnoj vezi;</p> <p>Izračunavanje ukupnog otpora koristeći kombinacije redne, paralelne i redne i paralelne veze;</p> <p>Rad i upotreba potencijometara i reostata;</p> <p>Rad Vitstonovog mosta.</p> <p>(b) Pozitivni i negativni koeficijent provođenja temperature;</p> <p>Fiksni otpornici, stabilnost, tolerancija i ograničenja, metode konstrukcije;</p> <p>Promjenljivi otpornici, termistori, naponom kontrolisani otpornici;</p> <p>Konstrukcija potencijometara i reostata;</p> <p>Konstrukcija Vitstonovog mosta.</p>	–	2	2	1
<p>3.8 <i>Snaga</i></p> <p>Snaga, rad i energija (kinetička i potencijalna);</p> <p>Rasipanje energije kod otpornika;</p> <p>Formula snage;</p> <p>Izračunavanje koje uključuje snagu, rad i energiju.</p>	–	2	2	1
<p>3.9 <i>Kapacitivnost / kondenzator</i></p> <p>Rad i funkcija kondenzatora;</p> <p>Faktori koji utiču na kapacitivnost, udaljenost između ploča, broj ploča, dielektrik i dielektrična konstanta, radni napon, nominalni napon;</p> <p>Vrste kondenzatora, konstrukcija i funkcija;</p> <p>Načini identifikacije kombinacijom boja;</p> <p>Izračunavanje kapacitivnosti i napona u rednom i paralelnom strujnom kolu;</p> <p>Eksponecijalno punjenje i pražnjenje kondenzatora, vremenske konstante;</p> <p>Testiranje kondenzatora.</p>	–	2	2	1
<p>3.10 <i>Magnetizam</i></p>				

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
(a) Teorija magnetizma; Svojstva magneta; Ponašanje magneta u magnetnom polju zemlje; Magnetizacija i demagnetizacija; Magnetna zaštita; Razne vrste magnetnog materijala; Konstrukcija i principi rada elektromagneta; Metod stisnute ruke kako bi se odredilo: magnetno polje oko provodnika struje.	–	2	2	1
(b) Magnetomotorna sila, jačina polja, gustina magnetnog polja, permeabilnost (sposobnost materijala da skupi linije magnetnog polja), kriva histerezisa, sposobnost materijala da zadrži osobine magneta, koercivna sila, tačka zasićenja, vihorne struje; Predostrožnost u pogledu čuvanja i smještaja magneta.	–	2	2	1
3.11 <i>Induktivnost /kalem</i> Faradejev zakon; Postupak indukovanja napona u provodniku koji se kreće u magnetskome polju; Principi indukcije; Efekti na veličinu indukovanog napona: jačina magnetnog polja, stopa promjene polja, broj navoja; Međusobna indukcija; Uticaj brzine promjene primarne struje i međusobne indukcije na indukovani napon; Faktori koji utiču na međusobnu induktivnost: broj namotaja u namotaju, fizička veličina namotaja, permeabilnost namotaja, položaj namotaja jednog spram drugog; Lencov zakon i pravila određivanja polariteta; Povratna elektromotorna sila, samoindukcija; Tačka zasićenja; Osnovna korišćenja kalemova.	–	2	2	1
3.12 <i>Teorija motora / generatora za jednosmjernu struju (DC)</i> Osnovna teorija motora i generatora; Konstrukcija i namjena komponenata u DC generatoru; Rad i faktori koji utiču na izlaz i smjer struje u DC generatorima; Rad i faktori koji utiču na izlaznu snagu, moment sile, brzinu i smjer okretanja motora; Motori sa serijskom pobudom, sa paralelnom pobudom i složeni motori; Konstrukcija starter generatora.	–	2	2	1
3.13 <i>Teorija naizmjenične struje (AC)</i> Oblik sinusoidalnog talasa: faza, period, frekvencija, ciklus; Trenutna, srednja aritmetička, srednja kvadratna, vršna, od vrha do vrha veličina struje i proračun tih veličina u odnosu na napon, struju i snagu; Testerasti i kvadratni talasi;	1	2	2	1

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
Jednofazni / trofazni principi.				
3.14 <i>Rezistivna (R), kapacitivna (C) i induktivna (L) strujna kola</i>	–	2	2	1
Fazni odnosi napona i struje u L, C i R strujnim kolima, paralelnim, serijskim i serijsko-paralelnim kolima;				
Disipacija snage u L, C i R strujnim kolima;				
Impedanca, fazni ugao, proračun faktora snage i struje;				
Izračunavanja stvarne snage, prividne snage i reaktivne snage.				
3.15 <i>Transformatori</i>	–	2	2	1
Principi konstrukcije i rada transformatora;				
Gubici u transformatoru i načini smanjenja gubitaka;				
Rad transformatora pod opterećenjem i u praznom hodu;				
Prenos snage, procenat iskorišćenja i označavanje polariteta;				
Proračun linijskog i faznog napona i struje;				
Proračun snage u trofaznom sistemu;				
Primarna i sekundarna struja, napon, odnos broja namotaja, snaga, efikasnost;				
Auto transformatori.				
3.16 <i>Filteri</i>	–	1	1	–
Način rada, primjena i upotreba sljedećih filtera: niskofrekventni, visokofrekventni, propusnik opsega, nepropusnik opsega.				
3.17 <i>Generatori naizmjenične struje</i>	–	2	2	1
Obrtanje petlje u magnetnom polju i indukovani talasni oblik;				
Princip rada i konstrukcija generatora sa obrtnim oklopom i obrtnim poljem;				
Jednofazni, dvofazni i trofazni alternatori;				
Veze u zvijezdu i trougao, prednosti i korišćenje;				
Generatori sa stalnim magnetom.				
3.18 <i>Elektromotori naizmjenične struje</i>	–	2	2	1
Konstrukcija, način rada i karakteristike: jednofaznih i višefaznih sinhronih i indukcijskih naizmjeničnih elektromotora;				
Načini regulisanja broja obrtaja i smjera obrtanja;				
Način proizvodnje obrtnog polja: pomoću kondenzatora, kalema ili suprotnog pola.				

MODUL 4. OSNOVI ELEKTRONIKE

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
4.1 <i>Poluprovodnici</i>				
4.1.1 <i>Diode</i>				
(a) Simboli dioda;	–	2	2	1
Karakteristike i osobine dioda;				
Diode u rednom i paralelnom spoju;				

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
<p>Glavne karakteristike i upotreba tiristora, svjetlećih dioda, foto dioda, varistora, ispravljačkih dioda;</p> <p>Funkcionalna provjera dioda.</p>				
<p>(b) Materijali, konfiguracija elektrona, električne osobine;</p> <p>P i N tip materijala: uticaj nečistoća na provodljivost, glavni i sporedni nosioci;</p> <p>PN spoj u poluprovodniku, razvoj potencijala kroz PN spoj u neutralnoj diodi, s najvećom provodnom strujom i neprovodnom strujom;</p> <p>Parametri dioda: najveći probojni napon, najveća provodna struja, temperatura, frekvencija, struja curenja, disipacija snage;</p> <p>Djelovanje i funkcija dioda u sljedećim strujnim kolima: ograničivačima, premošćivačima, punotalasnim i polutalasnim ispravljačima, mosnim ispravljačima, naponskim udvostručivačima i utrostručivačima;</p> <p>Detaljan rad i karakteristike sljedećih komponenti: tiristora, svjetlećih dioda, Šotkijevih dioda, foto dioda, varaktora dioda, varistora, ispravljačkih dioda, Zener dioda.</p>	-	-	2	-
<p>4.1.2 Tranzistori</p>				
<p>(a) Simboli tranzistora;</p> <p>Opis i usmjerenost komponenti;</p> <p>Karakteristike i osobine tranzistora.</p>	-	1	2	1
<p>(b) Konstrukcija i rad PNP i NPN tranzistora;</p> <p>Izrada baze, kolektora i emitora;</p> <p>Provjera tranzistora;</p> <p>Osnovne osobine ostalih tipova tranzistora i njihova upotreba;</p> <p>Primjena tranzistora: klase pojačavača (A, B, C);</p> <p>Jednostavne veze koje uključuju: prednapon, prekid, povratnu vezu i stabilizaciju;</p> <p>Višestupne veze: kaskade, oscilatori, multivibratori, flip flop kola.</p>	-	-	2	-
<p>4.1.3 Integrirana kola</p>				
<p>(a) Opis i rad logičkih i linearnih veza/operacioni pojačivači.</p>	-	1	-	1
<p>(b) Opis i rad logičkih kola i linearnih kola;</p> <p>Uvod u rad i funkcije operacionih pojačavača koji se upotrebljavaju kao: integratori, diferencijatori, naponski pojačivači, komparatori;</p> <p>Rad i način povezivanja stepenova pojačavača: kapacitivno-otpornički, induktivni (transformator), induktivno-otpornički (IR), direktni;</p> <p>Dobre i loše strane pozitivne i negativne povratne veze.</p>	-	-	2	-
<p>4.2 Štampane ploče</p> <p>Opis i upotreba štampanih ploča.</p>	-	1	2	-
<p>4.3 Servomehanizmi</p>				
<p>(a) Razumijevanje sljedećih izraza: Kola sa otvorenom i zatvorenom vezom, povratna veza, prateći sistemi, analogni pretvarači;</p> <p>Principi djelovanja, karakteristike i upotreba sljedećih sastavnih dijelova sinhronih sistema: kružni potencijal, diferencijal, kontrola i moment sile, transformatori, induktivni i kapacitivni predajnici.</p>	-	1	-	-

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
(b) Razumijevanje sljedećih izraza: Otvorena i zatvorena petlja, prateći sistemi, servomehanizmi, analogni pretvarači, nuliranje, prigušenje, povratna veza, mrtvi pojas; Izrada, rad i upotreba sljedećih sastavnih djelova sinhronih sistema: kružni potencijal, diferencijal, kontrola i moment sile, E i I transformatori, indukcion predajnici, kapacitivni predajnici, sinhroni predajnici; Kvarovi servomehanizama, promjena sinhronog smjera, oscilovanje.	-	-	2	-

MODUL 5. SISTEMI ELEKTRONSKIH INSTRUMENTATA SA DIGITALNIM TEHNIKAMA

	Nivo				
	A	B1.1 B1.3	B1.2 B1.4	B2	B3
5.1 Sistemi elektronskih instrumenata Tipično uređenje sistema i izgled sistema elektronskih instrumenata u pilotskoj kabini.	1	2	2	3	1
5.2 Numerički sistemi Numerički sistemi: binarni, oktalni i heksadecimalni; Demonstracija pretvaranja između decimalnog i binarnog, oktalnog i heksadecimalnog i obrnuto.	-	1	-	2	-
5.3 Pretvaranje podataka Analogni podaci, digitalni podaci; Rad i primjena analogno digitalnih, kao i digitalno analognih pretvarača, ulazni i izlazni podaci, različite vrste ograničenja.	-	1	-	2	-
5.4 Prenos podataka Prenos podataka u sistemima vazduhoplova uključujući poznavanje ARINC-a i drugih specifikacija. Mreža u vazduhoplovu/Ethernet.	-	2	-	2	-
5.5 Logička kola (a) Prepoznavanje simbola logičkih ulaza, tabela i ekvivalentnih kola; Primjene koje se upotrebljavaju u sistemima vazduhoplova, šematski dijagrami.	-	2	-	2	1
(b) Tumačenje logičkih dijagrama.	-	-	-	2	-
5.6 Osnovna struktura računara (a) Računarska terminologija (uključujući bit, bajt, softver, hardver, centralni procesor (CPU), integrisana kola (IC), i različite memorijske uređaje kao što su RAM, ROM, PROM); Računarska tehnologija koja se upotrebljava u sistemima vazduhoplova.	1	2	-	-	-
(b) Terminologija povezana s računarom; Rad, raspored i priključak glavnih komponenata u mikroracunaru uključujući njihove pripadajuće prenosne sisteme; Informacije sadržane u jedno i višenaslovnim instrukcijama; Izrazi povezani s memorijom; Rad tipičnih memorijskih uređaja; Rad, prednosti i mane različitih sistema za čuvanje podataka.	-	-	-	2	-

	Nivo				
	A	B1.1 B1.3	B1.2 B1.4	B2	B3
5.7 <i>Mikroprocesori</i> Operacije koje obavljaju i rad mikroprocesora; Osnovne operacije svakog od sljedećih elemenata mikroprocesora: Upravljačka i procesorska jedinica, sat, registar, aritmetičko-logička jedinica.	-	-	-	2	-
5.8 <i>Integrirana kola</i> Rad i upotreba kodera i dekodera; Funkcije tipova kodera; Upotreba srednje, visoke i vrlo visoke integracije.	-	-	-	2	-
5.9 <i>Multipleksiranje</i> Rad, primjena i prepoznavanje u logičkim dijagramima multipleksera i demultipleksera.	-	-	-	2	-
5.10 <i>Optički kablovi</i> Dobre i loše strane prenosa podataka optičkim kablovima u poređenju sa prenosom električnim žičanim provodnicima; Prenos podataka optičkim kablovima; Izrazi povezani s optičkim kablovima; Završeci; Sklopke, upravljački terminali, daljinski terminali; Primjena optičkih kablova u sistemima vazduhoplova.	-	1	1	2	-
5.11 <i>Elektronski ekrani</i> Principi rada zajedničkih tipova ekrana koji se upotrebljavaju u savremenim vazduhoplovima, uključujući katodne cijevi (CRT), ekrane sa svjetlećim diodama (LED) i ekrane sa tečnim kristalom (LCD).	-	2	1	2	1
5.12 <i>Elektrostatički osetljivi uređaji</i> Posebno rukovanje komponentama osjetljivim na elektrostatička pražnjenja; Poznavanje rizika i mogućih kvarova, antistatička zaštita komponenti i osoba koje rukuju komponentama.	1	2	2	2	1
5.13 <i>Kontrola upravljanja softverom</i> Poznavanje ograničenja, zahtjeva ploidbenosti i mogućih katastrofalnih efekata u pogledu neovlašćene izmjene softvera.	-	2	1	2	1
5.14 <i>Elektromagnetno okruženje</i> Uticaj sljedećih fenomena na postupke održavanja elektronske opreme: <i>EMC</i> – Elektromagnetna kompatibilnost; <i>EMI</i> – Elektromagnetna interferencija; <i>HIRF</i> – Radijaciono polje visokog intenziteta; Varničenje/zaštita od varničenja.	-	2	2	2	1
5.15 <i>Tipični elektronski / digitalni sistemi vazduhoplova</i> Generalni prikaz tipičnih elektronskih / digitalnih sistema vazduhoplova i pripadajući <i>BITE (Built In Test Equipment)</i> testovi kako slijedi: (a) <i>Samo za B1 i B2:</i>	-	2	2	2	1

	Nivo				
	A	B1.1 B1.3	B1.2 B1.4	B2	B3
<p>ACARS – ARINC (<i>Communication and Addressing and Reporting System</i>) Sistem automatskog komuniciranja i izvještavanja</p> <p>EICAS (<i>Engine Indication And Crew Alerting System</i>) Sistem za prikaz parametara motora i upozoravanje posade</p> <p>FBW (<i>Fly By Wire</i>) upravljanje vazduhoplovom pomoću računara</p> <p>FMS (<i>Flight Management System</i>) sistem upravljanja vazduhoplovom u letu</p> <p>IRS (<i>Inertial Reference System</i>) Inercijalni referentni system;</p> <p>(b) Za B1, B2 i B3:</p> <p>ECAM (<i>Electronic Centralised Aircraft Monitoring</i>) Elektronsko centralizovano praćenje vazduhoplova</p> <p>EFIS (<i>Electronic Flight Instrument System</i>) Elektronski sistem instrumenata za letenje</p> <p>GPS (<i>Global Positioning System</i>) satelitski navigacijski sistem</p> <p>TCAS (<i>Traffic Alert Collision Avoidance System</i>) Sistem za sprječavanje sudara u vazduhu</p> <p>Modularna integrisana avionika</p> <p>Kabinski sistemi</p> <p>Informacioni sistemi.</p>					

MODUL 6. MATERIJALI I OPREMA

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
<p>6.1 <i>Vazduhoplovni materijali – materijali koji sadrže gvožđe</i></p> <p>(a) Karakteristike, svojstva i identifikacija uobičajenih čeličnih legura upotrebljivanih u vazduhoplovima; Toplotna obrada i primjena čeličnih legura.</p> <p>(b) Ispitivanje materijala koji sadrže gvožđe na tvrdoću, naprezanje na istezanje, zamor i otpornost na udar.</p>	1	2	1	2
<p>6.2 <i>Vazduhoplovni materijali – materijali koji ne sadrže gvožđe</i></p> <p>(a) Karakteristike, svojstva i identifikacija uobičajenih materijala koji ne sadrže gvožđe upotrebljivanih u vazduhoplovima; Toplotna obrada i primjena materijala koji ne sadrže gvožđe.</p> <p>(b) Ispitivanje materijala koji ne sadrže gvožđe na tvrdoću, naprezanje na istezanje, zamor i otpornost na udar.</p>	1	2	1	2
<p>6.3 <i>Vazduhoplovni materijali – kompoziti i nemetali</i></p> <p>6.3.1 <i>Kompoziti i nemetali osim drveta i platna</i></p> <p>(a) Karakteristike, svojstva i identifikacija uobičajenih kompozita i nemetala, izuzev drveta, upotrebljivanih u vazduhoplovima; Zaptivne smjese i vezivni materijali.</p> <p>(b) Otkrivanje nedostataka / istrošenosti u kompozitnim materijalima i nemetalima;</p>	1	2	2	2
	1	2	–	2

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
Popravka kompozitnih materijala i nemetala.				
6.3.2 <i>Drvene strukture</i>	1	2	–	2
Konstruktivske metode drvenih struktura aviona;				
Karakteristike, svojstva i tipovi drveta i lijepaka upotrebljivanih u avionima;				
Zaštita i održavanje drvenih struktura;				
Tipovi nedostataka drvenih materijala i drvenih struktura;				
Otkrivanje nedostataka u drvenim strukturama;				
Popravka drvenih struktura.				
6.3.3 <i>Platno aviona</i>	1	2	–	2
Karakteristike, svojstva i tipovi platna upotrebljivanih u avionima;				
Metode provjere za platno;				
Tipovi nedostataka platna;				
Popravka platna aviona.				
6.4 <i>Korozija</i>				
(a) Osnove hemije;	1	1	1	1
Nastajanje, dejstvom galvanskog procesa, mikrobiološki, opterećenjem.				
(b) Vrste korozije i njihovo prepoznavanje;	2	3	2	2
Uzroci korozije;				
Vrste materijala, osjetljivost na koroziju.				
6.5 <i>Pričvršćivači</i>				
6.5.1 <i>Navoji vijaka</i>	2	2	2	2
Nomenklatura vijaka;				
Oblici navoja, dimenzije i tolerancije standardnih navoja upotrijebljenih u vazduhoplovima;				
Mjerenje navoja vijaka.				
6.5.2 <i>Zavrtnji, usadni zavrtnji i vijci</i>	2	2	2	2
Vrsta zavrtnja: specifikacija, identifikacija i označavanje zavrtnja upotrebljivanih u vazduhoplovima, međunarodni standardi;				
Malice: samokočione, sidrene, standardne;				
Mašinski vijci: specifikacija vazduhoplova;				
Usadni zavrtnji: vrste i upotreba, stavljanje i vađenje;				
Narezni vijci, klinovi.				
6.5.3 <i>Osigurači</i>	2	2	2	2
Kontrolne i opružne podloške, blokirajuće podloške, rascepke, krunaste matice, osiguranje žicom, elementi za brzo pričvršćavanje, klinovi, prstenje za osiguranje, rascjepke.				
6.5.4 <i>Zakivci za vazduhoplove</i>	1	2	1	2
Vrste punih i jednostranih zakivaka: specifikacija i identifikacija, termička obrada.				
6.6 <i>Cijevi i cijevni nastavci</i>				
(a) Identifikacija, i tipovi krutih i elastičnih cijevi i njihovih nastavaka upotrijebljenih u vazduhoplovu.	2	2	2	2

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
(b) Standardni cijevni nastavci za vazduhoplovnu hidrauliku, gorivo, ulje, cijevi za pneumatske i vazdušne sisteme.	2	2	1	2
6.7 <i>Opruge</i> Vrste opruga, materijali, karakteristike i primjena.	–	2	1	1
6.8 <i>Ležajevi</i> Namjena ležajeva, opterećenje, materijal, konstrukcija; Vrste ležajeva i njihova primjena.	1	2	2	1
6.9 <i>Prenosi snage</i> Vrste zupčanika i njihova upotreba; Prenosni odnosi zupčanika, redukcijski i multiplikacijski sistemi zupčanika, pogonski i pogonjeni zupčanici, međuzupčanici, šema uzublivanja; Remeni i remenice, lanci i lančanici.	1	2	2	1
6.10 <i>Kontrolna užad</i> Vrste užadi; Završni čvorovi, stezači i kompenzacijske naprave; Remenice i komponente sistema užadi; <i>Bowden</i> užad; Fleksibilni upravljački sistemi vazduhoplova.	1	2	1	2
6.11 <i>Električni kablovi i konektori</i> Tipovi vodova, konstrukcija i karakteristike; Visokonapregnuti i koaksijalni kablovi; Savijanje; Vrste konektora, kontakti nastavci, utikači, utičnice, izolatori, razdjelnici napona i struje, spojnice, identifikacioni kodovi.	1	2	2	2

MODUL 7A. POSTUPCI ODRŽAVANJA

Napomena: Ovaj modul nije primjenjiv na kategoriju B3. Za kategoriju B3 relevantne nastavne jedinice definisane su u modulu 7B.

	Nivo		
	A	B1	B2
7.1 <i>Mjere predostrožnosti – vazduhoplov i radionica</i> Aspekti zaštite na radu uključujući mjere predostrožnosti koje se moraju preduzeti pri radu s električnom energijom, gasovima, posebno kiseonikom, uljima i hemikalijama. Takođe, uputstva za ponašanje u slučaju vanrednih situacija kao što je požar ili druga nesreća sa jednim ili više gorenavedenih opasnosti uključujući poznavanje sredstava za gašenje požara.	3	3	3
7.2 <i>Rad u radionici</i> Briga za alat, kontrola alata, upotreba materijala radionice; Dimenzije, dozvoljena odstupanja i tolerancija, strukovni standardi; Kalibrisanje alata i opreme, standardi za kalibraciju.	3	3	3
7.3 <i>Alati</i> Obični ručni alat;	3	3	3

		Nivo		
		A	B1	B2
	<p>Obični električni alat;</p> <p>Rad i upotreba alata za precizno mjerenje;</p> <p>Oprema za podmazivanje i metode podmazivanja;</p> <p>Rad, funkcija i upotreba električne opšte opreme za testiranje.</p>			
7.4	<p><i>Opšta oprema za testiranje avionike</i></p> <p>Rad, funkcija i upotreba opšte opreme za testiranje avionike.</p>	–	2	3
7.5	<p><i>Tehnički crteži, dijagrami i standardi</i></p> <p>Tipovi crteža i dijagrami, njihovi simboli, dimenzije, tolerancije i projekcije;</p> <p>Prepoznavanje podataka iz naslova;</p> <p>Mikrofilm, mikrofiš i računarske prezentacije;</p> <p>Specifikacija 100 američkog udruženja za vazdušni saobraćaj (ATA);</p> <p>Vazduhoplovni i drugi primjenljivi standardi uključujući ISO, AN, MS, NAS i MIL;</p> <p>Montažna šema i šematski dijagrami.</p>	1	2	2
7.6	<p><i>Uklapanje i zazori</i></p> <p>Veličine burgije za rupe za zavrtnje, vrste uklapanja;</p> <p>Uobičajen sistem uklapanja i zazora;</p> <p>Planirano uklapanje i zazori za vazduhoplove i motore;</p> <p>Ograničavanje savijanja, uvijanja i habanja;</p> <p>Standardne metode za kontrolu osovina, ležajeva i drugih djelova.</p>	1	2	1
7.7	<p><i>Sistem električnih kablova i priključaka (EWIS)</i></p> <p>Kontinuitet, izolacija, tehnika spajanja i ispitivanje;</p> <p>Upotreba alata za stavljanje konektora na kablove: ručnog i hidrauličnog;</p> <p>Ispitivanje spojeva;</p> <p>Uklanjanje i umetanje konektorskih spojeva;</p> <p>Koaksijalni kablovi: testiranje i predostrožnost prilikom ugradnje;</p> <p>Identifikacija tipova kablova, kriterijumi njihove inspekcije i tolerancija na oštećenje.</p> <p>Tehnike zaštite električnih vodova: pletenje kablova i sistem za pletenje kablova, držači kablova, tehnika zaštite čaura uključujući toplotno pakovanje, zaštita.</p> <p>EWIS instalacije, inspekcije, popravke, održavanje i standardi čistoće.</p>	1	3	3
7.8	<p><i>Zakivanje</i></p> <p>Zakivni spojevi, raspored i rastojanje zakivaka;</p> <p>Alat za zakivanje i bušenje rupica;</p> <p>Kontrola zakivnih spojeva.</p>	1	2	–
7.9	<p><i>Cijevi i crijeva</i></p> <p>Savijanje i širenje cijevi u vazduhoplovu;</p> <p>Inspekcija i provjera cijevi i crijeva u vazduhoplovu;</p> <p>Ugrađivanje i spajanje cijevi.</p>	1	2	–
7.10	<p><i>Opruge</i></p> <p>Ispitivanje i testiranje opruga.</p>	1	2	–
7.11	<p><i>Ležajevi</i></p>	1	2	–

		Nivo		
		A	B1	B2
	Testiranje, čišćenje i ispitivanje ležajeva; Podmazivanje ležajeva; Oštećenja ležajeva i njihovi uzroci.			
7.12	<i>Prenosi snage</i> Kontrola zupčanika, zazor; Kontrola remena i remenica, lanaca i lančanika; Kontrola dizalica sa vretenom, polužnih sprava, sistema spojnice komande.	1	2	–
7.13	<i>Kontrolna užad</i> Priprema krajeva užadi; Inspekcija i provjera kontrolnih užadi; <i>Bowden</i> užad, fleksibilni upravljački sistemi vazduhoplova.	1	2	–
7.14	<i>Rukovanje materijalima</i>			
7.14.1	<i>Metali</i> Označavanje i proračun dozvoljenog savijanja; Obrada lima uključujući savijanje i oblikovanje; Kontrola limarskih radova.	–	2	–
7.14.2	<i>Kompoziti i nemetali</i> Metalizacija; Uslovi okruženja; Metode inspekcije.	–	2	–
7.15	<i>Zavarivanje, tvrdo lemljenje, meko lemljenje, metalizacija</i> (a) Vrste mekog lemljenja; pregled lemova. (b) Metode zavarivanja i tvrdog lemljenja; Inspekcija zavarenih i tvrdo lemljenih spojeva; Metode metalizacije i provjera spojeva.	–	2	2
7.16	<i>Težina i težište vazduhoplova</i> (a) Proračun centra gravitacije/ograničenja balansa: upotreba odgovarajućih dokumenata; (b) Priprema vazduhoplova za mjerenje težine; Mjerenje težine vazduhoplova.	–	2	–
7.17	<i>Opsluživanje vazduhoplova i skladištenje</i> Taksiranje/vučenje vazduhoplova i pripadajuće mjere predostrožnosti; Dizanje vazduhoplova, postavljanje podmetača pod točkove, osiguravanje vazduhoplova i pripadajuće mjere predostrožnosti; Metode skladištenja vazduhoplova; Procedure punjenja/praznjenja goriva; Procedure odležavanja/zaštite od zaleđivanja; Zemaljski izvori električne energije, hidraulike i pneumatike; Uticaj okoline na opsluživanje i rad vazduhoplova.	2	2	2
7.18	<i>Tehnike rastavljanja, kontrole, popravke i sastavljanja</i>			

		Nivo		
		A	B1	B2
(a)	Tipovi grešaka i tehnike vizuelne kontrole; Uklanjanje korozije, procjena i ponovna zaštita.	2	3	2
(b)	Opšte metode popravke, priručnik za popravku strukture (SRM); Programi za kontrolu starenja, zamora i korozije.	–	2	–
(c)	Tehnike ispitivanja metodom bez razaranja uključujući, penetrant, radiografiju, vrtložne struje, ultrazvuk i boroskopske metode.	–	2	1
(d)	Tehnike rastavljanja i ponovnog sklapanja.	2	2	2
(e)	Tehnike analize kvarova.	–	2	2
7.19	<i>Vanredni slučajevi</i>			
(a)	Pregledi poslije udara groma i HIRF prodiranja.	2	2	2
(b)	Pregledi posle vanrednih slučajeva poput tvrdog slijetanja i leta kroz turbulenciju.	2	2	–
7.20	<i>Procedure održavanja</i>	1	2	2
	Planiranje održavanja;			
	Procedure modifikacija;			
	Procedure skladištenja;			
	Certifikacija/procedure otpuštanja (<i>release procedures</i>);			
	Interfejs sa operacijama vazduhoplova;			
	Inspekcija/kontrola kvaliteta/osiguranje kvaliteta održavanja;			
	Dodatne procedure održavanja;			
	Kontrola komponenti sa ograničenim vijekom upotrebe.			

MODUL 7B. POSTUPCI ODRŽAVANJA

Napomena: Obim ovog modula predstavlja tehnologiju aviona relevantnu za kategoriju B3.

		Nivo
		B3
7.1	<i>Mjere predostrožnosti – vazduhoplov i radionica</i> Aspekti zaštite na radu uključujući mjere predostrožnosti koje se moraju preduzeti pri radu s električnom energijom, gasovima, posebno kiseonikom, uljima i hemikalijama; Takođe, uputstva za ponašanje u slučaju vanrednih situacija kao što je požar ili druga nesreća sa jednim ili više gorenavedenih opasnosti uključujući poznavanje sredstava za gašenje požara.	3
7.2	<i>Rad u radionici</i> Briga za alat, kontrola alata, upotreba materijala radionice; Dimenzije, dozvoljena odstupanja i tolerancija, strukovni standardi; Kalibrisanje alata i opreme, standardi za kalibraciju.	3
7.3	<i>Alati</i> Obični ručni alat; Obični električni alat; Rad i upotreba alata za precizno mjerenje; Oprema za podmazivanje i metode podmazivanja; Rad, funkcija i upotreba električne opšte opreme za testiranje.	3

		Nivo
		B3
7.4	<p><i>Opšta oprema za testiranje avionike</i></p> <p>Rad, funkcija i upotreba opšte opreme za testiranje avionike.</p>	-
7.5	<p><i>Tehnički crteži, dijagrami i standardi</i></p> <p>Tipovi crteža i dijagrami, njihovi simboli, dimenzije, tolerancije i projekcije;</p> <p>Prepoznavanje podataka iz naslova;</p> <p>Mikrofilm, mikrofiš i računarske prezentacije;</p> <p>Specifikacija 100 američkog udruženja za vazdušni saobraćaj (ATA);</p> <p>Vazduhoplovni i drugi primjenljivi standardi uključujući ISO, AN, MS, NAS i MIL;</p> <p>Montažna šema i šematski dijagrami.</p>	2
7.6	<p><i>Uklapanje i zazori</i></p> <p>Veličine burgije za rupe za zavrtnje, vrste uklapanja;</p> <p>Uobičajen sistem uklapanja i zazora;</p> <p>Planirano uklapanje i zazori za vazduhoplove i motore;</p> <p>Ograničavanje savijanja, uvijanja i habanja;</p> <p>Standardne metode za kontrolu osovina, ležajeva i drugih djelova.</p>	2
7.7	<p><i>Električni kablovi i konektori</i></p> <p>Kontinuitet, izolacija, tehnika spajanja i testiranje;</p> <p>Upotreba alata za stavljanje konektora na kablove: ručnog i hidrauličnog;</p> <p>Ispitivanje spojeva;</p> <p>Uklanjanje i umetanje konektorskih spojeva;</p> <p>Koaksijalni kablovi: testiranje i predostrožnost prilikom ugradnje;</p> <p>Tehnike zaštite električnih vodova: pletenje kablova i sistem za pletenje kablova, držači kablova, tehnika zaštite čaura uključujući toplotno pakovanje, zaštita.</p>	2
7.8	<p><i>Zakivanje</i></p> <p>Zakivni spojevi, raspored i rastojanje zakivaka;</p> <p>Alat za zakivanje i bušenje rupica;</p> <p>Kontrola zakivnih spojeva.</p>	2
7.9	<p><i>Cijevi i crijeva</i></p> <p>Savijanje i širenje cijevi u vazduhoplovu;</p> <p>Pregled i ispitivanje cijevi i crijeva u vazduhoplovu;</p> <p>Ugrađivanje i spajanje cijevi.</p>	2
7.10	<p><i>Opruge</i></p> <p>Ispitivanje i testiranje opruga.</p>	1
7.11	<p><i>Ležajevi</i></p> <p>Testiranje, čišćenje i ispitivanje ležajeva;</p> <p>Podmazivanje ležajeva;</p> <p>Oštećenja ležajeva i njihovi uzroci.</p>	2
7.12	<p><i>Prenosi snage</i></p> <p>Kontrola zupčanika, zazor;</p> <p>Kontrola remena i remenica, lanaca i lančanika;</p>	2

		Nivo
		B3
	Kontrola dizalica sa vretenom, polužnih sprava, sistema spojnice komande.	
7.13	<i>Kontrolna užad</i> Priprema krajeva užadi; Pregled i ispitivanje kontrolnih užadi; <i>Bowden</i> užad, fleksibilni upravljački sistemi vazduhoplova.	2
7.14	<i>Rukovanje materijalima</i>	
7.14.1	<i>Metali</i> Označavanje i proračun dozvoljenog savijanja; Obrada lima uključujući savijanje i oblikovanje; Kontrola limarskih radova.	2
7.14.2	<i>Kompoziti i nemetali</i> Metalizacija; Uslovi okruženja; Metode provjere.	2
7.15	<i>Zavarivanje, tvrdo lemljenje, meko lemljenje, metalizacija</i> (a) Vrste mekog lemljenja; pregled lemova. (b) Metode zavarivanja i tvrdog lemljenja; Ispitivanje zavarenih i tvrdo lemljenih spojeva; Metode metalizacije i provjera spojeva.	2 2
7.16	<i>Težina i težište vazduhoplova</i> (a) Proračun centra gravitacije/ograničenja balansa: upotreba odgovarajućih dokumenata; (b) Priprema vazduhoplova za mjerenje težine; Mjerenje težine vazduhoplova.	2 2
7.17	<i>Opsluživanje vazduhoplova i skladištenje</i> Taksiranje/vučenje vazduhoplova i pripadajuće mjere predostrožnosti; Dizanje vazduhoplova, postavljanje podmetača pod točkove, osiguravanje vazduhoplova i pripadajuće mjere predostrožnosti; Metode skladištenja vazduhoplova; Procedure punjenj/pražnjenja goriva; Procedure odleđivanja/zaštite od zaleđivanja; Zemaljski izvori električne energije, hidraulike i pneumatike; Uticaj okoline na opsluživanje i rad vazduhoplova.	2
7.18	<i>Tehnike rastavljanja, kontrole, popravke i sastavljanja</i> (a) Tipovi grešaka i tehnike vizuelne kontrole; Uklanjanje korozije, procjena i ponovna zaštita; (b) Opšte metode popravke, priručnik za popravku strukture (SRM); Programi za kontrolu starenja, zamora i korozije. (c) Tehnike ispitivanja metodom bez razaranja uključujući, penetrant, radiografiju, vrtložne struje, ultrazvuk i boroskopske metode. (d) Tehnike rastavljanja i ponovnog sklapanja.	3 2 2 2

		Nivo
		B3
	(e) Tehnike analize kvarova.	2
7.19	<i>Vanredni slučajevi</i>	
	(a) Pregledi posle udara groma i HIRF prodiranja.	2
	(b) Pregledi posle vanrednih slučajeva poput tvrdog slijetanja i leta kroz turbulenciju.	2
7.20	<i>Procedure održavanja</i>	2
	Planiranje održavanja;	
	Procedure modifikacija;	
	Procedure skladištenja;	
	Certifikacija/procedure otpuštanja (<i>release procedures</i>);	
	Interfejs sa operacijama vazduhoplova;	
	Inspekcija/kontrola kvaliteta/osiguranje kvaliteta održavanja;	
	Dodatne procedure održavanja;	
	Kontrola komponenti sa ograničenim vijekom upotrebe.	

MODUL 8. – OSNOVI AERODINAMIKE

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
8.1 <i>Fizika atmosfere</i>	1	2	2	1
Međunarodna standardna atmosfera (ISA), primjena u aerodinamici.				
8.2 <i>Aerodinamika</i>	1	2	2	1
Strujanje vazduha oko tijela;				
Granični sloj, laminarno i turbulentno strujanje, slobodno strujanje, relativno vazdušno strujanje, povijanje strujnice na gore i na dolje, vrtlozi, mirovanje;				
Izrazi: zakrivljenost, tetiva, srednja aerodinamična tetiva, otpor profila, indukovani otpor, centar pritiska, napadni ugao, pozitivna i negativna vitoperenost krila, finesa, oblik krila i vitkost krila;				
Potisak, težina, aerodinamička rezultanta;				
Stvaranje uzgona i otpora: napadni ugao, koeficijent uzgona, koeficijent otpora, polara, gubitak uzgona;				
Narušavanje aeroprofila usljed leda, snijega, mraza.				
8.3 <i>Teorija leta</i>	1	2	2	1
Odnos između uzgona, težine, potiska i otpora;				
Finesa;				
Ustaljeno letenje, osobine;				
Teorija zaokreta;				
Uticao faktora opterećenja: gubitak uzgona, envelope leta i strukturna ograničenja;				
Povećanje uzgona.				
8.4 <i>Stabilnost leta i dinamika</i>	1	2	2	1
Uzdužna, poprečna i stabilnost po pravcu leta (aktivna i pasivna).				

MODUL 9A. LJUDSKI FAKTORI

Napomena: Ovaj modul nije primjenjiv na kategoriju B3. Za kategoriju B3 relevantne nastavne jedinice definisane su u modulu 7B.

	NIVO		
	A	B1	B2
9.1 <i>Opšte</i> Neophodnost uzimanja u obzir ljudskih faktora; Nezgode koje mogu da se pripisuju ljudskim faktorima/ljudskim greškama; „Marfijev“ zakon.	1	2	2
9.2 <i>Ljudske sposobnosti i ograničenja</i> Vid; Sluh; Obrada podataka; Pažnja i zapažanje; Pamćenje; Klaustrofobija i fizički prilaz.	1	2	2
9.3 <i>Socijalna psihologija</i> Odgovornost: pojedinačna i grupna; Motivacija i demotivacija; Pritisak suparništva; Pitanja „kulture“; Timski rad; Upravljanje, nadziranje i vođstvo.	1	1	1
9.4 <i>Faktori koji utiču na izvršenje rada</i> Kondicija/zdravlje; Stres: kod kuće i na poslu; Vremensko ograničenje i krajnji rokovi; Opterećenje radom: preopterećenost i nedovoljna opterećenost; Spavanje i zamor, rad u smjenama; Alkohol, lijekovi, zloupotreba lijekova.	2	2	2
9.5 <i>Fizičko okruženje</i> Buka i isparenja; Osvjetljenje; Podneblje i temperatura; Kretanje i vibracija; Radno okruženje.	1	1	1
9.6 <i>Poslovi</i> Fizički rad; Poslovi koji se ponavljaju; Vizuelna inspekcija; Kompleksni sistemi.	1	1	1
9.7 <i>Komunikacija</i>	2	2	2

	NIVO		
	A	B1	B2
Unutar timova i među timovima; Vođenje radnih dnevnika i zapisa; Postizanje ažurnosti, aktuelnosti; Prosljeđivanje podataka.			
9.8 <i>Ljudska greška</i> Modeli i teorije grešaka; Vrste grešaka u poslovima održavanja; Posljedice grešaka (tj. nesreća); Izbjegavanje i savladavanje grešaka.	1	2	2
9.9 <i>Opasnosti na radnom mjestu</i> Prepoznavanje i izbjegavanje opasnosti; Postupanje u slučajevima opasnosti.	1	2	2

MODUL 9B. LJUDSKI FAKTORI

Napomena: Obim ovog modula predstavlja okruženje održavanja koje je manje zahtjevno za imaoce dozvole kategorije B3.

	Nivo
	B3
9.1 <i>Opšte</i> Neophodnost uzimanja u obzir ljudskih faktora; Nezgode koje mogu da se pripisuju ljudskim faktorima/ljudskim greškama; „Marfijev“ zakon.	2
9.2 <i>Ljudske sposobnosti i ograničenja</i> Vid; Sluh; Obrada podataka; Pažnja i zapažanje; Pamćenje; Klaustrofobija i fizički prilaz.	2
9.3 <i>Socijalna psihologija</i> Odgovornost: pojedinačna i grupna; Motivacija i demotivacija; Pritisak suparništva; Pitanja „kulture“; Timski rad; Upravljanje, nadziranje i vođstvo.	1
9.4 <i>Faktori koji utiču na izvršenje rada</i> Kondicija/zdravlje; Stres: kod kuće i na poslu; Vremensko ograničenje i krajnji rokovi;	2

	Nivo
	B3
Opterećenje radom: preopterećenost i nedovoljna opterećenost; Spavanje i zamor, rad u smjenama; Alkohol, lijekovi, zloupotreba lijekova.	
9.5 <i>Fizičko okruženje</i> Buka i isparenja; Osvjetljenje; Podneblje i temperatura; Kretanje i vibracija; Radno okruženje.	1
9.6 <i>Poslovi</i> Fizički rad; Poslovi koji se ponavljaju; Vizuelna inspekcija; Kompleksni sistemi.	1
9.7 <i>Komunikacija</i> Unutar timova i među timovima; Vođenje radnih dnevnika i zapisa; Postizanje ažurnosti, aktuelnosti; Prosljeđivanje podataka.	2
9.8 <i>Ljudska greška</i> Modeli i teorije grešaka; Vrste grešaka u poslovima održavanja; Posljedice grešaka (tj. nesreća); Izbjegavanje i savladavanje grešaka.	2
9.9 <i>Opasnosti na radnom mjestu</i> Prepoznavanje i izbjegavanje opasnosti; Postupanje u slučajevima opasnosti.	2

MODUL 10. VAZDUHOPLOVNA REGULATIVA

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
10.1 <i>Pravni okvir</i> Uloga Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva (ICAO); Uloga Evropske komisije; Uloga EASA-e; Uloga država članica i nacionalnih vazduhoplovnih vlasti; Uredba (EZ) br. 216/2008 i njena Pravila implementacije Uredbe (EZ) br. 1702/2003 i (EZ) br. 2042/2003; Povezanost između različitih Aneksa (Djelova) kao što su Dio-21, Dio-M, Dio-145, Dio-66, Dio-147 i Uredba (EU) br. 965/2012.	1	1	1	1

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
10.2 <i>Osoblje koje vrši certifikaciju – održavanje</i> Detaljno razumijevanje Dijela-66.	2	2	2	2
10.3 <i>Odobrene organizacije za održavanje</i> Detaljno razumijevanje Dijela-145 i Dijela-M Odjeljak F.	2	2	2	2
10.4 <i>Vazdušne operacije</i> Opšte razumijevanje Uredbe (EU) br. 965/2012. Certifikat vazdušnog operatora (AOC); Odgovornosti operatora, naročito u vezi sa kontinuiranom plovidbenošću i održavanjem; Program održavanja vazduhoplova; MEL//CDL; Dokumenti koji moraju da budu u vazduhoplovu; Stavljanje oznaka u vazduhoplovu.	1	1	1	1
10.5 <i>Certifikacija vazduhoplova, djelova i uređaja</i>				
(a) Opšte Opšte razumijevanje Dijela-21 i certifikacionih specifikacije EASA-e CS-23, 25, 27, 29.	–	1	1	1
(b) Dokumenti Uvjerenje o plovidbenosti; ograničeno uvjerenje o plovidbenosti i dozvola za let; Uvjerenje o registraciji; Uvjerenje o buci; Raspored težine; Dozvola i ovlašćenje za radio stanicu.	–	2	2	2
10.6 <i>Kontinuirana plovidbenost</i> Detaljno razumijevanje odredbi Dijela-21 koje se odnose na kontinuiranu plovidbenost. Detaljno razumijevanje Dijela-M.	2	2	2	2
10.7 <i>Primjenljivi nacionalni i međunarodni zahtjevi za</i> (ako nisu zamjenjeni EU zahtjevima).				
(a) Programi održavanja, provjere u okviru održavanja (<i>maintenance checks</i>) i nadzor održavanja; Nalozi za plovidbenost; Servisni bilteni, servisne informacije proizvođača; Modifikacije i popravke; Dokumentaciju o održavanju: priručnike za održavanje, priručnik za popravku strukture, ilustrovani katalog djelova, itd.; Samo za dozvole kategorija od A do B2: Glavna lista minimalne ispravnosti opreme (MMEL), lista minimalne ispravnosti opreme (MEL), lista izvještaja o odstupanjima (<i>Dispatch Deviation Lists</i>);	1	2	2	2
(b) Kontinuirana plovidbenost; Zahtjevi minimalne opreme - Probne letovi;	–	1	1	1

	Nivo			
	A	B1	B2	B3
Samo za dozvole kategorija B1 i B2: ETOPS, uslove održavanja i otpremanja; Letenje u svim vremenskim uslovima, letenje u kategoriji 2/3.				

MODUL 11A. AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI TURBINSKIH AVIONA

	Nivo	
	A1	B1.1
11.1 <i>Teorija leta</i>		
11.1.1 <i>Aerodinamika aviona i komande leta</i>	1	2
Rad i efekti: – kontrole po nagibu: krilca i spojleri; – kontrola po dubini: krmila visine, stabilizatori, stabilizatori sa promjenljivim napadnim uglom i kanari; – kontrola po pravcu, graničnik kretanja krmila pravca; Komandovanje preko „ <i>elevons</i> “ i „ <i>ruddervators</i> “; Uređaji za povećanje uzgona, prorezi (<i>slots</i>), pretkrilca (<i>slats</i>), zakrilca (<i>flaps</i>), krilca-zakrilca (<i>flaperons</i>); Uređaji za stvaranje otpora, spojleri, uređaji za slom uzgona (<i>lift dumpers</i>), aerodinamičke kočnice; Efekti aerodinamičkih pregrada (<i>wing fences</i>), nazubljene napadne ivice; Kontrolisanje graničnog sloja, generatori vrtložnih strujanja, uređaji za slom uzgona ili uređaji na napadnoj ivici krila; Rad i efekat trimera, balansnih i antibalansnih (prednjih) trimera, servo trimera, trimera sa oprugama (<i>spring tabs</i>), težinske kompenzacije (<i>mass balance</i>), nagiba komandnih površina (<i>control surface bias</i>), aerodinamičkih ravnotežnih panela.		
11.1.2 <i>Let na velikim brzinama</i>	1	2
Brzina zvuka, podzvučni let, okozvučni let, nadzvučni let; Mahov broj, kritični Mahov broj, kompresijski udar, udarni talas, aerodinamičko zagrijavanje, prostorna pravila; Faktori koji utiču na tok vazduha u usisniku motora brzih vazduhoplova; Uticaj pozitivne strijele krila na kritični Mahov broj.		
11.2 <i>Struktura zmaja vazduhoplova – opšti pojmovi</i>		
(a) Zahtjevi plovidbenosti za strukturalnu čvrstoću; Strukturalna klasifikacija, primarna, sekundarna i tercijalna; Pouzdanost (<i>fail safe</i>), sigurnost (<i>safe life</i>), koncepti tolerancije grešaka; Identifikacioni sistem zona i stanica; Naprezanje, napon, deformacija, sabijanje, smicanje, uvijanje, zatezanje, tangencijalno naprezanje, zamor; Odredbe o dreniranju i ventilaciji; Odredbe o instaliranju sistema; Odredbe o zaštiti od udara groma; Metalizacija aviona.	2	2

	Nivo	
	A1	B1.1
<p>(b) Konstrukcijske metode za: trup vazduhoplova sa nosećom oplatom, okvire trupa vazduhoplova, uzdužnici, ramenjače, pregrade, okvire, dablere, upornice, veze, grede, struktura poda, ojačanja, postavljanje oplata, zaštita od korozije, krila, repne površine i veze motora;</p> <p>Tehnike spajanja strukture: zakivni spojevi, vijčani spojevi, veze;</p> <p>Metode površinske zaštite poput hromiranja, galvanske zaštite, farbanja;</p> <p>Čišćenje površine;</p> <p>Simetrija zrnja: metode održavanja i provjere simetrije.</p>	1	2
11.3 <i>Struktura zrnja vazduhoplova – avioni</i>		
11.3.1 <i>Trup aviona (ATA 52/53/56)</i>	1	2
<p>Konstrukcija i presurizaciono zaptivanje;</p> <p>Spojevi krila, stabilizatora, nosača i podvozja;</p> <p>Ugradnja sjedišta i sistema za utovar tereta;</p> <p>Vrata i izlazi za slučaj nužde: konstrukcija, mehanizmi, upotreba i sigurnosni mehanizmi;</p> <p>Konstrukcija i mehanizmi prozora i vjetrobranskog stakla.</p>		
11.3.2 <i>Krila (ATA 57)</i>	1	2
<p>Konstrukcija;</p> <p>Skladištenje goriva;</p> <p>Stajni trap, nosač, kontrolne površine i dodaci koji daju velik uzgon/otpor.</p>		
11.3.3 <i>Stabilizatori (ATA 55)</i>	1	2
<p>Konstrukcija;</p> <p>Spoj kontrolne površine.</p>		
11.3.4 <i>Komandne površine leta (ATA 55 / 57)</i>	1	2
<p>Konstrukcija i spojevi;</p> <p>Uravnoteženje - masa i aerodinamika.</p>		
11.3.5 <i>Gondole/nosači (ATA 54)</i>	1	2
<p>Gondole/nosači</p> <ul style="list-style-type: none"> – Konstrukcija; – Protivpožarne pregrade; – Nosači motora. 		
11.4 <i>Klimatizacija i presurizacija kabine (ATA 21)</i>		
11.4.1 <i>Dovod vazduha</i>	1	2
<p>Izvori dovoda vazduha uključujući ispust na motoru, APU i zemaljski uređaj.</p>		
11.4.2 <i>Klimatizacija</i>	1	3
<p>Sistemi klimatizacije;</p> <p>Uređaji za kruženje vazduha i pare;</p> <p>Sistem razvođenja;</p> <p>Sistem za kontrolu protoka, temperature i vlažnosti.</p>		
11.4.3 <i>Presurizacija</i>	1	3
<p>Sistemi za presurizaciju;</p> <p>Kontrola i indikacija uključujući kontrolne i sigurnosne ventile;</p>		

	Nivo	
	A1	B1.1
Kontroleri pritiska u kabini.		
11.4.4 <i>Sigurnosne i upozoravajuće naprave</i>	1	3
Zaštitni i upozoravajući uređaji.		
11.5 <i>Sistemi instrumenata/avionika</i>		
11.5.1 <i>Sistemi instrumenata (ATA 31)</i>	1	2
Pito-statika: visinomjer, brzinomjer, indikator vertikalne brzine;		
Žiroskop: vještački horizont, pokazivač položaja, pokazivač smjera, pokazivač horizontalnog položaja vazduhoplova, pokazivač nagiba i klizanja, koordinator zaokreta;		
Kompasi: direktno očitavanje, daljinsko očitavanje;		
Indikacija napadnog ugla, sistem indikacije gubitka uzgona;		
Staklena pilotska kabina (<i>Glass cockpit</i>);		
Ostali sistemi indikacije vazduhoplova.		
11.5.2 <i>Sistemi avionike</i>	1	1
Osnove prikaza i rada sistema:		
– Automatsko letenje (ATA 22);		
– Komunikacije (ATA 23);		
– Sistemi navigacije (ATA 34).		
11.6 <i>Električna energija (ATA 24)</i>	1	3
Ugrađivanje i rad baterija;		
Proizvodnja jednosmjerne struje;		
Proizvodnja naizmjenične struje;		
Proizvodnja struje u slučaju nužde;		
Regulacija napona;		
Raspodjela snage;		
Inverteri, transformatori, ispravljači;		
Zaštita strujnih kola;		
Spoljni/Zemaljski izvori napajanja.		
11.7 <i>Oprema i unutrašnje opremanje (ATA 25)</i>		
(a) Zahtjevi u pogledu opreme za slučaj nužde;	2	2
Sjedišta, rameni pojasevi i pojasevi.		
(b) Prikaz kabine;	1	1
Prikaz opreme;		
Ugrađivanje unutrašnje opreme u kabini;		
Oprema za zabavu u kabini;		
Ugrađivanje kuhinje;		
Oprema za rukovanje i zadržavanje tereta;		
Avionske stepenice.		
11.8 <i>Zaštita od požara (ATA 26)</i>		
(a) Detekcija dima i požara i sistemi za upozorenje;	1	3
Sistemi za gašenje požara;		

	Nivo	
	A1	B1.1
Testiranja sistema.		
(b) Prenosni uređaj za gašenje požara.	1	1
11.9 <i>Komande leta (ATA 27)</i>	1	3
Glavne površine: krilca, krmilo visine, krmilo pravca, spojler;		
Kontrola uravnoteženja vazduhoplova;		
Kontrola aktivnog opterećenja;		
Uređaji za povećanje uzgona;		
Smanjenje uzgona, aerodinamičke kočnice;		
Upravljanje sistemom: ručno, hidraulično, pneumatsko, električno, „fly by wire“;		
Vještački osećaj opterećenja na komandama leta, ublaživač bočnih udara u letu, kontrola u odnosu na Mahov broj, graničnik krmila pravca, osigurači komandnih površina;		
Uravnoteženje i podešavanje;		
Sistem zaštite od gubitka uzgona.		
11.10 <i>Gorivni sistemi (ATA 28)</i>	1	3
Prikaz sistema;		
Rezervoari sa gorivom;		
Sistemi dovoda goriva;		
Ispuštanje goriva u letu, ventilacija, dreniranje goriva;		
Unakrsno napajanje i transfer;		
Indikacije i upozorenja;		
Dopunjavanje i pražnjenje goriva;		
Uravnoteženje količine goriva u sistemu.		
11.11 <i>Hidraulični pogon (ATA 29)</i>	1	3
Prikaz sistema;		
Hidraulični fluidi;		
Hidraulični rezervoari i akumulatori;		
Izvor pritiska: električni, mehanički, pneumatski;		
Izvor pritiska u slučaju opasnosti;		
Filteri;		
Kontrola pritiska;		
Distribucija snage;		
Sistemi indikacije i upozorenja;		
Interfejs sa drugim sistemima.		
11.12 <i>Zaštita od leda i kiše (ATA 30)</i>	1	3
Formiranje leda, vrste leda i otkrivanje leda;		
Sistemi protiv zaleđivanja: električni, toplovazdušni i hemijski;		
Sistemi za odleđivanje: električni, toplovazdušni, pneumatski, hemijski;		
Zaštita od kiše i odstranjivanje kiše;		
Grijanje pitot cijevi i odvoda;		
Sistemi brisača.		

	Nivo	
	A1	B1.1
11.13 <i>Stajni trap (ATA 32)</i> Konstrukcija, ublažavanje udara; Sistemi za izvlačenje i uvlačenje: standardan i u slučaju nužde; Indikacije i upozorenje; Točkovi, kočnice, sistem protiv blokiranja i autokočenje; Gume; Upravljanje; Raspoznavanje zemlja-vazduh (<i>Air-ground sensing</i>).	2	3
11.14 <i>Svijetla (ATA 33)</i> Spoljna: navigacija, za izbjegavanje sudara, slijetanje, taksiranje, led; Unutrašnja: kabina, kokpit, prtljažni prostor; U slučaju nužde.	2	3
11.15 <i>Kiseonik (ATA 35)</i> Prikaz sistema: kokpit, kabina; Izvori, skladište, punjenje i distribucija; Regulacija dovoda; Indikacije i upozorenja.	1	3
11.16 <i>Pneumatika/vakuum (ATA 36)</i> Prikaz sistema; Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski; Kontrola pritiska; Distribucija; Indikacije i upozorenja; Interfejs sa ostalim sistemima.	1	3
11.17 <i>Voda/otpad (ATA 38)</i> Prikaz vodovodnog sistema, dovod, distribucija, servisiranje i ispuštanje; Prikaz, ispiranje i servisiranje sistema toaleta; Aspekti korozije.	2	3
11.18 <i>Ugrađeni sistem za održavanje (ATA 45)</i> Centralni kompjuteri za održavanje; Sistem za unos podataka; Sistem elektronske biblioteke; Štampanje; Nadzor strukture (nadzor tolerisanog oštećenja).	1	2
11.19 <i>Modularna integrisana avionika (ATA 42)</i> Funkcije koje mogu da budu tipično integrisane u module Modularne integrisane avionike (IMA) su, između ostalog: Upravljanje ispuštanjem, kontrola pritiska vazduha, ventilacija i kontrola vazduha, kontrola ventilacije avionike i pilotske kabine, kontrola temperature, komunikacija u vazdušnom saobraćaju, komunikacioni ruter avionike, upravljanje električnim opterećenjem, praćenje osigurača, BITE električni sistem, upravljanje gorivom, kontrola kočenja, kontrola	1	2

	Nivo	
	A1	B1.1
<p>upravljanjem (<i>steering</i>), izvlačenje i uvlačenje stajnog trapa, indikacija pritiska u gumama, indikacija pritiska ulja, praćenje temperature kočnica, itd.</p> <p>Centralni sistem (<i>core system</i>); mrežne komponente.</p>		
<p>11.20 <i>Sistemi putničke kabine (ATA44)</i></p> <p>Jedinice i komponente koje su dio sredstava za zabavu putnika i obezbjeđuju komunikaciju u okviru vazduhoplova (<i>Cabin Intercommunication Data System</i>) i između stanica putničke kabine i zemaljskih stanica (<i>Cabin Network Service</i>). Uključuje prenos glasa, podataka, muzike i video signala.</p> <p><i>Cabin Intercommunication Data System</i> omogućava vezu između sistema pilotske kabine/kabinskog osoblja i kabinskih sistema. Ovi sistemi podržavaju razmjenu podataka različitih LRU-a i najčešće se njima upravlja preko panela za kabinsko osoblje.</p> <p>Mrežni servis putničke kabine (<i>Cabin Network Service</i>) se najčešće sastoji od servera, koji je najčešće povezan, pored ostalog, sa sljedećim sistemima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Radio komunikacijom i prenosom podataka, sistemom za zabavu u letu. <p>Mrežni servis putničke kabine može da sadrži sljedeće funkcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pristup pretpolaznim/polaznim izvještajima, – Pristup e-mail-u/intranetu/internetu, – Bazu podataka putnika; <p>Centralni sistem putničke kabine (<i>Cabin Core System</i>);</p> <p>Sistem za zabavu u letu;</p> <p>Sistem za spoljnu komunikaciju;</p> <p>Sistem za memorisanje u putničkoj kabini;</p> <p>Sistem za nadzor putničke kabine;</p> <p>Razni sistemi putničke kabine.</p>	1	2
<p>11.21 <i>Informacioni sistemi (ATA46)</i></p> <p>Jedinice i komponente koje su dio sredstava za skladištenje, ažuriranje i preuzimanje digitalnih informacija koje su tradicionalno dostavljane na papiru, mikrofilmu ili mikrofišu. Uključuje jedinice koje služe za skladištenje informacija i za funkcije pronalaženja kao što su uređaji za skladištenje i upravljač elektronske biblioteke. Ne uključuje jedinice ili komponente koje su instalirane za druge namjene i koje se dijele sa drugim sistemima, kao što je štampač u pilotskoj kabini ili ekran za opštu upotrebu.</p> <p>Tipični primjeri uključuju sisteme upravljanja vazдушnim saobraćajem i informacijama i sisteme mrežnog servera</p> <p>Sistem za informacije vazduhoplova uopšte;</p> <p>Sistem za informacije o pilotskoj kabini;</p> <p>Sistem za informacije o održavanju;</p> <p>Sistem za informacije o putničkoj kabini;</p> <p>Razni sistemi za informacije.</p>	1	2

MODUL 11B. AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI KLIPNIH AVIONA

Napomena 1: Ovaj modul nije primjenjiv na kategoriju B3. Za kategoriju B3 relevantne nastavne jedinice su definisane u modulu 11C.

Napomena 2: Obim ovog premeta će odražavati tehnologiju aviona prema kategoriji A2 i podkategoriji B1.2.

	Nivo	
	A2	B1.2
11.1 <i>Teorija leta</i>		
11.1.1 <i>Aerodinamika aviona i komande leta</i>	1	2
Rad i efekti:		
– kontrola po nagibu: krilca i spojleri;		
– kontrola po dubini: krmila visine, stabilizatori, stabilizatori sa promjenljivim napadnim uglom i kanari;		
– kontrola po pravcu, graničnik kretanja krmila pravca;		
Kontrola preko „elevons“ i „ruddervators“;		
Uređaji za povećanje uzgona, prorezi (<i>slots</i>), pretkrilca (<i>slats</i>), zakrilca (<i>flaps</i>), krilca-zakrilca (<i>flaperons</i>);		
Uređaji za stvaranje otpora, spojleri, uređaji za slom uzgona (<i>lift dumpers</i>), aerodinamičke kočnice;		
Efekti aerodinamičkih pregrada (<i>wing fences</i>), nazubljene napadne ivice;		
Kontrolisanje graničnog sloja, generatori vrtložnih strujanja, uređaji za slom uzgona ili uređaji na napadnoj ivici krila;		
Rad i efekat trimera, balansnih i antibalansnih (prednjih) trimera, servo trimera, trimera sa oprugama (<i>spring tabs</i>), težinske kompenzacije (<i>mass balance</i>), nagiba komandnih površina (<i>control surface bias</i>), aerodinamičnih ravnotežnih površina.		
11.1.2 <i>Let na velikim brzinama – N/A</i>	–	–
11.2 <i>Struktura zrnja vazduhoplova – opšti pojmovi</i>		
(a) Zahtjevi plovidbenosti za strukturnu čvrstoću;	2	2
Strukturna klasifikacija, primarna, sekundarna i tercijalna;		
Pouzdanost (<i>fail safe</i>), sigurnost (<i>safe life</i>), koncepti tolerancije oštećenja;		
Identifikacioni sistemi zona i stanica;		
Naprezanje, napon, deformacija, sabijanje, smicanje, uvijanje, zatezanje, tangencijalno naprezanje, zamor;		
Odredbe o dreniranju i ventilaciji;		
Odredbe o instaliranju sistema;		
Odredba o zaštiti od udara groma;		
Metalizacija aviona.		
(b) Konstrukcijske metode za: trup vazduhoplova sa nosećom oplatom, okvire trupa vazduhoplova, uzdužnici, ramenjače, pregrade, okvire, dablere, upornice, veze, grede, struktura poda, ojačanja, postavljanje oplata, zaštita od korozije, krila, repne površine i veze motora;	1	2
Tehnike spajanja strukture: zakivni spojevi, vijčani spojevi, veze;		
Metode površinske zaštite, poput hromiranja, galvanske zaštite, farbanja;		
Čišćenje površine;		
Simetrija zrnja: metode održavanja i provjere simetrije.		
11.3 <i>Konstrukcije zrnja vazduhoplova - avioni</i>		
11.3.1 <i>Trup aviona (ATA 52/53/56)</i>	1	2
Konstrukcija i presurizaciono zaptivanje;		
Spojevi krila, repnog dijela, nosača i podvozja;		
Ugradnja sjedišta;		

	Nivo	
	A2	B1.2
Vrata i izlazi za slučaj nužde: konstrukcija i upotreba; Spoj prozora i vjetrobranskog stakla.		
11.3.2 <i>Krila (ATA 57)</i> Konstrukcija; Skladištenje goriva; Stajni trap, nosač, kontrolne površine i dodaci koji daju velik uzgon/otpor.	1	2
11.3.3 <i>Stabilizatori (ATA 55)</i> Konstrukcija; Spoj kontrolne površine.	1	2
11.3.4 <i>Komandne površine leta (ATA 55/57)</i> Konstrukcija i spojevi; Uravnoteženje - masa i aerodinamika.	1	2
11.3.5 <i>Gondole/nosači (ATA 54)</i> Gondole/nosači – Konstrukcija; – Protivpožarne pregrade; – Nosači motora.	1	2
11.4 <i>Klimatizacija i presurizacija kabine (ATA 21)</i> Sistemi klimatizacije i sistemi za presurizaciju; Kontroleri pritiska u kabini, zaštitni i upozoravajući uređaji; Sistemi za grijanje.	1	3
11.5 <i>Sistemi instrumenata/avionika</i>		
11.5.1 <i>Sistemi instrumenata (ATA 31)</i> Pito-statika: visinomjer, brzinomjer, indikator vertikalne brzine; Žiroskop: vještački horizont, pokazivač položaja, pokazivač smjera, pokazivač horizontalnog položaja vazduhoplova, pokazivač nagiba i klizanja, koordinator zaokreta; Kompasi: direktno očitavanje, daljinsko očitavanje; Indikator napadnog ugla, sistem indikacije gubitka uzgona; Staklena pilotska kabina (<i>Glass cockpit</i>); Ostali sistemi indikacije vazduhoplova.	1	2
11.5.2 <i>Sistemi Avionike</i> Osnove prikaza i rada sistema: – Automatsko letenje (ATA 22); – Komunikacije (ATA 23); – Sistemi navigacije (ATA 34).	1	1
11.6 <i>Električna energija (ATA 24)</i> Ugrađivanje i rad baterija; Proizvodnja jednosmjerne struje; Regulacija napona; Raspodjela snage;	1	3

	Nivo	
	A2	B1.2
Zaštita strujnih kola; Inverteri, transformatori.		
11.7 <i>Oprema i unutrašnje opremanje (ATA 25)</i>		
(a) Zahtjevi u pogledu opreme za slučaj nužde; Sjedišta, rameni pojasevi i pojasevi.	2	2
(b) Prikaz kabine; Prikaz opreme; Ugrađivanje unutrašnje opreme u kabini; Oprema za zabavu u kabini; Ugrađivanje kuhinje; Oprema za rukovanje i zadržavanje tereta; Avionske stepenice.	1	1
11.8 <i>Zaštita od požara (ATA 26)</i>		
(a) Detekcija dima i požara i sistemi za upozorenje; Sistemi za gašenje požara; Testiranja sistema.	1	3
(b) Prenosni uređaj za gašenje požara	1	3
11.9 <i>Komande leta (ATA 27)</i>	1	3
Glavne komande: krilca, krmilo visine, krmilo pravca, spojler; Kontrola uravnoteženja vazduhoplova; Uređaji za povećanje uzgona; Upravljanje sistemom: ručno; Osigurači komandnih površina; Uravnoteženje i podešavanje; Sistem zaštite od gubitka uzgona.		
11.10 <i>Gorivni sistemi (ATA 28)</i>	1	3
Prikaz sistema; Rezervoari sa gorivom; Sistemi dovoda goriva; Unakrsno napajanje i transfer; Indikacije i upozorenja; Dopunjavanje i pražnjenje goriva.		
11.11 <i>Hidraulični pogon (ATA 29)</i>	1	3
Prikaz sistema; Hidraulični fluidi; Hidraulični rezervoari i akumulatori; Izvor pritiska: električni, mehanički; Filteri; Kontrola pritiska; Distribucija snage;		

	Nivo	
	A2	B1.2
Sistemi indikacije i upozorenja.		
11.12 <i>Zaštita od leda i kiše (ATA 30)</i>	1	3
Formiranje leda, vrste leda i otkrivanje leda;		
Sistemi za određivanje: električni, toplovazdušni, pneumatski, hemijski;		
Grijanje pitot cijevi i odvoda;		
Sistemi brisača.		
11.13 <i>Stajni trap (ATA 32)</i>	2	3
Konstrukcija, ublažavanje udara;		
Sistem za izvlačenje i uvlačenje: standardan i u slučaju nužde;		
Indikacije i upozorenje;		
Točkovi, kočnice, sistem protiv blokiranja i autokočenje;		
Gume;		
Upravljanje;		
Raspoznavanje zemlja-vazduh (<i>Air-ground sensing</i>).		
11.14 <i>Svijetla (ATA 33)</i>	2	3
Spoljna: navigacija, za izbjegavanje sudara, slijetanje, taksiranje, led;		
Unutrašnja: kabina, kokpit, prtljažni prostor;		
U slučaju nužde.		
11.15 <i>Kiseonik (ATA 35)</i>	1	3
Prikaz sistema: kokpit, kabina;		
Izvori, skladište, punjenje i distribucija;		
Regulacija dovoda;		
Indikacije i upozorenja.		
11.16 <i>Pneumatika/vakuum (ATA 36)</i>	1	3
Prikaz sistema;		
Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski;		
Kontrola pritiska;		
Distribucija;		
Indikacije i upozorenja;		
Interfejs sa ostalim sistemima.		
11.17 <i>Voda/otpad (ATA 38)</i>	2	3
Prikaz vodovodnog sistema, dovod, distribucija, servisiranje i ispuštanje;		
Prikaz, ispiranje i servisiranje sistema toaleta;		
Aspekti korozije.		

MODUL 11C. AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI KLIPNIH AVIONA

Napomena: Obim ovog modula predstavlja tehnologiju aviona relevantnu za kategoriju B3.

	Nivo
	B3
11.1 <i>Teorija leta</i>	

	Nivo
	B3
<p><i>Aerodinamika aviona i komande leta</i></p> <p>Rad i efekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrole po nagibu: krilca; – kontrole po dubini: krmila visine, stabilizatori, stabilizatori sa promjenljivim napadnim uglom i kanari; – kontrole po pravcu, graničnika kretanja krmila pravca; <p>Kontrola preko „<i>elevons</i>“ i „<i>ruddervators</i>“;</p> <p>Uređaji za povećanje uzgona, prorezi (<i>slots</i>), pretkrilca (<i>slats</i>), zakrilca (<i>flaps</i>), krilca-zakrilca (<i>flaperons</i>);</p> <p>Uređaji za stvaranje otpora, spojleri, uređaji za slom uzgona (<i>lift dumpers</i>), aerodinamičke kočnice;</p> <p>Efekti aerodinamičkih pregrada (<i>wing fences</i>), nazubljene napadne ivice;</p> <p>Kontrolisanje graničnog sloja, generatori vrtložnih strujanja, uređaji za slom uzgona ili uređaji na napadnoj ivici krila;</p> <p>Rad i efekat trimera, balansnih i antibalansnih (prednjih) trimera, servo trimera, trimera sa oprugama (<i>spring tabs</i>), težinske kompenzacije (<i>mass balance</i>), nagiba komandnih površina (<i>control surface bias</i>), aerodinamičnih ravnotežnih panela.</p>	1
<p>11.2 <i>Strukture zmaja vazduhoplova – opšti pojmovi</i></p> <p>(a) Zahtjevi plovidbenosti za strukturalnu čvrstoću;</p> <p>Strukturalna klasifikacija, primarna, sekundarna i tercijalna;</p> <p>Pouzdanost (<i>fail safe</i>), sigurnost (<i>safe life</i>), koncepti tolerancije oštećenja;</p> <p>Identifikacioni sistemi zona i stanica;</p> <p>Naprezanje, napon, deformacija, sabijanje, smicanje, uvijanje, zatezanje, tangencijalno naprezanje, zamor;</p> <p>Odredbe o dreniranju i ventilaciji;</p> <p>Odredbe o instaliranju sistema;</p> <p>Odredba o zaštiti od udara groma;</p> <p>Metalizacija aviona.</p> <p>(b) Konstrukcijske metode za: trup vazduhoplova sa nosećom oplatom, okvire trupa vazduhoplova, uzdužnici, ramenjače, pregrade, okvire, dablere, upornice, veze, grede, struktura poda, ojačanja, postavljanje oplate, zaštita od korozije, krila, repne površine i veze motora;</p> <p>Tehnike spajanja strukture: zakivni spojevi, vijčani spojevi, veze;</p> <p>Metode površinske zaštite poput hromiranja, galvanske zaštite, farbanja;</p> <p>Čišćenje površine;</p> <p>Simetrija zmaja: metode održavanja i provjere simetrije.</p>	2
<p>11.3 <i>Konstrukcije zmaja vazduhoplova - avioni</i></p> <p>11.3.1 <i>Trup aviona (ATA 52/53/56)</i></p> <p>Konstrukcija;</p> <p>Spojevi krila, repnog dijela, nosača i podvozja;</p> <p>Ugradnja sjedišta;</p> <p>Vrata i izlazi za slučaj nužde: konstrukcija i upotreba;</p> <p>Spoj prozora i vjetrobranskog stakla.</p>	1

	Nivo
	B3
11.3.2 <i>Krila (ATA 57)</i>	1
Konstrukcija;	
Skladištenje goriva;	
Stajni trap, nosač, kontrolne površine i dodaci koji daju velik uzgon/otpor.	
11.3.3 <i>Stabilizatori (ATA 55)</i>	1
Konstrukcija;	
Spoj kontrolne površine.	
11.3.4 <i>Komandne površine leta (ATA 55 / 57)</i>	1
Konstrukcija i spojevi;	
Uravnoteženje - masa i aerodinamika.	
11.3.5 <i>Gondole/nosači (ATA 54)</i>	1
Gondole/nosači:	
– Konstrukcija;	
– Protivpožarne pregrade;	
– Nosači motora.	
11.4 <i>Klimatizacija (ATA 21)</i>	1
Sistemi za grijanje i ventilaciju.	
11.5 <i>Sistemi instrumenata/avionike</i>	
11.5.1 <i>Sistemi instrumenata (ATA 31)</i>	1
Pito-statika: visinomjer, brzinomjer, indikator vertikalne brzine;	
Žiroskop: vještački horizont, pokazivač položaja, pokazivač smjera, pokazivač horizontalnog položaja vazduhoplova, pokazivač nagiba i klizanja, koordinator zaokreta;	
Kompasi: direktno očitavanje, daljinsko očitavanje;	
Indikator napadnog ugla, sistem indikacije gubitka uzgona;	
Staklena pilotska kabina (<i>Glass cockpit</i>);	
Ostale indikacije sistema vazduhoplova.	
11.5.2 <i>Sistemi avionike</i>	1
Osnove prikaza i rada sistema:	
– Automatskog letenja (ATA 22);	
– Komunikacija (ATA 23);	
– Sistema navigacije (ATA 34).	
11.6 <i>Električna energija (ATA 24)</i>	2
Ugrađivanje i rad baterija;	
Proizvodnja jednosmjerne struje;	
Regulacija napona;	
Raspodjela snage;	
Zaštita strujnih kola;	
Inverteri, transformatori.	
11.7 <i>Oprema i unutrašnje opremanje (ATA 25)</i>	2
Zahtjevi u pogledu opreme za slučaj nužde;	

		Nivo
		B3
	Sjedišta, rameni pojasevi i pojasevi.	
11.8	<i>Zaštita od požara (ATA 26)</i> Prenosni uređaj za gašenje požara	2
11.9	<i>Komande leta (ATA 27)</i> Glavne komande: krilca, krmilo visine, krmilo pravca; Kontrola uravnoteženja vazduhoplova; Uređaji za povećanje uzgona; Upravljanje sistemom: ručno; Osigurači komandnih površina; Uravnoteženje i podešavanje; Sistem zaštite od gubitka uzgona.	3
11.10	<i>Gorivni sistemi (ATA 28)</i> Prikaz sistema; Rezervoari sa gorivom; Sistemi dovoda goriva; Unakrsno napajanje i transfer; Indikacije i upozorenja; Dopunjavanje i pražnjenje goriva.	2
11.11	<i>Hidraulični pogon (ATA 29)</i> Prikaz sistema; Hidraulični fluidi; Hidraulični rezervoari i akumulatori; Izvor pritiska: električni, mehanički; Filteri; Kontrola pritiska; Distribucija snage; Sistemi indikacije i upozorenja.	2
11.12	<i>Zaštita od leda i kiše (ATA 30)</i> Formiranje leda, vrste leda i otkrivanje leda; Sistemi za odleđivanje: električni, toplovazdušni, pneumatski i hemijski; Grijanje pitot cijevi i odvoda; Sistemi brisača.	1
11.13	<i>Stajni trap (ATA 32)</i> Konstrukcija, ublažavanje udara; Sistemi za izvlačenje i uvlačenje: standardan i u slučaju nužde; Indikacije i upozorenje; Točkovi, kočnice, sistem protiv blokiranja i autokočenje; Gume; Upravljanje	2
11.14	<i>Svjetla (ATA 33)</i>	2

		Nivo	
		B3	
<p>Spoljna: navigacija, za izbjegavanje sudara, slijetanje, taksiranje, led; Unutrašnja: kabina, kokpit, prtljažni prostor; U slučaju nužde.</p>			
11.15	<p><i>Kiseonik (ATA 35)</i></p> <p>Prikaz sistema: kokpit, kabina; Izvori, skladište, punjenje i distribucija; Regulacija dovoda; Indikacije i upozorenja.</p>	2	
11.16	<p><i>Pneumatika/vakuum (ATA 36)</i></p> <p>Prikaz sistema; Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski; Pumpe za pritisak i vakuum. Kontrola pritiska; Distribucija; Indikacije i upozorenja; Interfejs sa ostalim sistemima.</p>	2	

MODUL 12. AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI HELIKOPTERA

		Nivo	
		A3	B1.3
		A4	B1.4
12.1	<p><i>Teorija leta – aerodinamika rotirajućeg krila</i></p> <p>Terminologija; Efekti žiroskopske precesije; Reakcija obrtnog momenta i kontrola pravca; Asimetrija uzgona, gubitak uzgona na kraku rotora; Tendencija translacije i korekcija; Koriolisov efekat i kompenzacija; Stanje kružnih vrtloga, kontrola snage, prevlačenje; Autorotacija; Uticaj zemlje.</p>	1	2
12.2	<p><i>Sistemi komande leta</i></p> <p>Ciklična komanda; Kolektivna komanda; Automat nagiba ploče; Kontrola pravca: kontrola smanjenja obrtnog momenta, repni rotor, repni izduvnici vazduha; Glava nosećeg rotora: konstrukcija i operativne karakteristike; Stabilizatori krakova: funkcija i konstrukcija; Krakovi rotora: konstrukcija i način veze krakova nosećeg i repnog rotora;</p>	2	3

		Nivo	
		A3	B1.3
		A4	B1.4
	<p>Uravnoteženje, fiksni i fleksibilni stabilizatori;</p> <p>Način upravljanja: ručni, hidraulični, električni, i „fly by wire“;</p> <p>Sistem vještačkog osećaja opterećenja komandi;</p> <p>Balansiranje i podešavanje.</p>		
12.3	<p><i>Trakiranje krakova i analiza vibracija</i></p> <p>Podešavanje rotora;</p> <p>Trakiranje nosećeg i repnog rotora;</p> <p>Statičko i dinamičko balansiranje;</p> <p>Vrste vibracija, način redukovanja vibracija;</p> <p>Rezonanca tla.</p>	1	3
12.4	<p><i>Prenos snage</i></p> <p>Reduktori glavnog i repnog rotora;</p> <p>Spojnice, slobodne obrtne jedinice i kočnica rotora.</p> <p>Vratilo repnog rotora, elastične veze (<i>flexible couplings</i>), ležajevi, prigušivači vibracija i nosači ležajeva (<i>bearing hangers</i>)</p>	1	3
12.5	<p><i>Struktura zmaja</i></p> <p>(a) Zahtjevi plovidbenosti za strukturalnu čvrstoću;</p> <p>Strukturalna klasifikacija, primarna, sekundarna i tercijarna;</p> <p>Pouzdanost (<i>fail safe</i>), sigurnost (<i>safe life</i>), koncepti tolerancije oštećenja;</p> <p>Identifikacioni sistemi zona i stanica;</p> <p>Naprezanje, napon, deformacija, sabijanje, smicanje, uvijanje, zatezanje, tangencijalno naprezanje, zamor;</p> <p>Odredbe o dreniranju i ventilaciji;</p> <p>Odredbe o instaliranju sistema;</p> <p>Odredba o zaštiti od udara groma.</p> <p>(b) Konstrukcijske metode za: trup vazduhoplova sa nosećom oplatom, okvire trupa vazduhoplova, uzdužnici, ramjenjače, pregrade, okvire, dablere, upornice, veze, grede, struktura poda, ojačanja, postavljanje oplata, zaštitu od korozije;</p> <p>Spojevi nosača, stabilizatora i podvozja;</p> <p>Ugradnja sjedišta;</p> <p>Vrata: konstrukcija, mehanizmi, upotreba i sigurnosni mehanizmi;</p> <p>Konstrukcija prozora i vjetrobranskog stakla;</p> <p>Skladištenje goriva;</p> <p>Protivpožarne pregrade;</p> <p>Nosači motora;</p> <p>Tehnike spajanja strukture: zakivni spojevi, vijčani spojevi, veze;</p> <p>Metode površinske zaštite poput hromiranja, galvanske zaštite, farbanja;</p> <p>Čišćenje površine;</p> <p>Simetrija zmaja: metode održavanja i provjere simetrije.</p>	2	2
12.6	<p><i>Klimatizacija (ATA 21)</i></p>		

	Nivo	
	A3	B1.3
	A4	B1.4
12.6.1 <i>Dovod vazduha</i> Izvori dovoda vazduha uključujući ispust na motoru i zemaljski uređaj.	1	2
12.6.2 <i>Klimatizacija</i> Sistemi klimatizacije; Sistemi razvođenja; Sistem za kontrolu protoka i temperature; Zaštitni i upozoravajući uređaji.	1	3
12.7 <i>Sistemi instrumenata/sistemi avionike</i>		
12.7.1 <i>Sistemi instrumenata (ATA 31)</i> Pito-statika: visinomjer, brzinomjer, indikator vertikalne brzine; Žiroskop: vještački horizont, pokazivač položaja, pokazivač smjera, pokazivač horizontalnog položaja vazduhoplova, pokazivač nagiba i klizanja, koordinator zaokreta; Kompasi: direktno očitavanje, daljinsko očitavanje; Sistemi za indikaciju vibracija – HUMS; Staklena pilotska kabina (<i>Glass cockpit</i>); Ostali sistemi indikacije vazduhoplova.	1	2
12.7.2 <i>Sistemi avionike</i> Osnove prikaza i rad sistema: Automatskog letenja (ATA 22); Komunikacije (ATA 23); Sistema navigacije (ATA 34).	1	1
12.8 <i>Električna energija (ATA 24)</i> Ugrađivanje i rad baterija; Proizvodnja jednosmjerne struje, proizvodnja naizmjenične struje; Proizvodnja struje u slučaju nužde; Regulacija napona, zaštita strujnih kola; Raspodjela snage; Inverteri, transformatori, ispravljači; Spoljni/Zemaljski izvori napajanja.	1	3
12.9 <i>Oprema i unutrašnje opremanje (ATA 25)</i>		
(a) Zahtjevi u pogledu opreme za slučaj nužde; Sjedišta, rameni pojasevi i pojasevi; Sistemi za dizanje.	2	2
(b) Prikaz sistema za slučaj nužde; Prikaz kabine, pričvršćivanje tereta; Prikaz opreme; Ugrađivanje unutrašnje opreme.	1	1
12.10 <i>Zaštita od požara (ATA 26)</i> Detekcija dima i požara i sistemi za upozoravanje;	1	3

	Nivo	
	A3	B1.3
	A4	B1.4
Sistemi za gašenje požara; Testiranja sistema.		
12.11 <i>Gorivni sistemi (ATA 28)</i> Prikaz sistema; Rezervoari sa gorivom; Sistemi dovoda goriva; Ispuštanje goriva u letu, ventilacija, dreniranje goriva; Unakrsno napajanje i transfer; Indikacije i upozorenja; Dopunjavanje i pražnjenje goriva.	1	3
12.12 <i>Hidraulični pogon (ATA 29)</i> Prikaz sistema; Hidraulični fluidi; Hidraulični rezervoari i akumulatori; Izvor pritiska: električni, mehanički, pneumatski; Izvor pritiska u slučaju opasnosti; Filteri; Kontrola pritiska; Distribucija snage; Sistemi indikacije i upozorenja; Interfejs sa drugim sistemima.	1	3
12.13 <i>Zaštita od leda i kiše (ATA 30)</i> Formiranje leda, vrste leda i otkrivanje leda; Sistemi protiv zaleđivanja i sistemi za odleđivanje: električni, toplovazdušni i hemijski; Zaštita od kiše i odstranjivanje kiše; Grijanje pitot cijevi i odvoda; Sistem brisača.	1	3
12.14 <i>Stajni trap (ATA 32)</i> Konstrukcija, ublažavanje udara; Sistem za izvlačenje i uvlačenje: standardan i u slučaju nužde; Indikacije i upozorenje; Točkovi, gume, kočnice; Upravljanje; Raspoznavanje zemlja-vazduh (<i>Air-ground sensing</i>); Skije, plovci.	2	3
12.15 <i>Svijetla (ATA 33)</i> Spoljna: navigacija, slijetanje, taksiranje, led; Unutrašnja: kabina, kokpit, prtljažni prostor; U slučaju nužde.	2	3

	Nivo	
	A3	B1.3
	A4	B1.4
12.16 <i>Pneumatika/vakuum (ATA 36)</i> Prikaz sistema; Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski; Kontrola pritiska; Distribucija; Indikacije i upozorenja; Interfejs sa ostalim sistemima.	1	3
12.17 <i>Modularna integrisana avionika (ATA 42)</i> Funkcije koje mogu da budu tipično integrisane u module Modularne integrisane avionike (IMA) su, između ostalog: Upravljanje ispuštanjem, kontrola pritiska vazduha, ventilacija i kontrola ventilacije, kontrola ventilacije avionike i pilotske kabine, kontrola temperature, komunikacija u vazdušnom saobraćaju, komunikacioni ruter avionike, upravljanje električnim opterećenjem, praćenje osigurača, BITE električni sistem, upravljanje gorivom, kontrola kočenja, kontrola upravljanjem (<i>steering</i>), izvlačenje i uvlačenje stajnog trapa, indikacija pritiska u gumama, indikacija pritiska ulja, praćenje temperature kočnica, itd. Centralni sistem (<i>core system</i>); Mrežne komponente.		
12.18 <i>Ugrađeni sistem za održavanje (ATA 45)</i> Centralni kompjuteri za održavanje; Sistem za unos podataka; Sistem elektronske biblioteke; Štampanje; Nadzor strukture (nadzor tolerisanog oštećenja).		
12.19 <i>Informacioni sistemi (ATA 46)</i> Jedinice i komponente koje su dio sredstava za skladištenje, ažuriranje i preuzimanje digitalnih informacija koje su tradicionalno dostavljane na papiru, mikrofilmu ili mikrofišu. Uključuje jedinice koje služe za skladištenje informacija i za funkcije pronalaženja kao što su uređaji za skladištenje i upravljač elektronske biblioteke. Ne uključuje jedinice ili komponente koje su instalirane za druge namjene i koje se dijele sa drugim sistemima, kao što je štampač u pilotskoj kabini ili ekran za opštu upotrebu. Tipični primjeri uključuju sisteme za vazdušni saobraćaj i upravljanje informacijama i sisteme mrežnog servera Sistem za informacije vazduhoplova uopšte; Sistem za informacije o pilotskoj kabini; Sistem za informacije o održavanju; Sistem za informacije o putničkoj kabini; Ostali sistemi za informacije.		

MODUL 13. AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI VAZDUHOPLOVA

	Nivo	
	B2	
13.1 <i>Teorija leta</i>		

		Nivo
		B2
	<p>(a) Aerodinamika aviona i komande leta</p> <p>Rad i efekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrole po nagibu: krilca i spojleri; – kontrole po dubini: krmilo visine, stabilizatori, stabilizatori sa promjenljivim napadnim uglom i kanari; – kontrole po pravcu, graničnik kretanja krmila pravca; <p>Kontrola preko „<i>elevons</i>“ i „<i>ruddervators</i>“;</p> <p>Uređaji za povećanje uzgona, prorezi (<i>slots</i>), pretkrilca (<i>slats</i>), zakrilca (<i>flaps</i>);</p> <p>Uređaji za stvaranje otpora, spojleri, uređaji za slom uzgona (<i>lift dumpers</i>), aerodinamičke kočnice;</p> <p>Rad i efekat trimera, servo površine, nagib komandnih površina (<i>control surface bias</i>)</p>	1
	<p>(b) Let na velikim brzinama</p> <p>Brzina zvuka, podzvučni let, okozvučni let, nadzvučni let;</p> <p>Mahov broj, kritični Mahov broj.</p>	1
	<p>(c) Aerodinamika rotirajućeg krila</p> <p>Terminologija;</p> <p>Rad i efekti cikličnih i kolektivnih komandi i komandi umanjenja obrtnog momenta.</p>	1
13.2	<p><i>Struktura - opšte</i></p> <p>(a) Osnove strukturnih sistema.</p> <p>(b) Identifikacioni sistem zona i stanica;</p> <p>Električno povezivanje;</p> <p>Odredba o zaštiti od udara groma.</p>	1
		2
13.3	<p><i>Automatsko letenje (ATA 22)</i></p> <p>Osnove komandi automatskog letenja uključujući radne principe i važeću terminologiju;</p> <p>Obrada komandnih signala;</p> <p>Režimi rada: kontrola vazduhoplova po visini, nagibu i pravcu;</p> <p>Ublaživači skretanja;</p> <p>Sistemi za povećanje stabilnosti kod helikoptera;</p> <p>Automatska kontrola ravnoteže;</p> <p>Sredstva za navigacijsku vezu auto-pilota;</p> <p>Sistemi automatske kontrole potiska motora;</p> <p>Sistemi automatskog slijetanja: principi i kategorije, režimi rada, prilaz, ravan poniranja, slijetanje, prekid slijetanja, ekrani sistema i uslovi otkaza.</p>	3
13.4	<p><i>Komunikacija/navigacija (ATA 23/34)</i></p> <p>Osnove širenja radiotalasa, antene, prenosne linije, komunikacija, prijemnik i predajnik;</p> <p>Radni principi sljedećih sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Komunikacija na vrlo visokoj frekvenciji (VHF); – Komunikacija na visokoj frekvenciji (HF); – Audio; – Predajnik za određivanje mjesta nesreće (ELT); – Uređaj za snimanje glasa u kokpitu (CVR); – Neusmjereni radiofar vrlo visoke učestalosti (VOR); – Radiokompas (ADF); 	3

		Nivo
		B2
	<ul style="list-style-type: none"> - Sistem za instrumentalno slijetanje (ILS); - Mikrotalasni sistem slijetanje (MLS); - Sistem za usmjeravanje leta (<i>Flight Director System</i>); - Oprema za određivanje udaljenosti (DME); - Navigacija vrlo niske frekvencije i hiperbolička navigacija (VLF/ Omega); - Doppler navigacija; - Prostorna navigacija, RNAV sistemi; - Sistem upravljanja letom; - Sistem satelitske navigacije (GPS), Globalni navigacijski satelitski sistem (GNSS); - Inercijalni navigacioni sistem; - Transponder, sekundarni nadzorni radar; - Sistem upozoravanja protiv sudara (TCAS); - Meteorološki radar; - Radio visinomjer; - ARINC komunikacija i izvještavanje. 	
13.5	<p><i>Električna energija (ATA 24)</i></p> <p>Ugrađivanje i rad baterija;</p> <p>Proizvodnja jednosmjerne struje;</p> <p>Proizvodnja naizmjenične struje;</p> <p>Proizvodnja struje u slučaju nužde;</p> <p>Regulacija napona;</p> <p>Raspodjela snage;</p> <p>Inverteri, transformatori, ispravljači;</p> <p>Zaštita strujnih kola;</p> <p>Spoljni/zemaljski izvori napajanja.</p>	3
13.6	<p><i>Oprema i unutrašnje opremanje (ATA 25)</i></p> <p>Zahtjevi za elektronsku opremu u slučaju nužde;</p> <p>Oprema za zabavu u kabini.</p>	3
13.7	<p><i>Komande leta (ATA 27)</i></p> <p>(a) Glavne komande: krilce, krmilo visine, krmilo pravca, spojler;</p> <p>Kontrola uravnoteženja vazduhoplova;</p> <p>Kontrola aktivnog opterećenja;</p> <p>Uređaji za povećanje uzgona;</p> <p>Smanjenje uzgona, aerodinamičke kočnice;</p> <p>Upravljanje sistemom: ručno, hidraulično, pneumatsko;</p> <p>Vještački osećaj opterećenja na komandama leta, ublaživač bočnih udara u letu, kontrola u odnosu na Mahov broj, graničnik kormila pravca, osigurači komandnih površina;</p> <p>Sistem zaštite od gubitka uzgona.</p> <p>(b) Upravljanje sistemom: električno, „fly by wire“.</p>	1
13.8	<p><i>Instrumenti (ATA 31)</i></p> <p>Klasifikacija;</p> <p>Atmosfera;</p> <p>Terminologija;</p> <p>Uređaji i sistemi za mjerenje pritiska;</p>	2

		Nivo
		B2
	<p>Pitostatički sistemi;</p> <p>Visinomjeri;</p> <p>Indikatori vertikalne brzine;</p> <p>Brzinomjeri;</p> <p>Mahmetri;</p> <p>Sistemi za obavještanje/upozoravanje o visini leta;</p> <p>Računari sa vazduhoplovnim podacima;</p> <p>Pneumatski sistemi instrumenata;</p> <p>Uređaji za direktno očitavanje pritiska i temperature;</p> <p>Sistemi indikacije temperature;</p> <p>Sistemi indikacije količine goriva;</p> <p>Principi žiroskopa;</p> <p>Vještački horizonti;</p> <p>Indikatori klizanja;</p> <p>Žirodirekcionalni;</p> <p>Sistemi upozoravanja za približavanje zemlji;</p> <p>Kompasni sistemi;</p> <p>Sistemi snimanja podataka leta (FDR);</p> <p>Elektronski sistemi instrumenata leta;</p> <p>Instrumentalni sistem za upozoravanje uključujući glavni sistem za upozoravanje i centralne panele za upozoravanje;</p> <p>Sistemi upozorenja gubitka uzgona i sistemi indikacije napadnog ugla;</p> <p>Mjerenje i indkacija vibracija;</p> <p>Staklena pilotska kabina (<i>Glass cockpit</i>).</p>	
13.9	<p><i>Svijetla (ATA 33)</i></p> <p>Spoljna: navigacija, slijetanje, taksiranje, led;</p> <p>Unutrašnja: kabina, kokpit, prtljažni prostor;</p> <p>U slučaju nužde.</p>	3
13.10	<p><i>Ugrađeni sistem za održavanje (ATA 45)</i></p> <p>Centralni kompjuteri za održavanje;</p> <p>Sistem za unos podataka;</p> <p>Sistem elektronske biblioteke;</p> <p>Štampanje;</p> <p>Nadzor strukture (nadzor tolerisanog oštećenja).</p>	3
13.11	<p><i>Klimatizacija i presurizacija kabine (ATA 21)</i></p>	
13.11.1	<p><i>Dovod vazduha</i></p> <p>Izvori dovoda vazduha uključujući i ispust na motoru, APU i zemaljski uređaj.</p>	2
13.11.2	<p><i>Klimatizacija</i></p> <p>Sistemi klimatizacije;</p> <p>Uređaji za kruženje vazduha i pare;</p>	2 3

		Nivo
		B2
	Sistemi razvođenja;	1
	Sistem za kontrolu protoka, temperature i vlažnosti.	3
13.11.3	<i>Presurizacija</i>	3
	Sistemi za presurizaciju;	
	Kontrola i indikacija uključujući kontrolne i sigurnosne ventile;	
	Kontrolori pritiska u kabini.	
13.11.4	<i>Sigurnosne i upozoravajući uređaji</i>	3
	Zaštitni i upozoravajući uređaji.	
13.12	<i>Zaštita od požara (ATA 26)</i>	
	(a) Detekcija dima i požara i sistemi za upozoravanje;	3
	Sistemi za gašenje požara;	
	Testiranja sistema.	
	(b) Prenosni uređaji za gašenje požara.	1
13.13	<i>Gorivni sistemi (ATA 28)</i>	
	Prikaz sistema;	1
	Rezervoari goriva;	1
	Sistemi dovoda;	1
	Ispuštanje u letu, ventilacija, dreniranje;	1
	Unakrsno napajanje i transfer;	2
	Indikacije i upozorenja;	3
	Dopunjavanje i pražnjenje;	2
	Sistemi uzdužnog uravnotežavanja količine goriva.	3
13.14	<i>Hidraulični pogon (ATA 29)</i>	
	Prikaz sistema;	1
	Hidraulični fluidi;	1
	Hidraulični rezervoari i akumulatori;	1
	Generisanje pritiska: električni, mehanički, pneumatski;	3
	Generisanje pritiska u slučaju nužde;	3
	Filteri;	1
	Kontrola pritiska;	3
	Raspodjela snage;	1
	Indikacije i sistemi upozoravanja;	3
	Veza s drugim sistemima.	3
13.15	<i>Zaštita od leda i kiše (ATA 30)</i>	
	Formiranje leda, vrste leda i otkrivanje leda;	2
	Sistemi protiv zaleđivanja: električni, toplovazdušni i hemijski;	2
	Sistemi za odleđivanje: električni, toplovazdušni, pneumatski, hemijski;	3
	Zaštita od kiše i odstranjivanje kiše;	1
	Grijanje pitot cijevi i odvoda;	3

		Nivo
		B2
	Sistemi brisača.	1
13.16	<i>Stajni trap (ATA 32)</i>	
	Konstrukcija, ublažavanje udara;	1
	Sistem za izvlačenje i uvlačenje: standardan i u slučaju nužde;	3
	Indikacije i upozorenja;	3
	Točkovi, kočnice, sistem protiv blokiranja i autokočenje;	3
	Gume;	1
	Upravljanje;	3
	Raspoznavanje zemlja-vazduh (<i>Air-ground sensing</i>).	3
13.17	<i>Kiseonik (ATA 35)</i>	
	Prikaz sistema: kokpit, kabina;	3
	Izvori, skladište, punjenje i distribucija;	3
	Regulacija dovoda;	3
	Indikacije i upozorenja.	3
13.18	<i>Pneumatika/vakuum (ATA 36)</i>	
	Prikaz sistema;	2
	Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski uređaji;	2
	Kontrola pritiska;	3
	Distribucija;	1
	Indikacije i upozorenja;	3
	Veze sa ostalim sistemima.	3
13.19	<i>Voda/otpad (ATA 38)</i>	2
	Prikaz vodovodnog sistema, dovod, distribucija, servisiranje i ispuštanje;	
	Prikaz sistema toaleta, ispiranje i servisiranje.	
13.20	<i>Modularna integrisana avionika (ATA 42)</i>	3
	Funkcije koje mogu da budu tipično integrisane u module Modularne integrisane avionike (IMA) su, između ostalog:	
	Upravljanje otpuštanjem, kontrola pritiska vazduha, ventilacija i kontrola vazduha, kontrola ventilacije avionike i pilotske kabine, kontrola temperature, komunikacija sa kontrolom leta, komunikacioni ruter avionike, upravljanje električnim opterećenjem, praćenje prekidača, BITE električni sistem, upravljanje gorivom, kontrola kočenja, kontrola upravljanjem, izvlačenje i uvlačenje stajnog trapa, pokazivanja pritiska u gumama, praćenje temperature kočnica, itd.	
	Centralni sistem (<i>core system</i>);	
	Mrežne komponente.	
13.21	<i>Kabinski sistemi (ATA44)</i>	3
	Jedinice i komponente koje su dio sredstava za zabavu putnika i obezbeđuju komunikaciju u okviru vazduhoplova (<i>Cabin Intercommunication Data System</i>) i između stanica putničke kabine i zemaljskih stanica (<i>Cabin Network Service</i>). Uključuju prenos glasa, podataka, muzike i video signala.	
	<i>Cabin Intercommunication Data System</i> omogućava vezu između sistema pilotske kabine/kabinskog osoblja i putničke kabine. Ovi sistemi podržavaju razmjenu podataka različitih LRU i najčešće se koriste preko panela za kabinsko osoblje.	

		Nivo
		B2
	<p>Mrežni servis putničke kabine (<i>Cabin Network Service</i>) se najčešće sastoji od servera, koji je najčešće, između ostalog, povezan sa sljedećim sistemima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Radio komunikacijom i prenosom podataka, sistemom za zabavu u letu. <p>Mrežni servis putničke kabine može da sadrži sljedeće funkcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Pristup pretpolaznim/polaznim izvještajima, – Pristup e-mail-u/intranetu/internetu, – Bazu podataka putnika; <p>Centralni sistem putničke kabine (<i>Cabin Core System</i>);</p> <p>Sistem za zabavu u letu;</p> <p>Sistem za spoljnu komunikaciju;</p> <p>Memorijski sistem mase u putničkoj kabini;</p> <p>Sistem za nadzor putničke kabine;</p> <p>Ostali sistemi putničke kabine.</p>	
13.22	<p><i>Informacioni sistemi (ATA46)</i></p> <p>Jedinice i komponente koje su dio sredstava za skladištenje, ažuriranje i preuzimanje digitalnih informacija koje su tradicionalno dostavljane na papiru, mikrofilmu ili mikrofišu. Uključuje jedinice koje služe za skladištenje informacija i za funkcije pronalaženja kao što su uređaji za skladištenje i upravljač elektronske biblioteke. Ne uključuje jedinice ili komponente koje su instalirane za druge namjene i koje se dijele sa drugim sistemima, kao što je štampač u pilotskoj kabini ili ekran za opštu upotrebu.</p> <p>Tipični primjeri obuhvataju sisteme upravljanja vazдушnim saobraćajem i informacijama i sisteme mrežnog servera.</p> <p>Sistem za opšte informacije vazduhoplova;</p> <p>Sistem za informacije o pilotskoj kabini;</p> <p>Sistem za informacije o održavanju;</p> <p>Sistem za informacije o putničkoj kabini;</p> <p>Ostali sistemi za informacije.</p>	3

MODUL 14. POGON

		Nivo
		B2
14.1	<p><i>Turbinski motori</i></p> <p>(a) Strukturni sklop i rad turbomlaznih, turboventilatorskih, turbovratilnih i turbo-elisnih motora.</p> <p>(b) Elektronska kontrola motora i sistemi za mjerenje goriva (FADEC).</p>	1 2
14.2	<p><i>Sistemi parametara motora</i></p> <p>Temperatura izduvnih gasova/sistemi mjerenja temperature između stepena turbine;</p> <p>Brzina motora;</p> <p>Pokazivanje potiska motora: Odnos pritiska motora (EPR), sistemi za mjerenje pritiska na izlazu motora ili u mlazniku motora;</p> <p>Pritisak i temperatura ulja;</p> <p>Pritisak, temperatura i protok goriva;</p> <p>Pritisak punjenja cilindara;</p>	2

		Nivo
		B2
14.3	<p>Obrtni moment motora; Brzina elise.</p> <p><i>Sistemi za pokretanje i paljenje</i></p> <p>Rad sistema za pokretanje motora i njegovih komponenti; Sistemi i komponente za paljenje; Sigurnosni zahtjevi održavanja.</p>	2

MODUL 15. MOTOR SA GASNOM TURBINOM

		Nivo	
		A	B1
15.1	<p><i>Osnove</i></p> <p>Potencijalna energija, kinetička energija, Njutnovi zakoni kretanja, Brajtonov ciklus; Veza između sile, rada, snage, energije, brzine, ubrzanja; Strukturni sklop i rad turbomlaznih, turboventilatorskih, turbovratilnih, turboelisnih motora.</p>	1	2
15.2	<p><i>Performanse motora</i></p> <p>Maksimalni potisak motora, efektivni potisak motora, snaga sa prigušivačem mlaznika, raspodjela potiska, rezultatni potisak, ekvivalentna snaga potiska u KS, ekvivalentna konjska snaga dobijena na osovini turbine, specifična potrošnja goriva; Efikasnosti motora; Stepen dvostrujnosti i odnos pritisaka motora (EPR); Pritisak, temperatura i brzina protoka gasa; Režimi motora, statički potisak, uticaj brzine, visine i tople klime, ravnomjerni režim, ograničenja.</p>	–	2
15.3	<p><i>Uvodnik</i></p> <p>Dovodni vodovi kompresora; Efekti raznih konfiguracija uvodnika; Zaštita od leda.</p>	2	2
15.4	<p><i>Kompresori</i></p> <p>Aksijalni i centrifugalni tipovi; Strukturna svojstva i principi rada i primjene; Balansiranje ventilatora; Rad; Uzroci i posljedice odvajanja strujnica od lopatica kompresora i pumpanja kompresora; Metodi kontrolisanja protoka vazduha: ventili za ispuštanje, promjenljive sprovodne lopatice uvodnika, promjenljive lopatice statora, rotirajuće lopatice statora; Stepen kompresora.</p>	1	2
15.5	<p><i>Komora sagorijevanja</i></p> <p>Strukturna svojstva i principi rada.</p>	1	2
15.6	<p><i>Turbinska sekcija</i></p> <p>Rad i karakteristike različitih tipova lopatica turbina;</p>	2	2

		Nivo	
		A	B1
	Spajanje lopatica na disk; Sprovodne lopatice u mlazniku; Uzroci i posljedice naprezanja i puzanja turbinskih lopatica.		
15.7	<i>Izdovnik</i> Strukturna svojstva i principi rada; Sužavajući, šireći i mlaznik sa promjenljivim presjekom; Smanjenje buke motora; Reverseri potiska.	1	2
15.8	<i>Ležajevi i zaptivke</i> Strukturna svojstva i principi rada.	–	2
15.9	<i>Maziva i goriva</i> Svojstva i specifikacije; Dodaci gorivu; Predostrožnost u pogledu sigurnosti.	1	2
15.10	<i>Sistemi za podmazivanje</i> Rad sistema/prikaz i komponente.	1	2
15.11	<i>Gorivni sistemi</i> Upotreba kontrole motora i sistema za mjerenje goriva uključujući elektronsku kontrolu motora (FADEC); Prikaz sistema i komponente.	1	2
15.12	<i>Vazdušni sistemi</i> Rad sistema raspodjele vazduha u motoru i sistema kontrole odleživanja, uključujući unutrašnji rashladni sistem, zaptivanje i spoljni vazdušni servis.	1	2
15.13	<i>Sistemi za pokretanje i paljenje</i> Rad sistema motora za pokretanje i njegovih komponenti; Sistemi i komponente za paljenje; Sigurnosni zahtjevi održavanja.	1	2
15.14	<i>Sistemi parametara motora</i> Temperatura izduvnih gasova/sistemi mjerenja temperature između stepena turbine; Pokazivanje potiska motora: Odnos pritisaka motora, sistemi za mjerenje pritiska na izlazu motora ili u mlazniku motora; Pritisak i temperatura ulja; Pritisak i protok goriva; Brzina motora; Mjerenje i indikacija vibracija; Obrtni momenat; Snaga.	1	2
15.15	<i>Sistemi za povećanje snage</i> Rad i primjena; Ubrizgavanje vode, smjesa voda-metanol; Sistemi za dopunsko sagorijevanje.	–	1

	Nivo	
	A	B1
15.16 <i>Turboelisni motori</i> Turbina sa gasnom vezom/slobodna turbina, turbina sa zupčastom vezom; Reduktori; Integrisane komande motora i propelera; Uređaji za zaštitu od prekoračenja brzine.	1	2
15.17 <i>Turbovratilni motori</i> Izrada, pogonski sistemi, reduktori, spojnice, kontrolni sistemi.	1	2
15.18 <i>Pomoćni izvor snage (APU)</i> Namjena, način rada, sistemi zaštite.	1	2
15.19 <i>Ugrađivanje pogonske grupe</i> Konfiguracija protivpožarnih pregrada, poklopaca, akustičnih panela, nosača motora, antivibracijskih nosača, crijeva, cijevi, dovoda, konektora, ožičenja, kontrolnih kablova i poluga, okova za dizanje i drenažnih otvora.	1	2
15.20 <i>Sistemi za zaštitu od požara</i> Rad na detekciji i sistemi za gašenje.	1	2
15.21 <i>Praćenje motora i rad na zemlji</i> Procedure za startovanje i probu motora na zemlji; Tumačenje izlazne snage i ostalih parametara motora; Praćenje rada motora (uključujući analizu ulja, vibracije i pregled boroskopom); Pregled motora i komponentata prema kriterijumima, tolerancijama i podacima dobijenim od proizvođača; Pranje/čišćenje kompresora; Oštećenje nastalo udarom stranog tijela u motor.	1	3
15.22 <i>Skladištenje i konzervisanje motora</i> Konzervisanje i dekonzervisanje motora i motornih komponenti/sistema.	–	2

MODUL 16. KLIPNI MOTORI

	Nivo		
	A	B1	B3
16.1 <i>Osnove</i> Mehanička, toplotna i zapreminska efikasnost; Radni ciklusi – 2-taktni, 4-taktni, Oto i Dizel; Radna zapremina i stepen kompresije; Vrsta motora i redosljed paljenja.	1	2	2
16.2 <i>Performanse motora</i> Proračun i mjerenje snage; Faktori koji utiču na snagu motora; Smješe/osiromašenje goriva, pretpaljenje.	1	2	2
16.3 <i>Struktura motora</i> Kućište motora, radilica, bregasta vratila, karteri;	1	2	2

	Nivo		
	A	B1	B3
<p>Reduktor;</p> <p>Sklopovi cilindara i klipova;</p> <p>Klipnjača, usisane i izduvne grane;</p> <p>Mehanizmi ventila;</p> <p>Reduktor propelera.</p>			
16.4 <i>Gorivni sistem motora</i>			
16.4.1 <i>Karburatori</i>	1	2	2
<p>Vrste, konstrukcija i način rada;</p> <p>Zaleđivanje i grijanje.</p>			
16.4.2 <i>Sistemi ubrizgavanja goriva</i>	1	2	2
<p>Vrste, konstrukcija i načini rada.</p>			
16.4.3 <i>Elektronska kontrola motora</i>	1	2	2
<p>Rad kontrole motora i sistema za mjerenje goriva uključujući elektronsku kontrolu motora (FADEC);</p> <p>Prikaz sistema i komponente.</p>			
16.5 <i>Startovanje i sistem paljenja</i>	1	2	2
<p>Sistemi za startovanje i paljenje;</p> <p>Tipovi magneta, konstrukcija i načini rada;</p> <p>Snop provodnika paljenja, svećice;</p> <p>Niskonaponski i visokonaponski sistemi.</p>			
16.6 <i>Usisavanje, izduvavanje i rashladni sistemi</i>	1	2	2
<p>Struktura i način rada: usisnog sistema uključujući alternativne vazdušne sisteme;</p> <p>Izduvni i rashladni sistemi motora – vazduh i tečnost.</p>			
16.7 <i>Kompresorsko punjenje/turbo punjenje</i>	1	2	2
<p>Principi i svrha kompresorskog punjenja i njegov uticaj na parametre motora;</p> <p>Struktura i rad kompresorskih/turbo sistema;</p> <p>Terminologija sistema;</p> <p>Sistemi kontrole;</p> <p>Sistem zaštite.</p>			
16.8 <i>Maziva i goriva</i>	1	2	2
<p>Svojstva i specifikacije;</p> <p>Aditivi za gorivo;</p> <p>Mjere predostrožnosti.</p>			
16.9 <i>Sistemi za podmazivanje</i>	1	2	2
<p>Rad/prikaz sistema i komponente.</p>			
16.10 <i>Sistemi prikaza parametara motora</i>	1	2	2
<p>Brzina motora;</p> <p>Temperatura glave cilindra;</p> <p>Temperatura sredstava za hlađenje;</p> <p>Pritisak i temperatura ulja;</p>			

	Nivo		
	A	B1	B3
Temperatura izduvnih gasova; Pritisak i protok goriva; Pritisak punjenja motora.			
16.11 <i>Ugrađivanje pogonske grupe</i> Konfiguracija protivpožarnih pregrada, poklopaca, akustičnih panela, nosača motora, antivibracijskih nosača, crijeva, cijevi, dovoda, konektora, ožičenja, kontrolnih kablova i poluga, okova za dizanje i drenažnih otvora.	1	2	2
16.12 <i>Praćenje motora i rad na zemlji</i> Procedure za startovanje i probu motora na zemlji; Tumačenje izlazne snage i parametara motora; Pregled motora i komponenti: prema kriterijumima, tolerancijama i podacima dobijenim od proizvođača;	1	3	2
16.13 <i>Skladištenje i konzervisanje motora</i> Konzervisanje i dekonzervisanje motora i komponenti/sistema.	–	2	1

MODUL 17A. ELISA

Napomena: Ovaj modul nije primjenjiv na kategoriju B3. Za kategoriju B3 relevantne nastavne jedinice su definisane u modulu 17B.

	Nivo	
	A	B1
17.1 <i>Osnove</i> Teorija krakova elise; Veliki/mali ugao kraka, suprotni ugao kraka, napadni ugao, broj obrtaja; Klizanje elise; Aerodinamičke, centrifugalne, i potisne sile; Obrtni moment; Relativni protok vazduha na napadnom uglu kraka; Vibracija i rezonanca.	1	2
17.2 <i>Struktura elise</i> Strukturne metode i materijali upotrijebljeni kod drvenih, kompozitnih i metalnih elisa; Položaj kraka, gornja površina kraka, trup kraka, donja površina kraka, kućište; Elisa sa nepromjenljivim korakom, elisa sa promjenljivim korakom, elisa sa konstantnim brojem obrtaja; Ugradnja propelera/kape propelera.	1	2
17.3 <i>Kontrola koraka elise</i> Kontrola brzine i metode promjene koraka, mehanička i električna/elektronska; Postavljanje elise u položaj za jedrenje i negativni korak; Zaštita od prekoračenja brzine.	1	2
17.4 <i>Sinhronizovanje elise</i> Sinhronizovanje i oprema za sinhronizovanje.	–	2
17.5 <i>Zaštita elise od zaleđivanja</i>	1	2

		Nivo	
		A	B1
17.6	Fluidi i električna oprema za odleđivanje. <i>Održavanje elise</i> Statičko i dinamičko balansiranje; Trakiranje krakova elise; Procjena oštećenja, erozije, korozije, štete od udara stranih predmeta, delaminacije na krakovima; Radovi na elisi/šeme popravke; Rad motora sa elisom.	1	3
17.7	<i>Skladištenje i konzervisanje elise</i> Konzervisanje i dekonzervisanje elise	1	2

MODUL 17B. ELISA

Napomena: Obim ovog modula predstavlja tehnologiju aviona relevantnu za kategoriju B3.

		Nivo	
		B3	
17.1	<i>Osnove</i> Teorija krakova elise; Veliki/mali ugao kraka, suprotni ugao kraka, napadni ugao, broj obrtaja; Klizanje elise; Aerodinamičke, centrifugalne, i potisne sile; Obrtni moment; Relativni protok vazduha na napadnom uglu kraka; Vibracija i rezonanca.	2	
17.2	<i>Struktura elise</i> Strukturne metode i materijali upotrijebljeni kod drvenih, kompozitnih i metalnih elisa; Položaj kraka, gornja površina kraka, trup kraka, donja površina kraka i kućište; Elisa sa nepromjenljivim korakom, elisa sa promjenljivim korakom, elisa sa konstantnim brojem obrtaja; Ugradnja propelera/kape propelera.	2	
17.3	<i>Kontrola koraka elise</i> Kontrola brzine i metode promjene koraka, mehanička i električna/elektronska; Postavljanje elise u položaj za jedrenje i negativni korak; Zaštita od prekoračenja brzine.	2	
17.4	<i>Sinhronizovanje elise</i> Sinhronizovanje i oprema za sinhronizovanje.	2	
17.5	<i>Zaštita elise od zaleđivanja</i> Fluidi i električna oprema za odleđivanje.	2	
17.6	<i>Održavanje elise</i> Statičko i dinamičko balansiranje; Trakiranje krakova elise;	2	

	Nivo
	B3
Procjena oštećenja, erozije, korozije, štete od udara stranih predmeta, delaminacije na krakovima; Radovi na elisi/šeme popravke; Rad motora sa elisom. 17.7 <i>Skladištenje i konzervisanje elise</i> Konzervisanje i dekonzervisanje elise	2

Standard osnovnih ispita

1. Opšte

- 1.1. Svi osnovni ispiti sprovode se u obliku pitanja sa više ponuđenih odgovora i pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor, kako je to dolje navedeno. Ponuđeni netačni alternativni odgovori osobi koja nije upućena u nastavnu jedinicu izgledaju jednako vjerovatno kao i tačni odgovori. Sve alternative jasno se odnose na pitanje i sličnog su vokabulara, gramatičke konstrukcije i dužine. Kod numeričkih pitanja, netačni odgovori odgovaraju proceduralnim greškama kao što su pogrešno primijenjene korekcije ili pogrešne konverzije jedinica: nisu to samo nasumično izabrani brojevi.
- 1.2. Svako pitanje sa više ponuđenih odgovora ima tri alternativna odgovora od kojih je samo jedan tačan, a za svaki modul kandidatu se daje vrijeme za rješavanje koje u prosjeku iznosi 75 sekundi po pitanju.
- 1.3. Za svako pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor potrebna je priprema pismenog odgovora i kandidatu se omogućava po 20 minuta za odgovor na svako takvo pitanje.
- 1.4. Odgovarajuća pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor formulišu se i procijenjuju primjenom nastavnog programa iz Dodatka I, modula 7A, 7B, 9A, 9B i 10.
- 1.5. Svako pitanje će imati uzorak odgovora napravljen za njega, koji uključuje sve poznate alternativne odgovore koji mogu da budu relevantni i za druge poddjelove.
- 1.6. Uzorak odgovora se razlaže u listu važnih tačaka poznatih kao ključne tačke.
- 1.7. Prolazna ocjena za svaki modul i podmodul, za pitanja sa više ponuđenih odgovora je 75%.
- 1.8. Prolazna ocjena za svako pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor je 75% tako što odgovor kandidata mora da sadrži 75% zahtjevanih ključnih tačaka koje se tiču tog pitanja i nijednu značajnu grešku u vezi sa bilo kojom zahtijevanom ključnom tačkom.
- 1.9. Ako kandidat ne položi samo dio sa više ponuđenih odgovora ili samo dio na koji se zahtijeva opisni odgovor, on ponovo polaže samo dio ispita koji nije položio.
- 1.10. Sistemi kaznenih poena se ne koriste pri odlučivanju da li je kandidat položio ispit.
- 1.11. Kandidat koji nije položio određeni modul ne može ponovo da ga polaže u narednih 90 dana, izuzev kad organizacija za obuku održavanja odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio 147) sprovede dopunsku obuku prilagođenu temama za nastavne jedinice koje nisu položene i u tom slučaju kandidat može ponovo da polaže modul koji nije položio poslije 30 dana.
- 1.12. Vremenski periodi zahtjevani u skladu sa tačkom 66.A.25 odnose se na svaki pojedinačni ispit za modul, sa izuzetkom onih ispita za modul koji su položeni kao dio dozvole druge kategorije, kada je dozvola već izdata.
- 1.13. Maksimalni uzastopni broj pokušaja polaganja pojedinačnog modula je tri. Sljedeći niz od tri uzastupna pokušaja je dozvoljen nakon godinu dana od posljednjeg pokušaja iz prethodnog niza pokušaja.

Podnosilac zahtjeva napismeno potvrđuje odobrenoj organizaciji za obuku održavanja ili nadležnim vlastima kod koje podnosi zahtjev za ispit, broj i datume prethodnih pokušaja polaganja u zadnjih godinu dana kao i organizacije ili nadležne vlasti kod kojih je pokušano polaganje. Organizacija za obuku održavanja ili nadležne vlasti odgovorne su da provjere da li je broj pokušaja u okviru primjenjivih vremenskih rokova.

2. Broj pitanja po modulu

2.1. MODUL 1 – MATEMATIKA

Kategorija A: 16 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 20 minuta.

Kategorija B1: 32 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 40 minuta.

Kategorija B2: 32 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 40 minuta.

Kategorija B3: 28 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 35 minuta.

2.2. MODUL 2 – FIZIKA

Kategorija A: 32 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 40 minuta.

Kategorija B1: 52 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 65 minuta.

Kategorija B2: 52 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 65 minuta.

Kategorija B3: 28 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 35 minuta.

2.3. MODUL 3 – OSNOVI ELEKTROTEHNIKE

Kategorija A: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B1: 52 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 65 minuta.

Kategorija B2: 52 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 65 minuta.

Kategorija B3: 24 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 30 minuta.

2.4. MODUL 4 – OSNOVI ELEKTRONIKE

Kategorija B1: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B2: 40 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 50 minuta.

Kategorija B3: 8 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 10 minuta.

2.5. MODUL 5 – SISTEMI ELEKTRONSKIH INSTRUMENTATA SA DIGITALNIM TEHNIKAMA

Kategorija A: 16 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 20 minuta.

Kategorija B1.1 i B 1.3: 40 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 50 minuta.

Kategorija B1.2 i B 1.4: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B2: 72 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 90 minuta.

Kategorija B3: 16 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 20 minuta.

2.6. MODUL 6 – MATERIJALI I OPREMA

Kategorija A: 52 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 65 minuta.

Kategorija B1: 72 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 90 minuta.

Kategorija B2: 60 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 75 minuta.

Kategorija B3: 60 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 75 minuta.

2.7. MODUL 7A – POSTUPCI ODRŽAVANJA

Kategorija A: 72 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 2 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 90 minuta plus 40 minuta.

Kategorija B1: 80 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 2 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 100 minuta plus 40 minuta.

Kategorija B2: 60 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 2 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 75 minuta plus 40 minuta.

MODUL 7B – POSTUPCI ODRŽAVANJA:

Kategorija B3: 60 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 2 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 75 minuta plus 40 minuta.

2.8. MODUL 8 – OSNOVI AERODINAMIKE

Kategorija A: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B1: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B2: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B3: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta

2.9. MODUL 9A – LJUDSKI FAKTOR

Kategorija A: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta plus 20 minuta.

Kategorija B1: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta plus 20 minuta.

Kategorija B2: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta plus 20 minuta.

MODUL 9B – LJUDSKI FAKTOR

Kategorija B3 – 16 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 20 minuta plus 20 minuta.

2.10. MODUL 10 – VAZDUHOPLOVNA REGULATIVA

Kategorija A: 32 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 40 minuta plus 20 minuta.

Kategorija B1: 40 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 50 minuta plus 20 minuta.

Kategorija B2: 40 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 50 minuta plus 20 minuta.

Kategorija B3: 32 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 1 pitanje na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 40 minuta plus 20 minuta.

2.11. MODUL 11A – AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI TURBINSKIH AVIONA

Kategorija A: 108 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 135 minuta.

Kategorija B1: 140 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 175 minuta.

MODUL 11B – AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI KLIPNIH AVIONA

Kategorija A: 72 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 90 minuta.

Kategorija B1: 100 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 125 minuta.

MODUL 11B – AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI KLIPNIH AVIONA:

Kategorija B3: 60 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 75 minuta.

2.12. MODUL 12 – AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI HELIKOPTERA

Kategorija A: 100 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 125 minuta.

Kategorija B1: 128 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 160 minuta.

2.13. MODUL 13 – AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI VAZDUHOPLOVA

Kategorija B2 – 180 izbornih pitanja i 0 opisnih pitanja. Dopušteno vrijeme je 225 minuta. Pitanja, kao i dopušteno vrijeme može biti po potrebi podijeljeno u dva ispita.

2.14. MODUL 14 – POGON (PROPULZIJA)

Kategorija B2: 24 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 30 minuta.

2.15. MODUL 15 – MOTORI SA GASNOM TURBINOM

Kategorija A: 60 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 75 minuta.

Kategorija B1: 92 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 115 minuta.

2.16. MODUL 16 – KLIPNI MOTORI

Kategorija A: 52 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 65 minuta.

Kategorija B1: 72 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 90 minuta.

Kategorija B3: 68 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 85 minuta.

2.17. MODUL 17A – ELISA

Kategorija A: 20 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 25 minuta.

Kategorija B1 – 32 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 40 minuta.

MODUL 17B – ELISA

Kategorija B3 – 28 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 35 minuta.

Dodatak III

Standardi obuke i ispita za tip vazduhoplova

Obuka na radu

1. Opšte

Obuka za tip vazduhoplova se sastoji iz teoretske obuke i ispita, i, izuzev za ovlašćenja kategorije C, praktične obuke i procjene.

(a) Teoretska obuka i ispit usaglašeni su sa sljedećim zahtjevima:

(i) Sprovode se u organizaciji za obuku iz održavanja koja je odgovarajuće odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio 147) ili, ukoliko ih sprovode druge organizacije, kako su to direktno odobrile nadležne vlasti.

(ii) Usaglašene su, osim ukoliko nije drugačije dozvoljeno na osnovu obuke o razlikama opisanoj u tački (c), sa:

relevantnim elementima definisanim u obaveznom dijelu podataka o operativnoj prikladnosti utvrđenom u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2012 ili, ukoliko ti elementi nisu raspoloživi, sa standardom opisanim u tački 3.1 ovog Dodatka, i

standardom ispitivanja obuke za tip opisanim u tački 4.1 ovog Dodatka.

(iii) U slučaju lica sa dozvolom kategorije C kvalifikovanog na osnovu univerzitetskog obrazovanja kako je navedeno u tački 66.A.30(a)(5), obuka za prvi relevantni tip vazduhoplova je na nivou kategorije B1 ili B2.

(iv) Počće i završiće se u roku od 3 godine prije podnošenja zahtjeva za upis ovlašćenja za tip.

(b) Praktična obuka i procjena usaglašene su sa sljedećim zahtjevima:

(i) Biće sprovedeni od strane organizacije za obuku iz održavanja odgovarajuće odobrene u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) ili, ukoliko ih sprovode druge organizacije, kako su to direktno odobrile nadležne vlasti.

(ii) Usaglašene su, osim ukoliko nije drugačije dozvoljeno na osnovu obuke o razlikama opisanoj u tački (c), sa:

relevantnim elementima definisanim u obaveznom dijelu podataka o operativnoj prikladnosti utvrđenom u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2012 ili, ukoliko ti elementi nisu raspoloživi, sa standardom opisanim u tački 3.1 ovog Dodatka, i

standardom ispitivanja obuke za tip opisanim u tački 4.1 ovog Dodatka.

(iii) Uključuje reprezentativni izbor aktivnosti održavanja relevantan za tip vazduhoplova.

(iv) Uključuje demonstraciju pomoću opreme, komponenti, simulatora, drugih uređaja za obuku ili vazduhoplova.

(v) Počće i završiće se u roku od 3 godine prije podnošenja zahtjeva za upis ovlašćenja za tip.

(c) Diferencijalna obuka

(i) Diferencijalna obuka je obuka potrebna da se obuhvate razlike između dva različita ovlašćenja za tip istog proizvođača kako je utvrdila Agencija.

(ii) Diferencijalna obuka mora da se definiše na osnovu pojedinačnih slučajeva uzimajući u obzir zahtjeve sadržane u ovom Dodatku III u vezi i sa teoretskim i sa praktičnim elementima obuke za ovlašćenje za tip.

(iii) Ovlašćenje za tip se upisuje samo nakon diferencijalne obuke ako podnosilac zahtjeva takođe ispunjava jedan od sljedećih uslova:

– ima već upisano ovlašćenje za tip vazduhoplova u dozvolu sa kojeg se radi diferencijalna obuka, ili

– je ispunio zahtjeve obuke za tip za vazduhoplov sa kojeg se radi diferencijalna obuka.

2. Nivoi obuke za tip vazduhoplova

Dolje navedena tri nivoa određuju ciljeve, širinu obuke i nivo znanja koji namjerava da dostigne određeni nivo obuke.

- *Nivo 1: Kratak prikaz zmaja, sistema i pogonske grupe kao što je navedeno u Odjeljku Opis sistema u Priručniku za održavanje vazduhoplova/Instrukcijama za kontinuiranu plovidbenost.*

Ciljevi kursa: Po završenoj obuci nivoa 1, kandidat treba da bude u stanju da:

- (a) pruži jednostavan opis cijele nastavne jedinice, koristeći uobičajene riječi i primjere, koristeći tipične izraze i da identifikuje sigurnosne mjere predostrožnosti koje se odnose na zmaj, njegove sisteme i pogonsku grupu;
- (b) identifikuje priručnike vazduhoplova, postupke održavanja bitne za zmaj, njegove sisteme i pogonsku grupu;
- (c) odredi opšti prikaz glavnih sistema vazduhoplova;
- (d) odredi opšti prikaz i karakteristike pogonske grupe;
- (e) identifikuje specifičan alat i opremu za testiranje koja se koristi za vazduhoplov.

- *Nivo 2: Osnovni pregled sistema kontrola, indikatora, glavnih komponenti, uključujući njihovu lokaciju i svrhu, servisiranje i manje otkrivanje kvarova. Opšte znanje o teoretskim i praktičnim aspektima nastavne jedinice.*

Ciljevi kursa: Kao dodatak podacima sadržanim u obuci nivoa 1, po završenom kursu nivoa 2, kandidat treba da bude u stanju da:

- (a) razumije teorijske osnove; primjeni znanje na praktičan način koristeći detaljne procedure;
- (b) poznaje sigurnosne mjere predostrožnosti koje se poštuju kad radi na ili u blizini vazduhoplova, pogonske grupe i sistem;
- (c) opiše sisteme i rukovanje vazduhoplovom a prije svega pristup, raspoloživost i izvore napajanja;
- (d) identifikuje položaje glavnih komponenti;
- (e) objasni normalno funkcionisanje svakog glavnog sistema, uključujući terminologiju i nomenklaturu;
- (f) sprovede procedure za servisiranje povezane sa vazduhoplovom za sljedeće sisteme: gorivo, pogonske grupe, hidrauliku, stalni trap, vodu/otpad i kiseonik;
- (g) demonstrira vještinu korišćenja izvještaja posade i sistema izvještavanja u vazduhoplovu (manje otkrivanje kvarova) i da odredi plovidbenost vazduhoplova na osnovu MEL/CDL;
- (h) demonstrira korišćenje, tumašenje i primjenu odgovarajuće dokumentacije uključujući instrukcije za kontinuiranu plovidbenost, priručnik za održavanje, katalog ilustrovanih djelova, itd.

- *Nivo 3 Detaljan opis, rad, lokaciju komponenti, izgrađivanje/ugrađivanje i procedure BITE (Ugrađena oprema za testiranje - Built in test equipment) i otklanjanja kvarova na nivou priručnika za održavanje.*

Ciljevi kursa: Pored podataka sadržanih u obuci nivoa 1 i nivoa 2, po završenoj obuci nivoa 3, kandidat treba da bude u stanju da:

- (a) demonstrira teorijsko znanje o sistemima i strukturama i međusobne veze sa drugim sistemima, pruži detaljni opis nastavnih jedinica koristeći teorijsku osnovu i posebne primjere i zna da protumači rezultate dobijene iz raznih izvora i mjerenja i da primijeni korektivne akcije, ako je to potrebno;
- (b) provjeri sisteme, pogonske grupe, komponente i izvede funkcionalne provjere kao što je to navedeno u priručniku za održavanje vazduhoplova;

- (c) demonstrira korišćenje, tumačenje i primjenu odgovarajuće dokumentacije uključujući priručnik za strukturne popravke, priručnik za otkrivanje kvarova, itd.;
- (d) poveže informacije radi donošenja odluka vezanih za dijagnozu i otklanjanje kvarova na nivou priručnika za održavanje;
- (e) opiše procedure za zamjenu komponenti jedinstvenih za tip vazduhoplova.

3. Standard obuke za tip vazduhoplova

Iako obuka za tip vazduhoplova sadrži i teorijski i praktični elemente, kursevi mogu da budu odobreni za teorijski element, praktični element, ili kombinaciju i jednog i drugog.

3.1. Teorijski element

(a) Cilj:

Po završetku kursa teorijske obuke kandidat mora da bude u stanju da demonstrira, na nivoima datim u programu obuke iz Dodatka III, detaljno teorijsko znanje o primjenjivim sistemima vazduhoplova, strukture, operacija, održavanja, popravki, i otkrivanja kvarova u skladu sa odobrenim podacima o održavanju. Kandidat demonstrira korišćenje priručnika i odobrenih procedura, uključujući poznavanje relevantnih provjera i ograničenja.

(b) Nivo obuke:

Nivoi obuke su nivoi koji su određeni u tački 2 iznad.

Poslije prvog okončanog kursa za tip vazduhoplova za osoblje koje vrši certifikaciju kategorije C, svi naredni kursevi moraju da budu samo na nivou 1.

Za vrijeme teorijske obuke nivoa 3, materijali za obuku nivoa 1 i 2 mogu da budu korišćeni da bi se podučio puni obim poglavlja ako je potrebno. Ipak, za vrijeme obuke većina materijala za kurs kao i vrijeme obuke mora da bude na višem nivou.

(c) Trajanje:

Minimumi časova podučavanja za teorijsku obuku su dati u sljedećoj tabeli:

Kategorija	Sati
<i>Avioni sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju preko 30000 kg:</i>	
B1.1	150
B1.2	120
B2	100
C	30
<i>Avioni sa maksimalnom dozvoljenoj masom na polijetanju do 30000 kg i preko 5700 kg:</i>	
B1.1	120
B1.2	100
B2	100
C	25
<i>Avioni sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju do 5700 kg (1):</i>	
B1.1	80
B1.2	60
B2	60
C	15
<i>Helikopteri (2):</i>	

Nivo Poglavlja		Turbinski avioni		Klipni avioni		Turbinski helikopteri		Klipni helikopteri		Avionika
		B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
Kategorija dozvole		B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	B2
06	Dimenzije/Površine (MTOM, itd)	1	1	1	1	1	1	1	1	1
07	Dizanje i osiguravanje	1	1	1	1	1	1	1	1	1
08	Nivelisanje i mjerenje težine	1	1	1	1	1	1	1	1	1
09	Vuča i rulanje	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	Parkiranje/lengerisanje, skladištenje i vraćanje u upotrebu	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	Oznake i naljepnice	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12	Servisiranje	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20	Standardni postupci – samo za pojedini tip vazduhoplova	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Helikopteri										
18	Analiza vibracija i buke (Trakiranje lopatica)	–	–	–	–	3	1	3	1	–
60	Standardni postupci - Rotor	–	–	–	–	3	1	3	1	–
62	Rotori	–	–	–	–	3	1	3	1	1
62A	Rotori – praćenje i pokazivanje	–	–	–	–	3	1	3	1	3
63	Prenos snage na rotor	–	–	–	–	3	1	3	1	1
63A	Prenos snage na rotor – praćenje i parametri	–	–	–	–	3	1	3	1	3
64	Repni rotor	–	–	–	–	3	1	3	1	1
64A	Repni rotor – praćenje i parametri	–	–	–	–	3	1	3	1	3
65	Prenos snage na repni rotor	–	–	–	–	3	1	3	1	1
65A	Prenos snage na repni rotor – praćenje i parametri	–	–	–	–	3	1	3	1	3
66	Lopaticice na sklapanje/nosač	–	–	–	–	3	1	3	1	–
67	Kontrola leta rotorom	–	–	–	–	3	1	3	1	–
53	Zmaj vazduhoplova (helikopter)	–	–	–	–	3	1	3	1	–
25	Oprema za plutanje u slučaju nužde	–	–	–	–	3	1	3	1	–
Strukture zmaya										
51	Standardne prakse i strukture (klasifikacija, procjena i popravka oštećenja)	3	1	3	1	–	–	–	–	1
53	Trup	3	1	3	1	–	–	–	–	1
54	Motorske gondole/nosači	3	1	3	1	–	–	–	–	1
55	Stabilizatori	3	1	3	1	–	–	–	–	1
56	Prozori	3	1	3	1	–	–	–	–	1
57	Krila	3	1	3	1	–	–	–	–	1
27A	Komandne površine (sve)	3	1	3	1	–	–	–	–	1
52	Vrata	3	1	3	1	–	–	–	–	1
Sistemi za identifikaciju zona i stanica.		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sistemi zmaya:										
21	Klimatizacija	3	1	3	1	3	1	3	1	3
21A	Dovod vazduha	3	1	3	1	3	1	3	1	2
21B	Presurizacija	3	1	3	1	3	1	3	1	3
21C	Sigurnosne i upozoravajuće naprave	3	1	3	1	3	1	3	1	3
22	Automatsko letenje	2	1	2	1	2	1	2	1	3
23	Komunikacije	2	1	2	1	2	1	2	1	3

Nivo Poglavlja		Turbinski avioni		Klipni avioni		Turbinski helikopteri		Klipni helikopteri		Avionika
		B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
Kategorija dozvole		B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	B2
24	Električna energija	3	1	3	1	3	1	3	1	3
25	Oprema i unutrašnje opremanje	3	1	3	1	3	1	3	1	1
25A	Elektronska oprema uključujući opremu u slučaju nužde	3	1	3	1	3	1	3	1	3
26	Zaštita od požara	3	1	3	1	3	1	3	1	3
27	Komande leta	3	1	3	1	3	1	3	1	2
27A	Upravljanje sistemom: električno/ <i>fly-by-wire</i>	3	1	–	–	–	–	–	–	3
28	Gorivni sistemi	3	1	3	1	3	1	3	1	2
28A	Gorivni sistemi – praćenje i parametri	3	1	3	1	3	1	3	1	3
29	Hidraulika	3	1	3	1	3	1	3	1	2
29A	Hidraulika– praćenje i parametri	3	1	3	1	3	1	3	1	3
30	Zaštita od leda i kiše	3	1	3	1	3	1	3	1	3
31	Sistemi za indikacije/snimanje	3	1	3	1	3	1	3	1	3
31A	Sistemi instrumenata	3	1	3	1	3	1	3	1	3
32	Stajni trap	3	1	3	1	3	1	3	1	2
32A	Stajni trap – praćenje i parametri	3	1	3	1	3	1	3	1	3
33	Svjetla	3	1	3	1	3	1	3	1	3
34	Navigacija	2	1	2	1	2	1	2	1	3
35	Kiseonik	3	1	3	1	–	–	–	–	2
36	Pneumatika	3	1	3	1	3	1	3	1	2
36A	Pneumatika – praćenje i parametri	3	1	3	1	3	1	3	1	3
37	Vakuum	3	1	3	1	3	1	3	1	2
38	Voda/otpad	3	1	3	1	–	–	–	–	2
41	Vodeni balast	3	1	3	1	–	–	–	–	1
42	Modularna integrisana avionika	2	1	2	1	2	1	2	1	3
44	Sistemi putničke kabine	2	1	2	1	2	1	2	1	3
45	Ugrađeni sistem za održavanje (ili obuhvaćeno sa 31)	3	1	3	1	3	1	–	–	3
46	Informacioni sistemi	2	1	2	1	2	1	2	1	3
50	Odjeljci za teret i uređaje	3	1	3	1	3	1	3	1	1
Turbinski motor										
70	Standardne prakse – Motori	3	1	–	–	3	1	–	–	1
70A	Strukturni sklop i rad motora (Ugrađivanje, uvodnik, kompresori, komora sagorijevanja, turbinska sekcija, ležajevi i zaptivke, sistemi podmazivanja)	3	1	–	–	3	1	–	–	1
70B	Performanse motora	3	1	–	–	3	1	–	–	1
71	Pogonska grupa	3	1	–	–	3	1	–	–	1
72	Turboblazni/Turboelisni/Turboventilatorski /Elisnoventilatorski motor	3	1	–	–	3	1	–	–	1
73	Motorno gorivo i kontrola	3	1	–	–	3	1	–	–	1
75	Vazduh	3	1	–	–	3	1	–	–	1
76	Komande motora	3	1	–	–	3	1	–	–	1
78	Izduvnik	3	1	–	–	3	1	–	–	1
79	Ulje	3	1	–	–	3	1	–	–	1

Nivo Poglavlja		Turbinski avioni		Klipni avioni		Turbinski helikopteri		Klipni helikopteri		Avionika
		B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	
Kategorija dozvole		B1	C	B1	C	B1	C	B1	C	B2
80	Pokretanje	3	1	-	-	3	1	-	-	1
82	Ubrizgavanje vode	3	1	-	-	3	1	-	-	1
83	Reduktori za pogon uređaja	3	1	-	-	3	1	-	-	1
84	Pojačavanje potiska	3	1	-	-	3	1	-	-	1
73A	FADEC	3	1	-	-	3	1	-	-	3
74	Paljenje	3	1	-	-	3	1	-	-	3
77	Sistemi parametara motora	3	1	-	-	3	1	-	-	3
49	Pomoćni izvor snage (APU)	3	1	-	-	-	-	-	-	2
Klipni motor										
70	Standardne prakse – Motori	-	-	3	1	-	-	3	1	1
70A	Strukturni sklop i rad motora (Ugrađivanje, karburatori, direktno ubrizgavanje goriva, usisavanje, izduvnik i rashladni sistemi, kompresorsko punjenje/turbo punjenje, sistemi za podmazivanje)	-	-	3	1	-	-	3	1	1
70B	Performanse motora	-	-	3	1	-	-	3	1	1
71	Pogonska grupa	-	-	3	1	-	-	3	1	1
73	Gorivo i komande motora	-	-	3	1	-	-	3	1	1
76	Komande motora	-	-	3	1	-	-	3	1	1
79	Ulje	-	-	3	1	-	-	3	1	1
80	Startovanje	-	-	3	1	-	-	3	1	1
81	Turbine	-	-	3	1	-	-	3	1	1
82	Ubrizgavanja vode	-	-	3	1	-	-	3	1	1
83	Reduktori za pogon uređaja	-	-	3	1	-	-	3	1	1
84	Pojačavanje potiska	-	-	3	1	-	-	3	1	1
73A	FADEC	-	-	3	1	-	-	3	1	3
74	Paljenje	-	-	3	1	-	-	3	1	3
77	Sistemi parametara motora	-	-	3	1	-	-	3	1	3
Elise										
60A	Standardne prakse – Elisa	3	1	3	1	-	-	-	-	1
61	Elise/potisak	3	1	3	1	-	-	-	-	1
61A	Struktura elise	3	1	3	1	-	-	-	-	-
61B	Komanda koraka elise	3	1	3	1	-	-	-	-	-
61C	Sinhronizovanje elise	3	1	3	1	-	-	-	-	1
61D	Elektronske komande elise	2	1	2	1	-	-	-	-	3
61E	Zaštita od zaleđivanja elise	3	1	3	1	-	-	-	-	-
61F	Održavanje elise	3	1	3	1	-	-	-	-	1

(f) Metode multimedijalne obuke (MBT) mogu da se koriste da bi se zadovoljio element teorijske obuke bilo u učionici bilo u kontrolisanoj virtuelnoj okolini pod uslovom da budu prihvaćene od strane nadležnih vlasti koje odobravaju kurs obuke.

3.2. Praktični element

(a) Cilj:

Cilj praktične obuke je sticanje zahtjevane kompetencije u obavljanju sigurnog održavanja, provjere i rutinskih radova u skladu sa priručnikom za održavanje i drugim relevantnim uputstvima i poslovima koji su odgovarajući za tip vazduhoplova kao što su na primjer otkrivanje kvarova, popravke, podešavanja, zamjene, montaža i funkcionalne provjere. Obuhvata svijest o korišćenju cjelokupne tehničke literature i dokumentacije vazduhoplova, korišćenje stručnog/posebnog alata i opreme za testiranje za izgrađivanje i zamjenu komponenti i modula jedinstvenih za tip vazduhoplova, uključujući i bilo koju aktivnost vezanu za održavanje na krilu (*on-wing*).

(b) Sadržaj:

Najmanje 50% označenih stavki iz donje tabele, koji su relevantni za određeni tip vazduhoplova, obavljaju se kao dio praktične obuke.

Označeni poslovi predstavljaju nastavne jedinice koje su bitne u svrhu praktične obuke kako bi se obezbijedilo da su operacija, funkcija, ugrađivanje i značaj sigurnosti u ključnim poslovima održavanja pravilno obrađeni; naročito kada isti ne mogu u potpunosti da se objasne samo teorijskom obukom. Iako je je u listi naveden minimum nastavnih jedinica praktične obuke, druge nastavne jedinice mogu da se dodaju ukoliko su relevantne za dati tip vazduhoplova.

Poslovi koji će da se obave će reprezentativni su za vazduhoplov i sisteme i u pogledu kompleksnosti i u pogledu tehničkog znanja potrebnog da se obavi posao. I dok se i relativno jednostavni poslovi mogu uključiti, drugi kompleksniji poslovi se takođe uvrštavaju i izvršavaju kako je odgovarajuće za tip vazduhoplova.

Glosar tabele: LOC: Lokacija; FOT: funkcionalni/operativni testovi; SGH: Servisiranje i zemaljsko opsluživanje; R/I: izgradnja/ugradnja; MEL: Lista minimalne ispravnosti opreme i sistema; TS: otkrivanje kvarova.

Poglavlja	B1/B2	B1					B2					
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	
Uvodni modul:												
05	Vremenska ograničenja/provjere u okviru održavanja (<i>maintenance checks</i>)	X/X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
06	Dimenzije/Površine (MTOM, itd)	X/X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
07	Dizanje i osiguravanje	X/X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
08	Nivelisanje i mjerenje težine	X/X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
09	Vuča i rulanje	X/X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
10	Parkiranje/lengerisanje, skladištenje i vraćanje u upotrebu	X/X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
11	Oznake i naljepnice	X/X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12	Servisiranje	X/X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
20	Standardne prakse – samo za pojedini tip vazduhoplova	X/X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
Helikopteri												
18	Analiza vibracija i buke (Trakiranje lopatica)	X/-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	
60	Standardne prakse Rotor – samo za pojedini tip	X/X	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
62	Rotori	X/-	-	X	X	-	X	-	-	-	-	
62A	Rotori – praćenje i parametri	X/X	X	X	X	X	-	-	X	-	X	
63	Prenos snage na rotor	X/-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	
63A	Prenos snage na rotor – praćenje i parametri	X/X	X	-	X	X	X	-	-	X	-	X
64	Repni rotor	X/-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	
64A	Repni rotor – praćenje i parametri	X/X	X	-	X	X	X	-	-	X	-	X
65	Prenos snage na repni rotor	X/-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	

Poglavlja	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
42	Modularna integrisana avionika	X/X	-	-	-	-	X	X	X	X	X
44	Sistemi putničke kabine	X/X	-	-	-	-	X	X	X	X	X
45	Ugrađeni sistem za održavanje (ili obuhvaćeno sa 31)	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
46	Informacioni sistemi	X/X	-	-	-	-	X		X	X	X
50	Odjeljci za prtljag	X/X		X	-	-	-	-	-	-	-
	Modul za klipni/turbinski motor:										
70	Standardne prakse – Motori – samo za određeni tip	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-
70A	Strukturni sklop i rad motora (Ugrađivanje, uvodnik, kompresori, komora sagorijevanja, turbiska sekcija, ležajevi i zaptivke, sistemi podmazivanja)	X/X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Turbinski motori:										
70B	Performanse motora	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
71	Pogonska grupa	X/-	X	X	-	-	-	X	-	-	-
72	Turbomlazni/Turboelisni/Turboventilatorski/Elisn oventilatorski motor	X/-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
73	Gorivo i komande motora	X/X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
73A	FADEC sistemi	X/X	X	-	X	X	X	-	X	X	X
74	Paljenje	X/X	X	-	-	-	X	-	-	-	-
75	Vazduh	X/-	-	-	X	-	X	-	-	-	-
76	Komande motora	X/-	X	-	-	-	X	-	-	-	-
77	Parametri motora	X/X	X	-	-	X	X	X	-	-	X
78	Izduvnik	X/-	X	-	-	X	-	-	-	-	-
79	Ulje	X/-		X	X	-	-	-	-	-	-
80	Pokretanje	X/-	X	-	-	X	X	-	-	-	-
82	Ubrizgavanje vode	X/-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
83	Reduktori	X/-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
84	Pojačavanje potiska	X/-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
	Pomoćni izvori snage (APU-i):										
49	Pomoćni izvori snage (APU-i)	X/-	X	X	-	-	X	-	-	-	-
	Klipni motori:										
70	Standardne prakse – motori – samo za pojedini tip	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-
70A	Strukturni sklop i rad motora (Ugrađivanje, karburatori, direktno ubrizgavanje goriva, usisavanje, izduvnik i rashladni sistemi, kompresorsko punjenje/turbo punjenje, sistemi za podmazivanje)	X/X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70B	Performanse motora	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
71	Pogonska grupa	X/-	X	X	-	-	-	X	-	-	-
73	Gorivo i komande motora	X/X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
73A	FADEC sistemi	X/X	X	-	X	X	X	X	X	X	X
74	Paljenje	X/X	X	-	-	-	X	-	-	-	-
76	Komande motora	X/-	X	-	-	-	X	-	-	-	-
77	Parametri motora	X/X	X	-	-	X	X	X	-	-	X
78	Izduvnik	X/-	X	-	-	X	X	-	-	-	-
79	Ulje	X/-	-	X	X	-	-	-	-	-	-

Poglavlja	B1/B2	B1					B2				
	LOC	FOT	SGH	R/I	MEL	TS	FOT	SGH	R/I	MEL	TS
80 Startovanje	X/-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-
81 Turbine	X/-	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-
82 Ubrizgavanje vode	X/-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83 Reduktori	X/-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-
84 Pojačavanje potiska	X/-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elise:											
60A Standardne prakse – Elisa	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-
61 Elise/potisak	X/X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-
61A Struktura elise	X/X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
61B Komande koraka elise	X/-	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-
61C Sinhronizovanje elise	X/-	X	-	-	-	X	-	-	-	X	-
61D Elektronske komande elise	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
61E Zaštita od zaleđivanja elise	X/-	X	-	X	X	X	-	-	-	-	-
61F Održavanje elise	X/X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

4. Standard ispita i procjene kod obuke za tip

4.1. Standard teorijskog elementa ispita

Nakon završetka teorijskog dijela obuke za tip vazduhoplova, održava se pismeni ispit, koji će da bude usaglašen sa sljedećim:

- Ispit se sastoji od pitanja sa više ponuđenih odgovora. Svako pitanje sa više ponuđenih odgovora ima 3 ponuđena odgovora od kojih je samo jedan tačan. Ukupno vrijeme se bazira na ukupnom broju pitanja i vrijeme za odgovore je bazirano na prosjeku od 90 sekundi po pitanju.
- Ponuđeni netačni alternativni odgovori osobi koja nije upućena u nastavnu jedinicu izgledaju jednako vjerovatno kao i tačni odgovori. Sve alternative jasno se odnose na pitanje i sličnog su vokabulara, gramatičke konstrukcije i dužine.
- Kod numeričkih pitanja, netačni odgovori odgovaraju proceduralnim greškama kao što je pogrešno primjenjen znak (+ naspram -), ili pogrešne jedinice mjere. To nisu samo nasumično izabrani brojevi.
- Nivo ispita za svako poglavlje ⁽²⁾ će biti kao što je definisano u tački 2 „Nivoi obuke za tip vazduhoplova“. Ipak, korišćenje ograničenog broja pitanja na nižim nivoima je prihvatljivo.
- Na ispitu nije dozvoljeno korišćenje literature. Nije dozvoljeno korišćenje referentnog materijala. Izuzetak se čini kad se procjenjuje sposobnost kandidata za B1 ili B2 da protumače tehničke dokumente.
- Broj pitanja je najmanje 1 pitanje po času predavanja. Broj i nivo pitanja za svako poglavlje će biti proporcionalan:
 - efektivnom broju časova obuke na tom poglavlju i nivou,
 - ciljevima učenja koji su dati u analizi potreba obuke.

Nadležne vlasti države članice procjenjuju broj i nivo pitanja prilikom odobravanja kursa.
- Prolazna ocjena ispita je najmanje 75%. Ukoliko je ispit obuke za tip podijeljen u više ispita, prolaznost svakog ispita je najmanje 75%. Da bi bilo moguće postići tačno 75%, broj pitanja će biti sadržilac broja 4.

² U tački 4, „poglavlje“ je jedan od redova nakon broja u tabeli iz tačke 3.1(e).

- (h) Kazneni poeni (negativni poeni za pogrešne odgovore) se ne koriste.
- (i) U slučaju faznog ispitivanja, pojedinačni ispiti ne mogu da se koriste kao dio završnog ispita, izuzev ako svaki ispit ne sadrži odgovarajući broj i nivo pitanja.

4.2. Standard procjene praktičnog elementa

Nakon završetka praktičnog elementa obuke za tip vazduhoplova, uradiće se procjena, koja mora da se usaglasi sa sljedećim:

- (a) Procjenu će uraditi određeni procjenjivači sa odgovarajućim kvalifikacijama.
- (b) Procjena će vrednovati znanje i vještine kandidata.

5. Standard ispita za tip

Ispit za tip obavlja organizacija za obuku odgovarajuće odobrena u skladu sa Dijelom-147 ili od strane nadležnih vlasti.

Ispit je usmeni, pismeni ili praktična procjena, ili njihova kombinacija i u saglasnosti je sa sljedećim zahtjevima:

- (a) Pitanja na usmenom ispitu su otvorena.
- (b) Pitanja na pismenom ispitu se sastoje od pitanja na koja se zahtijeva opisni odgovor ili od pitanja sa više ponuđenih odgovora.
- (c) Praktičnom procjenom određuje se kompetencija lica da obavi posao.
- (d) Ispiti se sastavljaju po modelu uzorka poglavlja³) navedenih u tački 3 programa obuke/ispita za tip, na naznačenom nivou.
- (e) Ponuđeni netačni alternativni odgovori osobi koja nije upućena u nastavnu jedinicu izgledaju jednako vjerovatno kao i tačni odgovori. Sve alternative jasno se odnose na pitanje i sličnog su vokabulara, gramatičke konstrukcije i dužine.
- (f) Kod numeričkih pitanja, netačni odgovori odgovaraju proceduralnim greškama kao što su pogrešno primjenjene korekcije ili pogrešne konverzije jedinica: nisu to samo nasumično izabrani brojevi.
- (g) Ispit obezbijeduje ispunjenje sljedećih ciljeva:
 1. pravilno i sigurno izlaganje o vazduhoplovu i njegovim sistemima;
 2. obezbjeđenje sigurnog obavljanja održavanja, provjere i rutinskih radova u skladu sa priručnikom za održavanje i drugim relevantnim uputstvima i poslovima koji su odgovarajući za tip vazduhoplova kao što su na primjer otkrivanje kvarova, popravke, podešavanja, zamjene, montaža i funkcionalne provjere poput startovanja motora itd., ukoliko je potrebno;
 3. ispravno korišćenje cjelokupne tehničke literature i dokumentacije vazduhoplova;
 4. ispravna upotreba stručnog/posebnog alata i opreme za testiranje, izgrađivanje i zamjenu komponenti i modula jedinstvenih za tip vazduhoplova, uključujući i bilo koju aktivnost vezanu za održavanje na krilu (*on-wing*).
- (h) Sljedeći uslovi se primjenjuju na ispit:
 1. Maksimalni dozvoljeni broj uzastopnih pokušaja je tri. Sljedeći niz od tri uzastupna pokušaja je dozvoljen nakon godinu dana od posljednjeg pokušaja iz prethodnog niza pokušaja. Nakon prvog neuspjelog pokušaja, sljedeći pokušaj može biti nakon 30 dana, a nakon drugog neuspjelog pokušaja sljedeći pokušaj može da bude nakon 60 dana.

Kandidat napismeno potvrđuje organizaciji za obuku ili nadležnim vlastima kod kojih podnosi zahtjev za ispit, broj i datume prethodnih pokušaja polaganja u zadnjih godinu dana kao i organizaciju za obuku iz održavanja ili nadležne vlasti kod kojih je pokušano

³ U tački 5, „poglavlje“ je jedan od redova nakon broja u tabelama iz tačaka 3.1(e) i 3.2(b).

polaganje. Organizacija za obuku iz održavanja ili nadležne vlasti odgovorne su da provjere da li je broj pokušaja u okviru primjenjivih vremenskih rokova.

2. Ispit za tip polaže se i zahtijevano praktično iskustvo stiče se u roku od 3 godine prije podnošenja zahtjeva za upis ovlašćenja u dozvolu za održavanje vazduhoplova.
3. Ispit za tip će se obaviti u prisustvu najmanje jednog ispitivača. Ispitivač(i) nije učestvovao u obuci kandidata.

(i) Ispitivač(i) sačinjavaju i potpisuju pisani izvještaj o ispitu u kojem će objasniti zašto je kandidat položio ili nije.

6. Obuka na radu

Obuku na radu (*OJT*) odobravaju nadležne vlasti koje su izdale dozvolu.

Sprovodi se kod i pod kontrolom organizacije za održavanje koja je odobrena za dati tip vazduhoplova, i procjenjuju je određeni procjenjivači sa odgovarajućim kvalifikacijama.

Počinje i završava se u roku od 3 godine prije podnošenja zahtjeva za upis ovlašćenja za tip.

(a) Cilj:

Cilj OJT-a je da se stekne zahtijevana kompetencija i iskustvo u obavljanju sigurnog održavanja.

(b) Sadržaj:

Obuka na radu pokriva presjek poslova prihvatljiv nadležnim vlastima. OJT poslovi koji treba da se obave su reprezentativni za vazduhoplov i sisteme i u pogledu kompleksnosti i u pogledu tehničkog znanja potrebnog da se obavi posao. I dok se i relativno jednostavni poslovi mogu uključiti, drugi kompleksniji poslovi se takođe uvrštavaju i izvršavaju kako je odgovarajuće za tip vazduhoplova.

Svaki posao potpisuju kandidat i određeni nadzornik. Nabrojani poslovi se pozivaju na konkretnu radnu karticu/radni list, itd.

Konačna procjena obavljenog OJT-a je obavezna i obavlja je određeni procjenjivač sa odgovarajućim kvalifikacijama.

Radni nalozi/knjižica obuke na radu sadrže sljedeće podatke:

1. Naziv polaznika;
2. Datum rođenja;
3. Odobrena organizacija za održavanje;
4. Mjesto;
5. Naziv nadzornika i procjenjivača, (uključujući i broj dozvole ukoliko je primjenljivo);
6. Datum završetka posla;
7. Opis posla i radna kartica/radni nalog/tehnička knjiga, itd.;
8. Tip i registarske oznake vazduhoplova;
9. Ovlašćenje za koje je podnešen zahtjev.

Da bi se olakšala provjera od strane nadležnih vlasti, demonstriranje OJT-a sastoji se od (i) detaljnih radnih lista/knjižice i (ii) izvještaja o usaglašenosti u kojem je demonstrirano kako obuka na radu ispunjava zahtjeve ovog Dijela.

Dodatak IV

Zahtijevano iskustvo za promjenu Dio-66 dozvole za održavanje vazduhoplova

Donja tabela prikazuje zahtijevano iskustvo potrebno za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova uključivanjem dodatne osnovne kategorije ili podkategorije u Dio-66 dozvolu.

Iskustvo mora da bude pratično iskustvo u održavanju na vazduhoplovu u operacijama i u podkategoriji na koju se odnosi zahtjev.

Zahtijevano iskustvo smanjuje se za 50% ako podnositelj zahtjeva ima završen kurs koji je odobren u skladu sa Dijelom-147 i koji je relevantan za traženu podkategoriju.

u: iz:	A1	A2	A3	A4	B1.1	B1.2	B1.3	B1.4	B2	B3
A1	–	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	6 mjeseci
A2	6 mjeseci	–	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	6 mjeseci
A3	6 mjeseci	6 mjeseci	–	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina
A4	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	–	2 godine	1 godina	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina
B1.1	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	–	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	1 godina	6 mjeseci
B1.2	6 mjeseci	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	–	2 godine	6 mjeseci	2 godine	Ništa
B1.3	6 mjeseci	6 mjeseci	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	–	6 mjeseci	1 godina	6 mjeseci
B1.4	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	Ništa	2 godine	6 mjeseci	2 godine	–	2 godine	6 mjeseci
B2	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	1 godina	1 godina	1 godina	1 godina	–	1 godina
B3	6 mjeseci	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	–

Dodatak V

Obrazac zahtjeva – EASA Obrazac 19

1. Ovaj Dodatak sadrži primjer obrasca zahtjeva za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio-66).
2. Nadležne vlasti države članice mogu da prilagode EASA obrazac 19 samo tako da on obuhvati dodatne podatke koji su potrebni ako nacionalni zahtjevi dopuštaju ili zahtijevaju da se dozvola za održavanje vazduhoplova izdata u skladu sa Aneksom III (Dio-66) koristi izvan zahtjeva Aneksa I (Dio-M) i Aneksa II (Dio-145).

ZAHTEJEV ZA PRVO IZDAVANJE / PROMJENU / PRODUŽENJE DIO-66 DOZVOLE ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA <i>APPLICATION FOR INITIAL / AMENDMENT / RENEWAL OF PART-66 AIRCRAFT MAINTENANCE LICENCE (AML)</i>					EASA obrazac 19 EASA Form 19						
PODACI O PODNOSIOCU ZAHTEJEVA / APPLICANT DETAILS:											
Ime i prezime / Name: _____											
Adresa: _____ Address: _____											
Državljanstvo: _____ Nationality: _____					Datum i mjesto rođenja: _____ Date and Place of Birth: _____						
PODACI O DIO 66 DOZVOLI (ako je primjenjivo) / PART 66 AML DETAILS (if applicable):											
Broj dozvole: / Licence No: _____					Datum izdavanja / Date of Issue: _____						
PODACI O POSLODAVCU / EMPLOYER'S DETAILS:											
Naziv / Name: _____											
Adresa: _____ Address: _____											
Broj odobrenja organizacije za održavanje Maintenance Organisation Approval Ref. _____											
Tel: _____					Fax: _____						
ZAHTEJEV ZA / APPLICATION FOR: (Označi odgovarajuće polje(a) / Tick relevant box(es))											
Prvo izdavanje dozvole Initial AML		☐		Promjena dozvole Amendment of AML		☐		Produženje dozvole Renewal of AML		☐	
Ovlašćenje / Rating						A	B1	B2	B3	C	
Turbinski avioni / Aeroplane Turbine						☐	☐				
Klipni avioni / Aeroplane Piston						☐	☐				
Turbinski helikopteri / Helicopter Turbine						☐	☐				
Klipni helikopteri / Helicopter Piston						☐	☐				
Avionika / Avionics								☐			
Nepresurizovani klipni avioni čija je MTOM 2t i manja Piston engine non-pressurised aeroplanes of MTOM of 2t and below									☐		
Veliki vazduhoplovi / Large aircraft										☐	
Vazduhoplovi koji nisu veliki vazduhoplovi Aircraft other than large aircraft										☐	
Upis tipa / upis ovlašćenja / uklanjanje ograničenja (ako je primjenjivo) Type endorsements/rating endorsement/limitation removal (if applicable):											

Tražim da mi se po prvi put izda/promijeni/produži Dio-66 dozvola za održavanje vazduhoplova, kao što je naznačeno, i potvrđujem da su podaci u ovom zahtjevu tačni u trenutku podnošenja.

I wish to apply for initial/amendment/renewal of Part -66 AML as indicated and confirm that the information contained in this form was correct at the time of application.

Potvrđujem da / I herewith confirm that:

1. Ne posjedujem Dio-66 dozvolu za održavanje vazduhoplova izdatu od neke druge države članice;

I am not holding any Part-66 AML issued in another Member State;

2. Nisam podnio zahtjev za Dio-66 dozvolu za održavanje vazduhoplova ni u jednoj drugoj državi članici;

I have not applied for any Part-66 AML in another Member State; and

3. Nikada nisam posjedovao Dio-66 dozvolu za održavanje vazduhoplova izdatu od neke druge države članice koja je ukinuta ili suspendovana od bilo koje druge države članice.

I never had a Part-66 AML issued in another Member State which was revoked or suspended in any other Member State.

Takođe sam svjestan da bilo koji netačan podatak može da za posljedicu ima neizdavanje Dio-66 dozvole za održavanje vazduhoplova.

I also understand that any incorrect information could disqualify me from holding a Part-66 AML.

Potpis:

Ime i prezime:

Signed:

Name:

Datum:

Date:

Tražim sljedeće kredite (ako je primjenjivo):

I wish to claim the following credits (if applicable):

Krediti za iskustvo iz Dio-147 obuke

Experience credit for Part-147 training

Ispitni krediti za ekvivalentna svjedočanstva o završenim ispitima

Examination credit for equivalent exam certificates

Molimo Vas da priložite sva odgovarajuća uvjerenja

Please enclose all relevant certificates

Preporuka (ukoliko je primjenjivo): Ovim se potvrđuje da je podnosio zahtjeva ispunio zahtjeve u pogledu znanja i iskustva iz dijela 66 i preporučuje se nadležnom organu da izda ili da upiše u dozvolu za održavanje vazduhoplova po dijelu 66.

Recommendation (if applicable): It is hereby certified that the applicant has met the relevant maintenance knowledge and experience requirements of Part-66 and it is recommended that the competent authority grants or endorses the Part-66 AML

Potpis:

Naziv:

Signed:

Name:

Radno mjesto:

Datum:

Position:

Date:

Dozvola za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio 66) – EASA obrazac 26

1. Primjer obrasca dozvole za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio 66) priložen je dalje u tekstu.
2. Dokument se ispisuje na priloženom standardizovanom obrascu koji može da se smanji da bi se omogućila njegova izrada na računaru, ako se to želi. Kada se veličina smanji, mora da se vodi računa o tome da ostane dovoljno prostora na mjestima koja su namijenjena za službene pečate/žigove. Računarski izrađeni dokumenti ne moraju da sadrže sve rubrike ako u konkretnom slučaju bilo koja rubrika ostaje prazna sve dok dokument jasno može da se prepozna kao dozvola za održavanje vazduhoplova izdata u skladu sa Aneksom III (Dio 66).
3. Dokument može da bude ispisan na engleskom jeziku ili na službenom jeziku dotične države članice, a ako je ispisan na službenom jeziku dotične države članice, prilaže se i primjerak na engleskom jeziku za svakog imalca dozvole koji radi izvan dotične države članice kako bi se obezbijedilo razumijevanje potrebno za uzajamno priznavanje dozvola.
4. Svaki imalac dozvole mora da ima jedinstveni broj dozvole zasnovan na nacionalnom identifikatoru i alfa-numeričkoj oznaci.
5. Stranice u dokumentu mogu da budu poređane po bilo kom redoslijedu i nema potrebe da se unose bilo kakve crte za odvajanje sve dok su podaci koji su sadržani u dokumentu tako postavljeni da se prikaz svake stranice jasno poistovećuje sa obrascem dozvole za održavanje vazduhoplova koji je ovde priložen.
6. Dokument mogu da pripreme (i) nadležne vlasti države članice ili (ii) svaka organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145) ako se nadležne vlasti slože sa tim i pod uslovom da je procedura izrađena kao dio priručnika organizacije za održavanje iz tačke 145.A.70 Aneksa II (Dio-145), s tim što u svim slučajevima dokument izdaju nadležne vlasti države članice.
7. Pripremu bilo kakve promjene postojeće dozvole za održavanje vazduhoplova mogu da izvrše (i) nadležne vlasti države članice ili (ii) bilo koja organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145) ako se nadležne vlasti slože sa tim i pod uslovom da je procedura izrađena kao dio priručnika organizacije za održavanje iz tačke 145.A.70 Aneksa II (Dio-145), s tim što u svim slučajevima dokument mijenjaju nadležne vlasti države članice.
8. Jednom izdatu dozvoli za održavanje vazduhoplova imalac dozvole mora da čuva u dobrom stanju i on je odgovoran da se u njoj ništa neovlašćeno ne upisuje.
9. U slučaju neusaglašenosti sa tačkom 8 dokument može postati nevažeći, što može da dovede da imalac ostane bez certifikacionih prava i protiv njega može da bude pokrenut postupak pred nadležnim sudom prema nacionalnim propisima.
10. Dozvola za održavanje vazduhoplova izdata u skladu sa Aneksom III (Dio-66) priznata je u svim državama članicama pa za rad u drugoj državi članici nije potrebna zamjena dokumenta.
11. Dodatak EASA obrascu 26 je neobavezan i može da se koristi samo da bi se unijela nacionalna prava, ako su takva prava obuhvaćena nacionalnom regulativom izvan okvira Aneksa III (Dio-66).
12. Za informaciju konkretna Aneks III (Dio 66) dozvola za održavanje vazduhoplova koju su izdale nadležne vlasti države članice može da ima stranice poređane drugim redoslijedom i da bude bez crta za odvajanje.
13. Nadležne vlasti države članice mogu da odluče da ne izdaju stranicu koja sadrži ovlašćenje za tip vazduhoplova sve dok se ne steknu uslovi za upisivanje prvog ovlašćenja za tip, a izdaju više od jedne stranice koja sadrži ovlašćenje za tip vazduhoplova kada je broj ovlašćenja za tip takav da ne mogu stati na jednoj stranici.
14. Bez obzira na 13, svaka izdata stranica mora da bude u tom formatu i da sadrži podatke koji su za nju određeni.

15. Na dozvoli će jasno biti naznačeno da su ograničenja izuzeća od certifikacionih prava. Kad ne postoje nikakva važeća ograničenja, stranica OGRANIČENJA/LIMITATIONS izdaje se sa navodom „Bez ograničenja / No limitations“.
16. Kad je obrazac unaprijed odštampan, svaka rubrika za bilo koju kategoriju, podkategoriju ili ovlaštenje za tip koja ne sadrži upisano ovlaštenje mora da se označi i time pokaže da lice nema to ovlaštenje.
17. Primjer obrasca dozvole za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio 66):

<p>I.</p> <p>MONTENEGRO CIVIL AVIATION AGENCY</p> <p>II. Dio-66 Part-66</p> <p>DOZVOLA ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA</p> <p>AIRCRAFT MAINTENANCE LICENCE</p> <p>III. Broj dozvole: ME.66.[XXXX] Licence No:</p> <p>EASA obrazac 26 izdanje 3 EASA Form 26 Issue 3</p>

IVa. Prezime i ime imaoca <i>Full name of holder</i>
IVb. Datum i mjesto rođenja <i>Date and place of birth</i>
V. Adresa imaoca <i>Address of holder</i>
VI. Državljanstvo imaoca <i>Nationality of holder</i>
VII. Potpis imaoca <i>Signature of holder</i>
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>

<p>VIII. USLOVI <i>CONDITIONS:</i></p> <p>Dozvolu imalac dozvole mora da potpiše i da uz nju ima ličnu ispravu sa fotografijom. <i>This licence shall be signed by the holder and be accompanied by an identity document containing a photograph of the licence holder.</i></p> <p>Samo ovlaštenje za kategoriju upisano na stranici(ama) sa naslovom „DIO-66 KATEGORIJE“ ne daje pravo imaoocu dozvole da izdaje uvjerenje o spremnosti za upotrebu vazduhoplova. <i>Endorsement of any categories on the page(s) entitled PART-66 CATEGORIES only does not permit the holder to issue a certificate of release to service for an aircraft.</i></p> <p>Ova dozvola sa upisanim ovlaštenjem za vazduhoplove zadovoljava namjeru ICAO Aneksa 1. <i>This licence when endorsed with an aircraft ratings meets the intent of ICAO Annex 1.</i></p> <p>Prava imaoca ove dozvole propisana su Uredbom (EZ) br. 2042/2003 a naročito njenim Aneksom III (Dio-66). <i>The privileges of the holder of this licence are prescribed by Regulation (EC) No 2042/2003 and in particular its Annex III (Part-66).</i></p> <p>Ova dozvola važi do datuma koji je naveden na stranici sa ograničenjima, ako prethodno nije suspendovana ili ukinuta. <i>This licence remains valid until the date specified on the limitation page unless previously suspended or revoked.</i></p> <p>Prava iz ove dozvole mogu se koristiti samo ako imalac dozvole ima najmanje 6 mjeseci iskustva u održavanju vazduhoplova u poslednje dvije godine u skladu sa pravima iz dozvole, ili ako je ispunio uslove za sticanje odgovarajućih prava. <i>The privileges of this licence may not be exercised unless in the preceding two year period the holder has had either 6 months of maintenance experience in accordance with the privileges granted by the licence, or met the provision for the issue of the appropriate privileges.</i></p> <p>III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i></p>

IX. DIO 66 KATEGORIJE <i>PART-66 CATEGORIES</i>					
VAŽNOST: <i>VALIDITY:</i>	A	B1	B2	B3	C
Turbinski avioni <i>Aeroplanes Turbine</i>			n/a	n/a	n/a
Klipni avioni <i>Aeroplanes Piston</i>			n/a	n/a	n/a
Turbinski helikopteri <i>Helicopters Turbine</i>			n/a	n/a	n/a
Klipni helikopteri <i>Helicopters Piston</i>			n/a	n/a	n/a
Avionika <i>Avionics</i>	n/a	n/a		n/a	n/a
Veliki vazduhoplovi <i>Large Aircraft</i>	n/a	n/a	n/a	n/a	
Vazduhoplovi koji nisu veliki <i>Aircraft other than large</i>	n/a	n/a	n/a	n/a	
Nepresurizovani klipni avioni čija je MTOM 2000 kg i manja <i>Piston-engine non pressurized aeroplanes of 2000 kg MTOM and below</i>	n/a	n/a	n/a		n/a
X. Datum i potpis ovlašćenog lica <i>Signature of issuing officer & date</i>					
XI. Pečat ili žig izdavaoca dozvole <i>Seal or stamp of issuing authority</i>					
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>					

XII. DIO 66 OVLAŠĆENJA ZA VAZDUHOPLOVE PART-66 AIRCRAFT RATINGS		
Ovlašćenje za vazduhoplov <i>Aircraft rating</i>	Kategorija <i>Category</i>	Pečat i datum <i>Stamp & Date</i>
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>		

XIII. DIO 66 OGRANIČENJA PART-66 LIMITATIONS
Važi do: <i>Valid until:</i>
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>

Dodatak EASA obrascu 26 <i>Annex to EASA Form 26</i>	
XIV.	NACIONALNA PRAVA koja nisu obuhvaćena Dijelom 66, u skladu sa propisima kojim se uređuje civilno vazduhoplovstvo (Važe samo u Crnoj Gori) <i>NATIONAL PRIVILEGES outside the scope of Part-66, in accordance with National Legislation (Valid only in Montenegro)</i>
Pečat i datum <i>Official stamp & date</i>	
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>	

NAMJERNO OSTAVLJENO PRAZNO

INTENTIONALLY LEFT BLANK

ANEKS IV

DIO-147

SADRŽAJ

147.1

SEKCIJA A – TEHNIČKI ZAHTJEVI

- ODJELJAK A – OPŠTE
 - 147.A.05 Oblast primjene
 - 147.A.10 Opšte
 - 147.A.15 Zahtjev
- ODJELJAK B – ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSE NA ORGANIZACIJU
 - 147.A.100 Zahtjevi u pogledu objekata
 - 147.A.105 Zahtjevi u pogledu osoblja
 - 147.A.110 Evidencija o instruktorima, ispitivačima teorijskog znanja i ocjenjivačima praktičnog znanja
 - 147.A.115 Nastavna sredstva
 - 147.A.120 Materijal za obuku iz održavanja
 - 147.A.125 Evidencija
 - 147.A.130 Procedure obuke i sistem kvaliteta
 - 147.A.135 Ispiti
 - 147.A.140 Priručnik organizacije za obuku iz održavanja
 - 147.A.145 Prava organizacije za obuku iz održavanja
 - 147.A.150 Promjene u organizaciji za obuku iz održavanja
 - 147.A.155 Kontinuirano važenje
 - 147.A.160 Nalazi
- ODJELJAK C – ODOBRENI KURS OSNOVNE OBUKE
 - 147.A.200 Odobreni kurs osnovne obuke
 - 147.A.205 Ispiti iz osnovnog teorijskog znanja
 - 147.A.210 Procjena osnovnog praktičnog znanja
- ODJELJAK D – OBUKA ZA TIP VAZDUHOPLOVA/POSLOVE
 - 147.A.300 Obuka za tip vazduhoplova/poslove
 - 147.A.305 Ispiti za tip vazduhoplova i procjenjivanje poslova

SEKCIJA B – PROCEDURE ZA NADLEŽNE VLASTI

- ODJELJAK A – OPŠTE ODREDBE
 - 147.B.05 Oblast primjene
 - 147.B.10 Nadležne vlasti
 - 147.B.20 Vođenje evidencije
 - 147.B.25 Izuzeća
- ODJELJAK B – IZDAVANJE ODOBRENJA
 - 147.B.110 Procedura odobrenja i promjena odobrenja

147.B.120	Procedura provjere kontinuiranog važenja
147.B.125	Uvjerenje o odobrenju organizacije za obuku iz održavanja
147.B.130	Nalazi
ODJELJAK C	– UKIDANJE, SUSPENZIJA ILI OGRANIČAVANJE ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA OBUKU IZ ODRŽAVANJA
147.B.200	Ukidanje, suspenzija ili ograničavanje odobrenja organizacije za obuku iz održavanja

Dodatak I – Trajanje kursa osnovne obuke

Dodatak II – Odobrenje organizacije za obuku iz održavanja iz Aneksa IV (Dio-147) – EASA obrazac 11

Dodatak III – Svjedočanstva o završenoj obuci iz Aneksa IV (Dio 147) – EASA obrasci 148 i 149

147.1

Za potrebe ovog Dijela, nadležne vlasti su:

1. za organizacije čije se glavno mjesto poslovanja nalazi u državi članici, organ koji je imenovala ta država članica, ili,
2. za organizacije čije se glavno mjesto poslovanja nalazi u trećoj državi, Agencija.

SEKCIJA A

TEHNIČKI ZAHTJEVI

ODJELJAK A

OPŠTE

147.A.05 Oblast primjene

Ovom Sekcijom utvrđuju se zahtjevi koje mora da ispuni organizacija koja zahtijeva odobrenje za sprovođenje obuke i ispita kako je navedeno u Aneksu III (Dio-66).

147.A.10 Opšte

Organizacija za obuku mora da bude organizacija ili dio organizacije koja je registrovana kao pravno lice.

147.A.15 Zahtjev

- (a) Zahtjev za odobrenje ili promjenu postojećeg odobrenja podnosi se na obrascu i na način koji odrede nadležne vlasti.
- (b) Zahtjev za odobrenje ili promjenu odobrenja mora da sadrži sljedeće informacije:
 1. registrovani naziv i adresu podnosioca zahtjeva;
 2. adresu organizacije koja traži odobrenje ili promjenu odobrenja;
 3. namjeravani obim radova u odobrenju ili promjenu obima radova u odobrenju;
 4. ime i potpis odgovornog rukovodioca;
 5. datum podnošenja zahtjeva.

ODJELJAK B

ZAHTJEVI KOJI SE ODOSE NA ORGANIZACIJU

147.A.100 Zahtjevi u pogledu objekata

- (a) Veličina i struktura objekata obezbjeđuju zaštitu od preovladavajućih meteoroloških uslova i pravilno odvijanje cjelokupne planirane obuke i svih planiranih ispita svakog dana.
- (b) Teorijska obuka i ispiti odvijaju se u zatvorenim prostorijama koje su potpuno odvojene od ostalih objekata.
 - 1. Maksimalan broj kandidata koji pohađaju teorijsku obuku tokom bilo kojeg kursa ne može da bude veći od 28.
 - 2. Veličina prostorije u kojoj se odvija ispit omogućava da tokom ispita kandidat ne može da sa svoje pozicije čita tekst s papira ili sa ekrana računara ostalih kandidata.
- (c) Uslovi u prostorijama iz stava (b) moraju da se održavaju takvima da bi se kandidatima omogućilo da se koncentrišu na učenje ili ispit, bez nepotrebnog ometanja ili neudobnosti.
- (d) Za kurs osnovne obuke, obezbjeđuju se radionice za osnovnu obuku i/ili objekti za održavanje odvojeni od učionica za praktični dio obuke a koje odgovaraju planiranom kursu obuke. Ukoliko organizacija ne može da omogući ovakve objekte, može da sa drugom organizacijom napravi sporazum da bi obezbijedila ove radionice/objekte, a kom slučaju se pravi pisani ugovor u kojem se određuju uslovi za pristup njima i za njihovo korišćenje. Nadležnim vlastima se obezbjeđuje pristup ovakvim ugovorenim organizacijama i u pisanom ugovoru se navode detalji o načinu obezbjeđivanja ovog pristupa.
- (e) Kurs obuke za tip vazduhoplova/poslove na vazduhoplovu, odvija se u odgovarajućim objektima koji sadrže primjerak tipa vazduhoplova kao što to je navedeno u tački 147.A.115(d).
- (f) Maksimalan broj kandidata koji se praktično obučavaju tokom jednog kursa ne smije da bude veći od 15 po nadzorniku ili ocjenjivaču.
- (g) Instruktorima, ispitivačima teorijskog znanja i ocjenjivačima praktičnog znanja obezbjeđuju se kancelarije kako bi se obezbijedilo da oni mogu da se pripremaju za svoje dužnosti bez nepotrebnog ometanja ili neudobnosti.
- (h) Obezbeđuje se siguran prostor za čuvanje ispitnih papira i evidencije o obučavanju. Okruženje u kome se ovi dokumenti čuvaju omogućava da oni budu i ostanu u dobrom stanju u vremenskom periodu koji je naveden u 147.A.125. Prostor za čuvanje dokumenata i kancelarije mogu da se kombinuju, zavisno od odgovarajućeg obezbjeđenja.
- (i) Obezbeđuje se biblioteka koja je snabdjevena kompletnim tehničkim materijalom koji potreban s obzirom na obim i nivo obuke koja se sprovodi.

147.A.105 Zahtjevi u pogledu osoblja

- (a) Organizacija imenuje odgovornog rukovodioca koji ima korporativno ovlašćenje da obezbijedi da se obuka finansira i odvija u skladu sa standardima koji se zahtjevaju u ovom Dijelu.
- (b) Nominuju se lice ili grupa lica, čije su odgovornosti (*responsibilities*) da obezbijede da je organizacija za obuku iz održavanja uvijek u saglasnosti sa ovim Dijelom. Ova lica odgovorna su odgovornom rukovodiocu. Više rangirani rukovodilac ili jedno lice iz ove grupe lica može ujedno da bude i odgovorni rukovodilac ako ispunjava zahtjeve za odgovornog rukovodioca predviđene u tački (a).
- (c) Organizacija za obuku iz održavanja angažuje dovoljan broj osoblja za planiranje/sprovođenje teorijske i praktične obuke, za sprovođenje ispita iz teorijskog znanja i procjenjivanje praktičnog znanja u skladu sa odobrenjem.
- (d) Izuzetno od tačke (c), kad druga organizacija pruža usluge praktične obuke i ocjenjivanja, njeno osoblje može da bude nominovano za sprovođenje praktične obuke i procjenjivanje.
- (e) Svako lice može da obavlja bilo koju kombinaciju uloga instruktora, ispitivača teorijskog znanja i ocjenjivača praktičnog znanja, ako ispunjava uslove iz stava (f).

- (f) Iskustvo i kvalifikacije instruktora, ispitivača teorijskog znanja i ocjenjivača praktičnog znanja utvrđuju se u skladu sa objavljenim kriterijumima ili u skladu sa procedurom i standardom koji je dogovoren sa nadležnim vlastima.
- (g) Ispitivači teorijskog znanja i ocjenjivači praktičnog znanja moraju da budu navedeni u priručniku organizacije radi njihovog prihvatanja.
- (h) Instruktori i ispitivači teorijskog znanja najmanje na svaka 24 mjeseca moraju da prođu obuku u vezi sa najnovijim tehnologijama, vještinama, ljudskim faktorom i najnovijim tehnikama obuke koja odgovara znanju za koje oni obučavaju ili koje ispituju.

147.A.110 Evidencija o instruktorima, ispitivačima teorijskog znanja i ocjenjivačima praktičnog znanja

- (a) Organizacija mora da vodi evidenciju o svim instruktorima, ispitivačima teorijskog znanja i ocjenjivačima praktičnog znanja. Evidencija sadrži podatke o njihovom iskustvu i kvalifikaciji, podaci o istoriji obuke i svakoj naknadno izvršenoj obuci.
- (b) Spisak dužnosti i ovlašćenja mora se napraviti za sve instruktore, ispitivače teorijskog znanja i ocjenjivače praktičnog znanja.

147.A.115 Nastavna sredstva

- (a) Svaka učionica ima odgovarajuću opremu za prezentaciju na nivou standarda koja kandidatima omogućava lako čitanje tekstova/crteža/dijagrama i brojeva sa bilo kog položaja u učionici.
Oprema za prezentaciju obuhvata i reprezentativne sintetičke uređaje za obuku koji pomažu kandidatima da bolje razumiju određene nastavne jedinice ako se oni smatraju korisnim u te svrhe.
- (b) Radionice za osnovnu obuku i/ili objekti za održavanje kao što je to navedeno u tački 147.A.100(d) moraju da imaju sve alate i opremu potrebnu za sprovođenje odobrenog obima obuke.
- (c) Radionice za osnovnu obuku i/ili objekti za održavanje kao što je to navedeno u 147.A.100(d) moraju da imaju odgovarajući izbor vazduhoplova, motora, djelova vazduhoplova i avionike.
- (d) Organizacije koje obučavaju za tip vazduhoplova kao što je to navedeno u 147.A.100(e) moraju da imaju pristup odgovarajućem tipu vazduhoplova. Sintetički uređaji za obuku mogu da se koriste samo ako obezbjeđuju odgovarajući standard obuke.

147.A.120 Materijal za obuku iz održavanja

- (a) Za kandidate se obezbjeđuje materijal za obuku koji obuhvata ukoliko je primjenljivo:
 1. nastavni program osnovne obuke, naveden u Aneksu III (Dio-66) za odgovarajuću kategoriju ili podkategoriju dozvole za održavanje vazduhoplova,
 2. sadržaj obuke za tip vazduhoplova zahtijevan Aneksom III (Dio-66) za odgovarajući tip vazduhoplova i za dozvolu za odgovarajuću kategoriju ili podkategoriju dozvole za održavanje vazduhoplova.
- (b) Kandidati moraju da imaju pristup uzorcima dokumentacije o održavanju i tehničkim informacijama koje se nalaze u biblioteci, kao što je to navedeno u tački 147.A.100(i).

147.A.125 Evidencija

Organizacija čuva evidenciju o obučavanju, ispitu iz teorijskog znanja i procjenjivanju praktičnog znanja kandidata na neograničen period.

147.A.130 Procedure obuke i sistem kvaliteta

- (a) Organizacija mora da uspostavi procedure koje su prihvatljive nadležnim vlastima kako bi obezbijedila primjenu odgovarajućih standarda obuke i usaglašenost sa svim relevantnim zahtjevima ovog Dijela.
- (b) Organizacija uspostavlja sistem kvaliteta koji obuhvata:
 1. funkciju nezavisnog audita kojim se prate standardi obuke, integritet ispita iz teorijskog znanja i procjenjivanja praktičnog znanja, usaglašenost procedura i njihova primjerenost,

2. sistem povratnih informacija o nalazima audita za lice(a) i prije svega odgovornog rukovodioca iz tačke 147.A.105(a) radi preduzimanja, ukoliko je neophodno, korektivnih akcija.

147.A.135 Ispiti

- (a) Ispitno osoblje obezbjeđuje tajnost svih pitanja.
- (b) Svaki kandidat za koga se tokom ispita iz teorijskog znanja utvrdilo da se poslužio prevarom ili da posjeduje materijal koji se odnosi na predmet ispita izuzev ispitnih papira i prateće odobrene dokumentacije diskvalifikuje se i zabranjuje mu se polaganje ispita na najmanje 12 mjeseci od dana incidenta. Nadležne vlasti se obavještavaju o svakom takvom incidentu zajedno sa utvrđenim činjenicama istrage u roku od mjesec dana.
- (c) Svaki ispitivač za koga se tokom ispita iz teorijskog znanja utvrdi da bilo kojem kandidatu čije se znanje provjerava daje odgovore na pitanja diskvalifikuje se u ulozi ispitivača a ispit se proglašava nevažećim. Nadležne vlasti obavještavaju se o tome u roku od mjesec dana.

147.A.140 Priručnik organizacije za obuku iz održavanja

- (a) Organizacija mora da ima priručnik koji koristi u kome je opisana njena organizacija i procedure i koji sadrži sljedeće podatke:
 1. izjavu koju je potpisao odgovorni rukovodilac kojom se potvrđuje da priručnik organizacije za obuku iz održavanja i ostali prateći priručnici definišu usaglašenost organizacije sa ovim dijelom i da će organizacija da ih stalno poštuje.
 2. zvanje(a) i ime(na) i prezime(na) lica nominovanih u skladu sa tačkom 147.A.105(b).
 3. dužnosti i odgovornosti (*responsibilities*) lica navedenih u tački 2, uključujući pitanja koja ona mogu da u ime organizacije za obuku iz održavanja neposredno rješavaju s nadležnim vlastima.
 4. organizacionu šemu koja pokazuje povezane lance odgovornosti (*responsibility*) između lica navedenih u tački (a)(2).
 5. listu instruktora obuke, ispitivača teorijskog znanja i ocjenjivača praktičnog znanja.
 6. opšti opis objekata za obuku i ispitivanje na svakoj adresi navedenoj u uvjerenju o osposobljenosti organizacije za obuku iz održavanja, i ako je odogvarajuće, na nekom drugom mjestu, kao što se to zahtijeva u skladu sa tačkom 147.A.145(b).
 7. spisak kurseva obuke iz održavanja koji čine obim odobrenja;
 8. proceduru izmjene i dopune priručnika organizacije za obuku iz održavanja;
 9. procedure organizacije za obuku iz održavanja, kao što se to zahtijeva u skladu sa tačkom 147.A.130(a);
 10. kontrolna procedura organizacije za obuku iz održavanja, kako se to zahtijeva u skladu sa tačkom 147.A.145(c), kad je ovlašćena za obuku, ispite iz teorijskog znanja i procjenjivanje praktičnog znanja izvan mjesta navedenih u tački 147.A.145(b);
 11. listu mjesta u skladu sa tačkom 147.A.145(b);
 12. listu organizacija, ukoliko je odogvarajuće, koje su navedene u tački 147.A.145(d).
- (b) Priručnik organizacije za obuku iz održavanja i sve kasnije izmjene i dopune odobravaju nadležne vlasti.
- (c) Izuzetno od tačke (b) manje izmjene i dopune priručnika mogu da se odobre u skladu sa procedurom iz priručnika (u daljem tekstu: posredno odobravanje).

147.A.145 Prava organizacije za obuku iz održavanja

- (a) Organizacija za obuku iz održavanja može da obavlja sljedeće kako je dozvoljeno i u skladu sa priručnikom organizacije za obuku iz održavanja:
 1. sprovođenje kurseva osnovne obuke u skladu sa nastavnim programom iz Aneksa III (Dio-66), ili njegovog dijela;

2. sprovođenje kurseva obuke za tip vazduhoplova/poslove na vazduhoplovu u skladu sa Aneksom III (Dio-66);
 3. sprovođenje ispita u ime nadležnih vlasti, uključujući i ispitivanje kandidata koji nisu pohađali kurs osnovne obuke ili kurs za tip vazduhoplova u organizaciji za obuku iz održavanja;
 4. izdavanje svjedočanstava u skladu sa Dodatkom III nakon uspješnog završavanja odobrene osnovne obuke i kurseva za tip vazduhoplova i ispita navedenih u (a)1, (a) 2 i (a)3, kako je primjenljivo.
- (b) Obuka, ispit iz teorijskog znanja i procjenjivanje praktičnog znanja mogu da se odvijaju samo na mjestima navedenim u uvjerenju o odobrenju i/ili na bilo kom mjestu navedenom u priručniku organizacije za obuku iz održavanja.
- (c) Odstupajući od tačke (b), organizacija za obuku iz održavanja može da sprovodi obuku, ispite iz teorijskog znanja i procjenjivanje praktičnog znanja izvan mjesta navedenih u tački (b) samo u skladu sa kontrolnom procedurom navedenom u priručniku organizacije za obuku iz održavanja. Ova mjesta ne moraju da budu navedena u priručniku organizacije za obuku iz održavanja.
- (d) 1. Organizacija za obuku iz održavanja može da podugovori sprovođenje osnovne teorijske obuke, obuke za tip vazduhoplova i povezanih ispita sa organizacijom koja se ne bavi obukom iz održavanja samo ako ova organizacija radi u okviru sistema kvaliteta organizacije za obuku iz održavanja.
2. Podugovaranje sprovođenja osnovne teorijske obuke i ispita ograničeno je na Aneks III (Dio-66), Dodatak I, Module 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 i 10.
 3. Podugovaranje sprovođenja obuke za tip vazduhoplova i ispita ograničeno je na pogonsku grupu i na sisteme avionike.
- (e) Organizacija ne može da bude odobrena za sprovođenje ispita ako nije odobrena i za sprovođenje odgovarajuće obuke.
- (f) Odstupajući od tačke (e), organizacija odobrena za pružanje obuke iz osnovnog znanja ili obuke za tip može takođe da bude odobrena za održavanje ispita za tip u slučajevima kada se ne zahtijeva obuka za tip.

147.A.150 Promjene u organizaciji za obuku iz održavanja

- (a) Organizacija za obuku iz održavanja unaprijed obavještava nadležne vlasti o svim predloženim promjenama koje utiču na njeno odobrenje, kako bi se nadležnim vlastima omogućilo da utvrđuje kontinuiranu usaglašenost sa ovim Dijelom i ako je potrebno izmijeni i dopuni odobrenje organizacije za obuku iz održavanja.
- (b) Nadležne vlasti mogu da odrede uslove pod kojima organizacija za obuku iz održavanja može da posluje u toku tih promjena izuzev ako nadležne vlasti ne utvrde da odobrenje mora da bude privremeno ukinuto.
- (c) Propust da nadležne vlasti budu obaviještene o tim promjenama može da izazove suspendovanje ili ukidanje odobrenja organizacije za obuku iz održavanja i to od dana uvođenja promjena.

147.A.155 Kontinuirano važenje

- (a) Odobrenje ima neograničen rok važenja. Ono ostaje važeće pod uslovom:
1. da je organizacija i dalje usaglašena sa ovim Dijelom, u skladu sa odredbama o postupanju po nalazima kako je navedeno u tački 147.B.130; i
 2. da nadležne vlasti imaju pristup organizaciji radi utvrđivanja kontinuirane usaglašenosti sa ovim Aneksom (Part-147); i
 3. da se uvjerenje ne vrati ili ukine.
- (b) Poslije vraćanja ili ukidanja, uvjerenje mora da se vrati nadležnim vlastima.

147.A.160 Nalazi

- (a) Nalaz nivoa 1 je jedno ili više od sljedećeg:

1. svaku ozbiljnu neusaglašenost sa procesom ispitivanja koja bi izazvalo poništenje ispita,
 2. ake se nadležnim vlastima ne omogući pristup objektima organizacije u toku normalnog radnog vremena nakon dva pismena zahtjeva,
 3. nepostojanje odgovornog rukovodioca,
 4. značajna neusaglašenost sa procesom obuke.
- (b) Nalaz nivoa 2 je svaka neusaglašenost sa procesom obuke izuzev nalaza nivoa 1.
- (c) Po prijemu obavještenja o nalazima u skladu sa tačkom 147.B.130, odobrena organizacija za obuku iz održavanja mora da utvrdi korektivni akcioni plan i da demonstrira korektivnu akciju na način prihvatljiv za nadležne vlasti u roku dogovorenom sa ovim vlastima.

ODJELJAK C

ODOBRENI KURS OSNOVNE OBUKE

147.A.200 **Odobreni kurs osnovne obuke**

- (a) Odobreni kurs osnove obuke sastoji se od teorijske obuke, ispita iz teorijskog znanja, praktične obuke i procjene praktičnog znanja.
- (b) Teorijska obuka obuhvata materiju iz nastavnih jedinica potrebnu za sticanje dozvole za održavanje vazduhoplova kategorije ili podkategorije kao što je to navedeno u Aneksu III (Dio 66).
- (c) Ispit iz teorijskog znanja obuhvata reprezentativni presjek materije iz nastavnih jedinica sadržanoj u tački (b).
- (d) Praktična obuka obuhvata praktičnu upotrebu uobičajene opreme/alata, rastavljanje/sastavljanje reprezentativnog izbora djelova vazduhoplova i učešće u obavljanju reprezentativno izabраниh aktivnosti održavanja a koje su relevantne za cijeli Dio-66 modul.
- (e) Procjena praktičnog znanja obuhvata praktičnu obuku i utvrđivanje da li je kandidat savladao korišćenje alata i opreme i obavljanje radova u skladu sa priručnicima za održavanje.
- (f) Trajanje kurseva osnovne obuke mora da bude u skladu sa Dodatkom I.
- (g) Trajanje kurseva za konverziju između (pod)kategorija određuje se procjenjivanjem programa osnovne obuke i s njim povezanih potreba za praktičnom obukom.

147.A.205 **Ispit iz osnovnog teorijskog znanja**

Ispit iz osnovnog teorijskog znanja mora da:

- (a) bude u skladu sa standardom određenim u Aneksu III (*Part-66*);
- (b) bude izveden bez korišćenja zabilješki sa obuke;
- (c) obuhvata reprezentativni izbor nastavnih jedinica iz određenog modula obuke završene u skladu sa Aneksom III (Dio-66).

147.A.210 **Procjena osnovnog praktičnog znanja**

- (a) Procjene osnovnog praktičnog znanja obavljaju se u toku kursa osnovne obuke iz održavanja od strane procjenjivača praktičnog znanja po završetku svakog perioda posjete praktičnim radionicama i/ili objektima za održavanje.
- (b) Kandidat dobija prelaznu ocjenu u skladu sa tačkom 147.A.200(e).

ODJELJAK D

OBUKA ZA TIP VAZDUHOPLOVA/POSLOVE

147.A.300 **Obuka za tip vazduhoplova/poslove**

Organizacija za obuku iz održavanja odobrava se za sprovođenje obuke za tip vazduhoplova i/ili poslove u skladu sa Aneksom III (Dio-66) ako je usaglašena sa standardom navedenim u tački 66.A.45.

147.A.305 **Ispiti za tip vazduhoplova i procjenjivanje poslova**

Organizacija za obuku iz održavanja odobrena u skladu sa tačkom 147.A.300 da sprovodi obuku za tip vazduhoplova sprovodi ispite za tip vazduhoplova ili procjenjuje poslove na vazduhoplovu koji su navedeni u Aneksu III (Dio-66) pod uslovom da postoji usaglašenost sa standardom za tip vazduhoplova i/ili poslove koji je naveden u tački 66.A.45 Aneksa III (Dio-66).

SEKCIJA B

PROCEDURE ZA NADLEŽNE VLASTI

ODJELJAK A

OPŠTE ODREDBE

147.B.05 **Oblast primjene**

Ovom Sekcijom uspostavljaju se administrativni zahtjevi koje moraju da ispunjavaju nadležne vlasti koje su nadležne za primjenu i sprovođenje Sekcije A ovog Dijela.

147.B.10 **Nadležne vlasti**

(a) Opšte

Država članica imenuje nadležne vlasti koje su zadužene za izdavanje, praćenje važenja, promjenu, suspendovanje ili ukidanje uvjerenja u skladu sa ovim Aneksom (Dio-147). Ove nadležne vlasti uspostavljaju dokumentovane procedure i organizacionu strukturu.

(b) Resursi

Nadležne vlasti moraju da imaju dovoljno odgovarajućeg osoblja za ispunjavanje zahtjeva ovog Dijela.

(c) Procedure

Nadležne vlasti utvrđuju procedure koji detaljno opisuju način na koji se postiže usaglašenost sa ovim Aneksom (Dio-147).

Procedure moraju da se redovno pregledaju i mijenjaju kako bi se obezbijedila kontinuirana usaglašenost.

(d) Kvalifikacije i obuka

Svo osoblje koje radi na odobrenjima u skladu sa ovim Aneksom mora:

1. da ima odgovarajuće kvalifikacije i znanje, iskustvo i obučenosť potrebne za obavljanje povjerenih poslova.
2. da je završilo osnovnu/kontinuiranu obuku o Aneksu III (Dio-66) i Aneksu IV (Dio-147) ukoliko je relevantno, kao i o njegovom značenju i standardima.

147.B.20 **Vođenje evidencije**

(a) Nadležne vlasti uspostavljaju sistem vođenja evidencije koji omogućava da se na odgovarajući način prati proces izdavanja, obnove, produženja važenja, promjene, suspendovanja ili ukidanja svakog odobrenja.

(b) Evidencija koja se odnosi na nadzor nad organizacijama za obuku iz održavanja obuhvata u najmanjoj mjeri:

1. zahtjev za odobrenje organizacije,
2. uvjerenje o odobrenju organizacije sa svim promjenama,

3. kopiju programa audita, s datumima planiranih i sprovedenih audita,
4. evidenciju o stalnom nadzoru, uključujući i evidenciju o svim auditima,
5. kopiju cjelokupne zvanične korespondencije,
6. podatke o svim izuzećima ili naloženim prinudnim mjerama,
7. svaki izvještaj drugih nadležnih vlasti koji se odnosi na nadzor nad radom organizacije,
8. priručnik organizacije s njegovim izmjenama i dopunama.

(c) Evidencija navedena u tački (b) čuva se najmanje četiri godine.

147.B.25 Izuzeća

(a) Nadležne vlasti mogu da izuzmu neku školu pod državnim ministarstvom zaduženim za školstvo od sljedećeg:

1. da bude organizacija kako je to navedeno u tački 147.A.10.
2. obaveze da ima odgovornog rukovodioca, uz poštovanje ograničenja da ministarstvo odredi višeg rukovodioca za upravljanje organizacijom za obuku i da taj rukovodilac raspolaže budžetom koji je dovoljan za upravljanje organizaciju u skladu sa standardom iz ovog Aneksa (Dio-147).
3. da ima nezavisni audit koji je dio sistema kvaliteta pod uslovom da ministarstvo upravlja nezavisnim školskim inspektoratom koji vrši audit organizacije za obuku iz održavanja u skladu sa učestalošću propisanom ovim Dijelom.

(b) Nadležne vlasti vode i čuvaju evidenciju o svim izuzećima koje su odobrile u skladu sa članom 14 stav 4 Uredbe (EZ) br. 216/2008.

ODJELJAK B

IZDAVANJE ODOBRENJA

U ovom Odjeljku navedeni su uslovi za izdavanje ili promjenu odobrenja organizacije za obuku iz održavanja.

147.B.110 Procedura odobrenja i promjena odobrenja

(a) Nakon prijema zahtjeva, nadležne vlasti:

1. pregledaju priručnik organizacije za obuku iz održavanja; i
2. provjeravaju usaglašenost organizacije sa zahtjevima Aneksa IV (Dio-147).

(b) Svi nalazi se evidentiraju i pismeno dostavljaju podnosiocu zahtjeva.

(c) Svi nalazi moraju da se otklone u skladu sa tačkom 147.B.130 prije izdavanja odobrenja.

(d) U uvjerenje o odobrenju se unosi broj uvjerenja na način koji odredi Agencija.

147.B.120 Procedura provjere kontinuiranog važenja

(a) Mora da se sprovede kompletan audit svake organizacije kojim se provjerava usaglašenost sa ovim Aneksom (Dio-147) u periodima koji nisu duži od 24 mjeseca. Ovo uključuje praćenje najmanje jednog kursa obuke i jednog ispita organizovanog od strane organizacije za obuku iz održavanja.

(b) Nalazi se obrađuju u skladu sa tačkom 147.B.130.

147.B.125 Uvjerenje o odobrenju organizacije za obuku iz održavanja

Obrazac uvjerenja o odobrenju organizacije za obuku iz održavanja dat je u Dodatku II.

147.B.130 Nalazi

(a) Ako se nalaz nivoa 1 ne otkloni u roku od tri dana od prijema pismenog obavještenja to povlači ukidanje, suspenziju ili ograničavanje odobrenja organizacije za obuku iz održavanja od strane nadležnih vlasti, u cjelini ili djelimično.

- (b) Nadležne vlasti djelimično ili u cjelosti ukidaju, suspenduju ili ograničavaju odobrenje ako organizacija ne ispoštuje rok koji su nadležne vlasti odobrile u slučaju nalaza nivoa 2

ODJELJAK C

UKIDANJE, SUSPENZIJA ILI OGRANIČAVANJE ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA OBUKU IZ ODRŽAVANJA 147.B.200 **Ukidanje, suspenzija ili ograničavanje odobrenja organizacije za obuku iz održavanja**

Nadležne vlasti:

- (a) suspenduju odobrenje kad postoje opravdani razlozi u slučaju potencijalnog ugrožavanja sigurnosti; ili
- (b) ukidaju, suspenduju ili ograničavaju odobrenje u skladu sa 147.B.130.
-

Dodatak I

Trajanje kursa osnovne obuke

Minimalno trajanje kompletnog kursa osnovne obuke je sljedeće:

Osnovni kurs	Trajanje (u satima)	Odnos teorijske obuke (u %)
A1	800	30 do 35
A2	650	30 do 35
A3	800	30 do 35
A4	800	30 do 35
B1.1	2400	50 do 60
B.1.2	2000	50 do 60
B.1.3	2400	50 do 60
B.1.4	2400	50 do 60
B2	2400	50 do 60
B3	1000	50 do 60

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA OBUKU I ISPITE IZ ODRŽAVANJA
MAINTENANCE TRAINING AND EXAMINATION ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ: **ME.147.[XXXX]**
 REFERENCE:

Na osnovu Uredbe (EK) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EK) br. 2042/2003 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EC) No 2042/2003 for the time being in force and subject to the condition specified bellow, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV ORGANIZACIJE]
[ADRESA ORGANIZACIJE]

organizacija za obuku iz održavanja usaglašena sa Sekcijom A, Aneksa IV (Dio-147) Uredbe (EK) br. 2042/2003 odobrena za sprovođenje obuke i ispita navedenih u priloženoj listi odobrenja i da izdaje odgovarajuća svjedočanstva o završenoj obuci kandidata koristeći gore navedene reference.

as a maintenance training organisation in compliance with Section A of Annex IV (Part-147) of Regulation (EC) No 2042/2003, approved to provide training and conduct examinations listed in attached approval schedule and issue related certificates of recognition to students using the above reference.

USLOVI:
CONDITIONS:

1. Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obuku iz održavanja iz Sekcije A, Aneksa IV (Dio-147); i

This approval is limited to that specified in the scope of work section of the approved maintenance training organisation exposition as referred to in Section A of Annex IV (Part-147); and

2. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obuku iz održavanja; i

This approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance training organisation exposition; and

3. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za obuku iz održavanja usaglašena sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EK) br. 2042/2003;

This approval is valid whilst the approved maintenance training organisation remains in compliance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EC) No 2042/2003;

4. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA ZA OBUKU I ISPITE IZ ODRŽAVANJA
MAINTENANCE TRAINING AND EXAMINATION ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
Organisation:

KLASA <i>CLASS</i>	KATEGORIJA DOZVOLE <i>LICENCE CATEGORY</i>	OGRANIČENJE <i>LIMITATION</i>	
OSNOVNA (*) <i>BASIC</i>	B1 (*)	TB1.1 (*)	TURBINSKI AVIONI (*) <i>AEROPLANES TURBINE</i>
		TB1.2 (*)	KLIPNI AVIONI (*) <i>AEROPLANES PISTON</i>
		TB1.3 (*)	TURBINSKI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS TURBINE</i>
		TB1.4 (*)	KLIPNI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS PISTON</i>
	B2 (*)	TB2 (*)	AVIONIKA <i>AVIONICS</i>
	B3 (*)	TB3 (*)	NEPRESURIZOVANE AVIONI SA KLIPNIM MOTORIMA ČIJA JE MTOM 2000 KG I MANJA. <i>PISTON-ENGINE NON-PRESSURISED AEROPLANES 2 000 KG MTOM AND BELOW</i>
	A (*)	TA.1 (*)	TURBINSKI AVIONI (*) <i>AEROPLANES TURBINE</i>
		TA.2 (*)	KLIPNI AVIONI (*) <i>AEROPLANES PISTON</i>
		TA.3 (*)	TURBINSKI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS TURBINE</i>
		TA.4 (*)	KLIPNI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS PISTON</i>
TIP / POSLOVI (*) <i>TYPE / TASKS</i>	C (*)	T4 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
	B1 (*)	T1 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
	B2 (*)	T2 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
	A (*)	T3 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>

Ovo odobrenje ograničeno je na one obuke i ispite koji su navedeni u obimu radova odobrenog priručnika organizacije za obuku iz održavanja.

This approval schedule is limited to those trainings and examinations specified in the scope of work section of the approved maintenance training organisation exposition.

Referenca Priručnika organizacije za obuku iz održavanja:

Maintenance Training Organisation Exposition reference:

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:

Date of last revision approved:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležnu vlast: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

EASA obrazac 11 izdanje 3 (Istovjetan sa EASA Form 11 Issue 3)

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

() upisati odgovarajuće ovlašćenje ili ograničenje**

Svjedočanstva o završenoj obuci iz Aneksa IV (Dio-147) – EASA obrasci 148 i 149

1. Osnovna obuka/ispit

Forma svjedočanstva o osnovnoj obuci u skladu sa Dijelom-147 data niže će se koristiti za priznavanje završetka osnovne obuke, osnovnog ispita ili osnovne obuke i ispita.

Svjedočanstvom o obuci jasno se navodi svaki polozeni modul tako što se stavlja datum uspješnog polaganja zajedno sa verzijom Dodatka I Aneksu III (Dio-66).

Stranica Page	1	od of	1
------------------	---	----------	---

SVJEDOČANSTVO O ZAVRŠENOJ OBUCI
CERTIFICATE OF RECOGNITION

Broj svjedočanstva: ME.147.[XXXX].[YYYY]
Reference:

Ovo svjedočanstvo o završenoj obuci izdaje se:
This certificate of recognition is issued to:

[IME]
[NAME]
[DATUM i MJESTO ROĐENJA]
[DATE and PLACE OF BIRTH]

Od strane:
By:

[NAZIV I ADRESA KOMPANIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]
Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

organizacija za obuku iz održavanja odobrena da sprovodi obuku i ispite u okviru svoje liste odobrenja i u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EZ) br. 2042/2003.
a maintenance training organisation approved to provide training and conduct examinations within its approval schedule and in accordance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EC) No 2042/2003.

Ovo svjedočanstvo potvrđuje da je gore imenovani ili uspješno položio odobreni kurs osnovne obuke (*) ili osnovni ispit (*) naveden niže u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog Parlamenta i Savjeta i Uredbom Komisije (EZ) br. 2042/2003 koja je trenutno na snazi.
This certificate confirms that the above named person either successfully passed the approved basic training course () or the basic examination (*) stated below in compliance with Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EC) no 2042/2003 for the time being in force.*

[KURS OSNOVNE OBUKE(*)] i/ili [OSNOVNI ISPIT(*)]
[BASIC TRAINING COURSE(*)] or/and [BASIC EXAMINATION(*)]
[LISTA DIO 66 MODULA/DATUMI KADA SU ISPITI POLOŽENI]
[LIST OF PART-66 MODULES/DATE OF EXAMINATION PASSED]

Datum:
Date:

Potpis:
Signed:

U ime: [NAZIV KOMPANIJE]
For: [COMPANY NAME]

EASA obrazac 148 izdanje 1 (Istovjetan sa EASA Form 148 Issue 1)

(*) izbrisati nepotrebno

2. Obuka/ispit za tip

Forma svjedočanstva o obuci za tip u skladu sa Dijelom-147 data niže će se koristiti za priznavanje završetka teorijskih elemenata, praktičnih elemenata ili i teorijskih i praktičnih elemenata kursa obuke za ovlašćenje za tip.

U svjedočanstvu o obuci navedena je kombinacija zmaj/motor za koju je sprovedena obuka.

Odgovarajuće reference brišu se ukoliko je primjenljivo i u dijelu za kurs tipa navodi se da li su obuhvaćeni samo teorijski ili samo praktični elementi ili su obuhvaćeni i teorijski i praktični elementi.

Svjedočanstvom o obuci jasno se navodi da li je u pitanju kompletan kurs ili djelimični kurs (poput kursa za zmaj ili pogonsku grupu ili avioniku/elektriku) ili je u pitanju diferencijalni kurs zasnovan na prethodnom iskustvu kandidata, na primjer A340 (CFM) kurs za A320 tehničare. Ukoliko kurs nije kompletan, u svjedočanstvu se jasno navodi da li su oblasti interfejsa (*interface areas*) bile obuhvaćene ili ne.

SVJEDOČANSTVO O ZAVRŠENOJ OBUCI
CERTIFICATE OF RECOGNITION

Broj svjedočanstva: ME.147.[XXXX].[YYYY]
Reference:

Ovo svjedočanstvo o završenoj obuci izdaje se:
This certificate of recognition is issued to:

[IME]
[NAME]
[DATUM i MJESTO ROĐENJA]
[DATE and PLACE OF BIRTH]

Od strane:

By:

[NAZIV I ADRESA KOMPANIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

organizacija za obuku iz održavanja odobrena da sprovodi obuku i ispite u okviru svoje liste odobrenja i u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EZ) br. 2042/2003.
a maintenance training organisation approved to provide training and conduct examinations within its approval schedule and in accordance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EC) No 2042/2003.

Ovo svjedočanstvo potvrđuje da je gore imenovani ili uspješno položio teorijske (*) ili praktične elemente (*) odobrene obuke za tip navedene niže kao i odgovarajuće ispite u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog Parlamenta i Savjeta i Uredbom Komisije (EZ) br. 2042/2003 koja je trenutno na snazi.

This certificate confirms that the above named person either successfully passed the theoretical () and/or practical elements(*) of the approved type training course stated below and related examinations in compliance with Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EC) no 2042/2003 for the time being in force.*

[KURS OBUKE ZA TIP VAZDUHOPLOVA(*)]
[AIRCRAFT TYPE TRAINING COURSE]
[DATUMI POČETKA i ZAVRŠETKA]
[START and END DATES]
[NAVESTI TEORIJSKE ILI PRAKTIČNE ELEMENTE]
[SPECIFY THEORETICAL ELEMENTS OR PRACTICAL ELEMENTS]
i/ili
and/or
[ISPIT ZA TIP VAZDUHOPLOVA(*)]
[AIRCRAFT TYPE EXAMINATION]
[DATUM ZAVRŠETKA]
[END DATE]

Datum:

Date:

Potpis:

Signed:

U ime:

For: [NAZIV KOMPANIJE/COMPANY NAME]

ANEKS V

Regulativa sa spiskom svojih uzastopnih izmjena i dopuna koja se stavlja van snage

Uredba Komisije (EZ) br. 2042/2002

Uredba Komisije (EZ) br. 707/2006

Uredba Komisije (EZ) br. 376/2007

Uredba Komisije (EZ) br. 1056/2008

Uredba Komisije (EZ) br. 127/2010

Uredba Komisije (EZ) br. 962/2010

Uredba Komisije (EZ) br. 1149/2011

Uredba Komisije (EZ) br. 593/2012

ANEKS VI**Uporedna tabela Uredbi**

Uredba (EZ) br. 2042/2003	Ova Uredba
Član 1	Član 1
Član 2	Član 2
Član 3(1), (2) i (3)	Član 3(1), (2) i (3)
Član 3(4)	--
Član 4	Član 4
Član 5	Član 5
Član 6	Član 6
--	Član 7
Član 7(1)	Član 8(1)
Član 7(2)	--
Član 7(3), uvodne riječi	Član 8(2), uvodne riječi
Član 7(3)(a)do(g)	--
Član 7(3)(h)	Član 8(2)(a)
Član 7(3)(i)	Član 8(2)(b)
Član 7(4)	--
Član 7(5)	Član 8(3)
Član 7(6)	--
Član 7(7)	--
Član 7(8)	Član 8(4)
Član 7(9)	Član 8(5)
Član 8	Član 9
Aneks I	Aneks I
Aneks II	Aneks II
Aneks III	Aneks III
Aneks IV	Aneks IV
--	Aneks V
--	Aneks VI

UREDBA KOMISIJE (EU) 2015/1088

od 3. jula 2015. godine

kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1321/2014 u vezi sa olakšavanjem procedura održavanja za vazduhoplove generalne avijacije

Član 1

Uredba (EU) br 1321/2014 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) U članu 2, dodaje se nova tačka (ka) poslije tačke (k) koja glasi:

„(ka) „ELA2 vazduhoplov“ je sljedeći evropski laki vazduhoplov sa posadom:

(i) avion sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 2000 kg i manje koji nije klasifikovan kao složeni vazduhoplov na motorni pogon;

(ii) jedrilica ili jedrilica sa pogonom čija je MTOM 2000 kg ili manja;

(iii) balon;

(iv) toplovazdušni vazdušni brod;

(v) plinski vazdušni brod koji je usaglašen sa svim sljedećim karakteristikama:

- 3% maksimalnom statičkom težinom,

- ne-vektorisanim potiskom (osim povratnog potiska),

- konvencionalnim i jednostavnim dizajnom strukture, sistemom komandi i sistemom baloneta, i

- komandama bez serva;

(vi) veoma laki rotorkraft.“

(2) U članu 3, dodaje se novi stav 4 koji glasi:

„4. Programi održavanja koji su odobreni u skladu sa zahtjevima primjenljivim prije 27. jula 2015. godine smatraju se odobrenim u skladu sa zahtjevima navedenim u ovoj Uredbi.“

(3) Član 8 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

a) u stavu (2)(b), datum „28. septembra 2015. godine“, zamjenjuje se datumom „28. septembra 2016. godine“;

(b) u stavu (4), „Uredba (EZ) br. 2042/2003“ zamjenjuje se riječima „Uredba (EU) br. 1149/2011“;

(c) Dodaje se novi stav (6) koji glasi:

„6. Odstupajući od stava 1:

(a) Nadležne vlasti ili, ukoliko je primjenljivo, organizacije mogu da nastave da izdaju certifikate, formu njihovog prethodnog izdanja, kako je navedeno u Dodatku III Aneksa I (Dio-M) ili Dodatku II i Dodatku III Aneksa IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014, koja je na snazi prije 27. jula 2015. godine, do 31. decembra 2015. godine.

(b) Certifikati izdati prije 1. januara 2016. godine ostaju na snazi dok se ne promijene, suspenduju ili ukinu.“

(4) Aneks I (Dio-M) mijenja se i dopunjava u skladu sa Aneksom I ove Uredbe.

(5) Aneks II (Dio-145) mijenja se i dopunjava u skladu sa Aneksom II ove Uredbe.

(6) Aneks IV (Dio-147) mijenja se i dopunjava u skladu sa Aneksom III ove Uredbe.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Ova Uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.
Sačinjeno u Briselu, 3. jula 2015. godine.

Za Komisiju
Predjednik
Žan-Klod Junker

ANEKS I

Aneks I (Dio-M) Uredbe (EU) br. 1321/2014 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Sadržaj se mijenja i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačka M.A.607 mijenja se i glasi:

„M.A.607 **Osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za pregled plovidbenosti**“

(ii) tačka M.A.614 mijenja se i glasi:

„M.A.614 **Evidencija o održavanju i pregledu plovidbenosti**“

(2) Tačka M.A.201 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) u tački (a), tačka 4 mijenja se i glasi:

„4. ako se vazduhoplov održava u skladu sa programom održavanja, kako je navedeno u tački M.A.302.“;

(ii) tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) Radi ispunjavanja odgovornosti (*responsibilities*) navedenih u tački (a),

(i) vlasnik vazduhoplova može da ugovori obavljanje poslova povezanih s kontinuiranom plovidbenošću sa organizacijom za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrenom u skladu sa Sekcijom A, Odjeljkom G ovog Aneksa (Dio M). U ovom slučaju, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti preuzima odgovornost (*responsibility*) za valjano obavljanje ovih poslova. Ugovor opisan u Dodatku I koristi se u ovom slučaju;

(ii) vlasnik koji odluči da obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova na svoju odgovornost (*responsibility*), bez ugovora zaključenog u skladu sa Dodatkom I, može i pored toga da zaključi ograničen ugovor o izradi programa održavanja i procesuiranju njegovog odobrenja u skladu sa tačkom M.A.302 sa:

- organizacijom za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti koja je odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljkom G ovog Aneksa (Dio-M), ili

- u slučaju ELA2 vazduhoplova koji nisu uključeni u komercijalne operacije, sa Dio 145 ili M.A. Odjeljak F organizacijom za održavanje.

U tom slučaju, ovim ograničenim ugovorom prenosi se odgovornost (*responsibility*) za izradu i, osim kada je vlasnik izdao izjavu u skladu sa M.A.302(h), procesuiranje odobrenja programa održavanja na organizaciju koja je potpisnica ugovora.“

(3) U tački M.A.301, tačka 3 mijenja se i glasi:

„3. obavljanjem cjelokupnog održavanja, u skladu sa M.A.302 Program održavanja vazduhoplova;“

(4) Tačka M.A.302 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) u tački (c), prva rečenica mijenja se i glasi:

„Kad kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova obezbjeđuje organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G ovog Aneksa (Dio M) ili kada postoji ograničeni ugovor između vlasnika i ove organizacije u skladu sa tačkom M.A.201(e)(ii), program održavanja vazduhoplova i njegove izmjene i dopune mogu da se odobre putem procedure posrednog odobravanja.“

(ii) dodaju se nove tačke (h) i (i) koje glase:

„(h) u slučaju ELA1 vazduhoplova koji nisu uključeni u komercijalne operacije, usaglašenost sa tačkama (b), (c), (d), (e) i (g) može da se zamijeni usaglašenošću sa svim sljedećim uslovima:

1. Program održavanja vazduhoplova mora jasno da navede vlasnika i poseban vazduhoplov na koji se odnosi, uključujući sve ugrađene motore i elise.

2. Program održavanja vazduhoplova mora ili:

- da bude usaglašen sa „Programom minimalnog pregleda“, sadržanim u tački (i), koji odgovara pojedinačnom vazduhoplovu, ili
- da bude usaglašen sa tačkama (d) i (e).

Program održavanja ne smije da bude manje restriktivan od „Programa minimalnog pregleda“.

3. Program održavanja vazduhoplova uključuje sve obavezne zahtjeve kontinuirane plovidbenosti, poput naloga za plovidbenost koji se ponavljaju, Sekcije o ograničenjima plovidbenosti (ALS) Uputstava za kontinuiranu plovidbenost (ICA) ili posebnih zahtjeva za održavanje sadržanih u listi podataka u uvjerenju o tipu (TCDS).

Pored toga, program održavanja vazduhoplova mora da identifikuje sve dodatne poslove održavanja koji treba da se obave zbog posebnog tipa vazduhoplova, konfiguracije vazduhoplova kao i tipa i specifičnosti operacije. U obzir moraju da se uzmu najmanje sljedeći elementi:

- Posebna ugrađena oprema i modifikacije vazduhoplova.
- Popravke izvršene na vazduhoplovu.
- Komponente sa ograničenim vijekom upotrebe i komponente kritične za sigurnost leta.
- Preporuke održavanja, poput intervala vremena između dvije obnove (TBO), preporučene putem servisnih biltena, servisnih dopisa, kao i drugih neobaveznih servisnih informacija.
- Primjenljivi operativni nalozi/zahtjevi koji se odnose na periodičnu inspekciju određene opreme.
- Posebna operativna odobrenja.
- Korišćenje vazduhoplova i operativnog okruženja.
- Pilot-vlasnik održavanje (ukoliko je primjenljivo).

4. Ukoliko nadležne vlasti nisu odobrile program održavanja (direktno ili pomoću M.A. Odjeljak G organizacije putem procedure posrednog odobravanja), program održavanja vazduhoplova mora da sadrži potpisanu izjavu kojom vlasnik izjavljuje da je ovo program održavanja vazduhoplova koji se odnosi na registraciju posebnog vazduhoplova i on/ona izjavljuje da snosi punu odgovornost (*responsible*) za njegov sadržaj i, naročito, za sva odstupanja uvedena koja se tiču preporuka imaoca odobrenja projekta.

5. Program održavanja vazduhoplova mora da se pregleda najmanje jednom godišnje. Ovaj pregled programa održavanja obavlja ili:

- lice koje obavlja pregled plovidbenosti vazduhoplova u skladu sa tačkom M.A.710(ga), ili
- M.A. Odjeljak G organizacija koja obezbjeđuje kontinuiranu plovidbenost vazduhoplova u onim slučajevima kada pregled programa održavanja nije obavljen u vezi sa pregledom plovidbenosti.

Ukoliko se pregledom uoče odstupanja u vazduhoplovu koja se odnose na nedostatke u sadržaju programa održavanja, lice koje obavlja pregled dužno je da o tome obavijesti nadležne vlasti države članice registra i vlasnik je dužan da izmijeni i dopuni program održavanja kako je dogovoreno sa tim nadležnim vlastima.

(i) U slučaju ELA1 vazduhoplova koji nisu vazdušni brodovi, koji nisu uključeni u komercijalne operacije, „Program minimalnog pregleda“ iz tačke (h) mora da bude usaglašen sa sljedećim uslovima:

1. Mora da sadrži sljedeće intervale inspekcije:

- Za ELA1 avione i ELA1 motorne jedrilice (TMG), svake godine ili u intervalu od 100 sati, u zavisnosti što dolazi prvo. Tolerancija od 1 mjeseca ili 10 sati može da se primijeni na taj interval dok se ne izračuna sljedeći interval od prvobitno zakazanog datuma ili sati.

- Za ELA1 jedrilice, ELA1 jedrilice sa pogonom koje nisu TMG i ELA1 balone, u intervalu svake godine. Tolerancija od 1 mjeseca može da se primijeni na taj interval dok se ne izračuna sljedeći interval od prvobitno zakazanog datuma.

2. Mora da sadrži sljedeće:

- Poslove servisiranja kako se zahtijeva u skladu sa zahtjevima imaoca odobrenja projekta.

- Pregled oznaka.
- Pregled evidencije mjerenja težine i mjerenje težine u skladu sa Uredbom Komisije (EU) br. 965/2012 (*), tačka NCO.POL.105.
- Operativni test transpondera (ukoliko postoji).
- Operativni test pitostatičkog sistema.
- U slučaju ELA1 aviona:
 - Operativne provjere snage i obrtaja u minuti, magneta, goriva i pritiska ulja, temperatura motora.
 - Za motore opremljene automatizovanim komandama motora, objavljena procedura startovanja.
 - Za motore sa suvim karterom, motore sa turbopunjačima i motore sa tečnim hlađenjem, operativne provjere za znake prekinute cirkulacije fluida.
- Inspekcija uslova i vezivanja strukturalnih stavki, sistema i komponenti koje odgovaraju sljedećim oblastima:
 - Za ELA1 avione:
 - Zmaj
 - Kabina i pilotska kabina
 - Stajni trap
 - Krilna i centralna sekcija
 - Komande leta
 - Repna površina
 - Avionika i elektrika
 - Pogonska grupa
 - Kvačila i reduktori
 - Elisa
 - Ostali sistemi poput balističkog sistema spašavanja
 - Za ELA1 jedrilice i ELA1 jedrilice sa pogonom:
 - Zmaj
 - Kabina i pilotska kabina
 - Stajni trap
 - Krilna i centralna sekcija
 - Repna površina
 - Avionika i elektrika
 - Pogonska grupa (ukoliko je primjenljivo)
 - Ostali sistemi poput otklonjivog balasta, kočionog padobrana i komandi, kao i sistem vodenog balasta
 - Za ELA1 toplovazdušne balone:
 - Anvelopa
 - Gorionik
 - Korpa
 - Rezervoari za gorivo

- Oprema i instrumenti
- Za ELA1 plinske balone:
 - Anvelopa
 - Korpa
 - Oprema i instrumenti

Do kada se ovom Uredbom ne utvrdi „Program minimalnog pregleda“ za vazdušne brodove, njihov program održavanja mora da bude usaglašen sa tačkama (d) i (e).

(*) Uredba Komisije (EU) br. 965/2012 od 5. oktobra 2012. godine o tehničkim zahtjevima i administrativnim procedurama za obavljanje vazdušnih operacija shodno Uredbi (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta.“

(5) U tački M.A.604 tačka (a), tačke 5 i 6 mijenjaju se i glase:

„5. spisak osoblja koje vrši certifikaciju i, ukoliko je primjenljivo, osoblja koje obavlja pregled plovidbenosti i osoblja odgovornog za izradu i procesuiranje programa održavanja, sa obimom njihovih odobrenja, i;

6. spisak mjesta na kojima se održavanje izvodi, zajedno sa opštim opisom objekata, i;“

(6) Tačka M.A.606 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačka (e) mijenja se i glasi:

„(e) Kvalifikacije cjelokupnog osoblja koje obavlja poslove održavanja, preglede plovidbenosti i izradu programa održavanja moraju da budu demonstrirane i dokumentovane.“

(ii) dodaju se nove tačke (i) i (j) koje glase:

„(i) Ukoliko organizacija obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuću potvrdu o provjeri plovidbenosti za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije u skladu sa M.A.901(l), mora da ima osoblje za pregled plovidbenosti koje je kvalifikovano i ovlašćeno u skladu sa M.A.901(l)1.

(j) Ukoliko je organizacija uključena u izradu i procesuiranje odobrenja programa održavanja za ELA2 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije u skladu sa M.A.201(e)(ii), mora da ima kvalifikovano osoblje koje je u stanju da pokaže relevantno znanje i iskustvo.“

(7) Tačka M.A.607 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) naslov se mijenja i glasi:

„M.A.607 **Osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za pregled plovidbenosti**“

(ii) U tački (b), prva rečenica drugog podstava mijenja se i glasi:

„Svi takvi slučajevi moraju da se prijave nadležnim vlastima u roku od sedam dana od dana izdavanja ovlašćenja za certifikaciju.“

(iii) tačka (c) mijenja se i glasi:

„(c) Odobrena organizacija za održavanje evidentira sve pojedinosti koje se odnose na osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za pregled plovidbenosti i vodi važeću listu cjelokupnog osoblja koje vrši certifikaciju i osoblja za pregled plovidbenosti zajedno sa njihovim obimom odobrenja kao dio priručnika organizacije u skladu sa tačkom M.A.604(a)5.“

(8) Tačka M.A.614 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) naslov se mijenja i glasi:

„M.A.614 **Evidencija o održavanju i pregledu plovidbenosti**“

(ii) tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Odobrena organizacija za održavanje vodi evidenciju o svim obavljenim radovima. Evidencija kojom se dokazuje da su bili ispunjeni svi zahtjevi za izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti, uključujući i dokumente o otpuštanju (*release documents*) podugovarača, kao i za izdavanje svih potvrda o provjeri plovidbenosti i preporuka, se čuva.“

(iii) tačka (c) mijenja se i glasi:

„(c) Odobrena organizacija za održavanje mora da čuva kopiju cjelokupne evidencije o održavanju i s njom povezane podatke o održavanju tri godine od dana kad su vazduhoplov ili komponenta vazduhoplova na koje se radovi odnose bili otpušteni (*released*) iz odobrene organizacije za održavanje. Pored toga, mora da zadrži kopiju cjelokupne evidencije koja se odnosi na izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti tri godine od dana izdavanja i dužna je da obezbijedi njenu kopiju vlasniku vazduhoplova.

1. Evidencija na koju se odnosi ova tačka čuva se tako da bude zaštićena od oštećenja, izmjena i krađe.
2. Sva računarska oprema koja se koristi da bi se obezbijedile rezervne kopije čuva se na mjestu različitom od onog na kojem se nalaze radni podaci u okruženju koje obezbjeđuje da ostanu u dobrom stanju.
3. Ako odobrena organizacija za održavanje prestane da radi, sva evidencija o održavanju obavljenom u posljednje tri godine koja se čuva dostavlja se posljednjem vlasniku ili klijentu od predmetnog vazduhoplova ili komponente ili se dalje čuva na način koji su odredile nadležne vlasti.“

(9) U tački M.A.615, dodaju se nove tačke (e) i (f) koje glase:

„(e) ukoliko je posebno odobrena to da radi za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije,

1. obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuću potvrdu o provjeri plovidbenosti, u skladu sa uslovima navedenim u tački M.A.901(l), i
2. obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuće preporuke, u skladu sa uslovima navedenim u tački M.A.901(l) i M.A.904(a)2 i (b).

(f) izrađuje program održavanja i procesuirira njegovo odobrenje u skladu sa tačkom M.A.302 za ELA2 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije, u skladu sa uslovima navedenim u tački M.A.201(e)(ii), i sa ograničenjem na vazduhoplove sa ovlašćenjima navedenim u uvjerenju o odobrenju.

Organizacija može da održava samo vazduhoplov ili komponentu za koje ima odobrenje kada su raspoloživi svi potrebni objekti, oprema, alati, materijal, podaci o održavanju i osoblje koje vrši certifikaciju.“

(10) U tački M.A.617, tačka 6 mijenja se i glasi:

„6. objekata, opreme, alata, materijala, procedura, obima radova, osoblja koje vrši certifikaciju i osoblja za pregled plovidbenosti koji bi mogli da utiču na odobrenje.“

(11) U tački M.A.707, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Osoblju za pregled plovidbenosti koje je nominovala odobrena organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti može da izda ovlašćenje samo ako to osoblje formalno prihvate nadležne vlasti poslije zadovoljavajuće obavljenog pregleda plovidbenosti pod nadzorom nadležnih vlasti ili pod nadzorom osoblja za pregled plovidbenosti organizacije u skladu sa procedurom odobrenom od strane nadležnih vlasti.“

(12) Tačka M.A.710 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) dodaje se nova tačka (ga) poslije tačke (g) koja glasi:

„(ga) Za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije za koje je uspostavljen program održavanja vazduhoplova u skladu sa M.A.302(h), program održavanja vazduhoplova mora

da se pregleda u vezi sa pregledom plovidbenosti. Ovaj pregled mora da obavi lice koje je obavilo pregled plovidbenosti.“

(ii) tačka (h) mijenja se i glasi:

„(h) Ako je ishod pregleda plovidbenosti neuvjerljiv ili ako se pregledom u skladu sa tačkom M.A.710(ga) uoče odstupanja u vazduhoplovu koja su povezana sa razlikama u sadržaju programa održavanja, organizacija o tome obavještava nadležne vlasti u najkraćem mogućem roku ali svakako najkasnije 72 sata od trenutka kada je organizacija uočila stanje na koje se pregled odnosi. Potvrda o provjeri plovidbenosti se ne izdaje dok se svi nalazi ne otklone.“

(13) Tačka M.A.901 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Potvrda o provjeri plovidbenosti izdaje se u skladu sa Dodatkom III (EASA obrazac 15a, 15b ili 15c) nakon zadovoljavajuće obavljenog pregleda plovidbenosti. Potvrda o provjeri plovidbenosti važi jednu godinu;“

(ii) dodaje se nova tačka (l) koja glasi:

„(l) Za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije, Dio 145 ili M.A. Odjeljak F organizacija za održavanje koja obavlja godišnju inspekciju sadržanu u programu održavanja može, ukoliko ima odgovarajuće odobrenje, da obavlja pregled plovidbenosti i da izdaje odgovarajuću potvrdu o provjeri plovidbenosti, u skladu sa sljedećim uslovima:

1. Organizacija nominuje osoblje za pregled plovidbenosti koje je usaglašeno sa svim sljedećim zahtjevima:
 - (a) Osoblje za pregled plovidbenosti ima ovlašćenje osoblja koje vrši certifikaciju za odgovarajući vazduhoplov.
 - (b) Osoblje za pregled plovidbenosti ima najmanje tri godine iskustva u svojstvu osoblja koje vrši certifikaciju.
 - (c) Osoblje za pregled plovidbenosti nezavisno je od procesa obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova koji se pregleda ili ima sveobuhvatnu nadležnost za proces obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti kompletnog vazduhoplova koji se pregleda.
 - (d) Osoblje za pregled plovidbenosti ima stečeno poznavanje djelova ovog Aneksa (Dio M) koje je relevantno za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti.
 - (e) Osoblje za pregled plovidbenosti je steklo dokazano poznavanje procedura organizacije za održavanje relevantno za pregled plovidbenosti i izdavanje potvrde o provjeri plovidbenosti.
 - (f) Nadležne vlasti formalno su prihvatile osoblje za pregled plovidbenosti nakon što je obavilo pregled plovidbenosti pod nadzorom nadležnih vlasti ili pod nadzorom osoblja za pregled plovidbenosti organizacije u skladu sa procedurom odobrenom od strane nadležnih vlasti.
 - (g) Osoblje za pregled plovidbenosti obavilo je najmanje jedan pregled plovidbenosti u proteklom dvanaestomjesečnom periodu.
2. Pregled plovidbenosti obavljen je u isto vrijeme kada i godišnja inspekcija sadržana u programu održavanja i od strane istog lica koje otpušta (*releases*) tu godišnju inspekciju, koje je u mogućnosti da koristi odredbu iz M.A.710(d) o 90 dana anticipacije.
3. Pregled plovidbenosti uključuje cjelokupnu dokumentovanu provjeru u skladu sa tačkom M.A.710(a).
4. Pregled plovidbenosti sadrži fizički pregled vazduhoplova u skladu sa tačkama M.A.710(b) i (c).
5. Potvrda o provjeri plovidbenosti EASA obrazac 15c izdata je, u ime organizacije za održavanje, od strane lica koje je obavilo pregled plovidbenosti kada se uvjeri da:
 - (a) je potpuno i zadovoljavajuće obavljen pregled plovidbenosti; i

- (b) je program održavanja pregledan u skladu sa tačkom M.A.710(ga); i
 - (c) ne postoji neusaglašenost za koju se zna da ugrožava sigurnost leta.
6. Izdati primjerak potvrde o provjeri plovidbenosti šalje se nadležnim vlastima države članice registra vazduhoplova u roku od 10 dana od dana izdavanja.
 7. Nadležne vlasti države članice registra informisane su u roku od 72 sata ukoliko je organizacija ustanovila da je pregled plovidbenosti neuvjerljiv ili ukoliko pregled obavljen u skladu sa tačkom M.A.901(l)5(b) pokazuje neslaganja u vazduhoplovu povezana sa razlikama u sadržaju programa održavanja
 8. Priručnik organizacije za održavanje opisuje sve sljedeće:
 - (a) Procedure za obavljanje pregleda plovidbenosti i izdavanje odgovarajuće potvrde o provjeri plovidbenosti.
 - (b) Imena osoblja koje vrši certifikaciju ovlašćenog da obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuću potvrdu o provjeri plovidbenosti.
 - (c) Procedure za pregled programa održavanja.“

(14) U tački M.A.904, tačka (b) mijenja se i glasi:

„(b) Kad se organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti ili organizacija za održavanje uvjeri da je vazduhoplov usaglašen sa odgovarajućim zahtjevima, ukoliko je primjenljivo, ona dostavlja državi članici registra dokumentovanu preporuku za izdavanje potvrde o provjeri plovidbenosti.“

(15) Tačka M.B.301 mijenja se i glasi:

„M.B.301 **Program održavanja**

- (a) Osim u onim slučajevima kada je kada imalac izdao izjavu za program održavanja u skladu sa tačkom M.A.302(h), nadležne vlasti provjeravaju da li je program održavanja usaglašen sa tačkom M.A.302.
- (b) Izuzev ako drugačije nije predviđeno tačkama M.A.302(c) i M.A.302(h), nadležne vlasti neposredno odobravaju program održavanja i njegove izmjene i dopune.
- (c) U slučaju posrednog odobravanja, proceduru programa održavanja odobravaju nadležne vlasti putem priručnika za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti.
- (d) Radi odobravanja programa održavanja u skladu sa tačkom (b) ove tačke, nadležne vlasti moraju da imaju pristup svim podacima potrebnim u skladu sa tačkama M.A.302 (d), (e), (f) i (h).“

(16) U Dodatku II, tačka 5 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačka (x) rubrike 12 Napomene mijenja se i glasi:

„(x) Za organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Odjeljkom F Aneksa I (Dio-M), izjava o tehničkoj ispravnosti komponente koja je navedena u tački M.A.613:

„Potvrđuje se da, osim ako je drugačije navedeno u ovoj rubrici, je rad naveden u rubrici 11 i opisan u ovoj rubrici obavljen u skladu sa zahtjevima Sekcije A, Odjeljka F Aneksa I (Dio-M) Uredbe (EU) br. 1321/2014 i u vezi sa tim radom komponenta se smatra spremnom za otpuštanje (*release*) u upotrebu. OVO NIJE OTPUŠTANJE (*RELEASE*) U SKLADU SA ANEKSOM II (DIO-145) UREDBE (EU) br. 1321/2014““

(ii) Rubrika 14a mijenja se i glasi:

„Obilježite odgovarajući(e) kvadratić(e) koji označavaju koja se regulativa primjenjuje na obavljeni rad. Ako je obilježen kvadratić „ostala regulativa navedena u rubrici 12/*other regulation specified in block 12*“, onda se propisi drugih vlasti nadležnih za plovidbenost moraju navesti u rubrici 12. Najmanje jedan kvadratić mora da bude obilježen, ili oba, kako je odgovarajuće.

Za svo održavanje obavljeno od strane organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak F Aneksa I (Dio M) Uredbe (EU) br. 1321/2014, kvadratić „ostali propisi navedeni u rubrici 12/*other regulation specified in block 12*“ se obilježava i izjava uvjerenja o tehničkoj ispravnosti se pravi u rubrici 12. U tom slučaju, izjava „ako nije drugačije navedeno u rubrici 12/*unless otherwise specified in block 12*“ odnosi se na sljedeće slučajeve:

- (a) Kada održavanje nije moglo da bude završeno.
- (b) Kada je održavanje odstupilo od standarda koji se zahtijeva u skladu sa Aneksom I (Dio-M).
- (c) Kada je održavanje obavljeno u skladu sa nekim drugim zahtjevom koji nije naveden u Aneksu I (Dio-M). U tom slučaju se u rubrici 12 navodi određeni nacionalni propis.

Za svo održavanje obavljeno od strane organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Sekcijom A Aneksa II (Dio-145) Uredbe (EU) br. 1321/2014, izjava „osim ako je drugačije navedeno u rubrici 12/*unless otherwise specified in block 12*“ odnosi se na sljedeće slučajeve:

- (a) Kada održavanje nije moglo biti završeno.
- (b) Kada je održavanje odstupilo od standarda koji se zahtijeva u skladu sa Aneksom II (Dio-145).
- (c) Kada je održavanje obavljeno u skladu sa nekim drugim zahtjevom koji nije naveden u Aneksu II (Dio-145). U tom slučaju se u rubrici 12 navodi određeni nacionalni propis.“

(17) Dodatak III mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

- (i) EASA obrazac 15b i EASA obrazac 15a mijenjaju se i glase:

CRNA GORA

POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI
AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE

PPP BROJ: [REDACTED]

ARC REFERENCE: [REDACTED]

U skladu sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 koja je trenutno na snazi, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane ploidbenosti, odobrena u skladu sa Sekcijom A, Odjeljak G Aneksa I (Dio M) Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and the Council for the time being in force, the following continuing airworthiness management organisation, approved in accordance with Section A, Subpart G of Annex I (Part M) to Commission Regulation (EU) No 1321/2014:

[NAZIV I ADRESA ODOBRENE ORGANIZACIJE]

[NAME OF ORGANISATION APPROVED AND ADDRESS]

Broj odobrenja: ME.MG.[NNNN].

Approval reference: [MEMBER STATE CODE].MG.[NNNN].

ovim potvrđuje da je obavila pregled ploidbenosti u skladu sa tačkom M.A.710 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 na sljedećem vazduhoplovu:

hereby certifies that it has performed an airworthiness review in accordance with point M.A.710 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 on the following aircraft:

Proizvođač vazduhoplova:

Aircraft manufacturer:

Oznaka proizvođača:

Manufacturer's designation:

Oznaka registracije vazduhoplova:

Aircraft registration:

Serijski broj vazduhoplova:

Aircraft serial number:

i ovaj vazduhoplov smatra se ploidbenim u vrijeme pregleda.

and this aircraft is considered airworthy at the time of the review.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*):

Airframe Flight Hours (FH) at date of issue ()*

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

1. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra ploidbenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

1st Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*):

Airframe Flight Hours (FH) at date of issue ()*

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

Ime organizacije:

Company name:

Broj odobrenja:

Approval reference:

2. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra ploidbenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

2nd Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*):

Airframe Flight Hours (FH) at date of issue ()*

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

Ime organizacije:

Company name:

Broj odobrenja:

Approval reference:

POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE

PPP BROJ: [REDACTED]

ARC REFERENCE: [REDACTED]

U skladu sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 koja je trenutno na snazi, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da se sljedeći vazduhoplov:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and the Council for the time being into force, the Civil Aviation Agency hereby certifies that the following aircraft:

Proizvođač vazduhoplova:

Aircraft manufacturer:

Oznaka proizvođača:

Manufacturer's designation:

Oznaka registracije vazduhoplova:

Aircraft registration:

Serijski broj vazduhoplova:

Aircraft serial number:

smatra plovibenim u vrijeme pregleda.

is considered airworthy at the time of the review.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*):

Airframe Flight Hours (FH) at date of issue ()*

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No:

1. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra plovibenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

1st Extension: the aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*):

Airframe Flight Hours (FH) at date of issue ()*

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

Ime organizacije:

Company name:

Broj odobrenja:

Approval reference:

2. Produženje: vazduhoplov je bio u kontrolisanom okruženju u skladu sa tačkom M.A.901 Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 u protekloj godini. Vazduhoplov se smatra plovibenim u vrijeme izdavanja ovog produženja.

2nd Extension: The aircraft has remained in a controlled environment in accordance with point M.A.901 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the last year. The aircraft is considered to be airworthy at the time of the issue.

Datum izdavanja:

Date of issue:

Datum prestanka važenja:

Date of expiry:

Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*):

Airframe Flight Hours (FH) at date of issue ()*

Potpis:

Signed:

Broj ovlašćenja:

Authorisation No.

Ime organizacije:

Company name:

Broj odobrenja:

Approval reference:

(ii) dodaje se novi EASA obrazac 15c koji glasi:

CRNA GORA	
POTVRDA O PROVJERI PLOVIDBENOSTI AIRWORTHINESS REVIEW CERTIFICATE	
PPP BROJ: [REDACTED] ARC REFERENCE: [REDACTED]	
U skladu sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 216/2008 koja je trenutno na snazi, organizacija za održavanje, odobrena u skladu sa (označiti odgovarajuće):	
☐ Sekcijom A, Odjeljak F Aneksa I (Dio M) Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014, ili	
☐ Sekcijom A Aneksa II (Dio 145) Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014: <i>Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and the Council for the time being into force, the following maintenance organisation, approved in accordance with (mark as applicable):</i>	
☐ Section A, Subpart F of Annex I (Part M) to Commission Regulation (EU) No 1321/2014, or	
☐ Section A of Annex II (Part 145) to Commission Regulation (EU) No 1321/2014:	
[NAZIV I ADRESA ODOBRENE ORGANIZACIJE] <i>[NAME OF ORGANISATION APPROVED AND ADDRESS]</i>	
Broj odobrenja: ME.MG.[NNNN]. <i>Approval reference: [MEMBER STATE CODE].MG.[NNNN].</i>	
ovim potvrđuje da je obavila pregled ploidbenosti u skladu sa tačkom M.A.901(I) Aneksa I Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 na sljedećem vazduhoplovu: <i>hereby certifies that it has performed an airworthiness review in accordance with point M.A.901(I) of Annex I to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 on the following aircraft:</i>	
Proizvođač vazduhoplova: <i>Aircraft manufacturer:</i>
Oznaka proizvođača: <i>Manufacturer's designation:</i>
Oznaka registracije vazduhoplova: <i>Aircraft registration:</i>
Serijski broj vazduhoplova: <i>Aircraft serial number:</i>
i ovaj vazduhoplov smatra se ploidbenim u vrijeme pregleda. <i>and this aircraft is considered airworthy at the time of the review.</i>	
Datum izdavanja: <i>Date of issue:</i>	Datum prestanka važenja: <i>Date of expiry:</i>
Sati naleta (FH) vazduhoplova na datum izdavanja (*): <i>Airframe Flight Hours (FH) at date of issue (*)</i>
Potpis: <i>Signed:</i>	Broj ovlašćenja: <i>Authorisation No:</i>

Obrazac 15c izdanje 1

(istovjetan sa EASA Form 15c Issue 1)

(*) Izuzev za balone i vazdušne brodove

(18) U Dodatku IV, tabela u tački 13 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) rubrike koje odgovaraju klasi „vazduhoplov“ mijenjaju se i glase:

„KLASA CLASS	OVLAŠĆENJE RATING	OGRANIČENJE LIMITATION	BAZNO BASE	LINIJSKO LINE
VAZDUHOPLOV AIRCRAFT	A1 Avioni preko 5.700 kg <i>A1 Aeroplanes above 5.700 kg</i>	[Ovlašćenje rezervisano za organizacije za održavanje odobrene u skladu sa Aneksom II (Dio 145)] [Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip aviona i/ili poslove održavanja] Primjer: Serija Airbus A320 <i>[Rating reserved to Maintenance Organisations approved in accordance with Annex II (Part-145)]</i> <i>[Shall state aeroplane manufacturer or group or series or type and/or the maintenance tasks]</i> <i>Example: Airbus A320 Series</i>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]
	A2 Avioni od 5.700 kg i manji <i>A2 Aeroplanes 5.700 kg and below</i>	[Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip aviona i/ili poslove održavanja] Primjer: Serija DHC-6 Twin Otter Navesti da li je izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti autorizovano ili nije (samo moguće za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije) <i>[Shall state aeroplane manufacturer or group or series or type and/or the maintenance tasks]</i> <i>Example: DHC-6 Twin Otter Series</i> <i>State whether the issue of recommendations and airworthiness review certificates is authorised or not (only possible for ELA1 aircraft not involved in commercial operations)</i>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]
	A3 Helikopteri <i>A3 Helicopters</i>	[Navesti proizvođača ili grupu ili seriju ili tip helikoptera i/ili posao(love) održavanja] Primjer: Robinson R44 <i>[Shall state helicopter manufacturer or group or series or type and/or maintenance task(s)]</i>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]

		<i>Example: Robinson R44</i>		
	A4 Vazduhoplovi izuzev A1, A2 i A3 <i>A4 Aircraft other than A1, A2 and A3</i>	[Navesti kategoriju (jedrilica, balon, vazdušni brod, itd.), proizvođača ili grupu, ili seriju ili tip vazduhoplova i/ili posao(love) održavanja.] Navesti da li je izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti autorizovano ili nije (samo moguće za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije) <i>[Shall state aircraft category (sailplane, balloon, airship, etc.), manufacturer or group or series or type and/or the maintenance task(s).]</i> <i>State whether the issue of recommendations and airworthiness review certificates is authorised or not (only possible for ELA1 aircraft not involved in commercial operations)</i>	[DA/NE]* [YES/NO]	[DA/NE]* [YES/NO]"

(ii) na dnu tabele, dodaje se nova fusnota koja glasi:

„(*) Obrisati po potrebi“

(19) Dodatak V mijenja se i glasi:

„Dodatak V

Odobrenje organizacije za održavanje iz Aneksa I (Dio-M) Odjeljak F

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE

MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ: ME.MF.[XXXX]
REFERENCE:

Na osnovu Uredbe (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the time being in force and subject to the condition specified bellow, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za održavanje usaglašena sa Sekcijom A, Odjeljak F Aneksa I (Dio-M) Uredbe (EU) br. 1321/2014 odobrena za održavanje proizvoda, djelova i uređaja navedenih u odobrenom obimu radova i izdavanje odgovarajućih uvjerenja o tehničkoj ispravnosti koristeći gore navedene reference i, ukoliko je predviđeno, izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti posle pregleda plovidbenosti kako je navedeno u tački M.A.901(I) Aneksa I (Dio-M) iste uredbe za vazduhoplove koji su navedeni u odobrenom obimu radova.

as a maintenance organisation in compliance with Section A, Subpart F of Annex I (Part-M) of Regulation (EU) No 1321/2014, approved to maintain the products, parts and appliances listed in the attached approval schedule and issue related certificates of release to service using the above references and, when stipulated, to issue recommendations and airworthiness review certificates after an airworthiness review as specified in point M.A.901(I) of Annex I (Part-M) of the same regulation for those aircraft listed in the attached approval schedule.

USLOVI:

CONDITIONS:

1. Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje iz Sekcije A, Odjeljak F Aneksa I (Dio-M), i

This approval is limited to that specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation manual as referred to in Section A of Subpart F of Annex I (Part-M), and

2. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje, i

This approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance organisation manual, and

3. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za održavanje usaglašena sa Aneksom I (Dio-M) Uredbe (EU) br. 1321/2014.

This approval is valid whilst the approved maintenance organisation remains in compliance with Annex I (Part-M) of Regulation (EU) No 1321/2014.

4. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE
MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj: ME.MF.[XXXX]
Reference: ME.MF.XXXX

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
Organisation: [COMPANY NAME AND ADDRESS]

KLASA <i>CLASS</i>	OVLAŠĆENJE <i>RATING</i>	OGRANIČENJE <i>LIMITATION</i>
VAZDUHOPLOV <i>AIRCRAFT (*)</i>	(**)	(***)
	(**)	(***)
MOTORI <i>ENGINES (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
KOMPONENTE IZUZEV KOMPLETNIH MOTORA ILI APU-a <i>COMPONENTS OTHER THAN COMPLETE ENGINES OR APUs (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)
SPECIJALIZOVANE USLUGE <i>SPECIALISED SERVICES (*)</i>	(**)	(**)
	(**)	(**)
	(**)	(**)

Ovo odobrenje ograničeno je na proizvode, djelove i uređaje i na aktivnosti koji su navedeni u obimu radova odobrenog priručnika organizacije za održavanje,
This approval is limited to the products, parts and appliances and to the activities specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation manual,

Referenca priručnika organizacije za održavanje:
Maintenance Organisation Manual reference:

Datum prvog izdanja:
Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:
Date of last revision approved:

Broj revizije:
Revision No:

Potpis:
Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo
For the competent authority: [COMPETENT AUTHORITY OF THE MEMBER STATE ()].*

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

(**) upisati odgovarajuće ovlašćenje ili ograničenje

(***) upisati odgovarajuće ograničenje i navesti da li je ovlašćena za izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti (samo moguće za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije kada organizacija obavlja pregled plovidbenosti istovremeno sa godišnjom inspekcijom iz programa održavanja)“

(20) U Dodatku VIII, tačka (b) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) dodaje se nova tačka 9 koja glasi:

„9. je dio godišnje provjere ili provjere na 100 sati sadržane u Programu minimalnog pregleda opisanom u M.A.302(i).“

(ii) treća rečenica mijenja se i glasi:

„Gore navedeni kriterijumi od 1 do 9 ne mogu da se zamijene manje ograničavajućim instrukcijama izdatim u skladu sa „M.A.302(d) Program održavanja“.

ANEKS II

Aneks II (Dio-145) Uredbe (EU) br. 1321/2014 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Sadržaj Dijela-145 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) dodaje se nova tačka 145.A.36 koja glasi:

„145.A.36 **Evidencija osoblja za pregled plovidbenosti**“

(ii) tačka 145.A.55 mijenja se i glasi:

„145.A.55 **Evidencija o održavanju i pregledu plovidbenosti**“

(2) Tačka 145.A.30 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) u tački (e), prva rečenica mijenja se i glasi:

„Organizacija uspostavlja i kontroliše kompetenciju osoblja koje se bavi svim održavanjem, izradom programa održavanja, pregledima plovidbenosti, upravljanjem i/ili auditima kvaliteta u skladu sa procedurom i na standardu dogovorenom s nadležnim vlastima.“

(ii) tački (j)5, prva rečenica drugog podstava mijenja se i glasi:

„Svi takvi slučajevi kako je navedeno u ovoj tački moraju da se prijave nadležnim vlastima u roku od sedam dana od dana izdavanja ovlašćenja.“

(iii) dodaju se nove tačke (k) i (l) koje glase:

„(k) Ukoliko organizacija obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuću potvrdu o provjeri plovidbenosti za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije u skladu sa M.A.901(l), mora da ima osoblje za pregled plovidbenosti kvalifikovano i ovlašćeno u skladu sa M.A.901(l)1.

(l) Ukoliko je organizacija uključena u izradu i procesuiranje odobrenja programa održavanja za ELA2 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije u skladu sa M.A.201(e)(ii), mora da ima kvalifikovano osoblje koje je u mogućnosti da pokaže odgovarajuće znanje i iskustvo.“

(3) Dodaje se nova tačka 145.A.36 koja glasi:

„145.A.36 **Evidencija o osoblju za pregled plovidbenosti**

Organizacija evidentira sve pojedinosti koji se odnose na osoblje za pregled plovidbenosti i vodi važeću listu cjelokupnog osoblja za pregled plovidbenosti zajedno sa njihovim obimom odobrenja kao dio priručnika organizacije u skladu sa tačkom 145.A.70(a)6.

Organizacija čuva evidenciju najmanje tri godine nakon što osoblju iz ove tačke prestane radni odnos (ili angažman po osnovu ugovora ili volontiranja) u organizaciji ili čim se ovlašćenje povuče. Pored toga, na zahtjev, organizacija za održavanje mora da obezbijedi osoblju iz ove tačke kopiju njihove lične evidencije o napuštanju organizacije.

Osooblju iz ove tačke se po zahtjevu omogućava pristup njihovoj ličnoj evidenciji.“

(4) Tačka 145.A.55 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) naslov se mijenja i glasi:

„145.A.55 **Evidencija o održavanju i pregledu plovidbenosti**“

(ii) tačka (a) mijenja se i glasi:

„(a) Organizacija vodi evidenciju o svim obavljenim radovima održavanja. Kao minimum, organizacija čuva svu evidenciju kojom se dokazuje da su bili ispunjeni svi zahtjevi za izdavanje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti, uključujući i dokumente o otpuštanju (*release documents*) podugovarača, kao i za izdavanje svih potvrda o provjeri plovidbenosti i preporuka.“

(iii) u tački (c), prva rečenica mijenja se i glasi:

„Organizacija mora da čuva kopiju svake detaljne evidencije o održavanju i svih povezanih podataka o održavanju tri godine od dana kad su radovi na vazduhoplovu ili komponenti otpušteni (*released*). Pored toga, zadržava kopiju cjelokupne evidencije koja se odnosi na izdavanje potvrda o provjeri plovidbenosti i preporuka tri godine od dana izdavanja i dužna je da obezbijedi njenu kopiju vlasniku vazduhoplova.“

(iv) u tački (c), tačka 3 mijenja se i glasi:

„3. Ako organizacija odobrena u skladu sa ovim Aneksom (Dio-145) prestane da radi, sva evidencija o održavanju obavljenom u posljednje tri godine koja se čuva dostavlja se posljednjem vlasniku ili klijentu od predmetnog vazduhoplova ili komponente ili se skladišti na način koji odrede nadležne vlasti.“

(5) Tačka (a) tačke 145.A.70 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(i) tačka 6 mijenja se i glasi:

„6. spisak osoblja koje vrši certifikaciju, osoblja za podršku i, ukoliko je promjenljivo, osoblja za pregled plovidbenosti i osoblja odgovornog (*responsible*) za izradu i procesuiranje programa održavanja, sa njihovim obimom odobrenja;“

(ii) tačka 12 mijenja se i glasi:

„12. procedure i sistem kvaliteta koje je uspostavila organizacija u skladu sa tačkama od 145.A.25 do 145.A.90 i sve dodatne procedure ispraćene u skladu sa Aneksom I (Dio M)“

(6) U tački 145.A.75, dodaju se nove tačke (f) i (g) koje glase:

„(f) Ukoliko je posebno odobrena da to radi za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije,

1. obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuću potvrdu o provjeri plovidbenosti, u skladu sa uslovima navedenim u tački M.A.901(I), i

2. obavlja preglede plovidbenosti i izdaje odgovarajuću preporuku, u skladu sa uslovima navedenim u tački M.A.901(I) i M.A.904(a)2 i (b).

(g) Izrađuje program održavanja i procesuiranja njegovo odobrenje u skladu sa tačkom M.A.302 za ELA2 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije, u skladu sa uslovima navedenim u tački M.A.201(e)(ii), i sa ograničenjem na vazduhoplove sa ovlašćenjima navedenim u uvjerenju o odobrenju.“

(7) U tački 145.A.85, tačka 6 mijenja se i glasi:

„6. objekti, oprema, alat, materijal, procedure, obim rada, osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za pregled plovidbenosti koji bi mogli da imaju uticaja na odobrenje.“

(8) Dodatak III mijenja se i glasi:

„Dodatak III

Obrazac odobrenja organizacije za održavanje iz Aneksa II (Dio-145)

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE

MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ UVJERENJA: **ME.145.[XXXX]**
REFERENCE:

Na osnovu Uredbe (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and the Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the time being in force and subject to the condition specified bellow, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za održavanje usaglašena sa Sekcijom A Aneksa II (Dio-145) Uredbe (EU) br. 1321/2014, odobrena za održavanje proizvoda, djelova i uređaja navedenih u priloženoj listi odobrenja i izdavanje odgovarajućih uvjerenja o tehničkoj ispravnosti koristeći gore navedene reference i, ukoliko je predviđeno, izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti poslije pregleda plovidbenosti kako je navedeno u tački M.A.901(I) Aneksa I (Dio M) iste uredbe za vazduhoplove koji su navedeni u odobrenom obimu radova.

as a maintenance organisation in compliance with Section A of Annex II (Part-145) of Regulation (EU) No 1321/2014, approved to maintain products, parts and appliances listed in the attached approval schedule and issue related certificates of release to service using the above references and, when stipulated, to issue recommendations and airworthiness review certificates after an airworthiness review as specified in point M.A.901(I) of Annex I (Part M) to the same Regulation for those aircraft listed in the attached approval schedule.

USLOVI:

CONDITIONS:

1. Ovo odobrenje ograničeno je obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje iz Sekcije A Aneksa II (Dio-145), i

This approval is limited to that specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation exposition as referred to in Section A of Annex II (Part-145), and

2. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za održavanje, i

This approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance organisation exposition, and

3. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za održavanje vazduhoplova usaglašena sa Aneksom II (Dio-145) Uredbe (EU) br. 1321/2014.

This approval is valid whilst the approved maintenance organisation remains in compliance with Annex II (Part-145) of Regulation (EU) No 1321/2014.

4. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.

Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA ODRŽAVANJE
MAINTENANCE ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj uvjerenja: ME.145.[XXXX]

Reference:

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]

Organisation: [COMPANY NAME AND ADDRESS]

KLASA <i>CLASS</i>	OVLAŠĆENJE <i>RATING</i>	OGRANIČENJE <i>LIMITATION</i>	BAZNO <i>BASE</i>	LINIJSKO <i>LINE</i>
VAZDUHOPLOV <i>AIRCRAFT (*)</i>	(**)	(***)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)
	(**)	(***)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)
MOTORI <i>ENGINES (*)</i>	(**)	(***)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)
	(**)	(***)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)	[DA/NE](*) [YES/NO](*)
KOMPONENTE IZUZEV KOMPLETNIH MOTORA ILI APU-a <i>COMPONENTS OTHER THAN COMPLETE ENGINES OR APUs (*)</i>	(**)	(**)		
	(**)	(**)		
	(**)	(**)		
	(**)	(**)		
	(**)	(**)		
	(**)	(**)		
SPECIJALIZOVANE USLUGE <i>SPECIALISED SERVICES (*)</i>	(**)	(**)		
	(**)	(**)		
	(**)	(**)		

Ova lista odobrenog obima radova ograničena je na proizvode, djelove i uređaje i aktivnosti koji su navedeni u odgovarajućem dijelu priručnika oodobrene organizacije za održavanje.

This approval is limited to those products, parts and appliances and to the activities specified in the scope of work section of the approved maintenance organisation exposition.

Referenca Priručnika održavanje:

Maintenance Organisation Exposition

reference:

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:

Date of last revision approved:

Potpis:

Signed:

.....

Broj revizije:

Revision No:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

(**) upisati odgovarajuće ovlašćenje ili ograničenje

(***) upisati odgovarajuće ograničenje i navesti da li je ovlašćena za izdavanje preporuka i potvrda o provjeri plovidbenosti (samo moguće za ELA1 vazduhoplove koji nisu uključeni u komercijalne operacije kada organizacija obavlja pregled plovidbenosti istovremeno sa godišnjom inspekcijom iz programa održavanja)"

ANEKS III

Aneks IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Dodatak II mijenja se i glasi:

„Dodatak II

Odobrenje organizacije za obuku iz održavanja iz Aneksa IV (Dio-147) – EASA obrazac 11

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA OBUKU I ISPITE IZ ODRŽAVANJA
MAINTENANCE TRAINING AND EXAMINATION ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ: **ME.147.[XXXX]**
REFERENCE:

Na osnovu Uredbe (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the time being in force and subject to the condition specified bellow, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za obuku iz održavanja usaglašena sa Sekcijom A Aneksa IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014 odobrena za sprovođenje obuke i ispita navedenih u priloženoj listi odobrenja i da izdaje odgovarajuća svjedočanstva o završenoj obuci kandidata koristeći gore navedene reference.

as a maintenance training organisation in compliance with Section A of Annex IV (Part-147) of Regulation (EU) No 1321/2014, approved to provide training and conduct examinations listed in attached approval schedule and issue related certificates of recognition to students using the above reference.

USLOVI:
CONDITIONS:

- 1. Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obuku iz održavanja iz Sekcije A Aneksa IV (Dio-147), i**
This approval is limited to that specified in the scope of work section of the approved maintenance training organisation exposition as referred to in Section A of Annex IV (Part-147), and
- 2. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obuku iz održavanja, i**
This approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance training organisation exposition, and
- 3. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za obuku iz održavanja usaglašena sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014,**
This approval is valid whilst the approved maintenance training organisation remains in compliance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EU) No 1321/2014,
- 4. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja osim ako nije prethodno vraćeno, zamijenjeno, suspendovano ili ukinuto.**
Subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:
Date of original issue:

Datum ove revizije:
Date of this revision:

Broj revizije:
Revision No:

Potpis:
Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo
For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA OBUKU I ISPITE IZ ODRŽAVANJA
MAINTENANCE TRAINING AND EXAMINATION ORGANISATION APPROVAL SCHEDULE

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
Organisation:

KLASA <i>CLASS</i>	KATEGORIJA DOZVOLE <i>LICENCE CATEGORY</i>	OGRANIČENJE <i>LIMITATION</i>		
OSNOVNA (*) <i>BASIC</i>	B1 (*)	TB1.1 (*)	TURBINSKI AVIONI (*) <i>AEROPLANES TURBINE</i>	
		TB1.2 (*)	KLIPNI AVIONI (*) <i>AEROPLANES PISTON</i>	
		TB1.3 (*)	TURBINSKI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS TURBINE</i>	
		TB1.4 (*)	KLIPNI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS PISTON</i>	
	B2 (*)	TB2 (*)	AVIONIKA (*) <i>AVIONICS</i>	
	B3 (*)	TB3 (*)	NEPRESURIZOVANI AVIONI SA KLIPNIM MOTORIMA ČIJA JE MTOM 2000 KG I MANJA (*) <i>PISTON-ENGINE NON-PRESSURISED AEROPLANES 2 000 KG MTOM AND BELOW</i>	
	A (*)	TA.1 (*)	TURBINSKI AVIONI (*) <i>AEROPLANES TURBINE</i>	
		TA.2 (*)	KLIPNI AVIONI (*) <i>AEROPLANES PISTON</i>	
		TA.3 (*)	TURBINSKI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS TURBINE</i>	
		TA.4 (*)	KLIPNI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS PISTON</i>	
	TIP / POSAO (*) <i>TYPE / TASK</i>	C (*)	T4 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
		B1 (*)	T1 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
B2 (*)		T2 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>	
A (*)		T3 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>	

Ova lista odobrenja ograničena je na one obuke i ispite koji su navedeni u obimu radova odobrenog priručnika organizacije za obuku iz održavanja.

This approval schedule is limited to those trainings and examinations specified in the scope of work section of the approved maintenance training organisation exposition.

Referenca Priručnika organizacije za obuku iz održavanja:

Maintenance Training Organisation Exposition reference:

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:

Date of last revision approved:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležnu vlast: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

(*) obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

(**) upisati odgovarajuće ovlaštenje ili ograničenje“

(2) U Dodatku III, EASA obrasci 148 i 149 mijenjaju se i glase:

„Dodatak III

Svjedočanstva o završenoj obuci iz Aneksa IV (Dio-147) – EASA obrasci 148 i 149

Stranica 1 od 1
Page of

**SVJEDOČANSTVO O ZAVRŠENOJ OBUCI
CERTIFICATE OF RECOGNITION**

Broj svjedočanstva: ME.147.[XXXX].[YYYY]
Reference:

Ovo svjedočanstvo o završenoj obuci izdaje se:
This certificate of recognition is issued to:

[IME]
[NAME]
[DATUM i MJESTO ROĐENJA]
[DATE and PLACE OF BIRTH]

Od strane:
By:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

organizacija za obuku iz održavanja odobrena da sprovodi obuku i ispite u okviru svoje liste odobrenja i u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014.

a maintenance training organisation approved to provide training and conduct examinations within its approval schedule and in accordance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EU) No 1321/2014.

Ovim svjedočanstvom potvrđuje se da je gore imenovani ili uspješno položio odobreni kurs osnovne obuke (*) ili osnovni ispit (*) naveden niže u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbom Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi.

This certificate confirms that the above named person either successfully passed the approved basic training course () or the basic examination (*) stated below in compliance with Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the time being in force.*

[KURS OSNOVNE OBUKE(*)] i/ili [OSNOVNI ISPIT(*)]
[BASIC TRAINING COURSE(*)] or/and [BASIC EXAMINATION(*)]
[LISTA DIO-66 MODULA/DATUM KADA JE ISPIT POLOŽEN]
[LIST OF PART-66 MODULES/DATE OF EXAMINATION PASSED]

Datum:

Date:

Potpis:

Signed:

U ime: [NAZIV ORGANIZACIJE]

For: [COMPANY NAME]

SVJEDOČANSTVO O ZAVRŠENOJ OBUCI
CERTIFICATE OF RECOGNITION

Broj svjedočanstva: ME.147.[XXXX].[YYYY]
Reference:

Ovo svjedočanstvo o završenoj obuci izdaje se:
This certificate of recognition is issued to:

[IME]
[NAME]
[DATUM i MJESTO ROĐENJA]
[DATE and PLACE OF BIRTH]

Od strane:
By:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

organizacija za obuku iz održavanja odobrena da sprovodi obuku i ispite u okviru svoje liste odobrenja i u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014.
a maintenance training organisation approved to provide training and conduct examinations within its approval schedule and in accordance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EU) No 1321/2014.

Ovim svjedočanstvom potvrđuje se da je gore imenovani ili uspješno položio teorijske (**) ili praktične elemente (**) odobrene obuke za tip navedene niže kao i odgovarajuće ispite u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbom Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi.
This certificate confirms that the above named person either successfully passed the theoretical (**) and/or practical elements (**) of the approved type training course stated below and related examinations in compliance with Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the time being in force.

[KURS OBUKE ZA TIP VAZDUHOPLOVA(**)]
[AIRCRAFT TYPE TRAINING COURSE]
[DATUMI POČETKA i ZAVRŠETKA]
[START and END DATES]
[NAVESTI TEORIJSKE ILI PRAKTIČNE ELEMENTE]
[SPECIFY THEORETICAL ELEMENTS OR PRACTICAL ELEMENTS]
i/ili
and/or
[ISPIT ZA TIP VAZDUHOPLOVA(**)]
[AIRCRAFT TYPE EXAMINATION]
[DATUM ZAVRŠETKA]
[END DATE]

Datum:
Date:

Potpis:
Signed:

U ime:
For: [NAZIV KOMPANIJE/COMPANY NAME]